Carmen Iordăchescu

Exerciții

de limba română

pentru clasele II-IV

Ministerul Educației, Cercetării și Tineretului
AVIZAT

Editura CARMINIS

Scanned with OKEN Scanner

Carmen IORDĂCHESCU

107 lei 109

Exerciții de limba română

pentru clasele II-IV

Lazan George

EDITURA CARMINIS
PITEȘTI

Scanned with OKEN Scanner

Coperta: **Giorgian Gînguț**

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
IORDĂCHESCU, CARMEN
Exerciții de limba română pentru clasele II-IV /
Carmen Iordăchescu. - Pitești : Carminis Educațional, 2007
ISBN 978-973-123-015-3

368 p.; 24 cm

811.135.1(075.33)(076)

Copyright © Editura CARMINIS

Redactor: **Cristina-Diana Neculai**
Tehnoredactor: **Mina Suditu**
Revizie: **Carmen Trandafirescu, Anastasia Lungu**
Corectură: **autoarea**

Tehnoredactare computerizată: **Editura CARMINIS**

Tiparul executat la **S.C. TIPARG S.R.L. Pitești**

Comenzile se primesc la
tel./fax: **0248/ 253022, 252467**
sau pe adresa: **Editura CARMINIS**
str. Exercițiu, bl. D 22, sc. B, ap. 1
cod 110242, Pitești, jud. Argeș
www.carminis.ro
e-mail: editura_carminis@yahoo.com

ISBN 978-973-123-015-3

Scanned with OKEN Scanner

Cuvânt-înainte

Lucrarea, concepută în conformitate cu obiectivele şi conţinuturile din noua *Programă de limba şi literatura română*, aprobată de MECT prin Ordinul ministrului cu nr. 5198/01.11.2004, îşi propune abordarea cunoştinţelor de limba română într-o viziune unitară şi integrată. Fixarea şi aprofundarea acestor cunoştinţe, luând în consideraţie interacţiunea dintre toate compartimentele limbii (lexic, fonetică, ortografie, gramatică), vizează un obiectiv aplicativ: formarea la elevi a competenţelor de comunicare scrisă şi orală.

Sunt propuse în acest sens exerciţii şi modalităţi variate de antrenare a elevilor în comunicare, motivare, explicare, corectare a erorilor, jocuri de rol etc. Elevii sunt pregătiţi astfel să folosească precis şi nuanţat resursele lexicale ale limbii, să formuleze corect mesaje proprii sau să-şi argumenteze un anumit punct de vedere.

Componentele din curriculum sunt integrate logic şi progresiv, reunindu-se cunoştinţele anterioare în corelaţie permanentă cu noile cunoştinţe, într-o formulă antrenantă care să atragă şi să motiveze elevii pentru învăţare. Sunt inserate texte literare cu o tematică adecvată vârstei, care să stârnească interesul elevilor, compartimentele limbii şi ale literaturii corelându-se într-un mod unitar. Organizarea materialului oferă învăţătorului libertatea de a-l utiliza creativ şi selectiv, adaptându-l la nivelul clasei sau pentru atingerea obiectivelor propuse.

Fiecare capitol se încheie printr-o *Recapitulare* a problemelor esenţiale şi a celor care implică o anumită dificultate, urmată de o *Evaluare* a cunoştinţelor, bazată pe modalităţi variate.

Am considerat utilă pentru elevi şi pentru cadrele didactice includerea în cadrul capitolelor a unor fişiere ortografice bazate pe normele DOOM^2, centrate pe problema capitolului respectiv, realizând o selecţie adecvată a formelor dificile şi a modificărilor prevăzute în *Dicţionarul ortografic, ortoepic şi morfologic al limbii române*, Ed. Academiei, 2005.

La sfârşitul părţii corespunzătoare fiecărei clase sunt adăugate seturi de *Teste finale* având ca scop evaluarea sumativă a cunoştinţelor într-o formulă unitară şi sintetică.

Lucrarea este concepută ca un ghid util şi antrenant adresat elevilor şi cadrelor didactice.

Autoarea

Scanned with OKEN Scanner

CLASA a II-a

I. PROPOZIŢIA

1. Transcrieţi propoziţiile. Observaţi cu ce fel de literă începe primul cuvânt din fiecare propoziţie.

Ninge cu fulgi mari. Pământul se acoperă cu zăpadă. Şuieră viscolul. Ce iarnă grea!

2. Citiţi propoziţiile. Spuneţi ce semne de punctuaţie apar la sfârşitul lor.

a) Frunzele zboară lin spre pământ.
Cine a venit?
Ce frumoasă este toamna!

b) – Unde îmi sunt ochelarii?
– Nu ştiu, bunico!
– Sunt aici, pe masă. Uite-i!
– Mulţumesc, dragul bunicii!

3. Bifaţi numai propoziţiile:

Soarele a răsărit. ☐
Pisoiul lacom. ☐
Ninge. ☐
Mâncare gustoasă. ☐

4. Ordonaţi cuvintele astfel încât să formeze propoziţii:

a) animalele, iubesc, eu
b) ciugulesc, aurii, puişorii, grăunţele
c) cuminte, cățel, este, Azorică, un

5. Scrieţi cum este corect şi adăugaţi semnul de punctuaţie potrivit:

– pomiisuntîncărcaţidefructe
– cumtecheamă
– iatămaşinaPoliţiei

6. Completaţi propoziţiile:

a) ..... se jucau.

b) ..... ară ..... .

Scanned with OKEN Scanner

c) ..... erau albaştri precum ..... .

d) Câinele ..... .

e) ..... ciripesc ..... .

f) ..... stelele strălucitoare ..... .

7. Găsiţi cât mai multe acţiuni pentru cuvintele:

mama .....

pisica .....

bunicul .....

câinele .....

Citiţi propoziţiile obţinute.

8. Transformaţi propoziţiile următoare astfel încât să exprime o întrebare şi apoi o exclamaţie.

Model: *Ea scrie frumos.*
Ea scrie frumos?
Ea scrie frumos!

Vine la noi în vacanţă./...../.....

A sosit poştaşul./...../.....

Sună telefonul./...../.....

9. Scrieţi câte o propoziţie la sfârşitul căreia să folosiţi punctul, semnul întrebării şi semnul exclamării.

10. Construiţi propoziţii în care cuvântul „vacanţă“ să se afle la începutul, în interiorul sau la sfârşitul propoziţiei.

11. Dezvoltaţi propoziţiile de mai jos:

Model: *Fata cântă.*
Fata veselă cântă la pian.

Râul curge.
Băiatul plânge.
Peştişorii înoată.
Elevul învaţă.

Scanned with OKEN Scanner

12. Formulaţi trei propoziţii despre veveriţă răspunzând la unele dintre întrebările: *ce face? cum? unde? cu ce? câte?*

Fiecare propoziţie trebuie să aibă trei, patru sau cinci cuvinte în total.

13. Scrieţi propoziţiile pe scurt:

Câinele cel negru latră ameninţător.
Păsărelele vesele ciripesc pe crengile copacilor.
Elevii din clasa noastră repetă pentru concurs.
Copiii se pregătesc cu entuziasm pentru festival.

14. Compuneţi trei propoziţii dezvoltate despre fratele sau sora voastră.

15. Joc

Refaceţi proverbul!

se | Ziua | de | bună | cunoaşte | dimineaţă

16. Şarpele de cuvinte

Tăiaţi şarpele în cuvinte şi scrieţi corect propoziţiile.

copiiiauplecatlateatru

pecerulalbastrualunecănorii

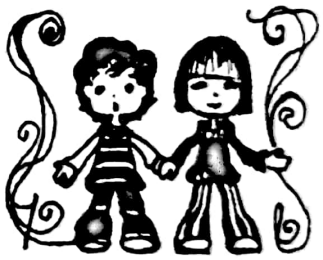

17. Continuaţi zidul!

Dezvoltaţi propoziţiile, adăugând alte cuvinte:

Elevul	desenează			
Veveriţa	a mâncat			
Rândunica	zboară			

18. Da sau Nu? Corectaţi.

Câinele miaună. ☐☐
Greierele ciripeşte. ☐☐
Şoricelul toarce după sobă. ☐☐
Oiţele mănâncă lupul. ☐☐

19. Alcătuiţi propoziţii care să comunice ceva despre: *carte, calculator, grădină, stejar.*

Scanned with OKEN Scanner

20. Descoperiţi proverbul!

Completaţi propoziţiile cu termenii care lipsesc.

Graba strică t _ _ _ _ _ _.

Vorba multă s _ _ _ _ _ _ _ omului.

M _ _ _ _ _ _ _-i brăţară de aur.

21. Grila magică

Completaţi corect pe orizontală şi veţi obţine pe verticala AB anotimpul renaşterii naturii.

REBUS

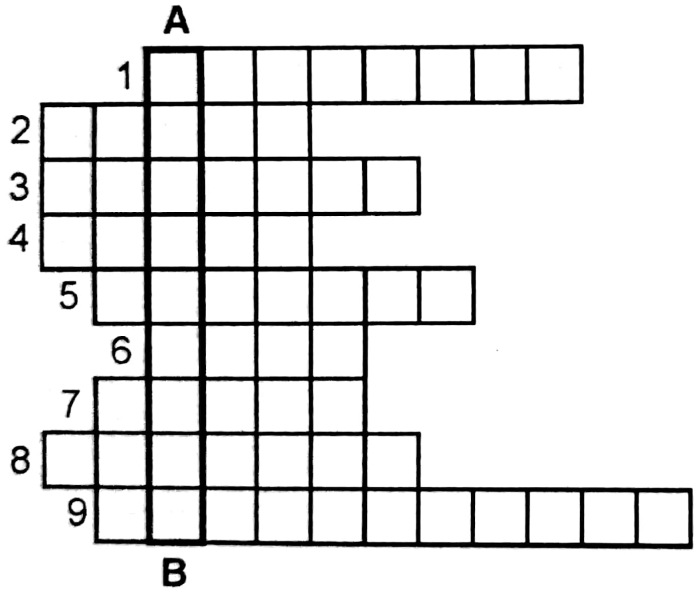

1. Se întorc din ţările calde.
2. ..... înverzeşte.
3. Vestitorul primăverii.
4. ..... înfloresc.
5. Flori de primăvară colorate şi parfumate.
6. Anotimpul care urmează.
7. Îşi face un cuib mare şi aduce noroc.
8. Flori albe, cu parfum discret.
9. Lacrimi ..... parfumate.

Scanned with OKEN Scanner

II. SEMNELE DE PUNCTUAȚIE

1. Punctul (.)

1. Citiți și copiați textul următor fiind atenți la semnele de punctuație.

Cățelul porni înainte. El adulmeca prin iarbă. Băiatul îl urmă. Ei înaintau pe cărarea spre lac. Deodată Azorel începu să latre. Din iarbă sări în apă o broscuță înfricoșată. Băiatul zâmbi spre cățelul care lătra furios.

2. Bifați răspunsurile corecte:

Punctul se scrie:

- ☐ la începutul propoziției;
- ☒ la sfârșitul propoziției;
- ☐ în interiorul propoziției.

Punctul exprimă:

- ☐ o pauză în vorbire;
- ☒ o constatare;
- ☐ o enumerare.

3. Ordonați cuvintele de mai jos în propoziții și notați-le:

a) fragi, a, fetița, mâncat;
b) înțepat, de, fost, albine, ursul, a;
c) ne, minunate, bunica, povești, spune.

4. În enunțurile de mai jos, puneți punct în loc de semnul întrebării. Ce exprimă propozițiile obținute?

Mariana culege zmeură?
Colegii noștri s-au întors?
Iarna friguroasă a sosit deja?
S-a defectat calculatorul?
Mergem la teatru?

5. Puneți semnele de punctuație care lipsesc în spațiile marcate:

Fetița închise ochii ☐ Revedea căsuța albă a bunicilor ☐ În livadă erau trei stupi ☐ Aceștia erau mândria bunicului ☐ Mierea aromată era plăcerea fetiței ☐ Somnul se prinse de genele dese ☐

6. Adăugați semnele de punctuație potrivite astfel încât propoziția să exprime, pe rând, o constatare, o întrebare sau o mirare.

Cântă cucul ☐

Scanned with OKEN Scanner

2. Semnul întrebării (?)

1. Citiți, apoi transcrieți, respectând semnele de punctuație:

a) „– Ce te legeni, codrule,
Fără ploaie, fără vânt,
Cu crengile la pământ?
– De ce nu m-aș legăna,
Dacă trece vremea mea!“
(Mihai Eminescu, „Ce te legeni?“)

b) „În zarea cea de veci albastră
Nu v-a prins dragostea sihastră
De ce-ați lăsat? Nu v-a fost dor
De țara voastră?
N-ați plâns văzând cum trece-n zbor
Spre miazănoapte nor de nor?“
(George Coşbuc, „Vestitorii primăverii“)

2. Încercuiți răspunsul corect.

Semnul întrebării se scrie la sfârşitul unei propoziții în care:

a) se constată ceva;

b) se cere o informație;

c) se exprimă mirarea.

3. Formulați întrebări pentru a obține următoarele răspunsuri:

.....

Am fost cu părinții la munte.

.....

Vremea a fost minunată.

.....

La Sinaia, am vizitat Castelul Peleş.

4. Explicați de ce a fost folosit semnul întrebării la sfârşitul următoarelor ghicitori.

✱ E un şarpe cu picioare.
Să-mi ghiceşti ce nume are?

✱ Cine ziua dormitează
Şi noaptea ne luminează?

Scanned with OKEN Scanner

✱ Ţăruş galben ascuţit
În pământ şade înfipt.
Cine este? L-aţi ghicit?

Precizaţi de ce a fost utilizat punctul.

5. Puneţi semnele de punctuaţie corespunzătoare la sfârşitul următoarelor propoziţii:

a) – Ce faci tu, Moş Martine ☐
Ursul mormăie ☐
– Vii la noi, la miere ☐

b) – De ce ai întârziat, Ionele ☐
– Am rămas să joc fotbal ☐
– Cu cine ai jucat ☐
– Cu colegii de clasă ☐

6. Creaţi singuri întrebarea pentru fiecare răspuns. Citiţi apoi cu intonaţia corespunzătoare.

♦ .....?
Pe mine mă cheamă Gelu.

♦ .....?
Eu am opt ani.

♦ .....?
Locuiesc în oraşul Piteşti.

♦ .....?
Stau pe strada Teilor, Nr. 20.

7. Copiaţi versurile şi explicaţi oral semnele de punctuaţie întâlnite.

„Mai ştiu şi eu la ce gândeam?
Aveţi şi voi un frate...
Mi s-a părut c-aud la geam
Cu degetul cum bate."
(George Coşbuc, „Mama")

8. Descoperiţi ce a întrebat băieţelul!

Cumsenumeşteacestjoc?

9. Scrieţi un dialog de şase rânduri în care solicitaţi informaţii unui trecător despre adresa Muzeului de Artă din oraşul Bucureşti.

10. Transformaţi propoziţiile următoare astfel încât să exprime întrebări. Citiţi-le cu o intonaţie corespunzătoare.

A început filmul.
S-a lăsat întunericul.
Gelu n-a venit de la şcoală.
Mihaela i-a împrumutat o carte Corinei.

Scanned with OKEN Scanner

11. Formulați în scris două întrebări pentru colegul de bancă. Rugați-l să vă răspundă. Răspundeți și voi la întrebările lui.

12. Puneți în ordine cuvintele următoare și formulați în două moduri întrebarea.

a) bolnavă Irina este

b) aduci Mihai îmi caietul astăzi

3. Semnul exclamării (!)

1. Transcrieți propozițiile. Observați ce semn de punctuație s-a pus la sfârșitul lor. Uniți propozițiile cu ceea ce exprimă.

Ce blăniță moale are iepurașul! • • *urare*

Să nu-ți uiți niciodată părinții! • • *mirare*

La mulți ani, băiatul meu! • • *chemare*

Vino în casă, Gabriel! • • *sfat*

2. Arătați ce exprimă fiecare din propozițiile următoare:

Bună dimineața!
Ce câine frumos!
Cine ți l-a dăruit?
Nu te apropia de el!
Ciobănilă, treci în cușcă!
Vacanță plăcută, copii!

3. Formulați propoziții care să exprime: un salut, o poruncă, un îndemn, o urare.

4. Completați cu semnele de punctuație potrivite:

Dan este la mare .
Nisipul este fierbinte .
Nu intra în apa adâncă !
Ce vapor frumos se apropie !
Câte scoici ai cules, Dane ?
Ce înspumate sunt valurile !

5. Scrieți după dictare:

Nicușor pleacă în tabără. Ce vesel e! Îl conduce mama lui.

– Să ai grijă de tine!

– Da, mămico.

– Călătorie plăcută!

Și trenul porni. Își va aminti băiatul de sfaturile mamei? Ce greu va trece timpul fără Nicușor!

Scanned with OKEN Scanner

6. Copiați textul și explicați oral semnele de punctuație învățate.

„Tocmai când începuse a mânca, iaca vine la dânsa ursul.

– Bună masa, cumătră! Tiii!!! da' ce mai de pește ai! Dă-mi și mie că taaare mi-i poftă!

– Ia mai pune-ți pofta-n cui, cumătre, că doar nu pentru gustul altuia m-am muncit eu."

(Ion Creangă, „Ursul păcălit de vulpe")

7. Completați cu propoziții care exprimă exclamări:

Radu se bucură: Ce plăcut este afară!

Fratele meu mă strigă: – Ce pușcă frumoasă!

De ziua mea, colegii îmi urează: La mulți ani, prietene!

8. Imaginați-vă că vedeți o păpușă Barbie sau un roboțel vorbitor. Scrieți trei propoziții exclamative.

9. Ghici, ghicitoarea mea!

Puneți semnele de punctuație potrivite [.], [?], [!], apoi dezlegați ghicitorile. Calut

✱ Este meșter iscusit,
Dar lucrează priponit
Dacă nu îl legi cu ață,
Nu se mișcă, n-are viață [!]

✱ Are flori și nu e pom,
Îți vorbește și nu-i om,
Dă exemple, sfaturi multe
Celor ce vor să le-asculte [!]

✱ Care minge colorată
Toată lumea ne-o arată [?]

✱ Rămurea cu clopoței,
Hai, ghiciți numele ei [?]

✱ Cine urme albe lasă
Pe tabla neagră din clasă [?]

10. ANECDOTE

Marcați semnele de punctuație potrivite.

✱ [ ] Ce vrei să faci cu această stranie pensulă [ ] îl întrebă Ștefan Luchian pe un elev de-al său care fuma [ ]

[ ] Cu ea zugrăvesc norii [ ] maestre [ ]

Scanned with OKEN Scanner

✱ ☐ De ce nu mi-ai curățat cizmele ☐ îl întrebă scriitorul Jonathan Swift pe valetul său ☐

☐ M-am gândit că degeaba le mai curăț ☐ că și așa o să vă întoarceți cu ele murdare ☐

La plecarea scriitorului ☐ peste două zile ☐ valetul îi ceru cheile de la cămară ☐

☐ Inutil să-ți mai pui masa ☐ întrucât mâine îți va fi iarăși foame ☐ îi răspunse stăpânul ☐

4. Două puncte (:)

1. Transcrieți textele următoare și alegeți explicația potrivită pentru folosirea semnului „:" în fiecare caz:

– înaintea unei enumerări;
– înaintea unei explicații;
– înaintea vorbelor unei persoane;
– înaintea unui citat, unui proverb, a unui text;
– după cuvinte ca: *model, exemplu, astfel*;
– înaintea cuvântului care exprimă un sunet.

a) „Cucoșul (...) începe a cânta: «Cucurigu!!! cucurigu!!!»"

(Ion Creangă, „Punguța cu doi bani")

b) „Când sunt zile și noroc, treci prin apă și prin foc și din toate scapi nevătămat. Vorba cântecului:

Fă-mă, mamă, cu noroc,
Și măcar m-aruncă-n foc."

(Ion Creangă, „Harap-Alb")

c) „Omul e dator să se lupte cât a putè cu valurile vieții, căci știi că este o vorbă: «Nu aduce anul ce aduce ceasul.»"

(Ion Creangă, „Harap-Alb")

d) „După ce-i ascultă ciorovăindu-se asupra celor două soiuri de ciocârlii, Vasilică zise:

– Nu știu dacă-s mai multe feluri de ciocârlii, dar asta nu are nici o însemnătate."

(Ion Agârbiceanu, „Ciocârlia")

e) „Se vede în luptă cu ceilalți: cu ucenicii, cu calfele, cu mușterii mărunți și cu toptangiii."

(B. Șt. Delavrancea, „Hagi-Tudose")

Scanned with OKEN Scanner

f) Exemplu: El se miră.
El s-a mirat.

g) „Ciocârlia e numai una: şi cea care vine iarna prin ogrăzi şi pe drumuri, şi cea care cântă primăvara."

(Ion Agârbiceanu, „Ciocârlia")

2. Folosiţi semnele de punctuaţie corespunzătoare:

Antrenorul le spune copiilor ☐

☐ Treceţi mingea de la unul la altul ☐ N-o păstraţi mult ☐

Dan ☐ Petrică ☐ Vlad şi Emil sunt numai ochi şi urechi la explicaţii ☐

3. Scrieţi după dictare:

Florina se întoarce de la şcoală.
Mama o întreabă:
– Ce ai făcut azi la şcoală?
– Am luat „foarte bine" la aritmetică! răspunde fericită fetiţa.
– Bravo!
Ochii mamei strălucesc de bucurie.

4. Răspundeţi la întrebări folosind „:".
– Care sunt cei mai buni colegi ai tăi?
– Ce obiecte ai în ghiozdan?
– Ce fructe îţi plac?
– Ce îţi zice mama înainte să pleci la şcoală?

5. Puneţi „:" acolo unde lipsesc.

Aurora o întreabă pe Maricica
– Unde ai fost în vacanţa de vară?
– Am fost în următoarele locuri în Maramureş, Borşa, Valea Vişeului, Valea Izei, la mare şi la bunicii din Buzău.

6. Completaţi:

a) – Ce aţi cumpărat din piaţă?
– Am cumpărat: legume, fruc.

b) Pe unele porţi scrie:
câine rău, Nu parcaţi

– Ce veţi pregăti din acestea?
Voi pregăti: ciorbe şi compoturi

c) Vorba proverbului:
cine se scoală de dimineaţă a parte ajunge.

Scanned with OKEN Scanner

7. Alcătuiți un dialog de șase rânduri în care să utilizați semnele de punctuație învățate.

8. ANECDOTE

Citiți anecdotele și puneți semnele de punctuație corespunzătoare.

✱ Profesorul Te stinghereşte vreo întrebare
Elevul Nu Răspunsurile mă cam încurcă

✱ Venind acasă de la serviciu tatăl îşi găseşte fiica cu ochii în lacrimi
Ce s-a întâmplat dragă
Am făcut o prăjitură şi când am scos-o din cuptor câinele nostru mi-a înfulecat-o
Ei nu te necăji pentru asta Îți cumpăr eu alt câine

5. Linia de dialog (–)

1. Citiți cu intonație textele și explicați folosirea semnelor de punctuație:

a) „Ieri pe drum un om sărac
Întreba pe la vecine:
«– Poartă-se copiii bine?
Dacă nu, să-i vâr în sac!»
Şi-a venit la noi la poartă
Şi-am ieşit eu şi i-am spus:
«– Puiul meu e bun şi tace
Nu ți-l dau, şi du-te-n pace!
Eşti sărac, dar n-am ce-ți face!
Du-te, du-te!» Şi s-a dus."

(George Coşbuc, „Cântec")

b) „(...) şi când s-apropie de acea casă, numai iaca o babă întâmpină pe fată cu blândeţe şi-i zice:

– Da' ce cauți prin aceste locuri, copilă, şi cine eşti?

– Cine să fiu, mătuşă? Ia, o fată săracă, fără mamă şi fără tată, pot zice (...)

– Sărmană fată! zise bătrâna. Cu adevărat numai Dumnezeu te-a îndreptat la mine şi te-a scăpat de primejdii. Eu sunt sfânta Duminică."

(Ion Creangă, „Fata babei şi fata moşneagului")

2. Puneți semnele de punctuație corespunzătoare:

Bogdan îl întreabă pe Gigel
Ai citit lectura suplimentară
N-am găsit cartea recomandată
Vino la mine Ți-o împrumut pentru o săptămână

Scanned with OKEN Scanner

3. Imaginați un dialog de șase-opt rânduri cu tema „La doctor". Utilizați semnele de punctuație învățate.

4. Transcrieți corect textele:

a) Vulpea îi zice:
– Fă ceva și scapă-mă!

b) Venind vânătorii au întrebat:
– N-ai văzut o vulpe, omule?

5. Realizați propoziții de răspuns folosind linia de dialog.

a) Mama îl întreabă pe Nicu:
– Ți-ai terminat temele Nicu?

b) Bunica îi spune Oanei:
– Oana ce notă ai luat la școală

c) Tatăl se miră:
– Ce cățel cuminte!

6. Alcătuiți enunțuri în care să exprimați vorbele unei persoane. Utilizați în primul enunț cuvinte precum: *a zice, a se mira, a explica, a lăuda.*

Tema pe caiet

Alcătuiți propoziții

7. Continuați dialogul de mai jos:

Monica o ceartă pe sora ei mai mică:
– Ai văzut ce dezordine este în camera ta?
– Nu, răspunde Marina. Păpușile mele se joacă.
– Nu se joacă, dezordinea o faci tu.

6. Virgula (,)

1. Transcrieți și arătați de ce s-a pus virgula, selectând explicația din coloana alăturată:

a) Părinții i-au cumpărat Oanei rechizite noi: caiete, stilou, creioane, penar.
– Radule, treci în bancă!
Bunicii au multe păsări: găini, curci, rațe și gâște.

b) – Treci la rând, George!
– Nu, nu mai am loc.
– Laura, îmbracă jacheta!
– Da, imediat.

– să separe o strigare;
– într-o enumerare;
– să separe o explicație;
– după o afirmație („da") sau o negație („nu").

Scanned with OKEN Scanner

c) Gospodina s-a întors de la piață cu multe legume: morcovi, varză, cartofi, pătrunjel, sfeclă, ceapă.

Acolo s-a întâlnit cu Elvira, vecina ei de la bloc.

2. Puneți virgula la locul potrivit:

a) Ursul vulpea și iepurele sunt animale sălbatice.
Am cules multe flori: ghiocei toporași și viorele.
Vrăbiile ciorile și sticleții iernează la noi.

b) Viorel colegul meu este bolnav.
Am plecat la plimbare cu Haiduc câinele nostru.

3. Completați propozițiile:

Nicu, Alexandru și Petrică sunt buni prieteni.

Fata moșului era harnică, cuminte și cinstită.

Struguri, mere, pere și gutui sunt din belșug.

Andrei, prietenul meu mă însoțește la tenis.

4. Scrieți virgula sau cuvântul „și" acolo unde se potrivește.

Zâna cea mărunțică, bălaie, rumenă la față le-a zâmbit.
Bunica ne-a adus bomboane, prăjituri și ciocolată.
Dealurile, văile, munții răsunau de cântece.

5. Aranjați în ordine cuvintele și formați propoziții:

a) ghiozdan caietele în creioanele sunt cărțile și
b) sora excursie tata mama au plecat în și mea

6. Alcătuiți două propoziții în care să folosiți virgula într-o enumerare și o strigare.

7. Ghici, ghicitoarea mea!

Completați cu semnele de punctuație potrivite și dezlegați ghicitorile:

* Ce lucru poate să țină ☐
Zahăr ☐ grâu ☐ mălai ☐ făină ☐

* Mână lungă ☐ mare ☐ grea ☐
Ridicăm ce vrem cu ea ☐

Scanned with OKEN Scanner

8. Corectați, tăind cuvintele care sunt în plus și puneți în locul lor semnul de punctuație corespunzător:

În livadă s-au copt merele și prunele și perele.
În pădure au înflorit ghioceii și brânduşele și viorelele și brebeneii.
Copiii au desenat și au decupat și au lipit și au realizat o plansă frumoasă.

9. Alcătuiți câte o propoziție în care să folosiți în enumerare cât mai multe însușiri ale cuvintelor: *albină*, *vulpe*, *găină*.

10. Continuați printr-un text de șase-opt rânduri, în care să folosiți semnele de punctuație învățate.

Deodată se auzi soneria. Cu pași grăbiți, Sorina deschise ușa.

— Bună ziua Lorina!
— Bine ai venit, Maria! Mă bucur că ai venit.
— Ți-am adus darul de ziua ta.
— Îți mulțumesc, foarte mult! Este folositor pentru orele de gimnastică, mă însoțești?
— Desigur, ne vom antrena împreună și ne vom ajuta.

Evaluare

1. Încercuiţi varianta corectă:

a) Virgula se pune:

- într-o enumerare;
- la sfârşitul unor propoziţii;
- după o strigare.

b) Semnul întrebării se pune:

- după o strigare;
- după o întrebare;
- după un îndemn.

c) Semnul exclamării se pune:

- după un salut;
- după un îndemn;
- înaintea unei enumerări.

2. Completaţi propoziţiile cu termenii şi semnele de punctuaţie potrivite:

Cele patru anotimpuri ale anului sunt iarna toamna vara

Lunile de vară sunt iunie iulie a iunie

Bobert, Balica, Alina sunt elevi în clasa a II-a.

3. Puneţi semnele de punctuaţie corespunzătoare:

Mama o strigă pe Roxana ☐

☐ Roxana ☐ vino în casă ☐

☐ Mai stau puţin ☐ mamă ☐ Te rog ☐

☐ Bine ☐ Un sfert de oră ☐

Fetiţa dă din cap şi se-ntoarce fugind la joacă ☐

4. Alcătuiţi câte o propoziţie în care cuvintele „bunică" şi „Ruxandra" să exprime strigări.

5. Scrieţi după dictare:

Bunica stă pe canapea şi tricotează. Bogdan îşi corectează temele. Gata! A terminat!

Bunica îl roagă:

– Bogdane, deschide televizorul! Vreau să văd „Ştirile"!

– Imediat, bunico! Eu pot să merg afară să mă joc?

– Mergi sănătos! Ai grijă să nu întârzii la masă.

Scanned with OKEN Scanner

III. TEXTUL

1. Transcrieți numai propozițiile care au legătură între ele și formați un text. Alegeți un titlu potrivit.

Karina a găsit un cățeluș drăgălaș ieșind dintre frunze.
Iepurele mânca morcovii cu lăcomie.
Ea îl numi Codiță.
Drumeții se îndreptară spre cabană.
Acesta avea o coadă jucăușă, mai deschisă la culoare.
Bicicliștii se întreceau pe alee.
Fetița îl luă în brațe.
Ea îl mângâie cu dragoste.
Se îndreptă veselă spre casă.

2. Ordonați propozițiile, astfel încât să alcătuiască un text. Dați-i un titlu.

a) [ ] Cântecul păsărelelor înveselea întreaga natură.
[ ] Ce frumos era!
[ ] Paul și Gicu au plecat la pădure.
[ ] Este o zi însorită.
[ ] La marginea pădurii au găsit un arici și multe ciuperci.
[ ] Ei au cules fragi și s-au jucat cu mingea.

b) [ ] – N-ai nicio grijă! Voi fi atent.
[ ] Trenul se pune în mișcare.
[ ] Sora mai mare îi atrage atenția.
[ ] O persoană în vârstă închide fereastra.
[ ] – Fii atent! Nu te apleca în afară!

3. Propozițiile următoare formează un text. Tăiați propoziția care nu se leagă prin înțeles de celelalte.

Mariana sare coarda.
Mama aranjează masa.
~~Razele soarelui pătrund prin ferestre.~~
~~Se aude poarta.~~
~~Cartea este colorată.~~
Cine a venit?

Scanned with OKEN Scanner

4. Citiți și apoi transcrieți textele următoare. Puneți semnele de punctuație corespunzătoare:

a) ***Bucurie***

E o zi frumoasă de primăvară ! Dan și Viorica sunt în poiană .
Dan strigă vesel .
Am găsit un loc cu multe viorele , Vino !
Ce frumoase sunt , spune fetița .

b) ***Miorlau***

Toată ziua stă la pândă sub copacul de la poartă , De ce oare ? Vă spun eu , Acolo se strâng multe păsărele , și mai mici , și mai mari , Câteodată mai pune laba pe vreuna , Cu gândul la acele clipe minunate , așteaptă . Așteaptă ceasuri întregi , Ce multă răbdare are Miorlau .

5. Lecturați textul următor. Realizați modificările potrivite familiei voastre.
Oana scrie hotărâtă și veselă pe foaia de caiet.

Familia mea

Familia mea are cinci persoane: mama, tata și trei copii. Noi suntem trei fete. Eu am o soră mai mare, Georgiana și una mai mică, Maria. Georgiana este elevă în clasa a VI-a, eu sunt în clasa a III-a, iar Maria este la grădiniță.
Părinții noștri ne iubesc mult și au grijă de noi. Eu îmi iubesc familia.

6. Continuați textul început:

Vara

Câmpia înverzită râde în soare. Macii roșii încântă privirea. Fluturi de toate culorile zboară grăbiți. Numai unul nu mai vrea să zboare

7. Scrieți un text folosind cuvintele: *lac, lebede, copiii încântați, mâncare, se apropie, gâturile lungi și albe.*

8. Alcătuiți un text cu titlul „Camera mea".

Scanned with OKEN Scanner

1. Textul în proză. Autor. Titlu. Fragment. Alineat

Textul narativ. Acțiune. Personaj

Rețineți !

Un **text narativ** are acțiune și personaje. **Acțiunea** reprezintă un șir de întâmplări povestite în ordinea în care s-au petrecut. La aceste întâmplări participă **personaje**.

Fiecare întâmplare este prezentată într-o parte din text care se numește **fragment**. Fiecare fragment începe cu un **alineat**, care este scris mai în interior.

Un text poate avea mai multe fragmente, din care putem extrage ideile principale.

1. Transcrieți textul următor și rezolvați cerințele date.

„Odată, la un Sfântul Vasile, plănuim câțiva băieți din sat să ne ducem cu plugul. Și în ajun am stat pe capul tatei să-mi facă și mie un buhai, sau măcar un harapnic.

– Doamne, ce harapnic ți-oi da eu, zise tata de la o vreme. N-ai ce mânca la casa mea? Acuș te descalț!

Văzând eu că mi-am aprins paie în cap cu asta, am șterpelit-o de acasă numai cu beșica de porc, nu cumva să-mi ia tata ciubotele și să rămân de rușine înaintea tovarășilor mei."

1. Bifați varianta care denumește autorul și titlul operei.

☐ Mihail Sadoveanu, „Dumbrava minunată";

☒ Călin Gruia, „Ciubotelele ogarului";

☒ Ion Creangă, „Amintiri din copilărie".

2. Precizați dacă este vorba de un fragment sau de opera în întregime. Notați, dacă știți, titlul sub care este cunoscută această întâmplare.

3. Marcați cu un punct roșu fiecare alineat al textului.

2. Povestiți pe scurt acțiunea din fragmentul indicat la exercițiul anterior.

3. Numiți alt fragment din opera „Amintiri din copilărie" de Ion Creangă. Precizați personajele care apar în fragmentul ales.

4. Alegeți o poveste citită de voi, menționând titlul și autorul acesteia. Povestiți un fragment care v-a plăcut în mod deosebit.

Scanned with OKEN Scanner

5. Continuați textul.

Este o dimineață însorită de primăvară.
Maria și Cristina au pornit prin pădurica de lângă casă.

.....

6. Alcătuiți un text cu titlul „La bunici".

Rețineți !

Textul descriptiv (descrierea) prezintă:
a) trăsăturile unui personaj; b) însușirile unui colț din natură, ale unui obiect, animal etc.

7. Citiți cu atenție textele următoare și rezolvați cerințele de mai jos.

a) „Pe prispă torcea o fată frumoasă. Haina ei albă și lungă părea un nor de raze și umbre, iar părul ei de aur era împletit în cozi lăsate pe spate, pe când o cunună de mărgăritărele era așezată pe fruntea ei netedă. Luminată de razele lunei, ea părea muiată într-un aer de aur."

(Mihai Eminescu, „Făt-Frumos din lacrimă")

b) „Un om ardea într-o seară o salcie în cuptor. Când să se culce, salcia-i zise:
– Culcă-te, să mă culc și eu!
Omul își așternu sumanul pe cuptor și se culcă, iar salcia se stinse.
Peste noapte însă, se lăsă un frig amarnic, așa că omul nostru se trezi. Se sculă și umplu cuptorul cu salcâm și apoi se întinse din nou pe cuptor.
Salcâmul începu să pârâie, cuptorul se-nfierbântă și când să bage omul de seamă, sumanul i se prefăcuse în scrum. Se sculă atunci mânios și zise:
– Ce bună-i, sărmana salcie și ce suflet dușmănos mai are salcâmul!"

(„Salcâmul și salcia" – poveste populară)

1. Spuneți care fragment este un text narativ. Motivați.
2. Indicați personajele care apar în textul narativ.
3. Povestiți oral textul narativ.
4. Marcați cu un punct roșu alineatele din textul narativ.
5. Precizați care fragment este un text descriptiv.

8. Recunoașteți personajul după vorbele sale și precizați titlul poveștii.

a) „Cucurigu! boieri mari,
Dați punguța cu doi bani!"

.....

b) „Trei iezi cucuieți,
Ușa mamei descuieți!"

.....

Scanned with OKEN Scanner

c) „– Cât ai dat pe ciubotele?
– Doi galbeni.
– Merg să îmi cumpăr şi eu!“

.....

☞ ***Observaţie !***

Un text narativ poate să conţină şi un dialog.

9. Citiţi textul următor şi rezolvaţi cerinţele:

a) Puneţi linia de dialog înaintea cuvintelor rostite de personaje.

b) Arătaţi care sunt personajele.

Este recreaţie. Elevii se joacă. Este mare larmă în curtea şcolii. Gelu se apropie de Ionuţ.

-Vii mâine la ziua mea?
-Sigur, răspunde băiatul.
-Vino şi cu sora ta, spune Gelu. Sora mea, Mihaela, de-abia aşteaptă!
-Aşa o să facem, îl asigură Ionuţ.

10. Continuaţi convorbirea la telefon dintre cele două personaje:

– Monica? Bună! Sunt Andreea.
– Bună, Andreea!
– Te-am sunat să ..... .

11. Completaţi titlurile poveştilor cu numele unor personaje cunoscute.

REBUS

1. „.....lupul..... păcălit de vulpe“.
2. Şi-a pierdut pantoful în timp ce fugea de la bal.
3. „.....Albă ca Zăpada..... şi cei şapte pitici“. (3 cuvinte)
4. „.....Motanul..... încălţat“.
5. „.....Capra..... cu trei iezi“.
6. „.....Baba..... babei şi fata moşneagului“.

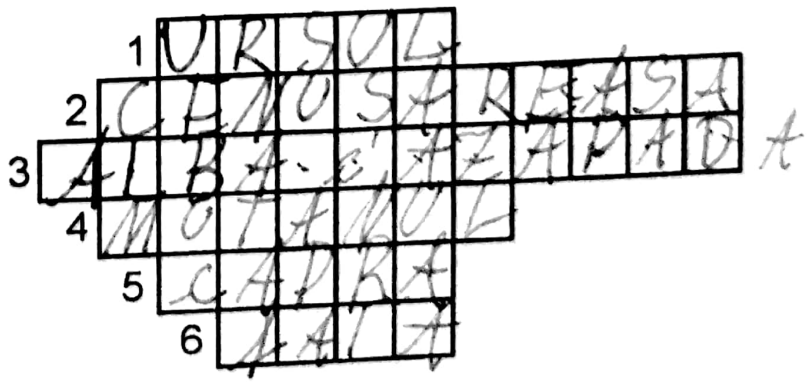

Scanned with OKEN Scanner

2. Textul în versuri
Strofa. Versul

Reţineţi !

Versul este un rând dintr-o poezie.
Strofa cuprinde două sau mai multe versuri delimitate de celelalte.
Rima înseamnă potrivirea ultimelor sunete din versuri.

1. Transcrieţi poezia. Număraţi versurile:

„La mijloc de codru des
Toate păsările ies,
Din huceag de aluniş
La voiosul luminiş,
Luminiş de lângă baltă,
Care-n trestia înaltă
Legănându-se din unde,
În adâncu-i se pătrunde
Şi de lună şi de soare
Şi de păsări călătoare,
Şi de lună şi de stele
Şi de zbor de rândunele
Şi de chipul dragei mele."

(Mihai Eminescu, „La mijloc de codru...")

2. Scrieţi pe caiete textul în versuri propus. Alegeţi cinci cuvinte care v-au plăcut mai mult şi alcătuiţi cu ele propoziţii.

„Aburii uşori ai nopţii ca fantasme se ridică
Şi, plutind deasupra luncii, printre ramuri se despică.
Râul luciu se-ncovoaie sub copaci ca un balaur
Ce în raza dimineţii mişcă solzii lui de aur."

(Vasile Alecsandri, „Malul Siretului")

3. Ghici, ghicitoarea mea!

Dezlegaţi ghicitorile, alegând dintre paranteze răspunsul corect.

„Mărunţică,
Nepoţică,
Harnică
Şi fără frică,
Urmele
Ne şterge
Şi la şcoală merge."

„O jivină mică,
Cu păr mult în chică
Hainele
Ne şterge
Dar deloc
Nu merge.
De praf nu se sperie
Şi îi spunem matura.

(mătură, aspirator, gumă, perie)

perie

Scanned with OKEN Scanner

4. Scrieţi câte un cuvânt care să aibă la sfârşit aceleaşi litere cu termenii daţi mai jos:

vânt	→ *pământ*	comoară	→ moară
vară	→ pară	mure	→ iepure
ploaie	→ oaie	păpădie	→ mărturie
gărgăriţă	→ căpriţă	mare	→ tare

5. Joc de rol !

a) Şirul rimelor

Un elev spune un cuvânt şi ceilalţi găsesc cuvinte care să rimeze.

Exemplu: *iepuraş – oraş*

b) Să scriem versuri!

Un elev alcătuieşte un vers, iar ceilalţi continuă.

Exemplu: O ciocârlie Şi pălărie

Cu rochie ..... .

6. Alcătuiţi şi voi o ghicitoare, subliniind apoi cuvintele care rimează.

7. Completaţi spaţiile punctate utilizând termeni potriviţi, care să rimeze:

a) Pe cărarea spre izvor,
Bucuria este-n hor
Un tufiş.
De aluniş.

b) „Din an în an sosesc la noi,
La geam cu Moş-Ajun,
E ger cumplit şi drumu-i lung,
Dar e-obicei ... strălun

3. Textul cu dialog

1. Puneţi semnele de punctuaţie:

Mama îi spune Corinei [.]
[-] Cumpără două pâini şi 1 kg de orez [.]
[-] Da [,] mămico [!]
Şi fetiţa sprintenă pleacă spre magazin [.]

Scanned with OKEN Scanner

2. Explicați de ce s-au folosit următoarele semne de punctuație în textul de mai jos:

Rândunica îi spuse fetiței:
– Rămâi cu bine! Ne vom vedea în primăvara următoare.
– Ce rău îmi pare că pleci! Când vei zbura peste mări, îți vei aminti de mine?
Dar rândunica zbură spre înălțimile albastre, fără să răspundă.

3. Scrieți linia de dialog unde lipsește:

– Vrei să lucrăm împreună la matematică?
– Cu plăcere. Vreau să te ajut.
– Îți mulțumesc. Nu voi uita niciodată gestul tău frumos!

4. Continuați dialogul:

Fetița privește pe fereastră. O porumbiță se apropie de ea, fără sfială.
– De ce ai penele așa de albe? întrebă fetița.

.....

5. Alcătuiți un scurt dialog pe teme de școală, între Georgiana și Maria.

6. Completați următoarea conversație între doi frați.

– Bunica a plecat.
– ..... .
– Cred că s-a dus la mătușa Ana.
– ..... .
– Ca să împrumute niște stafide pentru cozonac.

7. Continuați dialogul telefonic între Răzvan și mama sa.

– Bună dimineața, Răzvan!
– Sărut mâna, mamă!
– Te-ai sculat de mult?

..... .

Scanned with OKEN Scanner

Recapitulare

1. Ordonați enunțurile într-un text, pe care apoi îl transcrieți. Alegeți un titlu potrivit.

4 – Mama lui îi face ghiozdanul, zise Aurică.

2 – Nu mai am cerneală în stilou, se auzi din spatele clasei.

1 Este liniște. Ora a început.

3 – Ai deranjat toată clasa, Costele! De ce nu te îngrijești din timp să ai cele necesare? îl dojeni doamna învățătoare.

5 Costel a lăsat capul în jos, ruşinat.

2. Dați un titlu potrivit textului de mai jos. Cu două cuvinte la alegere (din acest text), alcătuiți câte o propoziție.

Se aude cântatul cocoşilor. Se luminează de ziuă. Satul se trezeşte. Oamenii încep munca. Este răcoare. Picături de rouă strălucesc pe iarbă, pe case, pe flori.

3. Alcătuiți un text despre un personaj îndrăgit.

4. Continuați textul:

În familie

Este o seară de toamnă. Toată familia s-a strâns în casă. Mama pregăteşte ceva la bucătărie. Fetele o ajută.

Se aude lătratul câinelui.

5. Citiți textul de mai jos. Spuneți-vă părerea despre Nicu în două propoziții alcătuite de voi.

Cine nu-l cunoaşte pe Nicu?

De dimineață până seara nu-i stau picioarele. Cară apă, taie lemne, îşi ajută frații mai mici. A împlinit de curând nouă ani, dar e de mare ajutor pentru mama sa.

Dar la şcoală? Şi acolo este un copil model.

6. Încercuiți varianta corectă:

La sfârşitul propoziției se poate pune:

a) punct; b) virgulă; c) linie de dialog.

Propoziția începe cu:
a) literă mică; b) literă mare; c) alineat.
Textul este alcătuit:
a) dintr-o propoziție; b) din mai multe propoziții; c) din cuvinte.

7. Scrieți după dictare:

Haiduc este un câine ciobănesc. El păzește cu credință mioarele. De multe ori le-a scăpat din gura lupului.

Stăpânul îl laudă:

– Bravo, Haiduc! Ești un câine de nădejde.

Explicați că este vorba de un text.

pe culegere

8. Numerotați propozițiile după înțeles și apoi scrieți-le în ordinea obținută. Găsiți un titlu potrivit.

2 Cocoșul se plimbă țanțoș.
3 Gospodina le dă demâncare.
1 În ogradă sunt multe păsări!
4 El ocrotește puișorii gălbiori.

La curte.

9. Puneți semnele de punctuație corespunzătoare:

pe caiet

Ne plimbăm cu bicicleta . Ne simțim tare bine .
Gabriel cade .
– Nu-i nimic , spune fratele lui mai mare . Se mai întâmplă !

10. Dați un titlu textului. Scrieți-l!

pe culegere

Ne sculăm devreme. Plecăm la pescuit. Lacul sclipește în lumina soarelui. Abia așteptăm să ne umplem trăistuțele cu pești argintii!

La pescuit.

Evaluare

1. Transcrieți propozițiile care alcătuiesc un text. Alegeți un titlu potrivit.

Soarele abia răsărise la marginea pădurii.
~~Mihai și Alin se certau de zor.~~
O căprioară se ivi temătoare dintre copaci.
~~Veronica a cules mure.~~

Scanned with OKEN Scanner

Adulmecând uşor, ea se apropie de un merişor sălbatic.
Frunzele pomişorului erau gustoase.
~~Ursul se retrage iarna în bârlog~~.
Auzind un zgomot, căprioara dispăru în adâncul pădurii.

2. Continuaţi textul:

E vară. Soarele arde cu putere.
Dănuţ şi Ionel au plecat la pădure.

.....

.....

.....

3. Adăugaţi semnele de punctuaţie potrivite:

„A doua zi cocorul o pofteşte pe vulpe la el ☐
Pe masă se află un vas lung şi cu gâtul strâmt ☐
☐ Mănâncă ☐ vulpe ☐ Nu te codi ☐
Vulpea flămândă se uită cu ciudă la cocorul care mănâncă lacom ☐"
(„Vulpea şi cocorul" – poveste populară)

4. Completaţi propoziţiile, răspunzând la întrebările dintre paranteze:

Cucul cântă (unde?) în .....

Fluturi (ce fel de?) fluturi colorați (ce fac?) zboară și se joacă în poiană.

O ploaie de flori (ce face?) miroase puternic (cum?) în grădină
(unde?) grădină .....

5. Alcătuiţi câte o propoziţie simplă despre „rândunică" şi „Răzvan".

6. Scrieţi corect propoziţiile:

- fetiţa desenează cu pasiune
- ce flori frumoase ai desenat
- ce avem la masă

Scanned with OKEN Scanner

IV. NOŢIUNI DE LEXIC

1. Cuvântul

1. Subliniaţi cuvintele care exprimă nume: *cameră, înalţi, iepure, copil, muncesc, stejar, alee.*

2. Cuvintele „lucrează", „aleargă", „studiez" arată acţiuni. Daţi exemplu de încă trei asemenea cuvinte. colorez mă joc scriu

3. Completaţi propoziţiile cu acţiuni potrivite:

Mircea ..culege..... mere.

Pisica ...pisica.... cu ghemul.

Veverița ..stă..... pe o ramură.

Elevul .....scrie..... cu creionul.

4. După exemplele „roşie", „mare", „lung", găsiţi şi voi cinci cuvinte care exprimă însuşiri. înorat ploios iute dulce verde

5. Găsiţi alte două însuşiri pentru cuvintele subliniate:

pădure – răcoroasă, ..întunecoasă, tânără.

floare – gingaşă, ..roşie....., ..parfumată..... .

copac – umbros, ..verde....., ..mare..... .

izvor – cristalin, ..rece....., ..fascinant..... .

6. Descoperiţi comparaţiile potrivite:

alb ca ..făina.....

negru ca ..aluna.....

înalt cât ..copacul.....

drept ca ..bradul.....

galben ca ..ca o soare

bun ca ..mierea.....

7. Scoateţi din şirul de cuvinte dat pe cele care ajută la înţelegerea propoziţiei (cuvintele ajutătoare): *carte, a adormit, pe, mic, amar, şi, lângă.*

Scanned with OKEN Scanner

8. Stabiliți câte cuvinte sunt în fiecare din comunicările de mai jos. Grupați cuvintele în cinci coloane: nume, însușiri, acțiuni, numere, cuvinte ajutătoare.

Bunica aduce patru mere roșii.(5)
Pe parchetul lustruit alunecă mașinuțele.(5)
Doi colegi au lipsit de la școală.(7)
Vântul a doborât doi copaci bătrâni.(6)

9. Să ne jucăm!

Citiți invers cuvintele următoare și notați ce-ați descoperit: *toc, sar, era, iar, dai, ia, rod, car.*

10. Reconstituiți proverbul:

la — cunoaște — se — prietenul — nevoie

11. Cine știe câștigă!

Indicați cât mai multe cuvinte ca răspuns la fiecare întrebare: *Cu ce călătoriți? Ce este alb? Ce este dulce?*

12. Completați grila!

Folosiți în acest scop definițiile cuvintelor.

REBUS

Ocupații

AB – Îngrijește sănătatea oamenilor.

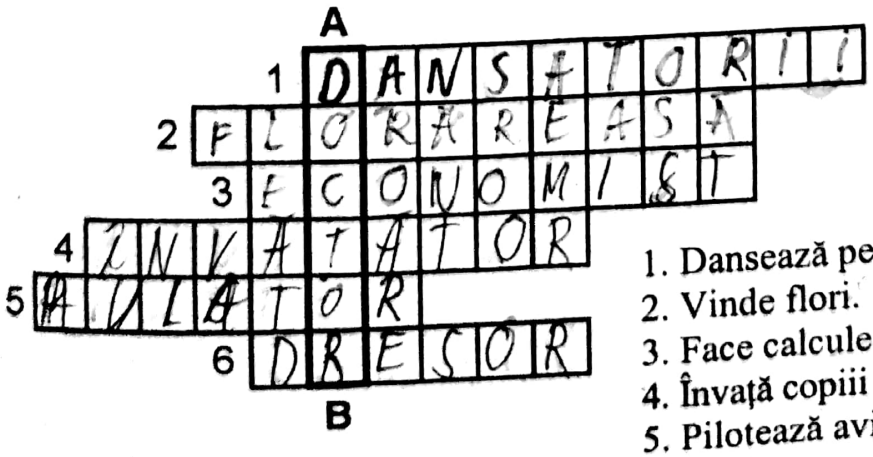

1. Dansează pe scenă.
2. Vinde flori.
3. Face calcule economice.
4. Învață copiii să scrie.
5. Pilotează avionul.
6. Îmblânzește animale sălbatice.

Scanned with OKEN Scanner

2. Cuvinte cu sens asemănător

1. Grupaţi cuvintele care au acelaşi înţeles: *a povesti, supărat, harnic, iute, a istorisi, silitor, necăjit, repede.*

2. Uniţi cuvintele cu înţeles asemănător:

pădure	guraliv
vorbăreţ	simplu
ager	vrăjmaş
modest	codru
duşman	isteţ

3. Câte trei!

Împărţiţi în serii de trei termeni cuvintele cu sens asemănător.

zăpadă	basm	steag
drapel	nea	mâhnit
necăjit	bucuros	poveste
stindard	sfătuieşte	omăt
trist	naraţiune	îndrumă
povăţuieşte	vesel	voios

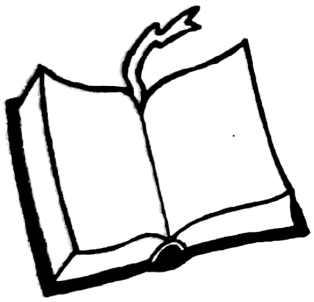

4. Tăiaţi intrusul!

- bogăţie, avuţie, sărăcie, avere
- uimit, supărat, mirat, uluit
- inteligent, înţelept, încrezut, învăţat
- carte, desen, manual, volum
- gingaş, graţios, fragil, puternic

5. Formaţi perechi!

Alegeţi din coloana alăturată cuvântul cu sens asemănător.

voinic	abrupt
liniştit	generos
prăpăstios	vânjos
darnic	bogat
împrăştiat	risipit
statornic	strămoşesc
străbun	stabil
minuscul	amical
rodnic	calm
prietenos	miniatural

Scanned with OKEN Scanner

6. Completaţi cu câte două comparaţii:

viclean ca vulpea, șarpele

dulce ca mierea, zahărul

puternic ca ursul, ...

rece ca gheața, ...

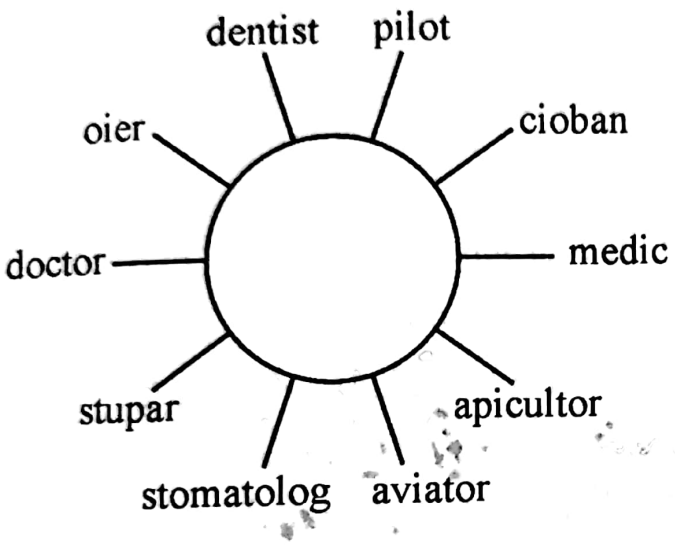

7. Roata meseriilor

Găsiţi perechile de cuvinte care exprimă aceeaşi meserie şi notaţi-le:

dentist-stomatolog

pilot-aviator

cioban-oier

doctor-medic

stupar-apicultor

8. Grila magică

Notaţi cuvintele având acelaşi sens şi veţi afla pe verticala A-B cum se mai numesc acestea.

REBUS

1. Izolat.
2. Învinovăţit.
3. Vechi.
4. Bun.
5. Povârniş.
6. Independent.
7. Duioşie.
8. Răsplătit.

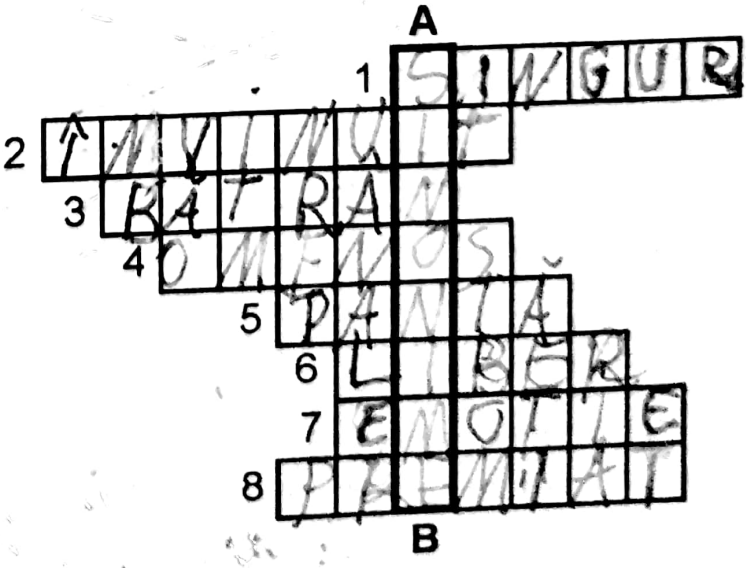

Scanned with OKEN Scanner

3. Cuvinte cu sens opus

1. Scrieți în spațiile libere cuvintele cu înțeles opus:

Model: *vesel – trist*

atent – neatent, înfrângere – victorie, a urca – a merge

încet – repede, a aduna – a da, a intra – a ieși

2. Grupați în perechi cuvintele cu înțeles opus:

leneș, larg, des, înalt, curajos, îngust, scund, fricos, tânăr, harnic, rar, sfârșit, bătrân, început.

3. Formați, de la cuvintele date, cuvinte cu sens opus.

Model: *vinovat – nevinovat* *corect – incorect*

cinstit – necinstit decent – indecent

credincios – necredincios decis – indecis

limitat – nelimitat just – injust

cunoscut – necunoscut util – inutil

4. Legați printr-o săgeată cuvintele având sens opus:

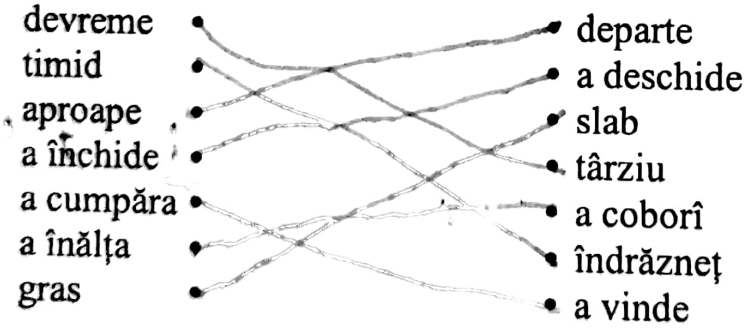

5. Înlocuiți cuvintele subliniate prin cuvinte cu sens opus:

Vremea era rece. caldă

Băiatul avea pantofii murdari. curați

Vecinul era un om strângător. risipitor

Cerul era luminat. întunecos

Aerul uscat al dimineții era plăcut. neplăcut

Scanned with OKEN Scanner

6. Baloane zburătoare

Alegeți pentru fiecare cuvânt câte două baloane care conțin termeni cu sens opus:

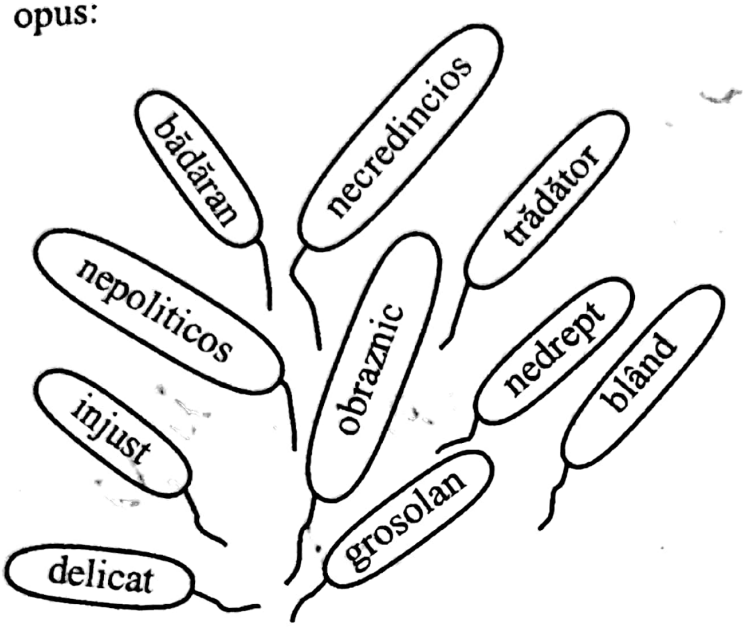

- credincios necredincios, trădător
- politicos nepoliticos, obraznic
- aspru delicat, blând
- drept injust, nedrept
- gingaș grosolan, bădăran

7. Trambulina antonimelor

Cuvintele cu sens opus (antonime) au sărit la trambulină și s-au amestecat. Refaceți perechile!

limpede – .....

vorbăreț – .....

prietenos – .....

sincer – .....

mândru – .....

darnic – .....

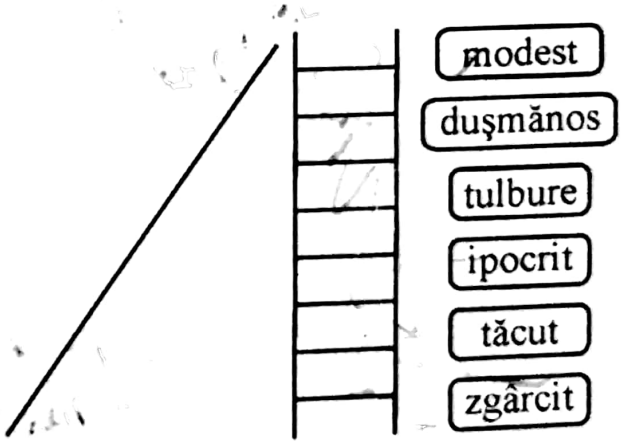

8. Tabelul câștigător

Completați tabelul cu un termen pentru fiecare coloană:

Cuvântul dat	Cuvântul cu același sens	Cuvântul cu sens opus
plăcut		
a apărea		
variat		
liber		
descurajat		

Scanned with OKEN Scanner

Evaluare

1. Notaţi cuvintele cu sens asemănător celor date:

răbdător – îndurator viclean – fătoranic

bătălie – luptă politicos – civilizat

comandant – conducător inteligent – ager

2. Scrieţi cuvintele cu sens opus următoarelor:

modern – învechit pace – război

tăcere – gălăgie ordonat – dezordonat

adevăr – minciuna sănătos – bolnav

3. Formaţi cuvinte cu sens opus pornind de la cele date:

Model: *îngheţat – dezgheţat*

îngropat – dezgropat înnodat – dezmodat

înrădăcinat – dezvinovăţit învinovăţit – dezvin

dezrădăcinat

Alcătuiţi propoziţii cu termenii obţinuţi.

4. Înlocuiţi cuvintele subliniate în propoziţii cu altele având sens opus:

Copilul a fost uimit văzând frumuseţea jucăriilor. – convins, sigur

Bluza ei era scumpă. – ieftină.

El avea puţini prieteni. – mulţi

Frunzele erau mişcate de adierea vântului. – staţionate

Bucuria este dulce. tristeţea – amar,

5. REBUS

Completaţi cu termeni având acelaşi sens şi veţi obţine pe verticala AB, anotimpul începerii şcolii.

1. Atrăgător.
2. Cinstit.
3. Zăpuşeală.
4. Încrezut.
5. Nesincer.
6. Rezistent.

	A							
1	A	T	R	A	C	T	I	V
2	C	O	R	E	C	T		
3	C	A	L	D	U	R	O	S
4	I	N	G	Ă	M	B	A	T
5	M	I	N	C	I	N	O	S
6	T	R	A	I	N	I	C	
			B					

5

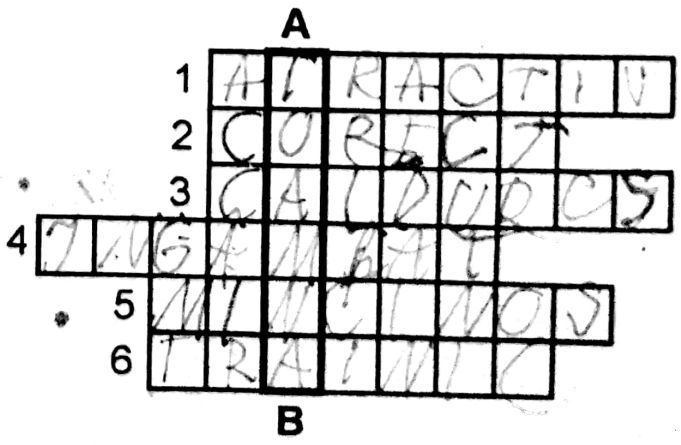

Scanned with OKEN Scanner

V. NOŢIUNI DE FONETICĂ

1. Silaba. Despărţirea cuvintelor în silabe

1. Scrieţi „ta-blă“, „oa-ie“, „ca-să“. Găsiţi şi voi trei cuvinte alcătuite din două silabe. Formaţi cu ele propoziţii.

2. Notaţi cuvintele: *am, păr, sac, om.* Despărţiţi-le în silabe. Daţi exemplu de alte cuvinte formate dintr-o singură silabă!

3. Despărţiţi în silabe cuvintele: *minge, seceriş, primăvăratic, coloană, actual, ciocănitoare, mochetă, ghiocel, voievod, domnească, bibliotecă, crizantemă.*

4. Copiaţi versurile următoare. Împărţiţi cuvintele în silabe:

„Somnoroase păsărele
Pe la cuiburi se adună,
Se ascund în rămurele –
Noapte bună!“
(Mihai Eminescu, „Somnoroase păsărele“)

5. Formaţi cuvinte din două silabe, după modelul dat.

ra- / va / to -ră ca- -să / nă / lă va- -mă / tră / se

6. Alcătuiţi cuvinte înlocuind liniuţele cu silabe potrivite:

gra sa mă tură în va tă flo rica
ba bă po iată o di ne ga raje

7. Grupaţi următoarele cuvinte după numărul de silabe: *foc, scară, doi, ară, luminoasă, roată, colorată, furnică, secerătoare, casetofon, pisică, ceas, apartamente, transporturi, închisoare, gherghef, ciupercă, margine, poziţie.*

8. Despărţiţi în silabe următoarele cuvinte: *liniuţă, ianuarie, Cristina.* Cum procedaţi la capătul rândului?

Scanned with OKEN Scanner

9. Notaţi numărul de silabe în pătrăţelele alăturate. Ce observaţi?

pomi	stejari	struguri	oameni
pomii	stejarii	strugurii	oamenii

2. Sunetul şi litera

1. Citiţi următoarea propoziţie şi spuneţi din câte cuvinte este formată.

Alexandra citeşte o carte.

2. Despărţiţi în silabe fiecare cuvânt din propoziţia de mai sus şi precizaţi câte silabe are fiecare cuvânt.

3. Analizaţi fiecare silabă de mai sus şi spuneţi din câte sunete este alcătuită şi câte litere corespund sunetelor.

4. Citiţi următoarele cuvinte şi notaţi câte sunete şi câte litere au:

Exemplu: *citeşte – şapte litere, şapte sunete*
geam – patru litere, trei sunete

a) pereche, caiet, poveste, Cecilia, ceas;
b) literă, ghete, torace, examen, gheaţă;
c) rochie, toamnă, gem, Gigi, geacă.

5. Schimbaţi litera dintre paranteze astfel încât să obţineţi cât mai multe cuvinte noi:

a) (m)asă	ro(d)	(c)ar	d(a)r
_ asă	ro _	_ ar	d _ r

b) ca(ş), ba(n), (c)arte, sca(r)ă, (ţ)ară, la(m)ă, (r)ac, (p)at, c(o)t, t(a)c

6. Înlocuiţi literele subliniate din următoarele cuvinte şi formaţi propoziţii cu noile cuvinte obţinute: *nouă, Nică, ţare.*

7. Să ne jucăm!

Şarpele miraculos

Varianta A

Adăugaţi o literă cuvântului dat pentru a obţine un nou cuvânt. La acesta adăugaţi încă o literă şi aşa mai departe, pentru a obţine cât mai multe cuvinte şi tot mai lungi. Cuvinte de început: *la; da; mi.*

Exemplu: *ca → cad → cade → cadet*

Scanned with OKEN Scanner

Varianta B

Pentru a vă ajuta să găsiți cuvintele noi, se dau definițiile lor. Completați grila!

1. Prima literă din alfabet.
2. Unitate de măsură a suprafeței.
3. Au luat foc (ele).
4. Se consumă prin foc (ea).
5. Legumă de vară.

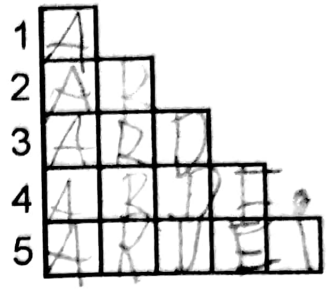

8. Completaţi grila!

Țineți cont de faptul că toate cuvintele căutate se termină cu litera „s". Descoperiți-le!

Litera salvatoare

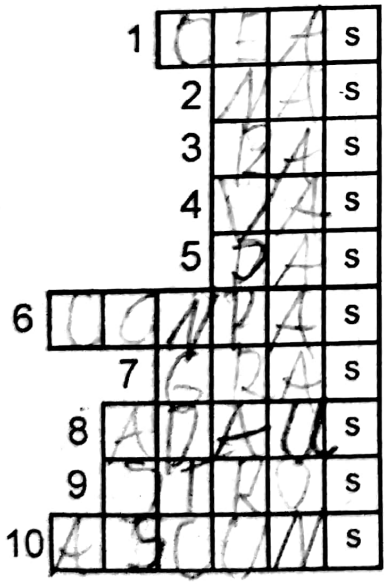

1. Măsoară timpul.
2. Ne ajută să mirosim.
3. Tuns pe piele.
4. Vapor.
5. Distanță făcută în mers.
6. Instrument cu care desenăm cercul.
7. Voce.
8. Completare.
9. Scos mustul din fruct.
10. Pitit.

Puteți construi şi voi o astfel de grilă. Încercați!

9. Scrieți cuvintele invers: *car, cod, soc, rad, are, dor.*

10. Subliniaţi literele schimbate în perechile de cuvinte şi explicaţi înțelesul acestor cuvinte:

nas – naş	tip – ţip	pană – până	scoală – şcoală
satul – sătul	rată – raţă	pară – pâră	sură – şură

Scanned with OKEN Scanner

3. Felul sunetelor. Vocale și consoane

1. Citiți propoziția de mai jos. Despărțiți în cuvinte, cuvintele în silabe și silabele în sunete.

Angela desenează.

2. Observați cum se pronunță unele sunete și cum se pronunță altele din exemplul de mai sus.

3. Despărțiți cuvintele în silabe, apoi notați consoanele cu „C" și vocalele cu „V". Subliniați cu roșu sunetele care rimează.

„A-nceput de ieri să cadă
Câte-un fulg, acum a stat,
Norii s-au mai răzbunat
Spre apus, dar stau grămadă
Peste sat."
(George Coșbuc, „Iarna pe uliță")

4. Marcați consoanele cu „C":

„Bate vânt de primăvară
Eu cânt doina pe afară."
(Poezie populară)

5. Completați cuvintele cu literele care lipsesc:

GE_org_I_că	mărg_I_că
ch_E_amă	c_I_orch_I_ne
c_E_rc_E_i	gh_I_ară
ungh_I_e	unch_I_

6. Scrii o poezie?

Găsiți alte cuvinte care să rimeze cu ultimele cuvinte din versurile următoare, păstrând același număr de silabe:

„Să poftească pe-aici
Fluturi, greieri și furnici
Ca să spună tuturor
Că sunt nepărtinitor."

Exemplu: Să poftească un arici,
Flutûri, greieri, licurici

Scanned with OKEN Scanner

7. Scrieţi câte două cuvinte care încep sau se termină cu o vocală şi alte două cuvinte care încep sau se termină cu o consoană.

unghie, ora, trecut cava

8. Să ne jucăm!

Descoperiţi cuvintele după explicaţiile şi indiciile date:

Jocul explicaţiilor

1. Ne fereşte de ploaie.
2. Instrument muzical popular.
3. Mijloc de transport pe două roţi.
4. Udăm florile cu ea.
5. Pasăre „cuvântătoare".
6. Floare cu multe petale albe.

1	u	M	B	R	E	L	A		
2	f	L	U	I	E	R			
3	b	I	C	I	C	L	E	T	A
4	s	T	R	O	P	I	C	A	R
5	p	A	P	A	G	A	L		
6	m	A	R	G	A	R	E	T	A

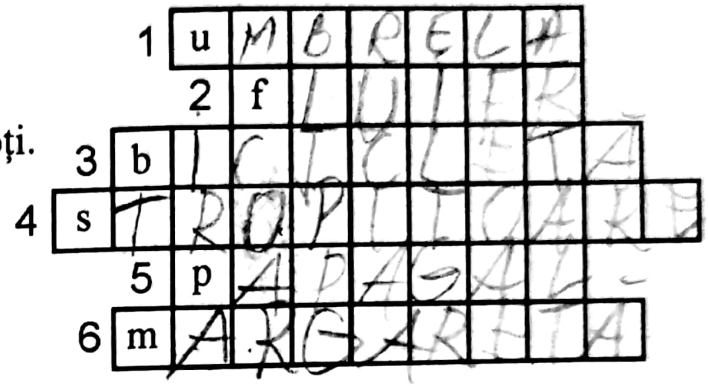

9. Fazan

Un elev propune un cuvânt. Următorul elev continuă rostind un cuvânt care să înceapă cu ultima literă a cuvântului precedent. Cine nu reuşeşte este declarat „fazan".

10. Alcătuiţi cuvinte după modelul următor:

Model: CVC: *cuc*, ...

CVCV: mama, laba, bila, gara, tara

CVCCV: curge, iarnă, piatra, ninge

CVCVCV: timida, corect,

4. Grupurile de sunete „ea", „ie", „ia"

1. În textele date, subliniaţi grupurile de sunete „ea", „ie" şi „ia", rostite într-o silabă. Despărţiţi în silabe cuvintele în care sunt acestea şi aşezaţi-le în coloane.

a) Omului cu învăţătură
Îi curge miere din gură.

b) În poiană se ceartă vechea prietenă a Mariei cu sora acesteia, Gianina.
– Ea nu are de ce să fie supărată. Tu ai greşit!

Scanned with OKEN Scanner

– De ce? Că am păstrat iepurașul pentru mine? Tot amândouă îl vom îngriji! răspunse Gianina.

c) „Însă viespea cea ușoară
Mi-e și ea tot verișoară."
(Otilia Cazimir, „Două gospodine")

2. Despărțiți în silabe cuvintele și subliniați grupurile de litere învățate: *iarnă, ieșire, iarbă, iepure, piață, poiană, piere, vieți.*

3. Scrieți după dictare și apoi grupați cuvintele care conțin în aceeași silabă grupurile „ea" și „ia":

Mama a pus o perdea nouă la camera mea.
Seara, lumina se mai cernea printre frunzele copacilor.
Ploaia deasă cădea neîntrerupt.
Ianuarie este o lună de iarnă.
Am consumat un pahar cu iaurt, cu pâine tăiată în felii subțiri.
Pisica miaună din baia vecinului.

4. Recunoașteți în cuvintele următoare grupurile de vocale „oa" și „ie" aflate în aceeași silabă. Alcătuiți cu ele propoziții.

ies, poartă, pierdere, coardă, fierbe, roade, fluier, vioară.

5. În locul liniuțelor, puneți grupul de vocale corespunzător. Scrieți cuvintele obținute:

a) vrem ea — cob oa ră — ta ie — b ie tă
trec ea — pod oa be — pa ie — tră ea

b) pardos oa lă — învățăt ea re — p oa rsică — pa ie ță
învălmăș ea lă — lucrăt oa re — înteme ie re — p ia tră

6. Scrieți după dictare. Subliniați grupurile de vocale învățate:

a) „Împăratul se mâhni când auzi că vrăjmașii se ridică a treia oară cu oaste și mai mare, și că au și ajuns la hotarele împărăției sale cât frunza și iarba..."
(Petre Ispirescu, „Făt-Frumos cu părul de aur")

b) „Cum se apropie Petru, cerbul zise:
– Haide, fii bun, păcurarule, omoară șarpele acesta, că vrea să mă mănânce și îmi scapă viața că doară și eu îți voi fi bun de ceva."
(Ioan Pop-Reteganul, „Vizor, craiul șerpilor")

Scanned with OKEN Scanner

c) „Făt-Frumos porni şi el tot pe mârţoaga lui. Iar după ce trecu toată oastea, făcând haz de dânsul, cum se muncea ca să-şi scoată iapa din noroi, îşi îmbrăcă hainele cele cu soarele în piept, luna în spate şi doi luceferi în umeri, îşi lăsă părul de aur pe spate, încălecă pe cal şi fu iarăşi pe munte."

(Petre Ispirescu, „Făt-Frumos cu părul de aur")

7. Rezolvaţi grila!

1. Timidă.
2. Cade iarna, când ninge.
3. Aripă mică.
4. Adormită.
5. Plină de păcate.
6. Veselă.
7. Nu e tare.

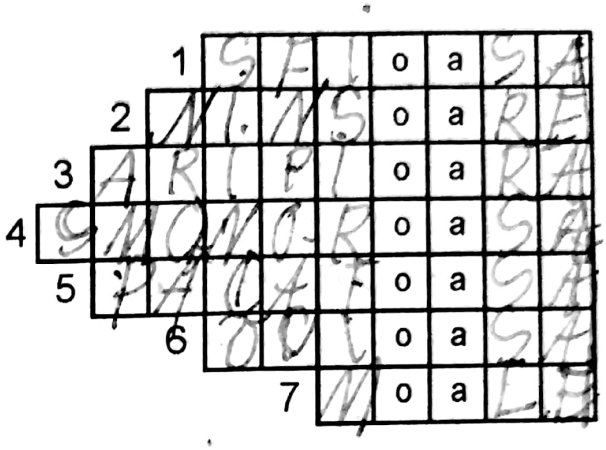

8. Jocul rimelor

Găsiţi cât mai multe cuvinte care să conţină grupul „oa". Grupaţi-le apoi după terminaţiile lor. Alcătuiţi după aceea scurte versuri, care să se termine în rimele găsite.

Exemplu: *ninsoare, sclipitoare, oare*
moale, oale
pufoasă, luminoasă

O ninsoare .....
Nu e oare
Sclipitoare? .....
Iar ninsoarea luminoasă .....
Nu e oare şi pufoasă? .....

9. Găsiţi intruşii!

Descoperiţi cuvintele în care grupurile de sunete „ia", „ea", „oa", „ie" nu se află în aceeaşi silabă şi tăiaţi-le.

vie, coajă, bogăţie, mireasă, viaţă, felie, oase, pian, cereale, rea, piatră, dureroase, mie, împietrit, fierbinte.

10. Să ne jucăm!

Alcătuiţi în zece minute propoziţii în care să se afle cât mai multe cuvinte care conţin în aceeaşi silabă grupurile studiate. Nu aveţi voie să repetaţi

Scanned with OKEN Scanner

cuvântul. Nu trebuie să uitați niciun grup. Pentru fiecare formă corectă aveți zece puncte. Câștigă cel care totalizează cel mai mare punctaj.

Exemplu: *Iată, Mioara taie o lămâie pentru ea.* (50 p.)

11. Schimbați grupul de litere din cuvintele date și scrieți cuvintele obținute: *fiere, moare, beată, baie.*

Exemplu: *foaie – foaia*

12. Descoperiți perechea!

Scrieți perechea cuvântului dat, conținând unul dintre grupurile învățate:

a) *os – oase* *ploi – ploaie* *flori – floare*

om – oameni școli – școală ciori – cioară

covor – covoare coli – coală coji – coajă

femei – femeie *măsele – măsea*

chei – cheie perdele – perdea

lămâi – lămâie saltele – saltea

b) *mor – moare* *șovăi – șovăie* *lucrez – lucrează*

cos – coase zornăi – zornăie plec – pleacă

torc – toarce mormăi – mormăie vizitez – vizitează

c) *piatră – pietre* *băiat – băieți* *greșeli – greșeală*

piață – piețe iarbă – ierburi zugrăveli – zugrăveală

viață – vieți iarnă – ierni pardoseli – pardoseală

5. Grupurile de sunete „oa", „ua", „uă"

1. Subliniați grupurile de vocale „oa", „ua", „uă". Despărțiți în silabe cuvintele și așezați-le în coloane diferite, după grupul pe care-l conțin: *verișoară, roată, ziua, boabe, ploaie, sărbătoare, stoarce, piua, două, șaua, surioară, nouă.*

2 2 2 2 4 2 2 2 2 4 2

2. Alcătuiți propoziții utilizând cuvintele: *poartă, nouă, coardă, amândouă, ușoară, rouă, vioară, călătoare.*

Scanned with OKEN Scanner

3. Găsiți câte două cuvinte care să conțină grupurile de vocale învățate.

4. Transformați după model, apoi construiți propoziții:

Model: *zi – ziua*

şa ⇨ șaua

ciulama ⇨ ciulamaua

sarma ⇨ sarmaua

manta ⇨ mantaua

saltea ⇨ salteaua

dambla ⇨ dambleaua

bidinea ⇨ bidineaua

5. Scrieți după dictare:

Ziua este soare. Noaptea este lună. Grădina adoarme în jurul meu. Răcoarea adie cu mireasma de iasomie şi de fân cosit. Toată căldura şi zăpuşeala de peste zi au dispărut.

6. Grupurile de sunete „iau“, „eau“

1. Citiți enunțurile de mai jos. Despărțiți în silabe cuvintele subliniate şi observați cum au fost scrise.

Ei se <u>îndoiau</u> de sinceritatea lui.
Nu se ştie despre ce <u>vorbeau</u>.
Copiii <u>trăiau</u> la sat.
Băieții <u>mânuiau</u> cu uşurință zmeiele.
În aer <u>pluteau</u> petalele florilor de cireş.

2. Completați spațiile punctate cu grupurile de vocale rostite într-o silabă „eau“, „iau“, astfel încât să obțineți cuvinte.

b iau m eau plut eau su iau alcătu iau

vr eau dudu eau dur iau pescu iau înflor iau

3. Despărțiți în silabe cuvintele subliniate:

a) <u>Împărăteasa</u> era negricioasă, şi cu toate astea, neînchipuit de frumoasă.
b) <u>Amândouă</u> aripile fluturaşului erau străvezii ca două picături <u>de rouă</u>.
c) Copiii <u>sădeau</u> puieți de brad.
d) Femeile <u>înmuiau</u> iile în apa râului, apoi le spălau cu grijă.

Scanned with OKEN Scanner

4. Urmați modelul, apoi alcătuiți propoziții cu formele găsite:

(el) privea → (ei) priveau (el) suia ⇨ (ei) .....

muncea ⇨ ..... îndoia ⇨ .....

plângea ⇨ ..... încuia ⇨ .....

Evaluare

Citiți cu atenție textul:

„Când i-a venit vremea ca să se-nsoare, Făt-Frumos a dat în stele și i s-a arătat că mireasa lui va fi Frumoasa-Pământului.

Unde sfârșește pământul era o grădină. În grădina aceea creștea un măr. Mărul acela făcea numai trei mere și în unul din ele se afla Frumoasa-Pământului."

(Pericle Papahagi, „Frumoasa pământului")

1. Precizați cuvintele care au același sens cu următoarele: *vremea, a venit, s-a arătat, creștea, se afla.*

2. Scrieți cuvintele cu sens opus pentru: *frumos, sfârșește.*

3. Indicați câte cuvinte se află în propoziția: „În grădina aceea creștea un măr." și despărțiți-le în silabe, marcând sub fiecare cuvânt numărul de silabe.

4. Notați consoanele cu „C" și vocalele cu „V" în cuvântul „grădină".

5. Copiați din text câte două cuvinte care conțin grupurile de sunete „ea" și „oa".

6. Scrieți propoziția de la exercițiul 3 astfel încât să exprime o întrebare și o exclamare.

Scanned with OKEN Scanner

7. Literele „î“ și „â“

1. Transcrieți propozițiile de mai jos. Subliniați literele „î“, „â“ și observați unde se scrie fiecare.

Privighetoarea își începe cântecul.
Mâncăm mai întâi supa.
Pârvu a însemnat totul în carnet, până la ultimul cuvânt.
Ea hotărî plângând plecarea.

2. Alcătuiți propoziții cu următoarele cuvinte: *român, pământ, înainte, încântat, stâncă, bârnă.*

3. Din cuvintele „coborâre“, „hotărâre“, „posomorât“, „pârât“, „amărât“, formați altele, care să aibă la sfârșit „î“.

4. Compuneți un mic text în care să folosiți și cuvintele: *România, românește, român, românesc.*

5. Adăugați un grup de litere care să ajute la formarea altor cuvinte („re“, „ne“) înaintea următoarelor cuvinte: *învins, învățat, înscris, început, întâlnit.*

Exemplu: *întors – reîntors – neîntors*

6. Scrieți după dictare:

a) Mâine mergem în excursie la Bâlea.
Mihai coborî încet treptele, nealergând.
Pârvu este îndemânatic la calculator.
Frânt de spate, marinarul se apucă de frânghia întinsă.
Cumpărând o înghețată cu ciocolată, fetița a mâncat-o.
Frământând aluatul, mama a întins mâna să mai ia făină.

b) Vânzătoarea îi oferă o rochie roșie. Când se îmbracă, Stela pare mai înaltă. Se privește cu mândrie în oglindă. Cordonul cu cataramă îl întinde, apoi îl strânge cât poate. Ce mult îi place această rochie!
Vrând să o dezbrace, nu i se mai pare că este o fată urâtă, ci una încântătoare.

c) „... Poate să fi fost pe la cântători, când urletele vijeliei începură a scoborî glasul, și zbuciumul codrilor a se mai potoli; un sunet răzleț încercă, din miazăzi, să mai răscolească clocotitor nemărginirile întunecoase...“

(Calistrat Hogaș, „Furtuna“)

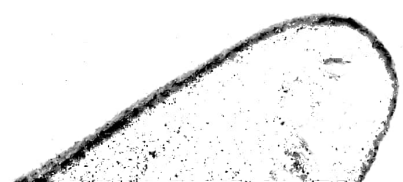

Scanned with OKEN Scanner

7. Scrieţi câte cinci cuvinte care să-l conţină pe „î“ sau „â“ în diferite poziţii, după modelul dat.

Model: a) întinde, ...

b) neîntrerupt, ...

c) rând, ...

d) ocupând, ...

e) urî, ...

8. Continuaţi poezia!

Găsiţi alte versuri care să rimeze:

„– Eu am coborât întâi,

Viespe fără căpătâi!“ Melcul se târî El era posomorât

.....

.....

.....

9. Completaţi cu „î“ sau „â“:

Afară bătea un v□nt puternic, iar cerul era v□năt-cenuşiu. P□nă departe se zărea printre salc□mi c□mpul pustiu. C□nd şi c□nd, se auzea vuietul ne□ncetat al r□ului cobor□nd vijelios. Era o atmosferă posomor□tă, ne□nchipuit de tristă.

10. Tăiaţi varianta incorectă:

a) România ~~România~~ b) înainte ~~ânainte~~ c) reîntinerit ~~reântinerit~~ d) ~~dobori~~ ~~dobori~~

11. Să ne jucăm!

Schimbaţi litera indicată pentru a obţine mai multe cuvinte noi:

(c)âine, (p)ână, (c)ând, (c)ânt.

12.* Vânătoarea lui „î“ şi „â“.

Transformaţi după model, apoi alcătuiţi enunţuri cu noile cuvinte, fiind atenţi să mai aveţi cel puţin un cuvânt scris cu „î“ sau „â“.

Model: *a urla → urlând*

Urlând, lupul se întinde la pământ.

Scanned with OKEN Scanner

Folosiți cuvintele următoare: *a mânca, a căuta, a înfrunta, a convinge, a bea.*

Pentru fiecare literă „î" sau „â" utilizată, aveți un punct. Cine totalizează cele mai multe puncte este câștigător.

8. Grupurile de sunete „cs" sau „gz" redate prin litera „x"

1. Citiți cuvintele: *taxatoare, pix, fixat, exemplar, exactă, exercițiu.* Ce sunete se aud pentru litera „x"?

2. Transcrieți textul. Despărțiți în silabe cuvintele scrise cu „x".

Alexandru pleacă în excursie. La ora fixată a fost la întâlnirea cu colegii. Xenia a întârziat o jumătate de oră. A venit în ultima clipă cu taxiul. A exagerat și ea. Cum să o mai iei în expediție?

3. Alcătuiți propoziții cu termenii: *Alexandrina, Alexe, Polixenia, Ruxandra.*

4. Subliniați cu o linie cuvintele în care „x" se pronunță „cs" și cu două linii cuvintele în care se pronunță „gz": *extemporal, examen, expoziție, existență, fax, exil, complex, exigent, excavator.*

5. Găsiți cuvinte înrudite:

Exemplu: *exemplu – exemplar*

examen ⇨ examinator (a) exclama ⇨ exclamativ

(a) expune ⇨ expoziție (a) expedia ⇨ expeditor

(a) taxa ⇨ taxator (a) fixa ⇨ fixator

6. Copiați propozițiile, fiind atenți la scrierea cuvintelor subliniate:

Trenul era ticsit. Excursionistul purta un enorm rucsac în spate. Îmi plac florile de micsandră. Am citit poezii de Vasile Alecsandri.

7. Scrieți după dictare:

Examenul a fost greu. Textul pentru dictare era complicat. Comisia a examinat cu exigență lucrările. Rezultatele au fost, însă, extraordinare.

Scanned with OKEN Scanner

9. Scrierea grupurilor de consoane „mb", „mp"

1. Citiți propozițiile de mai jos. Observați cum s-au scris cuvintele subliniate:

Au <u>îmbobocit</u> trandafirii. Ei au <u>împachetat</u> pentru plecare.
Marinarii s-au <u>îmbarcat</u> pe vas. Au <u>împrospătat</u> apa în vază.

2. Scrieți după dictare cuvintele: *umbră, simpatici, împotrivă, a îmbrăca, combină, împădurite, îmbujorat, cumplit, romburi, cumpărături, câmpie, compozitor.*

3. Alcătuiți propoziții cu următoarele cuvinte: *plimbare, bomboane, umbrelă, împreună.*

4. Despărțiți în silabe cuvintele: *îmbrăcăminte, împrăștie, împlânzit, îmbrobodită, împroprietărire, împărăție, îmbunătățit, împovărată.*

Model: *îm-pă-cat*

5. Puneți într-o coloană cuvintele care au „m" înainte de „b" și în altă coloană pe cele care au „m" înainte de „p": *limbă, sâmbure, cumpănă, zâmbet, împărătească, umblă, tumbe, umplut, combinație, vampir, dumbravă.*

6. Completați spațiile libere cu „n" sau „m":

co**n**sătean, co**n**puter, co**m**punere, bo**m**bonieră, aco**n**paniat, ti**n**bru, co**n**trazicere, î**m**bunat, a**n**plificat, tra**m**bulină, co**n**flict, a**m**plu, a**n**bulanță, co**m**pas, poru**n**b, te**m**plu.

7. Formați cuvinte noi, după model:

Model: *prieten → împrietenit*

pătură ⇨ *împăturit* belșug ⇨ *îmbelșugit*
bolnav ⇨ *îmbolnăvit* pereche ⇨ *împerechat*

8. Transcrieți textul și subliniați cuvintele care conțin grupul „mb" sau „mp":

„După durerile grozave de până adineauri, urmează acum o piroteală plăcută. Prin mintea lui fulgeră crâmpeie de vedenii... miriște... un carâmb de

Scanned with OKEN Scanner

cizmă pe care se urcă o furnică... aripa caldă a mamei. Se clatină într-o parte şi într-alta, şi pică mort, cu degetele ghearei împreunate ca pentru închinăciune."

(I. Al. Brătescu-Voineşti, „Puiul")

9. Scrieţi după dictare:

Sala se umple repede. Spectacolul începe la timp. Doi acrobaţi sar la trambulină. Câţiva fac tumbe. Două fete îmbrăcate în costume de balerină se învârt în piruete.

Publicul aplaudă încântat.

10. Cine ştie câştigă!

Găsiţi în şapte minute cât mai multe cuvinte care să conţină grupul de litere „mp" sau „mb".

10. Grupurile de litere „ce", „ci"

1. Subliniaţi grupurile de litere „ce", „ci" din cuvintele următoare: *ciupercă, ciorapi, pace, ceai, cercei, dulce, copaci, furnici, narcisă.*

2. Grupaţi în coloane cuvintele care conţin grupurile studiate: *ceaţă, capac, arc, cireşe, coacăze, răceală, maci, lacom, ciudat, colac, sucit, cunună.*

3. Despărţiţi în silabe cuvintele: *munceam, cineva, cruce, cinema, cercul, salcie, aceia, aici, mucegai, mărăciniş.*

4. Scrieţi după dictare:

a) Cu ciubotele lui mari, ciobănaşul păştea turma de oiţe în vâlceaua dintre meşteceni.

b) Copilul mângâie cu mânuţele lui reci trupul puişorului speriat. Acesta ciripeşte încetişor. Îi este dor de aripile calde ale mamei.

5. Alcătuiţi propoziţii utilizând cuvintele: *ulcică, spice, ciucure, aceea, cisternă, Cecilia.*

6. Adăugaţi silaba care lipseşte pentru a forma cuvinte:

ce va	ci neva	bi ci cletă
tă ce re	ci readă	se ce rător

Scanned with OKEN Scanner

7. GRILA-SURPRIZĂ!

Găsiți cuvintele care se termină în „-ci", după definițiile alăturate, și înscrieți-le în pătrățele.

REBUS

1. Animal cu țepi.
2. Insecte „harnice".
3. Flori roșii.
4. Pomi puternici cu fructe închise într-o coajă tare.
5. Insecte care luminează ca niște „felinare" în noapte.
6. Animale de casă care „torc".

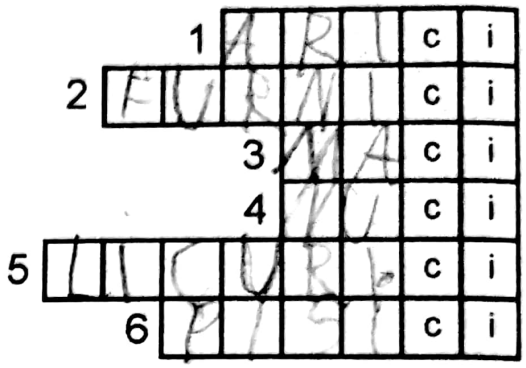

8. Completați spațiile punctate, alegând cuvinte potrivite din coloana alăturată:

Băiatul ..... este cuminte.	aceia
Fetița ..... are părul blond.	acela
Oamenii ..... vin de departe.	acelea
Femeile ..... au muncit la câmp.	aceea

9. Aflați perechea cuvintelor de mai jos:

Model: *focă – foci*

vacă ⇨ ..... sac ⇨ .....

furnică ⇨ ..... mac ⇨ .....

furcă ⇨ ..... rac ⇨ .....

curcă ⇨ ..... nuc ⇨ .....

ucenic ⇨ .....

10. Transformați cuvintele după model, apoi alcătuiți propoziții cu ele:

Model: *face – faci*

trece – ..... | toarce – ..... | urcă – .....

duce – ..... | coace – ..... | încearcă – .....

aduce – ..... | pleacă – .....

11. Scrieți câte două cuvinte care să conțină grupurile „ce", „ci" așezate la început, la mijloc și la sfârșit de cuvânt. Câștigă cel care termină primul și are punctaj maxim (1 punct pentru fiecare cuvânt corect).

Scanned with OKEN Scanner

11. Grupurile de litere „ge“, „gi“

1. Alcătuiți propoziții folosind cuvintele: *minge, pagini, geme, ager, agil.* Subliniați grupurile de litere.

2. Despărțiți în silabe, apoi împărțiți cuvintele în patru coloane, după grupul de litere pe care îl conțin: *gimnastică, geamgiu, argilă, ciudat, magician, fulger, cireșe, alge, fragilitate, cenușă, gingășie, măcește.* Dacă un cuvânt conține mai multe grupuri de litere, scrieți-l la fiecare dintre ele.

3. Scrieți după dictare. Subliniați grupurile de litere.

Afară ninge. Geta și Gicu stau la geam. Fulgii albi de zăpadă plutesc în aer. Cerul este cenușiu. Bunica toarce și le spune o poveste. În această seară magică încep bucuriile iernii.

4. Completați cu grupurile de litere „ge“ sau „gi“:

An gela — fa gi
măr gi că — de get el
gem — ful ger

5. Alcătuiți un mic text în care să folosiți cuvinte ce conțin grupurile de litere de mai sus.

6. Scrieți după dictare:

a) „Trece lebăda pe ape
Între trestii să se culce –
Fie-ți îngerii aproape,
Somnul dulce!“
(Mihai Eminescu, „Somnoroase păsărele“)

b) „Se aud sunete îndepărtate... Ciocănitorile? Nu, gospodarii bat nucii cu prăjini lungi și cad în otava proaspătă frunze rupte. Și cad nuci lemnoase, îmbrăcate cu cămăși zdrențuite. Must amar curge în lut. Se face poteca amară.

Degetele lui Mihai sunt negre.“
(Gheorghe Tomozei, „Dacă treci râul Selenei“)

7. Puneți între ghilimele două versuri dintr-o poezie cunoscută, în care să aveți câteva cuvinte conținând grupurile învățate. Scrieți dedesubt numele autorului.

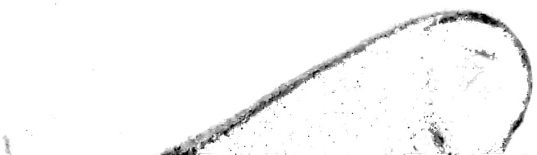

Scanned with OKEN Scanner

8. Transformați după model, apoi alcătuiți propoziții cu câteva dintre formele obținute:

Model: *fug – fuge*

plâng ⇨ plânge
dreg ⇨ dreage
sparg ⇨ sparge

frânge – frângi

merge ⇨ mergi
strânge ⇨ strângi
trag ⇨ tragi

fulg – fulgi

coleg ⇨ colegi
fag ⇨ fagi
dungă ⇨ dungi

larg – largi

drag ⇨ dragi
vag ⇨ vagi
întreg ⇨ întregi

9. Să ne jucăm!

Găsiți cuvintele care arată obiecte mai mici decât următoarele: *mărgea, surcea, minge, ulcea, geam, dovleac, carte, ceașcă.*

Exemplu: *mărgea – mărgică*

10. Numiți câte două cuvinte care să conțină grupurile date, așezate la început, la mijloc și la sfârșit de cuvânt.

12. Grupurile de litere „che", „chi"

1. Subliniați grupurile de litere „che", „chi" din cuvintele următoare: *chenar, chinuit, cereale, ochișor, strălucitor, urechelniță, ochelari, chibrit, ciocolată, orchestră, machetă, unchi.*

2. Grupați în coloane diferite cuvintele care conțin grupurile „ce", „ci", „che", „chi": *Chiriac, pachețel, ceară, cireadă, Tache, raci, trunchi, acceptă, chirurg, rochiță, rachetă, muncește, ciorchine.* Dacă un cuvânt conține două grupuri de litere, scrieți-l în ambele coloane.

3. Scrieți câte un cuvânt în care grupurile „che", „chi" să fie:

a) la începutul cuvântului: chenar
b) la mijlocul cuvântului: urechelnița
c) la sfârșitul cuvântului: unchi

Scanned with OKEN Scanner

4. Despărțiți, în silabe cuvintele: *tichie, tichet, chiulește, strachină, Enache, fochist, hochei, cheiță, urechiușă, chițăit.*

5. Completați corespunzător în enunțurile următoare, termenii care conțin grupurile „che", „chi":

Mama îl ___amă pe Marcel la masă.

Genun___ul lui Costa___este umflat.

Bunica a uitat unde a pus o___larii.

Pe ___riță îl ___nuie o durere de măsea.

6. Scrieți după dictare:

Chivu se joacă de o oră cu cercul. Cecilia sare coarda. Păpușa Luciei are jachetă nouă. Ea închide și deschide ochii. Paraschiva are un set de cinci ceșcuțe.

Nichita vine cu ciorchini de struguri. Îi face plăcere să vadă copiii mâncând cu poftă.

7. Găsiți perechile cuvintelor următoare:

Model: *ureche – urechi* voce – .....

pereche – ..... cruce – .....

8. Uniți cuvintele care împreună au înțeles:

Iepuraș	Chițăilă
Șoricel	electrică
Făt-Frumos	chipeș
Ridiche	uriașă
Chitară	Urechilă

9. Tăiați forma incorectă după ce ați consultat DOOM^2:

urechiază – urechează
cheamă – chiamă
îngenunchiază – îngenunchează
sughite – sughită
împerechia – împerechea
ochia – ochea
trunchiază – truncheazǎ
marchează – marchiază

DOOM^2 – DICȚIONARUL ORTOGRAFIC, ORTOEPIC ȘI MORFOLOGIC AL LIMBII ROMÂNE, ediția a II-a, 2005

Scanned with OKEN Scanner

10. Completaţi grila!

Alegeţi termeni care conţin „che“, „chi“, orientându-vă după indicaţii.

REBUS

1. „Fetiţa cu .....“ de H. Chr. Andersen.
2. „..... uriaşă“.
3. Organ de vedere.
4. Şoricelul numit ..... .
5. ..... de struguri.
6. Se joacă tenis cu ea.
7. Risipă de bani.

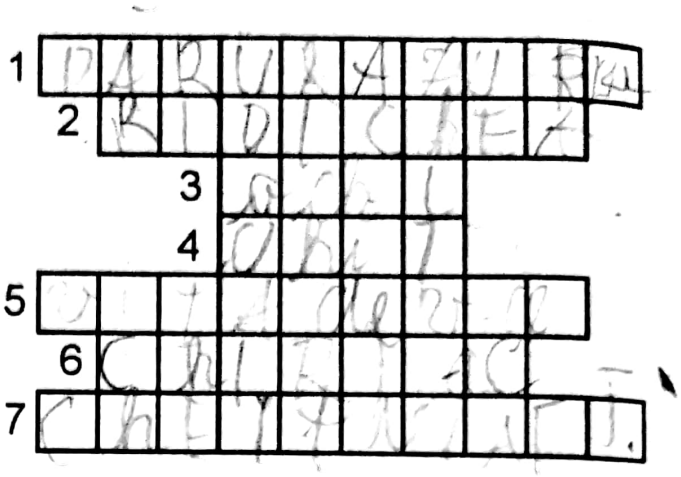

13. Grupurile de litere „ghe“, „ghi“

1. Despărţiţi în silabe cuvintele: *gheţuş, ghindă, ghirlandă, Angheluş, îngheţată, înghiţitură, ghemuit, ghicitoare, gherghină, unghie, veghează, măghiran.*

2. Împărţiţi în coloane cuvintele după grupurile de sunete „che“, „chi“, „ghe“, „ghi“ pe care le conţin: *genunchi, ghetuţe, Angheliţa, chiparos, înghesuială, ghiocei, cheltuială, ghişeu, chiriaş, învechit, Gheorghiţă, trunchi, ghimpe, Achim, încheiere, înghite.* Dacă un cuvânt conţine două grupuri de litere, scrieţi-l în ambele coloane.

3. Scrieţi după dictare:

Afară ninge. Georgiana şi Gherasim stau la geam. Privesc la ghirlanda de flori de gheaţă. Mama lucrează la gherghef. Pisoiul se joacă vesel cu ghemul. Fata îngenunchează pe covor. Ea se strânge lângă ghemotocul cu blăniţă. Câte ghiduşii nu face!

4. Completaţi cu grupurile de litere amintite:

An*ghe*l
*ghi*veci
un *ghi*r

privi *ghe*toare
li *ghi*an
*ghe*ndă

Ne *ghi*niţă
Ar *ghi*r
ba *ghe*tă

5. Compuneţi un mic text în care să folosiţi cuvinte ce conţin grupurile de litere de mai sus.

Scanned with OKEN Scanner

6. Scrieţi după dictare:

Pământul se dezgheaţă. Ghiocelul a scos căpşorul fraged. Gheorghiţă culege un buchețel pentru mama lui. Mama îi ghiceşte surpriza. Ea îl mângâie cu gingăşie pe frunte şi îi mulţumeşte.

7. Transcrieţi dintr-un text citit patru propoziţii, în care să aveţi câteva cuvinte conţinând grupurile învăţate. Scrieţi dedesubt numele autorului.

8. Să ne jucăm!

Formaţi cuvinte care să arate obiecte mai mici decât următoarele: *mărgea, glas, unghie, gândac, minge, fir, pachet, ghem, gheară, deget, dovleac, carte, neghină.*

9. Găsiţi grupul de litere care lipseşte!

REBUS

1. Nume de fată.
2. Te ajută la citit.
3. Cu ei vede pisica noaptea.
4. Le are cartea.
5. Fir subţire şi mic.
6. Te trezeşte dimineaţa.
7. Li se mai spune fetelor de către părinţi.
8. Se găsesc în pădure şi sunt gustoase.
9. Scoate căpşorul primăvara devreme.

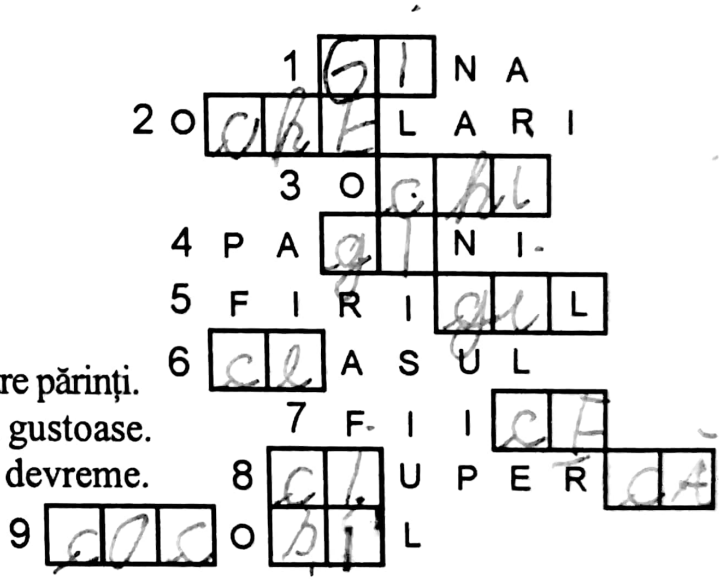

14. Alfabetul

1. Daţi exemplu în scris de cinci cuvinte care să înceapă cu litera „a".

2. Formaţi două cuvinte care încep cu litera „A". Alcătuiţi cu ele propoziţii.

3. Găsiţi cuvinte care se termină cu litera „c".

4. Completaţi şi alcătuiţi cuvinte formate din două sau trei silabe:

Ma __ __ gân __ __ şa __ __ Că __ __

No __ __ co __ __ ui __ __ pe __ __

Scanned with OKEN Scanner

5. Scrieți trei nume de persoane care încep cu litera „R". Alcătuiți propoziții.

6. Alcătuiți propoziții în ordinea alfabetului, după modelul:

a: Aurel ară. *b: Bătrâna bombăne.*

Evaluare

1. Formulați propoziții folosind cuvintele: *geroasă, George, incendiu, fragi, cicoare.*

2. Despărțiți în silabe: *roată, exactă, Georgiana, urechiușă, ghiozdan, giumbușlucuri.*

3. Completați cuvintele: î___preună, î___brăcăminte, ___brituri, ari___, î___potriva, po___pă.

4. Scrieți silabele care lipsesc, pentru a forma cuvinte:

___ șă; ___ ___ șă; ___ ___ șă; ___ ___ ___ șă.

5. Completați propozițiile folosind cuvântul „fag".

Model: *Fagul a crescut.*

La marginea pădurii sunt ..... pitici.

..... au coroana bogată.

..... le place lumina.

6. Transcrieți propozițiile. Despărțiți în silabe cuvintele subliniate.

Am făcut o mare greșeală.
Din greșeli se învață.
Numărul greșelilor din caiet e mare.

Scanned with OKEN Scanner

VI. ORTOGRAME

*s-a/sa

1. Observați cum s-au scris următoarele propoziții. Transcrieți-le!

Mama sa este medic. Sora sa este elevă.
Ileana s-a întors. Bogdan s-a supărat.

2. Înlocuiți cuvintele subliniate cu „lui (ei)". Propozițiile sunt corecte? De ce?

❀ Veverița are casa <u>sa</u>. ❀ <u>S-a</u> răcorit vremea.
❀ Cartea <u>sa</u> este interesantă. ❀ Broscuța <u>s-a</u> adăpostit.

3. Completați propozițiile cu „sa" ori „s-a":

a) Sorin este mândru de bunica ..... .

Haina ..... este călduroasă.

Frunza ..... desprins din copac.

Geamul ..... spart.

b) Copilul ..... jucat cu mingea.

Tema ..... este mai ordonată.

Mihaela ..... uitat cu atenție la colega ..... .

Ea ..... distrat grozav la spectacol.

4. În locul cuvintelor „lui" și „ei" potriviți pe „s-a" ori „sa":

❀ Gheorghiță are partea lui de vină. ❀ Căsuța lui este din humă.
❀ Vesta lui este nouă. ❀ Vocea ei este frumoasă.

5. Schimbați cuvântul subliniat, apoi completați propoziția de mai jos în cinci variante, după model.

Model: *El s-a <u>bucurat</u> ..... .*
El s-a <u>plimbat</u> prin parc.

6. Transformați după model cuvintele subliniate:

Model: *Ionel <u>se trezește</u>. → Ionel <u>s-a trezit</u>.*

Scanned with OKEN Scanner

Monica se miră. Ea se întreabă ce se întâmplă.
Corina se uită la televizor.
Fratele meu se duce la meci.
Traian se cațără în cireșul bunicii.

într-o, într-un, dintr-o, dintr-un

1. Transcrieți propozițiile de mai jos. Observați cum s-au scris cuvintele subliniate, apoi explicați de ce.

Într-un an a plouat foarte mult.
Te voi vizita într-o zi.
Laura a scos plăcinta dintr-o tavă.
Dintr-un tufiș ne privea un iepuraș.

2. Scrieți după dictare:

a) Într-un cuib de rândunică sunt șase puișori.
Un ursuleț a crescut într-o peșteră alături de mama sa.
Dintr-un coșuleț, fetița le aruncă porumbeilor bucățele de pâine.
El ia într-o mână mingea și în cealaltă rucsacul.

b) „Dintr-o creangă-n alta zboară,
Sturzul galben, aurit...“
(Vasile Alecsandri, „Primăvara“)

3. Alcătuiți și voi două propoziții cu „într-o“ și „într-un“. Dintr-un Dintr-o

4. Tăiați cu o linie formele greșite și corectați-le:
Laura vine întro pauză. într-o
Făt-Frumos vine dintr-o poveste.
Am văzut o scenă dintrun film pentru copii. dintr-un

5. Completați cu ortogramele învățate:
a) Într-o zi bunicul b-a... dus la Georgel cu un dar. Băiatul b-a... bucurat.
Într-un an, voinicul a crescut cât alții în zece.
Bătrâna a scos dintr-un coș câțiva covrigi. Ea b-a..... aplecat către copil.

Scanned with OKEN Scanner

b) Deodată, dintr-un tufiș sări iepurele drept în fața lor.

Rița Veverița s-a întâlnit într-o scorbură cu altă veveriță.

Au încercat să iasă câțiva iepurași dintr-o tufișcă.

Dintr-un vârf de fag a zburat un pițigoi.

6. Descoperiți propoziția ascunsă!

Dintr-o | plasată | fotbalistul | lovitură | bine | a | golul | înscris

Construiți și voi o propoziție începând astfel: *Dintr-un...*

7. Ghici, ghicitoarea mea!

Transcrieți ghicitorile, dezlegați-le și alcătuiți cu ortogramele întâlnite alte propoziții:

- „Sus pe cer s-a arătat
  Un covor încovoiat!“ (curcubeul)
- „Într-un vârf de pai
  Șade oastea unui crai.“
- „Între nori și-ntre pământ
  Sfori de apă cad pe rând!“ (ploaia)
- „Patru frați stau într-o casă (nuca)
  Și de ploaie nu le pasă!“

8. Continuați compunerea prin câteva rânduri, folosind ortogramele date: *dintr-o/dintr-un, s-a/sa.*

Într-o zi, Mihai s-a întâlnit în parc cu Radu, colegul său de clasă. ...

9. Cine completează primul, câștigă!

Într-un ..... Dintr-un .....

Dintr-o ..... . Într-o ..... .

S-a ..... sa ..... .

Evaluare

1. Completați cu „s-a" ori „sa":

Compunerea sa a fost premiată la concurs.
Victor s-a întors de la colegul său.
Oana s-a murdărit de acuarele.
Andrei s-a jucat cu Virgil.
Cartea sa era pe birou.
Pălăria sa este nouă.

2. Continuați propozițiile:

Dintr-un stejar a căzut o mulțime de ghinde.
Într-un vas cu vopsea roșie am vopsit ouăle.
Într-o mână țin o cutie cu [illegible].
Dintr-o parte se observă cine era pe acolo.
Când a auzit vestea cea rea s-a supărat și a plâns foarte mult.
Valiza sa stricat și a fost aruncată.

3. Transformați după model:

Model: *Ancuța se bucură.*
Ancuța s-a bucurat.

Mihai se enervează.
Pomul se usucă.
Cerul se înseninează.
Radu se descurcă.
Ea se uită în oglindă.
Vremea se schimbă.

4. Tăiați forma greșită:

Monica sa/s-a alăturat grupului.
Papagalul s-a/sa speriat.
Floarea s-a/sa primită în dar sa/s-a ofilit.
Mâncarea sa/s-a răcit pe masă.
Nu cunosc melodia sa/s-a preferată.
Într-o/întro săptămână va pleca în cantonament.
El s-a/sa retras dintr-un/dintrun motiv întemeiat.
Ieri, într-un/întrun parc sa/s-a găsit un copil rătăcit.

5. Scrieți după dictare:

Într-o zi s-a stârnit din senin furtuna. Văzduhul s-a întunecat. Vântul a început să sufle cu putere. Dintr-un colț de cer s-a ivit un fulger. Imediat s-a auzit tunetul. Ploaia a început. Furia sa era mare.

TESTE FINALE

TESTUL 1

Citiți cu atenție textul și rezolvați cerințele:

„Era odată o fată frumoasă. Numele ei era Viorica. Părul ei era ca aurul, ochii ca cerul, obrajii ca garoafele, buzele ca cireșele; iar trupul era așa de mlădios ca papura."

(Carmen Sylva, „Furnica")

1. Transcrieți cuvintele care conțin grupul de sunete „oa".

2. Despărțiți în silabe: *Viorica, aurul, mlădios, papura.*

3. Completați perechile de cuvinte:

băiat frumos ↔ *fată* .....

mlădios ↔ .....

zgomotos ↔ .....

politicos ↔ .....

4. Eu zic multe, tu zici una!

împărătese – ..... cireșe – .....

mirese – ..... garoafe – .....

5. Scrieți cuvintele cu sens opus pentru: *frumos, mlădios.*

6. Alcătuiți câte o propoziție în care cuvântul „păr" să aibă sensuri diferite.

7. Notați în căsuțe numărul de silabe pentru cuvintele:

obraji [ ] – obrajii [ ] ochi [ ] – ochii [ ]

8. Completați comparațiile cu alte variante:

părul *ca aurul,* .....; obrajii *ca garoafele,* .....

ochii *ca cerul,* .....; buzele *ca cireșele,* .....

Scanned with OKEN Scanner

9. După modelul „trupul *mlădios* ca papura“, completați însușirea corespunzătoare comparațiilor de la punctul precedent.

10. Prezentați în câteva enunțuri o fată frumoasă dintr-un basm. Folosiți comparațiile descoperite de voi.

TESTUL 2

Copiați textul următor:

„Cioara își luă zborul spre turmă și își înfipse ghearele în blana berbecului. Dădu să ridice berbecul, de unde? Nici ghearele nu și le mai putea scoate din blana cea mițoasă.“

(Poveste populară)

1. Transcrieți cuvintele care conțin grupurile de litere învățate.

2. Copiați cuvintele conținând grupul de sunete „oa“, „ea“.

3. Eu zic una, tu zici multe!

cioară – .....; gheară – .....; berbec – ..... .

4. Scrieți cuvintele cu sens opus următoarelor: *a ridica, a înfige.*

5. Înlocuiți „își luă zborul“ printr-un cuvânt cu sens asemănător.

6. Completați corespunzător:

turmă de ..... herghelie de .....

cireadă de ..... cârd de .....

7. Despărțiți în silabe: *cioara, turmă, ghearele, berbecului, mițoasă.*

8. Transformați după model:

Model: *a da – dând*

a lua – ..... a ridica – .....

a înfige – ..... a scoate – .....

Scanned with OKEN Scanner

9. După modelul „trupul *mlădios* ca papura", completați însușirea corespunzătoare comparațiilor de la punctul precedent.

10. Prezentați în câteva enunțuri o fată frumoasă dintr-un basm. Folosiți comparațiile descoperite de voi.

TESTUL 2

Copiați textul următor:

„Cioara își luă zborul spre turmă și își înfipse ghearele în blana berbecului. Dădu să ridice berbecul, de unde? Nici ghearele nu și le mai putea scoate din blana cea mițoasă."

(Poveste populară)

1. Transcrieți cuvintele care conțin grupurile de litere învățate.

2. Copiați cuvintele conținând grupul de sunete „oa", „ea".

3. Eu zic una, tu zici multe!

cioară – .....; gheară – .....; berbec – ..... .

4. Scrieți cuvintele cu sens opus următoarelor: *a ridica, a înfige.*

5. Înlocuiți „își luă zborul" printr-un cuvânt cu sens asemănător.

6. Completați corespunzător:

turmă de ..... herghelie de .....

cireadă de ..... cârd de .....

7. Despărțiți în silabe: *cioara, turmă, ghearele, berbecului, mițoasă.*

8. Transformați după model:

Model: *a da – dând*

a lua – ..... a ridica – .....

a înfige – ..... a scoate – .....

Scanned with OKEN Scanner

9. Alcătuiți propoziții cu două dintre formele obținute la exercițiul anterior în care să apară și alte cuvinte conținând literele „î" și „â". Subliniați-le!

10.* Formulați două propoziții în care cuvântul „blană" să aibă sensuri diferite.

TESTUL 3

Se dă textul:

„Focul duduia în sobă. De la ușă îmi mirosea a pâine caldă. [...] Numai acum simțeam eu cât frig îndurasem. Foc îmi ieșea din sfârcurile urechilor și mâinile îmi erau înghețate bocnă, că nu-mi puteam împreuna degetele. Vântul șuiera pe sub streșini și în răstimpuri veneau vârtejuri repezi care zgâlțâiau ferestrele."

(Alexandru Vlahuță, „De la țară")

1. Copiați în două coloane cuvintele care conțin literele „î" și „â".

2. Subliniați cuvintele care conțin grupurile de sunete: „ia", „ea", „ie".

3. Notați cuvintele cu același sens pentru: *frig, a împreuna, a șuiera, repezi.*

4. Indicați cuvintele cu sens opus pentru: *caldă, înghețat, repezi, sub.*

5. Extrageți din textul de mai sus cuvintele care conțin grupurile de litere „che", „chi", „ghe", „ghi", „ge", „gi". Despărțiți-le în silabe.

6. Adăugați semnul de punctuație potrivit pentru ca prima propoziție să exprime o întrebare și apoi o exclamație.

7. Transformați cuvintele următoare în cuvinte care exprimă însușiri:

gheață – înghețat ..... miros – mirositor .....

frig – înfrigurat ..... șuier – șuierat .....

8. Completați cu litera care lipsește:

î**m**brățișat, î**n**coronat, î**m**podobit, î**m**bujorat, î**n**durerat, î**m**pietrit.

Scanned with OKEN Scanner

9. Aşezaţi în ordine cuvintele şi notaţi propoziţia obţinută:

în (1) încărcaţi (5) copacii (4) parc (2) erau (3) de (6) zăpadă (7)

10. Alcătuiţi o propoziţie din patru cuvinte despre iarnă.

TESTUL 4

Citiţi textul şi rezolvaţi cerinţele:

„Pare mai mare şi mai luminoasă căsuţa lor săracă. Faţa lui e rumenă şi cu ochii scânteietori. Mama şi cele trei surori, mai mari decât el, îl ascultă uimite, vorbele lui împrăştie fericire. El se simte mare, slăvit, atotputernic."

(Alexandru Vlahuţă, „Singurul amic")

1. Alegeţi şi notaţi perechile de cuvinte cu acelaşi sens: *mare, luminoasă, săracă, scânteietori, slăvit, însorită, rumenă, modestă, uimite, spaţioasă, fericire, împrăştie, mirate, strălucitori, bucurie, îmbujorată, preamărit, degajă.*

2. Descoperiţi cuvintele cu sens opus celor de mai jos:

mare – mică ..... atotputernic – slăbit .....

luminoasă – întunecoasă fericire – tristețe .....

săracă – bogata ..... împrăştie – adună .....

3. Alcătuiţi câte o propoziţie cu termenii din text care se scriu cu „î" sau „â".

4. Scrieţi cuvintele care arată obiectele mai mici:

casă – căsuță ..... soră – surioară .....

masă – măsuță ..... ochi – ochișori .....

fată – fetiță ..... frate – frățior .....

5. Formaţi cuvinte noi care să exprime însuşiri:

Model: *scânteie – scânteietor*

stăpân – stăpânitor ..... lemn – lemnos .....

lumină – luminos ..... vorbă – vorbitor .....

Scanned with OKEN Scanner

6. Scrieți prima propoziție astfel încât să exprime mirarea.

7. Extrageți din text cuvinte având una, două, trei și patru silabe.

8. Notați consoanele cu „C" și vocalele cu „V" în cuvintele: *căsuță, ascultă, vorbele, slăvit.*

9. Formulați o propoziție dezvoltată folosind cuvântul „mama".

10. Completați ultima propoziție, imaginându-vă un motiv al fericirii tânărului.

TESTUL 5

Citiți și copiați textul următor:

„De la gârlă-n pâlcuri dese
Zgomotoși copiii vin;
Satul e de vuiet plin;
Fumul alb alene iese
Din cămin."
(George Coșbuc, „Noapte de vară")

1. Precizați ce fel de text este acesta.

2. Notați câte versuri cuprinde strofa.

3. Adăugați încă două cuvinte care să rimeze (să se potrivească la sfârșit):

dese ..... vin .....

iese ..... cămin .....

4. Despărțiți în silabe cuvintele: *pâlcuri, zgomotoși, copiii, cămin.*

5. Găsiți alte însușiri pentru cuvintele date:

pâlcuri dese, ...;

copiii zgomotoși, ...;

fum alb, ...

Scanned with OKEN Scanner

Pe caiet

6. Notaţi cuvintele având acelaşi sens cu: *pâlcuri, zgomotoşi, vuiet, alene, cămin.*

7. Scrieţi cuvintele cu sens opus:

des – nar ..... a veni – a duce .....

zgomotos – liniştit ..... alene – rapid .....

a ieşi – a intra ..... plin – gol .....

8. Transcrieţi prima propoziţie din text şi indicaţi din câte cuvinte este alcătuită.

9. Simplificaţi propoziţia de la exerciţiul anterior.

10.* Alcătuiţi o propoziţie în care cuvântul „vin“ să aibă alt sens decât în text.

TESTUL 6

Citiţi textul şi rezolvaţi cerinţele:

„Explicaţia mea prinde bine. Maiorul descalică, scoate de la gât toba, pe care o trânteşte cât colo; asemenea şi trâmbiţa. Apoi începe să comande:

– Înainte! marş!

Şi cu sabia scoasă, începe să atace straşnic tot ce-ntâlneşte-n cale. În momentul acesta, jupâneasa cea răguşită intră cu tava aducând dulceaţă şi cafele.“

(Ion Luca Caragiale, „Vizită...“)

1. Despărţiţi în silabe cuvântul „explicaţia“ şi arătaţi cum se pronunţă litera „x“.

2. Găsiţi cuvintele cu sens opus celor de mai jos:

bine – ..... înainte – .....

descalecă – ..... intră – .....

începe – ..... straşnic – .....

Scanned with OKEN Scanner

3. Indicați cuvintele care au același sens cu următoarele:

trânteşte – ..... să comande – .....

trâmbiță – ..... straşnic – .....

cale – ..... moment – .....

4. Explicați utilizarea în text a semnelor de punctuație „:“ și linia de dialog.

5. Arătați ce exprimă în text enunțurile terminate cu semnul exclamării.

6. Formulați o întrebare pentru a obține ca răspuns prima propoziție din text.

7. Indicați cele două pronunții ale literei „x“ și dați exemplu pentru fiecare, de câte trei, patru cuvinte.

8. Extrageți din text cuvintele conținând grupul de sunete „ea“ și despărțiți-le în silabe.

9. Dați exemplu de câte trei cuvinte care conțin grupul „mb“ și „mp“.

10. Alcătuiți o propoziție în care cuvintele să înceapă cu aceeași literă.

TESTUL 7

Se dă textul:

„Acest boier avea numai un fecioraş în vârstă, cel mult, de opt ani. Într-o duminică s-a dus boierul cu cucoana sa la biserică şi au lăsat pe băieţel singur acasă. Afară era o zi foarte frumoasă şi plăcută. Băieţelul a ieşit în ogradă să se joace şi plimbându-se pe dinaintea căminii aceleia în care era închisă pasărea, iată că-l strigă ea de la fereastră şi-i arată un pistolaş de aur foarte frumos...“

(„Basmele românilor“)

1. Extrageți din text cuvintele care exprimă obiecte mai mici.

2. Scrieți cuvintele având același sens:

fecior – ..... închisă – .....

ogradă – ..... a striga – .....

pe cule

3. Notați cuvintele cu sens opus următoarelor:

afară – înăuntru ..... a ieși – a intra .....

frumos – urât ..... dinaintea – înapoia .....

plăcut – neplăcut ..... închis – deschis .....

pe caiet

4. Transcrieți din text grupurile de cuvinte care conțin „s-a", „sa" și „într-o". Dați alte două exemple pentru fiecare situație.

pe cule

5. Marcați în căsuțe numărul de silabe pentru fiecare cuvânt:

feciorași [3] – feciorașii [4]

boieri [2] – boierii [3]

băieței [3] – băieței [4]

6. Tăiați forma incorectă: pe cule

Boierul a plecat întro/într-o zi de acasă.

băețel/ băiețel

a ieșit/a eșit

dinaintea cămării aceea/aceleia

pe caiet

7. Delimitați cuvintele în propoziție:

Pasărea/aceasta/era/năzdrăvană.

pe caiet

8. Copiați din text cuvintele care conțin grupul „ce" sau „ci" și alcătuiți propoziții cu ele.

pe caiet

9. Extrageți cuvintele care conțin grupul de sunete „ia", „ea" sau „ie". Adăugați la acestea încă două exemple.

pe caiet

10. Scrieți câte o propoziție în care să se arate rolul virgulei, în două situații.

TESTUL 8

Citiți cu atenție textul:

„Am intrat în sat pe la aprinsul lumânărilor. Toți acasă erau îngrijorați. Mama pusese să mă caute prin fântâni. Alerga tulburată de colo-colo, întrebând, frângându-și mâinile și rostind vorbe fără șir. Când m-a văzut a început să

Scanned with OKEN Scanner

plângă la bucurie. Şi ce frumos m-a dojenit şi cum mă săruta şi mă strângea de duios la pieptul ei, parcă-i era teamă să nu vie cineva să mă ia. Cădeam de oboseală. Am adormit în braţele ei."

(Alexandru Vlahuţă, „Note")

1. Transcrieţi din text cuvintele care conţin litera „â".

2. Formaţi cuvinte noi, după model:

Model: *grijă → îngrijorat*

bun – ..... braţe – .....

cunună – ..... povară – .....

pătură – ..... rudă – .....

mugure – ..... zăpadă – .....

3. Scrieţi cuvintele care au acelaşi sens cu:

tulburat – ..... a dojeni – .....

bucurie – ..... duios – .....

teamă – ..... oboseală – .....

4. Înlocuiţi grupul de cuvinte „la aprinsul lumânărilor" printr-un cuvânt care numeşte un moment al zilei.

5. Grupaţi în coloane diferite cuvintele conţinând grupul de sunete „ea", „ia". Alcătuiţi propoziţii cu ele.

6. Formulaţi propoziţii în care să folosiţi: *s-a/sa, într-o, dintr-o.*

7. Adăugaţi semnul de punctuaţie corespunzător astfel încât ultima propoziţie compusă la exerciţiul anterior să exprime o întrebare sau o mirare.

8. Transcrieţi din text câte două cuvinte conţinând una, două, trei sau patru silabe.

9. Formaţi propoziţii folosind cuvintele: *a dojeni, duios, a rosti.*

10. Imaginaţi-vă ce a visat băiatul.

Scanned with OKEN Scanner

TESTUL 9

Citiți textul următor și rezolvați cerințele:

Tata și mama Ronțăilă au o fermă aproape de pădure. În grădina lor, ei au plantat tot felul de legume: morcovi, varză, dovlecei.

Nepoții îi ajută în timpul vacanțelor. Cei doi harnici iepurași sunt mândria bunicilor.

1. Dați exemplu de alte cinci legume decât cele menționate în text.

2. Scrieți cuvintele având sens opus următoarelor: *aproape, harnici, mândrie.*

3. Explicați folosirea în text a semnului de punctuație „:".

4. Adăugați semnul de punctuație potrivit pentru ca ultima propoziție să exprime mândria.

5. Înlocuiți grupul de cuvinte „tot felul de" cu un cuvânt cu sens asemănător, care să exprime o însușire.

6. Descoperiți în text cuvintele „alintate" și transcrieți-le.

7. Notați cuvintele „alintate" ale următoarelor: *mamă, tată, grădină, nepot.*

8. Completați propozițiile de mai jos:

Tata Ronțăilă ..... o fermă.

În grădină, el ..... legume.

Fiecare nepot ..... mândria bunicului.

9. Continuați cu două enunțuri în care să utilizați ortogramele „într-un", „dintr-o".

Într-o zi ..... .

10. Imaginați un scurt dialog între bunicii Ronțăilă și nepoți.

Scanned with OKEN Scanner

CLASA a III-a

I. NOŢIUNI DE LEXIC

1. Cuvântul. Delimitarea cuvintelor în propoziție

Vocabularul sau **lexicul** cuprinde totalitatea cuvintelor dintr-o limbă.

1. Citiți următoarele propoziții. Ordonați-le apoi crescător, după numărul de cuvinte din care sunt alcătuite:

2 cuvinte	3 cuvinte	4 cuvinte	5 cuvinte	6 cuvinte

a) Aştept vara. (2)
b) Au venit zile mici şi posomorâte. (6)
c) Se văd rândunele întârziate. (4)
d) Puişorul a zburat. (3)
e) Toamna a sosit prea devreme. (5)

2. Alcătuiți propoziții, folosind cuvintele: *furnică, livadă, prisacă, septembrie.*

3. Completați spațiile libere cu termenii potriviți din coloana alăturată:

Uşa din dreapta s-a deschis.	tenis
Radu şi cei doi fraţi.	sosesc
Unde ai mers în vacanță?	s-a deschis
Andrei joacă Baschet .	mergi

4. Întregiți propozițiile următoare utilizând cuvinte potrivite.

a) După ploaie apar mulți melci.
b) Sunt elev la școală .
c) Ce frumoasă este toamna!
d) Care sunt culorile preferate?

Scanned with OKEN Scanner

5. Delimitaţi cuvintele şi apoi scrieţi propoziţiile:

Sălciileîşirăcorescfrunzeleînapalacului.

Vântultoamneirăsfirăfrunzeleîngălbenite.

6. Completaţi corespunzător spaţiile libere:

Ursul se urcă în ..... ca omul.

Iarba era smălţuită cu ..... roşii şi .....

Cine a ..... campionatul?

Livada ..... cu flori de zarzări şi meri.

Ce bine ne-am simţit în ..... la .....!

7. Scrieţi semnele de punctuaţie potrivite la sfârşitul următoarelor propoziţii:

Şcoala şi-a deschis din nou porţile ☐

Ce vrea să ne anunţe clopoţelul de argint ☐

O, natură, cât eşti de frumoasă ☐

Toamna a aurit livezile ☐

8. Alcătuiţi propoziţii utilizând următoarele grupuri de cuvinte:

cer luminos, soare blând, frunze aurii, pomii încărcaţi de rod.

9. Pentru a forma propoziţii, adăugaţi încă un termen.

Vântul ..... . Păsările ..... .

Perele ..... . Copacii ..... .

10. Îmbogăţiţi propoziţiile obţinute la exerciţiul anterior cu două sau trei cuvinte.

11. Adăugaţi semnul de punctuaţie potrivit astfel încât propoziţia următoare să transmită o informaţie, să exprime o întrebare sau o mirare.

Suflă vântul ☐

12. Construiţi o propoziţie care să conţină o enumerare.

Scanned with OKEN Scanner

13. Completați cu semnele de punctuație potrivite:

Livada

În livadă pomii sunt încărcați de fructe ☐ nuci ☐ mere ☐ pere și gutui ☐
Maria le cheamă pe surorile ei ☐
☐ Veniți repede ☐ Uite o veveriță ☐
☐ Unde este ☐ întreabă Oana ☐ neîncrezătoare ☐
☐ Uite ☐ pe creanga de jos a nucului ☐
A luat deja o nucă ☐ răspunde Georgiana ☐
☐ Ce lacomă este ☐ strigă Maria ☐

2. Cuvinte cu același sens (sinonime)

1. Folosind cuvinte cu același sens, completați spațiile:

demult ➾ ..... mărinimos ➾ .....
vestit ➾ ..... blând ➾ .....
eroare ➾ ..... hotărât ➾ .....
corect ➾ ..... temător ➾ .....

2. Găsiți cuvinte asemănătoare pentru: *respectuos, vesel, aleargă, ascultător, școlar, înfricoșător.*

3. Termenii de mai jos denumesc însușiri. Completați grila cu alți termeni având același sens cu cei dați. Completând corect, veți obține pe coloana A-B, sinonimul cuvântului „vijelios".

Însușiri

1. Maroniu.
2. Mâhnit.
3. Timid.
4. Atractiv.
5. Voinic.
6. Nevinovat.
7. Greșit.
8. Stupid.

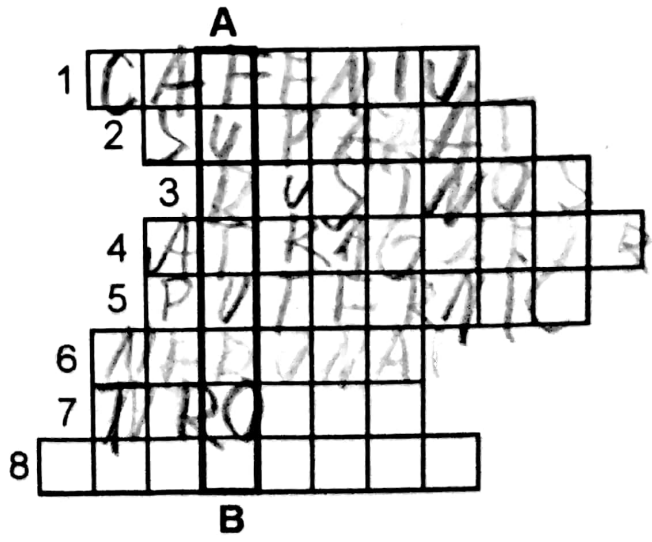

Scanned with OKEN Scanner

4. Grupaţi în serii cuvintele având sens asemănător:

îngâmfat, a se azvârli, a pricepe, a se năpusti, orgolios, idee, a se repezi, a înţelege, proiect, lăudăros, intenţie, a se dumiri.

5. Completaţi seriile de patru cuvinte având acelaşi înţeles:

a) succes, reuşită, izbândă, [ ];

b) sever, aspru, riguros, [ ];

c) falnic, mândru, impozant, [ ];

d) boală, afecţiune, maladie, [ ];

e) a primi, a dobândi, a căpăta, [ ].

6. Scrieţi substantivele având acelaşi sens cu cele date:

comportament	⇨	drumeţ	⇨ .....
teamă	⇨	procedeu	⇨ .....
impertinenţă	⇨	discuţie	⇨ .....
inteligenţă	⇨	avânt	⇨ .....

7. Găsiţi cuvintele asemănătoare ca sens cu următoarele grupuri de cuvinte:

a-şi lua picioarele la spinare ⇨ a fugi

a face praf şi pulbere ⇨ a distruge

a spune verde în faţă ⇨ a fi corect

a bate drumurile ⇨ a merge

8. În enunţurile date, înlocuiţi grupurile de cuvinte subliniate cu un cuvânt având sens asemănător, după modelul:

Model: *bună-cuviinţă → politeţe*

Mircea l-a împins <u>cu bună ştiinţă</u> pe colegul său. [illegible]

Băiatul <u>dăduse dovadă</u> de <u>bună-creştere</u>. a dat dovadă de educat

Copilul <u>a dat de veste</u> despre incendiu. a anunţat

Mingea <u>se dădea de-a dura</u> la vale. rostogolea

Scanned with OKEN Scanner

9. Cu ajutorul unui dicționar al limbii române, înlocuiți cuvintele subliniate cu altele asemănătoare, fără ca înțelesul să se schimbe.

„Flăcăul a rămas mirat la colțul casei, îl privea urmând cărarea spre Molidviș, sub albastrul întunecat. Când a intrat în pădurea de molizi, băiatul a apucat toporul să mai despice ceva lemne, iar loviturile lui se îngemănau cu cele ale cerului, furtuna își pornise tunetele, obturând tot orizontul dinspre valea din dreapta."

(Ioan Dan Bălan, „Omul de piatră")

10. Indicați cuvintele având același sens cu cele subliniate din versurile:

„Dar ninsoarea încetează, norii fug, doritul soare
Strălucește și dismiardă oceanul de ninsoare.
Iată-o sanie ușoară care trece peste văi...
În văzduh voios răsună clinchete de zurgălăi."

(Vasile Alecsandri, „Iarna")

3. Cuvinte cu sens opus (antonime)

1 Uniți perechile de cuvinte opuse ca înțeles:

citeț	îndrăzneț	flămând	perseverent
robust	agitat	depărtat	îngăduitor
timid	firav	comod	scund
calm	inutil	sever	sătul
necesar	neclar	înalt	apropiat

2 Scrieți cuvintele cu sens opus următoarelor:

întuneric	.....	sincer	.....
obosit	.....	lat	.....
iubire	.....	harnic	.....
victorie	.....	fricos	.....
a acoperi	.....	a ieși	.....
a mări	.....	a închide	.....

Scanned with OKEN Scanner

3. Întregiți proverbele următoare, utilizând cuvintele cu înțeles opus celor subliniate:

Cine nu învață la tinerețe, va plânge la bătrânețe.

Cel sătul nu crede celui flămând.

Să nu știe dreapta ce face stânga.

Vorbă multă, treabă puțină.

4. Înlocuiți cuvintele subliniate cu altele având sens opus.

Cel mai puternic tânăr din grup îl privi lung.
El avea o privire de noapte căzută devreme sub fruntea înaltă.
La plecare îl invită să soarbă din ulciorul cu apă rece.

5. Completați grila utilizând termenii cu sens opus celor indicați. Pe coloana AB, veți obține antonimul cuvântului „răutate".

1. Fix.
2. Blând.
3. Eșec.
4. Leneș.
5. Slab.
6. Modest.
7. Împăcare.
8. Tristețe.

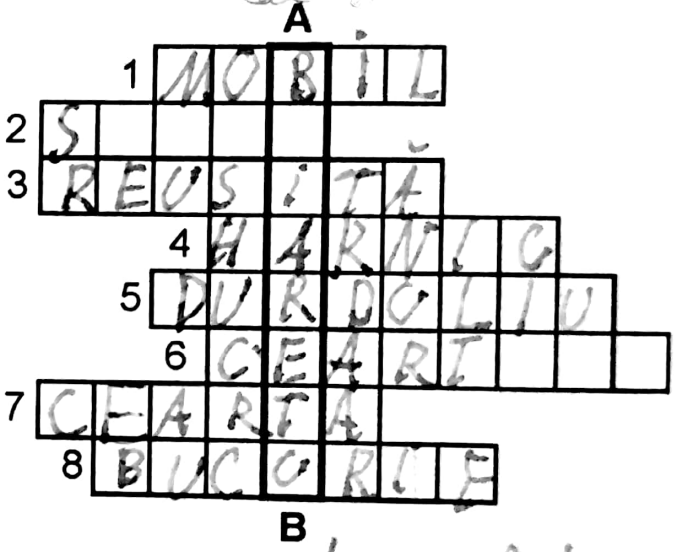

6. Indicați cuvintele cu sens opus formate de la următoarele:

Exemplu: *atent – neatent*

mobil – imobil
înghețat – neînghețat
amic – dușman

înșurubat – deșurubat
normal – anormal
just – injust
înarmat – dezarmat

4.* Cuvinte cu sensuri diferite

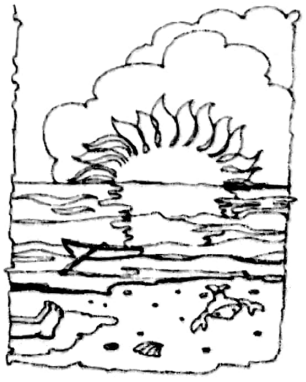

1. Explicați înțelesul cuvintelor subliniate:

Elena a fost la mare. (apă)
În curte era o mare de oameni. (mulțime)
Bunicul meu are o livadă mare. (întindere)

Scanned with OKEN Scanner

2. Găsiți înțelesurile diferite ale cuvintelor: *război, somn, râs.* Alcătuiți cu ele propoziții.

Exemplu: *Casa este acoperită cu tablă.*
Au șters tabla cu buretele.

3. Precizați sensurile cuvintelor subliniate și spuneți în ce categorie se grupează (nume, acțiuni, însușiri etc.).

par	Ciobanul a alungat lupul cu un par. (obiect) Copiii par nemulțumiți. (stare) Doi este un număr par. (însușire)
car	Bunicul avea un car. (mijloc de transport) Eu car merele în coș. (acțiune)
sare	Veverița sare sprintenă pe o creangă. Am cumpărat un pachet de sare. (con
vie	Săteanul avea o vie frumoasă. Vrăbiuța era încă vie.

4. Construiți propoziții cu sensurile diferite ale cuvintelor: *nouă, toc, bancă, broască.*

5. Observați! Unele cuvinte se deosebesc printr-o literă și au sensuri diferite. Cu ajutorul unui dicționar școlar, descoperiți aceste sensuri în exemplele următoare:

Mama avea de rezolvat un caz familial. (cunoscut)
George a răspuns la telefon pe un ton familiar. (cunoscut)

Tata era originar din Moldova. (dela)
El se îmbrăca într-un stil original. (modern)

6. Alcătuiți propoziții cu următoarele perechi de cuvinte. Luați în considerare, unde este cazul, sensul acestora indicat între paranteze.

oral – orar test – text

7. Formulați enunțuri cu grupurile de cuvinte de mai jos:

a lua loc – *a se așeza* .....

a fi de loc – *a fi născut* .....

a pune la loc – *a înlocui* .....

Scanned with OKEN Scanner

a-şi da cuvântul – *a promite* .....

a-şi spune cuvântul – *a se exprima* .....

om de cuvânt – *om de onoare* .....

a fi în stare – *a fi capabil* .....

om cu stare – *om bogat* .....

8. Realizaţi enunţuri în care cuvântul „port“ să aibă trei sensuri diferite:

– loc de acostare al vapoarelor – .....

– a se îmbrăca – .....

– costum popular – .....

9. Alcătuiţi propoziţii în care cuvintele „roşie“ şi „vânătă“ să exprime culori sau legume.

10. Să ne jucăm !

Descoperiţi în versurile următoare cuvintele care au sau pot avea aceeaşi formă, dar sensuri diferite. Subliniaţi-le şi explicaţi-le oral.

„Ea e buna cea mai bună,
Parcă sunt mai mare-acum,
Cu bunica mea de mână,
Dacă plec voios la drum.“
(Mircea Pop, „Bunica“)

„– Primul tren
O cursă e,
Vrei bilet,
Vulpoiule?
– Cursă, zici?
Nu, mulţumesc!
Tren de ăsta
Nu doresc!“
(Mircea Pop, „Dacă-i cursă“)

Scanned with OKEN Scanner

Recapitulare

1. Notați cuvintele care au același sens cu următoarele:

a se ascunde – a se camufla cale – drum

a zări – a vedea miracol – minune

supărat – trist purtare – civilizație

străveziu – limpede misterios – misterios

povață – învățătură chinuitor – chinuitor

2. Scrieți cuvintele cu sens opus formate de la următoarele:

Model: *serios – neserios*

înghețat – dezghețat

lipit – dezlipit mobil – nemobil

normal – nenormal ordonat – dezordonat

real – nereal politicos – nepolitico

milos – sadic înarmat – neînarmat

Alegeți grupul de litere care se pune înaintea cuvintelor indicate, dintre următoarele: *ne-*, *i-*, *dez-*, *a-*.

3.* Alcătuiți câte două enunțuri în care termenii „lac", „vin", „arc" să aibă sensuri diferite.

4. Găsiți cuvintele cu sens opus celor date:

harnic – leneș blând – aspru

glumeț – neglumeț curat – murdar

modest – nemodest devreme – târziu

cinstit – necinstit aproape – departe

a umple – a dezumple înapoi – înainte

5.* Indicați sensurile diferite ale cuvintelor subliniate:

a) Copiilor le plăceau <u>torturile</u> de înghețată. (aliment)
Prizonierii erau supuși unor <u>torturi</u> înspăimântătoare. (chinuri)

b) Bunica țesea covoare la <u>război</u>. (obiect)
Se înregistrează victime în timpul fiecărui <u>război</u>. (lupte)

Scanned with OKEN Scanner

Evaluare

Citiți cu atenție versurile următoare și rezolvați cerințele:

„– Haideți toți și moși și babe,
Să-i cătăm pe râu acu'!
Repede-notând din labe
Cârdul tot pe râu trecu."

(George Coşbuc, „Povestea gâștelor")

1. Scrieți forma corectă a cuvintelor: *a căta, acu'.*

2. Indicați cuvântul potrivit pentru a numi fiecare „mulțime":

Exemplu: *mulțimea gâștelor = cârd*

mulțimea oilor = ... mulțimea păsărelelor = ...

mulțimea vacilor = ... mulțimea cailor = ...

3. Desemnați printr-un singur cuvânt termenii „moși și babe".

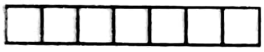

4. Precizați cuvintele având sens opus:

tinerețe – .....

repede – .....

a trece – .....

5.* Arătați sensurile diferite ale cuvântului „a trece" din următoarele enunțuri, notându-le între paranteze:

El trece strada. (traversează)

Râul trece prin oraș. (.....)

Mihai trece pe la noi. (.....)

Timpul trece. (.....)

Scanned with OKEN Scanner

II. NOŢIUNI DE FONETICĂ

SCRIEREA ŞI PRONUNŢAREA CORECTĂ A CUVINTELOR

1. Silaba. Despărțirea cuvintelor în silabe

1. Transcrieți cuvintele, despărțiți-le în silabe și notați numărul de silabe al fiecăruia:

Lanul de porumb se întindea până la poalele colinelor.

2. Despărțiți în silabe următoarele luni ale anului și așezați cuvintele în ordinea crescătoare a numărului de silabe:

august, mai, iulie, septembrie, ianuarie.

3. Grupați cuvintele următoare după numărul lor de silabe:

ghiozdan, floare, pătrunjel, ie, învățătoare, examen, greutate, construcție, bibliotecă, insectă, câștigător, viteaz, cronicar, exercițiu, foc.

4. Observați cuvintele înrudite de mai jos, apoi despărțiți-le în silabe:

(a) ști, știut, neștiut, știutor, știre, știință, (a) înștiința, înștiințare, neînștiințat.

5. Scrieți cuvintele înrudite cu „bătrân".

1.1. Despărțirea în silabe a cuvintelor conținând grupul „mb" sau „mp"

Reţineţi !

Grupul de două consoane, „mb" sau „mp", se desparte astfel: „m" rămâne într-o silabă, iar „b" sau „p" trece în silaba următoare.

Exemplu: com-bi-nat, îm-bu-jo-rat, lam-pă, com-pu-ne-re.

1. Formați cuvinte noi de la cuvintele indicate, apoi despărțiți-le în silabe.

Exemplu: *boboc – îmbobocit → îm-bo-bo-cit*

pădure, blând, povară, bun, prieten, braț, păianjen, blană.

Scanned with OKEN Scanner

2. Despărțiți în silabe cuvintele care numesc ultimele patru luni ale anului.

3. Adăugați silabe potrivite pentru cuvintele de mai jos conținând grupurile „mb" sau „mp".

com-___-___-___ îm-___-___-___ șam-___-___-___

im-___-___ îm-___-___-___ pom-___

4. Realizați despărțirea în silabe a cuvintelor și subliniați consoanele „mb" și „mp":

îmbătrânit, importanță, îmbogățire, compozitor, scumpire, plumburiu, bomboane, dumbravă, împrospătat, cumpănă.

5. Scrieți cuvintele cu sens opus conținând grupul „mb" sau „mp":

despodobit ⇨ ..... dezbrăcat ⇨ .....

sărăcit ⇨ ..... întinerit ⇨ .....

despăturit ⇨ ..... despachetat ⇨ .....

1.2. Despărțirea în silabe a cuvintelor scrise cu „x"

Rețineți !

La despărțirea în silabe, litera „x" trece în silaba următoare, dacă e urmată de vocală, sau rămâne în prima silabă, dacă e urmată de consoană.

Exemplu: ta-xă, e-xem-plu, ex-pli-ca-ți-e, ex-pus.

1. Despărțiți în silabe cuvintele date și subliniați-l pe „x" cu o linie când se pronunță „cs" și cu două linii când se pronunță „gz": *expeditor, examen, extindere, exact, expoziție, saxofon, exotic, xilofon, relaxat, exces, maxilar, exagerat.*

2. Puneți silabele lipsă, pentru a completa cuvinte care să-l conțină pe „x":

ex-___-___ fi-___

e-___-___ to-___

e-___ o-___-___

Scanned with OKEN Scanner

3. Pronunțați corect și apoi grupați cuvintele în două coloane după cum se pronunță „x" („cs" sau „gz"):

explozie, fixat, extrage, exasperat, pix, extraordinar, examinat, Alexe, excursionist, xerox, exemplar, exmatriculat, axat, existent, expresiv, export.

4. Tăiați formele incorecte, după ce ați consultat un dicționar al limbii române:

ecsat – exact	mixandră – micsandră	rucsac – ruxac
cox – cocs	ticsit – tixit	linx – lincs
Alexandri – Alecsandri	îmbâcsit – îmbâxit	excavator – escavator

5. Scrieți patru nume de persoane care conțin litera „x" și despărțiți-le în silabe.

1.3. Despărțirea în silabe a cuvintelor scrise cu „î" sau „â"

1. Formați cuvinte noi de la termenii dați și explicați oral scrierea cuvintelor obținute: *(a) pârî, (a) hotărî, (a) zăvorî, (a) ocărî, (a) coborî.*

Exemplu: *(a) urî – urât*

2. Adăugați „n" sau „m":

î__blânzit, î__căpățânat, î__pădurit, î__norat, î__puşcătură, î__bogățit, î__gropat, î__noit, î__drumat, î__brobodită, î__târziat.

Subliniați grupul de litere „în" sau „îm" de la începutul cuvintelor obținute.

Rețineți !

Cuvintele formate cu grupurile de litere („ne-", „re-" etc.) nu modifică scrierea literei „î" de la începutul cuvântului dat.

La despărțirea în silabe, aceste grupuri de litere alcătuiesc o silabă.

Exemplu: ne-în-tre-bat, re-în-scris.

3. Completați cuvintele cu „î", apoi despărțiți-le în silabe:

ne__mbătrânit, re__mpodobit, ne__mplinit, re__nnoit, ne__mbunat, re__ntors, ne__narmat, re__ntâlnit.

Exemplu: *neîntins → ne-în-tins*

Scanned with OKEN Scanner

4. Despărțiți în silabe cuvintele și explicați oral scrierea cu „â“ sau „î“:

orânduire, mârâit, ocărât, (a) vârî, rândunică, vândut, hârâit, stânjenitor, reîntregit, hotărâtor, reînnodat, lâncezeală, pământ, pârâu, încântător, neînmatriculat, reîmpărțit.

5. Scrieți 5-6 cuvinte înrudite pornind de la „(a) hotărî“.

6. Completați cu „î“ sau „â“.

☐mbelșugat t☐r☐ str☐ns g☐rlă

st☐njenel ne☐mpăcat ☐nfr☐ngere ☐ng☐ndurat

1.4. Despărțirea în silabe a cuvintelor conținând vocalele duble „ee“, „ii“, „oo“*, „uu“*

1. Găsiți, după model, perechea cuvântului dat.

Model: *liceu – licee*

muzeu – .....

trofeu – .....

traseu – .....

2. Realizați despărțirea în silabe a cuvintelor descoperite la exercițiul anterior. Ce observați în legătură cu vocalele duble?

Rețineți !

Vocalele duble se despart în silabe diferite.

Exemplu: i-de-e, ne-e-chi-pat, vi-i-tor, zo-o-lo-gi-e, con-ti-nu-u, bo-gă-ți-i-le.

Excepție fac terminațiile de tipul: co-pa-cii, șco-la-rii, u-li-ii.

3. Despărțiți în silabe următoarele cuvinte:

epopee, feerie, (a) înființa, broderiile, (a) coopera, (a) coopta.

4. Formați cuvinte după modelul dat, apoi despărțiți-le în silabe:

Model: *educat – needucat (ne-e-du-cat)*

emoționat ⇨ ..... eliminat ⇨ .....

echipat ⇨ ..... efectuat ⇨ .....

extins ⇨ ..... exmatriculat ⇨ .....

Scanned with OKEN Scanner

1.5. Despărțirea în silabe a cuvintelor conținând grupurile de sunete „ea“, „ia“, „ie“, „oa“, „ua“, „uă“

Rețineți !

Aceste grupuri de sunete formează o silabă, nu se despart în silabe diferite.

Exemplu: co-voa-re, pan-sea, iar-nă, ie-pu-re, lu-lea-ua, do-uă.

1. Scrieți câte două cuvinte care să conțină fiecare grup de sunete indicat, aflat într-o silabă.

2. Despărțiți în silabe și grupați cuvintele următoare în funcție de sunetele indicate aflate într-o silabă: *pansea, nouă, cicoare, ied, nuia, salteaua, lulea, suia, coroană, laleaua, rouă, vieţuitoare.*

3. Notați versurile următoare și subliniați grupurile de sunete amintite, după ce le-ați verificat prin despărțirea în silabe a cuvintelor:

„Sub zidurile vechi de piatră,
Grădina albă-şi ţine răsuflarea,
Nu mai tresar în cuiburi vrăbiile
Şi nici un câine-n noapte nu mai latră,
Castanul doar îşi desfăşoară floarea,
Iar stânjeneii îşi îndreaptă săbiile.“

(Otilia Cazimir, „Liliacul“)

4. Transcrieți și indicați vocalele și consoanele din versul al treilea al exercițiului anterior, marcându-le corespunzător.

Exemplu: $\frac{Sub}{CVC}$

5. Copiați câte un cuvânt din versurile date și ordonați-le în funcție de numărul crescător de silabe (de la 1 la 4 silabe).

Scanned with OKEN Scanner

2. Sunetul și litera

1. Formați cuvinte noi adăugând cuvintelor date câte o literă în pătrățelul marcat.

car → ☐car ora → ora☐

→ car☐ → ☐ora

2. Subliniați litera schimbată. Consultând un dicționar al limbii române, indicați sensul fiecărui cuvânt din perechea dată, în enunțuri:

oral – orar fisă – fișă

familial – familiar penar – penal

3. Scrieți câte un cuvânt format din două, trei, patru sau cinci litere. Notați între paranteze câte sunete are fiecare termen.

Corespondența dintre litere și sunete (actualizare)

A. Sunetul [î] redat prin litera „î“ sau „â“

1. Completați cu „î“ sau „â“:

rom☐nesc t☐r☐

☐nt☐mplare ur☐t

c☐r☐it v☐lvătaie

st☐ncă ☐mpărătească

2. Găsiți câte trei cuvinte care să conțină litera „î“ la început sau la sfârșit de cuvânt.

3. Adăugați litera potrivită:

st☐njenit g☐lg☐it ☐nc☐ntă

tr☐ntor s☐rmă de☐mpărțit

p☐r☐it av☐nt re☐ntors

Scanned with OKEN Scanner

B. Sunetul [i] redat prin litera „i“ sau „y“

Completați cu „i“ sau „y“:

☐ arnă	ca ☐ ac
☐ ală	☐ ard
☐ oga	spra ☐

Ce observați? De ce origine sunt cuvintele scrise cu „y“?

C. Sunetul [v] redat prin litera „v“ sau „w“

Transcrieți cuvintele scrise cu „w“ și pronunțați-le. Arătați ce sens au.

pivniță	watt	kiwi
Walter	cowboy	western
William	whisky	Wagner
show		

Ce remarcați în legătură cu proveniența cuvintelor scrise cu „w“?

D. Sunetul [c] poate fi redat prin litera „c“, „k“ sau „q“

1. Pronunțați, apoi transcrieți cuvintele de mai jos:

pick-up, cartelă, kaki, quarc, kilometru, sequoia, kiwi, kilogram.

2. Scrieți câte două cuvinte care să conțină litera „k“ sau „q“.

E. Litera „x“ pronunțată [cs] sau [gz]

1. Pronunțați cuvintele următoare și grupați-le în două coloane în funcție de pronunție:

fax, explorator, exact, pix, Xenia, examinator, exaltat, Xenopol.

2. Despărțiți în silabe cuvintele și pronunțați-le corect:

excavatorist, expediție, exemplar, excepțional, reexaminare, extemporal, existență, export.

Scanned with OKEN Scanner

F. Grupurile de litere „ce“, „ci“, „ge“, „gi“, „che“, „chi“, „ghe“, „ghi“

1. Despărțiți cuvintele în silabe și spuneți ce observați în exemplele următoare legat de corespondența dintre litere și sunete.

- cere: 4 l și 4 s
- ceară: 5 l și 4 s
- cireș: 5 l și 5 s
- ciutură: 7 l și 6 s
- ger: 3 l și 3 s
- geană: 5 l și 4 s
- chin: 4 l și 3 s
- chior: 5 l și 4 s

2. Indicați câte litere și câte sunete apar în exemplele de mai jos:

ghem ⇨ ..... ghinion ⇨ .....

gheață ⇨ ..... ghiulea ⇨ .....

chem ⇨ ..... margine ⇨ .....

cheamă ⇨ ..... giuvaer ⇨ .....

3. Barați forma incorectă:

mingie – minge
Georgiana – Giorgiana
Ghiorghiță – Gheorghiță
îngenunchiat – îngenuncheat
ghiață – gheață
cheamă – chiamă

4. Transformați cuvintele de mai jos astfel încât să conțină grupurile de litere „ce“, „ci“, „ge“, „gi“.

(eu) duc ⇨ _____ / _____

(eu) plâng ⇨ _____ / _____

(eu) merg ⇨ _____ / _____

(eu) petrec ⇨ _____ / _____

Scanned with OKEN Scanner

Recapitulare

1. Despărțiți în silabe și precizați câte litere și câte sunete au cuvintele care conțin grupurile de litere „ce", „ci", „ge", „gi", „che", „chi", „ghe", „ghi" din următoarele propoziții:

Gheorghiță mănâncă înghețată.
Poarta s-a închis.
Incendiul a pârjolit totul.
Vechea lui rană la genunchi sângerează.
Uliul a luat în gheare puiul.
Marcel tace înciudat.

2. Marcați vocalele și consoanele în cuvintele: *Maria, Pitești.*

3. Scrieți câte două cuvinte care să cuprindă grupurile de litere „oa", „ia", „ie", „ea" aflate în poziții diferite în cuvânt.

4. Notați câte un cuvânt pentru fiecare structură:

_____, _____, _____.
CVCV, CVCCV, VCC.

5. Completați cu „î" sau „â":
v__nător, __ntărit, c__ntec, ne__mpărtășit, ur__, ur__cios, c__rmaci, st__ncos.

6. Să ne jucăm !

Rezolvați grilele următoare!

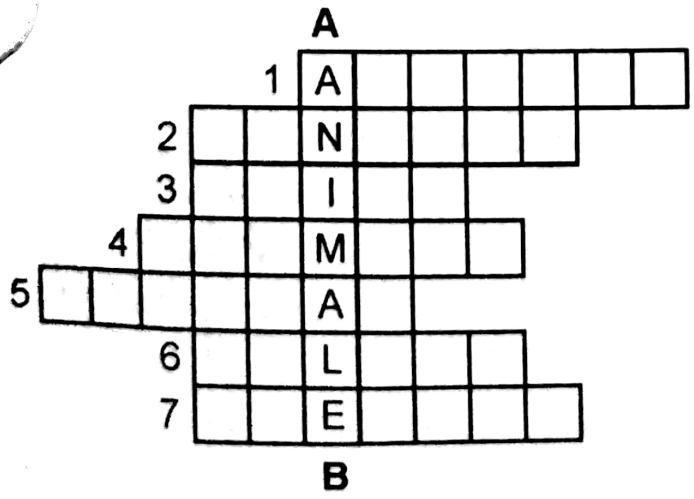

A. Din lumea animalelor

1. Unde stau animalele.
2. Veverița ..... alune.
3. Cu blănița țepoasă.
4. Sunt îndrăgite de copii și le plac bananele.
5. Se teme și de umbra lui.
6. Ca un pătuț pentru animale.
7. Animal mare și blând.

Scanned with OKEN Scanner

B. Ion Creangă

1. Ion Creangă în copilărie.
2. Erau în pomul vărului Ion.
3. Copacul din capul satului, unde cânta cucul armenesc.
4. Mama îndrăgitului povestitor.
5. O avea cocoşul în plisc.
6. Avea o fată bună şi harnică.
7. „..... cu trei iezi".

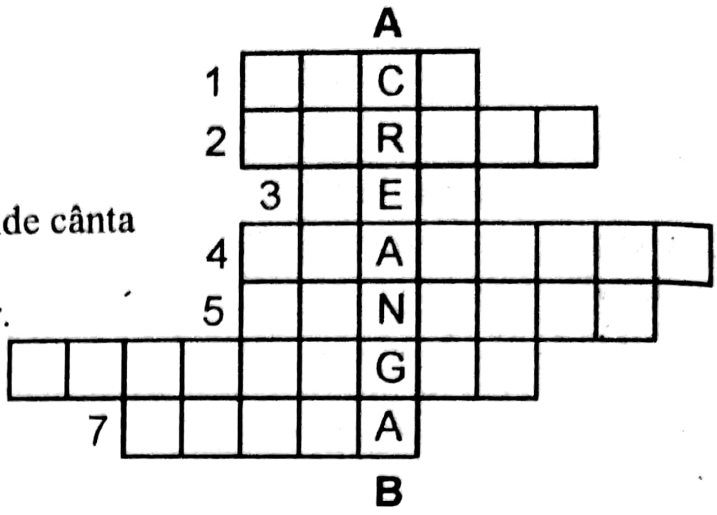

Evaluare

Citiți cu atenție textul și rezolvați cerințele:

Femeia a sădit bobul de orz şi îndată a răsărit o floare. În mijlocul florii se afla o fetiță, nu mai mare de un deget şi de aceea a chemat-o Degețica. Ziua, ea plutea pe o petală de lalea aşezată într-o farfurie cu apă.

1. Transcrieți cuvintele care conțin grupurile de litere „ea", „ia", „oa", „ua", pe care să le subliniați.

2. Copiați cuvintele care cuprind grupurile de litere „ce", „ci", „ge", „gi", „che", „chi" şi indicați câte litere şi câte sunete conțin.

3. Extrageți din text cuvintele care se potrivesc următoarelor structuri:

$\overline{VCC}$, $\overline{CVCV}$, $\overline{VCV}$, $\overline{CVCVC}$, $\overline{CVCVV}$.

4. Notați cuvintele care desemnează obiecte mai mici.

Exemplu: *sticlă – sticluță*

floare – _____ farfurie – _____

deget – _____ trandafir – _____

5. Copiați câte două cuvinte din text care să aibă:

o silabă	două silabe	trei silabe	patru silabe

Scanned with OKEN Scanner

III. ORTOGRAFIA ŞI PUNCTUAŢIA

ORTOGRAME

1. s-a/sa (actualizare)

Reţineţi !

Forma „sa" este un cuvânt şi se poate înlocui cu „lui" sau „ei".

Forma „s-a" (dus) reprezintă două cuvinte rostite într-o silabă („se" şi „a"), exprimând o acţiune. Cratima arată şi pierderea vocalei „e".

1. Citiţi pe roluri. Subliniaţi în text formele „s-a" şi „sa".

Prieteni buni

Pavel este foarte ocupat. Pe lângă lecţii, trebuie să facă o mulţime de treburi în gospodărie. Mama sa este bolnavă. Astăzi, el s-a apucat de curăţenie.

Apare Radu.

– Vreau să te ajut, spune acesta. Am venit special.

– Eşti grozav, Radule! s-a bucurat Pavel. Cum să-ţi mulţumesc?

Şi cei doi, împreună, au terminat totul repede şi bine. Sunt doar prieteni, nu?

2. Alegeţi forma potrivită şi baraţi-o pe cealaltă:

Copilul *sa/s-a* repezit la jucăria *sa/s-a*.

El *s-a/sa* temut să nu îi fie luată.

Fetiţa *sa/s-a* uitat lung la el. Ea *sa/s-a* întors spre păpuşa *s-a/sa*. Fetiţa *sa/s-a* aplecat grijulie asupra ei, a luat-o în braţe şi a început să o legene.

3. Scrieţi după dictare:

Maria s-a sculat devreme. Ea s-a gândit să meargă la bunici. Bunica sa avusese de curând un accident de maşină. Cum dumneaei era încă slăbită, fetiţa s-a hotărât să o ajute la gospodărie. Verişoara sa i s-a alăturat. Bunicii au fost fericiţi.

4. Explicaţi scrierea ortogramelor „s-a" şi „sa".

S-a luminat de ziuă. Monica s-a trezit şi aleargă la fereastră. Un soare generos o priveşte.

– Mamă, mamă! strigă ea îndreptându-se spre bucătăria unde mama sa pregăteşte micul dejun. Astăzi este ziua bunicii. De când o aştept!

Şi fetiţa s-a îmbrăcat cu rochiţa cea nouă. Trebuie să fie frumoasă pentru bunica. Doar e nepoata sa preferată!

Scanned with OKEN Scanner

5. Transformați după model cuvintele subliniate:

Model: *Ionel se trezește.* → *Ionel s-a trezit.*

Monica se întoarce și se miră. Nu înțelege ce se întâmplă.
Corina se uită la televizor.
Fratele ei mai mare se duce la meci.
Frățiorul lor se cațără în cireșul bunicii și se julește la picior. Nimeni nu are grijă de cel mic?

2. s-au/sau

Rețineți !

Forma „sau" este un cuvânt și se poate înlocui cu „ori".

Forma „s-au" (certat) reprezintă două cuvinte rostite într-o silabă („se" și „au"), exprimând o acțiune. Cratima arată și pierderea vocalei „e".

1. Transcrieți propozițiile. Observați când s-a scris „sau" și când „s-au":

Mergi sau rămâi? Ei s-au certat.
Mănânci mere sau pere? Copiii s-au întâlnit cu domnul învățător.

2. Completați casetele cu „sau" ori „s-au":

Mirela și Ionuț ☐ dus în vizită.
Ei ☐ întâlnit cu colegul lor, Silviu.
Ați sosit dimineața ☐ seara?
Bei ceai ☐ cafea cu lapte?

3. Transformați după model înlocuind cuvântul subliniat.

Model: *S-a întors de la mare.* → *S-au întors de la mare.*

S-a îndreptat spre școală. Nu s-a gândit la consecințe.
Iar s-a certat cu Ionel. Cât s-a bucurat la aflarea veștii!

4. Folosiți cuvintele dintre paranteze *(celelalte, celălalt, ceilalți, cealaltă)* pentru a completa propozițiile:

S-a arătat ..... băiat la rând. ..... sportivi s-au dovedit mai buni. Echipa ..... s-a clasat prima. ..... sportive nu s-au calificat.

Scanned with OKEN Scanner

5. Transformați cuvintele subliniate după model:

Elevii se fugăresc prin curtea școlii.
Fetele se înțeleg foarte bine.
Ei se pregătesc pentru concursul de atletism.
Colegele mele se grăbesc la serbare.
Sportivii se antrenează cu seriozitate.
Cei ce se potrivesc/ Lesne se împrietenesc.

Model: *Copiii se ceartă.*
Copiii s-au certat.

6. Alcătuiți câte o propoziție pentru fiecare din formele: *s-a, sa, s-au, sau.*

7. Scrieți după dictare:

Dintr-un tufiș se auzi un zgomot. Andrei și Sandu s-au speriat. Ce să fie? Un urs sau o vulpe? Nici vorbă. Era nea Grigore, pădurarul. Straşnică sperietură au mai tras! S-au privit zâmbind.

8. Compuneți cinci propoziții în continuarea enunțului dat:

Într-o zi, ochii prințesei s-au umplut de lacrimi.

3. i-a/ia

Rețineți !

Forma „ia" este un cuvânt și se poate înlocui cu „a luat".
Forma „i-a" (răspuns) reprezintă două cuvinte rostite într-o silabă („îi (i-)" și „a"). Cratima arată și pierderea vocalei „î".

1. Transcrieți propozițiile. Observați cum s-au scris cuvintele subliniate. De ce s-au scris așa?

Nicușor ia numai note bune.
Corina ia cartea din bibliotecă.
Georgiana i-a răspuns corect.
Fetița i-a adus mamei un cadou.

2. Completați și voi cu „i-a" sau „ia".

Viorica ..... spus frumos.
Bogdănel ..... pâinea din coșuleț.
Maria ..... cerut mingea.
Lui Georgel ..... plăcut filmul.

3. Scrieți după dictare:

a) Pomul s-a aplecat până la pământ. Fata cea harnică ia din părul îngrijit de dânsa pere bune și zemoase. I-a mulțumit pomului pentru generozitatea sa. Mama ia fructele din coșulețul fetiței. Ea tare s-a mai bucurat! Soarele i-a mângâiat obrajii ca bujorii.

Scanned with OKEN Scanner

b) Florina i-a dăruit colegei sale un pix. Aura i-a mulţumit frumos. Fetiţa ia pixul în mână cu plăcere şi scrie câteva cuvinte.

Mama ia borcanul cu dulceaţă din cămară. Ea i-a dat Aurei să o servească pe prietena sa. Mama s-a bucurat mult văzând fetiţele cât sunt de bucuroase.

4. Transcrieţi, apoi citiţi pe roluri:

Andrei i-a dat vrăbiuţei de mâncare.

– Ce băiat bun eşti! i-a spus micuţa pasăre bucuroasă.

– Şi tu eşti bună. Ai curăţat cireşul de toţi duşmanii lui. Acum ia şi mănâncă aceste grăunţe!

5. Alcătuiţi şi voi un scurt dialog în care să utilizaţi formele „i-a" şi „ia".

6. Tăiaţi ce nu este bine, apoi citiţi pe roluri:

– *Ia/i-a* mai lasă-mă în pace! *s-a/sa* supărat Ionuţ.

– Iartă-mă, te rog! Poftim, *ia/i-a* mingea şi trage tu la poartă! *i-a/ia* răspuns Nicu.

– E rândul meu acum. Fiecare *ia/i-a* mingea şi trage câte trei lovituri. E corect?

– Da!

Nicu *ia/i-a* dat mingea lui Ionuţ, care *s-a/sa* îndreptat hotărât spre poartă. Nicu *s-a/sa* pregătit să apere lovitura. Colegul său *sa/s-a* înseninat. Jocul lor era serios şi corect, nu?

7. Transformaţi după model proverbele:

Model: ✱ *Cine se scoală de dimineaţă departe ajunge.*
Cine s-a sculat de dimineaţă departe a ajuns.

✱ Cine se lăcomeşte nu se pricopseşte.
✱ Din minciună se cunoaşte adevărul.
✱ Pomul se cunoaşte după roadă, Iar omul după faptă.

8. Completaţi enunţurile cu „i-a" şi „ia":

Maria ..... curioasă o carte în mână.

Oana ..... spus surorii sale să nu ..... cartea cea nouă.

– ..... mai bine cartea ta de poveşti!

Şi ..... promis că o să-i citească şi din noua carte.

9. Transformaţi după model cuvintele subliniate:

Model: *Mircea <u>îi dă</u> cartea Mihaelei.*
Mircea <u>i-a dat</u> cartea Mihaelei.

Scanned with OKEN Scanner

Mama îi îndeamnă pe copii să mănânce.
Sabina îi spune surorii sale adevărul.
Tata îi face cadou lui Traian o bicicletă.
Sorin îi reproşează prietenului său că îi ascunde adevărul.

10. Puneţi în ordine cuvintele şi scrieţi enunţul obţinut:

i-a | Monica | prietenei | spus | ia | sale | două | să | înghețate

4. i-au/iau

Reţineţi !

Forma „iau" este un cuvânt şi se poate înlocui cu „am luat".
Forma „i-au" reprezintă două cuvinte rostite într-o silabă („îi (i)" şi „au"). Cratima arată şi pierderea vocalei „î".

1. Transcrieţi enunţurile şi observaţi cum au fost scrise cuvintele „i-au" şi „iau".

Colegii i-au cumpărat Corinei un cadou.
Eu iau bicicleta nouă.
Nu ştiu ce i-au spus lui Mircea.
Ei iau creioanele colorate.

i-au iau

2. Completaţi casetele punctate cu „iau" şi „i-au":

Aurora m-a sfătuit bine şi i-au autobuzul.
Copiii iau văzut pe acrobaţi.
Ei îşi i-au câte o îngheţată.
Deşi au spus adevărul, vecinii nu i-au crezut.

3. Scrieţi după dictare:

a) Românii au ştiut să ia armele şi să lupte pentru apărarea ţării. Pe mulţi dintre duşmani i-au doborât vitejii români. Pe alţii i-au alungat din ţară. Niciodată duşmanii nu i-au îngenunchiat pe români!

b) Părinţii i-au cumpărat lui Ionel o bicicletă. În fiecare zi, el ia bicicleta şi se plimbă în parc. Copiii i-au găsit o poreclă, „ciclistul". El i-a auzit, dar nu s-a supărat. Ar vrea să ia parte la o întrecere de ciclism!

Scanned with OKEN Scanner

4. Transcrieți și explicați scrierea ortogramelor învățate:

a) „Copiii i-au cântat încetișor:
«Melc-codobelc...»
Și el și-a scos cornițele la soare
Și i-a privit, încrezător,
Cu ochii mici ca patru punctișoare...“
(Otilia Cazimir, „Melcul“)

b) „Ce s-a-ntâmplat?... Un biet abecedar
S-a răsturnat de sus, din pălimar!“
(Otilia Cazimir, „Abecedarul“)

5. Transformați după model propozițiile următoare:

Model: *El i-a luat locul.*
Ei i-au luat locul.

Ea i-a spus vestea.
El i-a mințit.
Copilul i-a îndrumat spre casă.
Băiatul i-a certat.

6. Continuați propozițiile:

Mama i-a ..... .
Mircea ia ..... .
Colegii i-au ..... .
Ei iau ..... .
Cireșului i-au ..... .
Elevii i-au ..... .

5. ne-a/nea; ne-am/neam

Rețineți !

Forma „nea“ este un cuvânt și se poate înlocui cu „zăpadă“ sau „nene“.
Forma „neam“ este un cuvânt și se poate înlocui cu „popor“ sau „rudă“.
Forma „ne-a“ sau „ne-am“ reprezintă două cuvinte rostite într-o silabă („ne“ și „a“ sau „ne“ și „am“).

1. Transcrieți propozițiile. Observați cum s-au scris cuvintele subliniate.

Ne-am dus la pădure.
Aurica este neam cu noi.
Stratul de nea era gros.
Îl cunosc pe nea Vasile.
Ne-a chemat mama.

2. Completați cu ortogramele care lipsesc: *ne-am, neam, ne-a, nea.*

Noi nu .neam.... spus un cuvânt.

Dacii erau un .nea..... de oameni viteji.

Ea .neam..... privit cu reproș.

Scanned with OKEN Scanner

Plapuma de nea..... acoperise pământul.

Bunica era vecină cu ...nea..... Ion.

3. Ghici, ghicitoarea mea!

Transcrieți ghicitoarea și alcătuiți câte o propoziție cu cuvintele „ne-a" și „nea".

✱ „Stele albe ca de nea
Se văd și-n grădina mea!"
Zăpada

4. Alcătuiți propoziții în care să folosiți cuvintele „ne-am", „ne-a".

5. Scrieți după dictare:

Concursul

Toți elevii clasei ne-am organizat în două grupe. Doamna învățătoare ne-a indicat ce lecturi să citim. Timp de două zile ne-am pregătit cu grijă.

În ziua concursului ne-am adunat în sala de festivități. Ne-am împărțit în cele două echipe. Juriul ne-a ascultat cu atenție când am răspuns la întrebări. Scorul era egal. Nu puteai spune care echipă era mai bună.

6. Transcrieți și subliniați ortogramele învățate din versurile de mai jos:

„Și-acum ar vrea un neam călău
S-arunce jug în gâtul tău:
E rău destul că ne-am născut,
Mai vrem și-al doilea rău?"

(George Coșbuc, „Decebal către popor")

6. l-a/la

Rețineți !

Forma „la" este un cuvânt și arată locul sau o notă muzicală.

Forma „l-a" (întrebat) reprezintă două cuvinte rostite într-o silabă („îl (l-)" și „a").

1. Transcrieți propozițiile. Observați cum s-au scris cuvintele subliniate:

Oana merge <u>la</u> medic. Bunicul <u>l-a</u> povățuit pe nepotel.

<u>La</u> mare este mult soare. <u>L-a</u> certat pe Aurică pentru minciună.

2. Completați cu atenție casetele, astfel încât textul să aibă un înțeles.

Ionică merge [la] școală. În dreptul parcului [l-a] întâlnit pe Gelu, colegul său. [L-a] salutat și au pornit veseli împreună.

Scanned with OKEN Scanner

3. Ghici, ghicitoarea mea!

„Aripi n-are,
Picioare n-are,
Dar umblă pe sus.
Cine l-a dus?
Cine l-a adus?
Când cade pe pământ
se face apă!“

(nor, fulger, picătură)

Căutați răspunsul în paranteză. Explicați scrierea cuvintelor care au liniuță de unire.

4. Scrieți după dictare:

a) „Când l-au trimis părinții la învățătură, ulița l-a întovărășit până la colț; mai mult nu putea. De acolo l-a privit o clipă și s-a întors spre casă, lăsându-l singur.“

(Ionel Teodoreanu, „Ulița copilăriei“)

b) „Trecea o furnică, sprintenă, cu o povară în spinare.
– Bună dimineața, furnicuță.
– Bună dimineața, Fir-de-iarbă.
– Unde ai fost?
– La muncă, duc de mâncare la copilași.
– Sunt cuminți copiii tăi?
– Cuminți...“

(G. M. Zamfirescu, „Lacrima unui fir de iarbă“)

c) „L-a trântit căluțu-n zloată.
Nu știu cum s-a întâmplat –
L-a trântit, așa, deodată,
Ca un cal adevărat!“

(Otilia Cazimir, „Călărețul“)

5. Transcrieți proverbele:

- Prietenul la nevoie se cunoaște.
- Lucrul lungește viața, iar lenea o scurtează.
- La prânz, un mânz;
  La gustare, un cal mare.

6. Transformați după model cuvintele subliniate:

Model: *Mama <u>îl mustră</u> pe Gigel.*
Mama <u>l-a mustrat</u> pe Gigel.

Victor <u>îl convinge</u> pe prietenul său să meargă în excursie.
Conducerea școlii <u>îl premiază</u> pe elev pentru rezultatele bune la învățătură.
Tata <u>îl ia</u> pe băiat la pescuit.
Rodica <u>îl ceartă</u> pe Azorel.
Bunicul <u>îl plimbă</u> pe nepoțel.

Scanned with OKEN Scanner

7. printr-o, printr-un

Reţineţi !

Formele „printr-o“, „printr-un“, „dintr-o“, „dintr-un“, „într-o“, „într-un“ reprezintă două cuvinte rostite într-o silabă. Primul cuvânt pierde vocala finală când se rosteşte împreună cu un cuvânt care începe cu vocală şi se scrie cu cratimă.

1. Alegeţi „printr-o“ sau „printr-un“ şi completaţi enunţurile.

Turiştii trec ..... porţiune îngustă săpată în stâncă.

..... şiretlic, vulpea a furat corbului bucata de caşcaval.

Gimnasta româncă a obţinut nota maximă ..... exerciţiu de mare dificultate.

Tinerii au trecut ..... mare primejdie.

2. Citiţi textul următor şi subliniaţi ortogramele învăţate.

Într-o zi era foarte cald şi Ursuleţ se plimba printr-o pădure luminoasă. De sus, i-a căzut ceva în cap. El a strigat:

– Ajutor! Cineva vrea să mă omoare! O bombă! Sau e pumnul unui uriaş!

Când s-a uitat în jur, a văzut că era un fagure căzut dintr-un copac. Albinele erau plecate, iar fagurele era plin de miere. Ce surpriză dulce!

3. Alcătuiţi câte două enunţuri cu formele „printr-o“, „printr-un“.

4. Continuaţi enunţurile:

Printr-un efort ..... .

Sportivul a câştigat concursul printr-o ..... .

Deodată, dintr-un lăstăriş ..... .

Barza a înfulecat broscuţa dintr-o ..... .

5. Scrieţi după dictare şi completaţi enunţurile cu forma potrivită dintre următoarele: *într-o, într-un, dintr-o, dintr-un, printr-o, printr-un.*

..... colţ de poiană, un melc s-a oprit liniştit.

Îi plăcea roua dimineţii şi intra ca ..... baie de răcoare.

Scanned with OKEN Scanner

..... ghinion, l-a zărit un sturz mare. Pasărea s-a lăsat din zbor ..... parte, gata să-l înhațe.

Melcul i-a strigat:

– Nu mă mânca, sunt otrăvit! Uite, am pete!

Erau cerculețe ..... pământuf de flori. Sturzul s-a speriat și a fugit!

8.* să-i/săi; n-or/nor; c-ar/car; s-ar/sar

1. Transcrieți exemplele de mai jos, observând cum au fost scrise ortogramele:

Aș vrea <u>să-i</u> scriu bunicii.
Părinții <u>săi</u> sunt plecați.
<u>N-or</u> mai îndrăzni să vină.
Pe cer nu e niciun <u>nor</u>.

Pe drum trecea un <u>*car*</u> cu boi.
Nu cred <u>c-ar</u> îndrăzni să mă mintă.
<u>S-ar</u> putea să nu mai vină.
Eu <u>sar</u> coarda mai repede decât ea.

2. Înlocuiți „nu vor" cu forma populară „n-or" și „că ar" cu forma „c-ar" în enunțurile următoare:

a) Copiii nu vor pleca tocmai astăzi.
Ei nu vor crede ce le spun?
Bunicii nu vor spune că ați plecat.

b) Eu nu cred că ar cânta.
Bunicul spune că ar putea veni vijelia.
Părinții apreciază că ar câștiga fiul lor întrecerea.

3. Scrieți textele următoare și explicați oral scrierea ortogramelor.

a) M-ai întrebat de ce n-am mai venit pe la tine. Ne-am certat și nu ne-am mai vorbit. N-or mai zice colegii că eu sunt de vină. În orice caz, cred c-ar râde de noi dacă ar ști cât de copilărește ne-am purtat. Sau poate n-am dreptate? S-ar zice că ne-a mai venit mintea la cap. Ne-am mai maturizat amândoi.

b) „Cu mlădițele plecate,
Stă pe loc și se socoate:
S-ar întoarce – nu mai poate,
S-ar ascunde –
N-are unde!"
(Otilia Cazimir, „Mâțișorii")

Scanned with OKEN Scanner

4. Alcătuiți propoziții cu fiecare dintre formele:

să-i/săi	ne-am/neam
i-a/ia	n-or/nor
c-ar/car	s-ar/sar

5. Copiați textele, apoi alcătuiți alte enunțuri cu ortogramele întâlnite:

a) „Când s-a văzut scăpat, fuga speriat la prepeliță să-i spuie ce-a pățit. Ea l-a luat, l-a mângâiat și i-a spus:

– Vezi ce va să zică să nu mă asculți? Când te-i face mare, o să faci cum oi vrea tu, dar acum, că ești mic, să nu ieși niciodată din vorba mea, că poți să pățești și mai rău."

(I. Al. Brătescu-Voinești, „Puiul")

b) „Cu păpușa-i alt bucluc
Din șindrilă și din bețe,
Trebuie să-i fac pătuc
După sobă, să nu-nghețe."

(Otilia Cazimir, „Gospodina")

9.* o dată/odată

1. Transcrieți și explicați scrierea cuvintelor „odată" *(cândva, demult)* și „o dată" *(o singură dată)*.

Trăia <u>odată</u> un bătrân înțelept.
L-am mai întâlnit <u>o dată</u> de atunci.
Strămoșii noștri, dacii, trăiau <u>odată</u> în cetăți întărite.
Pe culmea dealului se înălța <u>odată</u> un castel.
Ionel a mai fost căutat <u>o dată</u> acasă.

2. Înlocuiți formele subliniate cu „cândva". Ce observați?

A fost <u>odată</u> un împărat.
<u>Odată</u>, demult, trăia un om sărac.
A încercat voinicul <u>o dată</u>, de două ori și l-a vârât pe zmeu în pământ până la genunchi.

3. Completați casetele cu termenii potriviți:

Într-un sat trăiau ☐ un moș și o babă.
De pe această colină se vedea ☐ tot orașul.

Scanned with OKEN Scanner

A ciocănit la uşă [ ], de două ori, apoi a plecat.

Copilul Sadoveanu l-a întâlnit numai [ ] pe Ion Creangă.

Am ascultat încă [ ] povestea.

4. Scrieţi câte o propoziţie cu „odată" şi „o dată".

5. Alegeţi din coloana alăturată formele potrivite:

Am mulţumit încă ..... pentru ajutor.	odată
S-a întâmplat ....., cu ani în urmă.	o dată
A întors capul încă ..... spre casă.	o dată

6. Scrieţi după dictare:

a) Am sărit coarda o dată, de două ori, de trei ori. Apoi m-am odihnit.

b) Cică odată, s-a întovărăşit ogarul cu iepurele ca să plece la târg. Când ajung ei la târg, trag ca toată lumea la han. După ce au mâncat ceva, unde s-a pus ogarul pe chef şi băutură, până şi-a băut toate paralele. Peste noapte, hoţul de iepure s-a sculat, l-a descălţat pe ogar de opinci, s-a încălţat cu ele şi a luat-o la fugă.

SEMNELE DE PUNCTUAŢIE (actualizare)

1. Adăugaţi semnele de punctuaţie corespunzătoare pentru ca propoziţia următoare să transmită o informaţie, o întrebare sau un sentiment.

Bate vântul cu putere ☐

Bate vântul cu putere ☐

Bate vântul cu putere ☐

2. Explicaţi rolul virgulei în enunţurile următoare:

a) Mihaela şi-a adunat lucrurile de pe birou: stiloul, două pixuri, creioanele colorate şi guma.

b) Bunica l-a strigat pe nepot:
– Vlad, vino la masă!

NOTĂ: Revedeţi utilizarea semnelor de punctuaţie învăţate în capitolele corespunzătoare.

Scanned with OKEN Scanner

c) – Bunico, îmi spui o poveste? întrebă rugător fetița.

d) Uf, am obosit!

e) Mirela, colega mea, a plecat la mare.

3. Alcătuiți câte un enunț în care să utilizați virgula:

a) într-o enumerare;
b) după o strigare.

4. Arătați situațiile când se folosesc „:".

a) Tatăl l-a întrebat pe băiat:
– Mircea, când pleci în excursie?

b) În popor se zice: „Buturuga mică răstoarnă carul mare".

c) Mama a cumpărat de la piață multe legume proaspete: morcovi, salată verde, conopidă și varză.

d) Exemplu: Tutunul dăunează grav sănătății.

5. Completați textul cu semnele de punctuație necesare:

Gigel i-a spus supărat frățiorului său ☐

☐ Iar ți-ai lăsat toate mașinuțele împrăștiate pe covor ☐

☐ Nu vezi că este oprită circulația ☐ l-a întrebat mirat puștiul.

☐ Nu ☐ De ce ☐

☐ Fiindcă sunt Zilele Francofoniei ☐ i-a răspuns senin băiatul.

6. Transcrieți textul următor și explicați oral semnele de punctuație și ortogramele învățate:

„– Într-o zi, povestește un pește rotund, era atât de frig încât partea de sus a iazului a înghețat. Prietenul meu, Firmin, era prins în gheață. Era și el înghețat. I-am făcut semne, dar el nu putea să miște nici măcar dintr-o aripioară! Ce necaz! Am chemat toți prietenii și am început să lovim în gheață până am spart-o. Firmin a fost eliberat. Am învins!"

(„Animalele povestesc")

Scanned with OKEN Scanner

Recapitulare

1. Înlocuiți cuvintele scrise diferit din enunțurile de mai jos cu „s-a“ ori „sa“.

Alexandra ține mult la prietena *ei*, Alina. → ...prietena sa...

Floarea *ei* este mult mai bine îngrijită. → ...floarea sa...

Vocea *lui* este blândă. → ...sa...

Haina *lui* mi s-a părut călduroasă. → ...sa...

2. Completați casetele cu „i-a“ ori „ia“.

La început nu [ia] simțit gustul.

S-a gândit mult înainte să [i-a] o hotărâre.

Mihai [ia] spus adevărul mamei sale.

Ioana trebuie să-și [ia] o rochie pentru serbare.

3. Transformați după model cuvintele subliniate:

Model: *Iulian <u>îl</u> vede pe prietenul său.* → *Iulian <u>l-a</u> văzut pe prietenul său.*

„Într-o dimineață, după ce stăpâna (...) plecă de acasă, un cățeluș vitregit de ea – și care <u>îl</u> îndrăgise pe Muc pentru bunătatea lui – <u>îl</u> apucă pe băiat cu dinții de șalvari (...)“.

(W. Hauff, „Muc cel mic“)

4. Folosiți cuvintele „s-au“ ori „sau“ pentru a completa enunțurile:

Copiii ...s-au... dus la teatru.

Vii la mine ...sau... rămâi acasă?

Au mâncat până ...s-au... săturat.

Ia ...s-au... pixul ...sau... creionul!

5. Alcătuiți câte două propoziții pentru fiecare dintre cuvintele „ne-a“ și „nea“.

6. Barați forma incorectă din enunțurile de mai jos.

Ne-am/neam grăbit să ajungem la școală.

Românii sunt un *ne-am/neam* de oameni harnici.

Scanned with OKEN Scanner

Chiar dacă ați plecat, nu *neam/ne-am* supărat!
Ei fac parte dintr-un *neam/ne-am* vechi de intelectuali.

7. Transformați, ținând cont de indicații:

Eu n-am bicicletă. Noi n-avem bicicletă.
Tu n-ai bicicletă. Voi n-aveți bicicletă.
El n-are bicicletă. Ei n-au bicicletă.

8. Scrieți după dictare:

Odată, într-un loc îndepărtat, s-a adunat mulțimea animalelor. Ele voiau să mai țină o dată sfat și să aleagă un nou împărat. S-au consultat și i-au comunicat sfetnicului hotărârea luată.

9. Alcătuiți câte o propoziție cu „odată" și „o dată".

10. Completați enunțurile cu semnele de punctuație potrivite:

Karina s-a îndreptat către mama ei și i-a pus o întrebare ?

– Mami , când mergem în oraș ?

– De ce mă întrebi ?

– Aș vrea să trecem pe la librărie să cumpărăm : o carte , un bloc de desen și niște acuarele .

– Atunci mergem chiar mâine , i-a răspuns mama , zâmbind .

– Îți mulțumesc , mami , Ce bună ești !

Evaluare

1. Formulați o întrebare și un răspuns.

2. Numiți semnele de punctuație după situațiile în care se folosesc:

a) după o strigare; !
b) într-o enumerare; -
c) înaintea cuvintelor unui personaj; ,
d) înaintea unei enumerări; :
e) după o întrebare; ?
f) după formularea unui sentiment. ;

Scanned with OKEN Scanner

3. Completați textul cu una dintre ortogramele: *s-a/sa, i-a/ia, ne-a, s-au, l-a/la.*

Marcel ... spus mamei foarte supărat:

– Mamă, Bogdan nu ... dus în camera ... și nu mă lasă în pace!

– Nu este adevărat! răspunde Bogdan. El nu ... caietele de temă, fiindcă se joacă pe calculator.

– Minte! Cine ... chemat ... calculator? Tata ... spus să ne facem fiecare temele.

– Hai, treceți fiecare în camera lui și lăsați joaca! hotărăște mama.

Băieții ... îndreptat spre camerele lor.

4. Alcătuiți enunțuri în care să utilizați: *ne-am/neam, i-au/iau.*

5. Transcrieți textul, completând enunțurile cu semnele de punctuație necesare:

Mama întreabă ☐

– Andrei ☐ de ce ai întârziat ☐

– Am participat după ore la concursul de informatică ☐

– Și cum a fost ☐

– Greu ☐ dar am câștigat locul al doilea ☐ Voi merge la etapa interșcolară ☐

– Bravo ☐ îi spune mama fericită ☐

6. Copiați textul și apoi explicați oral semnele de ortografie și de punctuație învățate.

„Marmota doarme în bârlogul ei călduros. La intrare, a agățat o plăcuță pe care scrie:

«Nu mă deranjați! Aștept primăvara.»

Într-o zi, șopârla a vrut să-i facă o farsă. Ea a strigat:

– Marmotă, scoală-te, a venit primăvara!

Era în miez de iarnă și chiar ningea! Marmota, încă adormită, a făcut câțiva pași, după care a simțit frigul și s-a întors în bârlog, cu toată iuțeala. Șopârla râdea în hohote. Marmota i-a spus:

– Când o să dormi la soare, o să te trag de coadă! Apoi s-a culcat la loc și a visat vara cu flori care acoperă muntele."

(„Animalele povestesc")

Scanned with OKEN Scanner

IV. CUVÂNTUL – PARTE DE VORBIRE

1. Transcrieți textele următoare. Grupați părțile de vorbire care denumesc lucruri, ființe, pe cele care arată însușiri sau exprimă numere, pe cele care înlocuiesc nume și pe cele care exprimă acțiuni.

a) „Copii eram noi amândoi,
Frate-meu și cu mine.
Din coji de nucă car cu boi
Făceam și înhămam la el
Culbeci bătrâni cu coarne."
(Mihai Eminescu,
„Copii eram noi amândoi")

b) „E veselie și e cânt
În casa ta acum,
Dar nu uita când ești voios
Române să fii bun."
(„Colinde")

c) „Două pitulici
Adună furnici
Și două rățuște
Răsucesc găluște"
(Otilia Cazimir,
„Un cămin de păsărele")

d) „Am cinci anișori și-o minge.
Când nu plouă și nu ninge
Cei de șase ani nu-mi iartă
Că bag goluri multe-n poartă."
(Dumitru Drăgan,
„Cinci ani și...")

2. Adăugați însușiri după primele cinci substantive descoperite în exercițiul precedent.

3. Subliniați părțile de vorbire care exprimă numere:

„Plecat-am nouă din Vaslui,
Și cu sergentul, zece,
Și nu-i era, zău, nimănui
În pept inima rece."
(Vasile Alecsandri, „Peneș Curcanul")

4. Din strofa de la exercițiul 3, transcrieți părțile de vorbire care exprimă acțiuni. Adăugați-le substantive pentru a obține propoziții.

5. Scrieți cuvintele care înlocuiesc nume în exemplele următoare:

Pădurarii au plecat grăbiți.
Roxana privea în sus, la munte.
Școlarul mergea grijuliu.
Fetițele alergau de jur-împrejur.

Scanned with OKEN Scanner

1. SUBSTANTIVUL

1.1. Definire: cuvinte care denumesc ființe, lucruri, fenomene ale naturii

1. Subliniați substantivele și arătați ce exprimă.

a) „Copilașul se liniștește. Punând mânuța deasupra ochilor, ca și mama, privesc împreună stolul care se pierde pe zarea depărtată a cerului."

(Emil Gârleanu, „Puișorii")

b) „Zilele de ger și frig s-au terminat. Ghioceii au început să-și arate căciulițele. Pițigoii bunicului rămăseseră tot în livadă, cercetând scoarța copacilor."

(Eugen Jianu, „Pițigoii")

2. Puneți în spațiile libere substantivele potrivite, cerute de întrebare. Alegeți varianta dintre cele propuse între paranteze.

a) iepurasul schiop, Treieră un snop. (cine?)

b) Sârguința țese lenea (ce?) Iară lenea pierde vreme (ce?)

d) „Vin cu larmă potolită peste pâlcuri de răchită." (unde?)

c) „Își află adăpost, ca ntr-un (cum?) Un gândăcel și două-trei furnici."

(ca-ntr-un palat, vremea, iepurașul, pânză, peste pâlcuri)

3. Completați tabelul următor cu câte cinci substantive cerute de rubrică:

Nume de ființe	Nume de lucruri	Nume de fenomene ale naturii	Nume de persoane	Nume de orașe
om	creion	tunet	Livia	Bucureș
animale	stilou	fulger	Candu	Pitești
plante	penar	tsunami	Lionel	Iași

Rețineți !

Pentru a recunoaște substantivele, le puteți număra:
Exemplu: *(o) pereche – (două) perechi.*

Scanned with OKEN Scanner

4. Citiți textele de mai jos. Recunoașteți substantivele:

a) „Greierașul meu din casă
poartă haină de mătasă.
Pe-nserat, cântecul său
seamănă c-un zurgălău,
parc-ar trece-o sănioară
sub pridvorul de la scară,
cu tălpicele de rouă,
lunecând sub lună nouă."
(Dumitru Drăgan, „Greierașul")

b) „Pe lângă garduri s-a zvântat pământul
Și ies gândacii Domnului pe zid.
Ferestre amorțite se deschid
Să intre-n casă soarele și vântul."
(George Topîrceanu, „Rapsodii de primăvară")

5. Înlocuiți spațiile punctate cu substantivele corespunzătoare:

„Somnoroase .....
Pe la cuiburi se adună,
Se ascund în ..... .
..... bună!"
(Mihai Eminescu, „Somnoroase păsărele")

6. Grupați pe trei coloane substantivele de la exercițiul 4 care denumesc ființe, lucruri și fenomene ale naturii. Alcătuiți propoziții cu substantivele care denumesc fenomene ale naturii.

7. Subliniați cu o linie substantivele:

a) frumoasă, ceață, tunet, floare, frumusețe, merge, trei, pădure, Dunărea, voi, munte, noi, gând, tristețe, bucuros, fericită, lac, Maria, Carpații, bucurie, mers.

b) „M-am dus la Sf. Ion să fac o vizită doamnei Maria Popescu, o veche prietină, ca s-o felicit pentru onomastica unicului său fiu, Ionel Popescu, un copilaș foarte drăguț, de vreo opt anișori. N-am voit să merg cu mâna goală și i-am dus băiețelului o minge foarte mare de cauciuc și foarte elastică."
(Ion Luca Caragiale, „Vizită")

8. Scrieți câte trei substantive care denumesc: animale, unelte, instrumente muzicale, anotimpuri.

Scanned with OKEN Scanner

9. Completați spațiile cu substantive care au același înțeles cu cele date:

bucurie – v _ _ _ _ _ _ omăt – z _ _ _ _ _ – n _ _ liniștit – ov _ _

teamă – f _ _ _ _ școlari – e _ _ _ _ glas – v _ _ _

10. Găsiți substantivele cu sens opus următoarelor: *început, răutate, sărăcie, război, bătrânețe, tristețe, urâțenie, intrare, zgomot, iubire.*

Model: *hărnicie – lene*

11. Notați câte două substantive care să denumească: animale domestice, păsări, flori, rechizite școlare, meserii.

12. Să ne jucăm!

A. Enumerați în cinci minute cât mai multe substantive care să denumească: fructe, legume, arbori. Câștigă elevul care a scris cele mai multe substantive.

B. Scrieți cât mai repede substantivele corespunzătoare celor două coloane de cuvinte:

Model: *trist – tristețe*

isteț – isteție

tânăr – tinerețe

vesel – veselie

bucuros – bucurie

dulce – dulceață

fericit – fericire

tăcut – tăcere

frumos – frumusețe

se plimbă – plimbare

aleargă – alergare

iese – ieșire

sosește – sosire

scriu – scriere

intră – intrare

învață – învățare

plec – plecare

întreb – întrebare

13. În care din următoarele enunțuri cuvintele „mare", „poartă", „sare" sunt substantive? Marcați cu „×" enunțurile descoperite.

La vară vom merge la *mare*. ☒

Pomul cel *mare* din grădină a fost tăiat. ☐

Bunicul a ieșit la *poartă*. ☒

Scanned with OKEN Scanner

Mircea *poartă* un tricou nou. ☐
Maria *sare* gardul în livadă. ☐
Am cumpărat un pachet de *sare*. ☒

14. Construiți enunțuri în care cuvântul „ochi" să aibă mai multe sensuri.

15. Dați înțeles propozițiilor, completând cu substantive potrivite:
În ..... se aprind .... au sosit din .....
Prin ..... au înflorit ..... alergau pe .....

1.2. Felul substantivelor
Substantive comune și substantive proprii

1. Completați cu substantive din coloana alăturată și apoi dezlegați ghicitorile. Precizați felul substantivelor.

Ghici, ghicitoarea mea!

a) „Cavaler împintenat,
Sus, pe ..... stă cocoțat
Și tot strigă prin vecini
Că e șef peste .....!"

b) „Jupânească durdulie
Cu ..... cenușie,
Lucrată din pene lucii,
Caută pe lac .....!"

c) „Cavaler de la paradă
Are ..... cât o spadă!"

coada
gard
papucii
găini
hăinuța

2. În textele de mai jos subliniați substantivele comune cu o linie, iar pe cele proprii cu două linii:

a) „Ca să nu mai rămâie repetent și anul acesta, mam'mare, mamițica și tanti Mița au promis tânărului Goe să-l ducă-n București de 10 mai."
(Ion Luca Caragiale, „D-l Goe...")

Scanned with OKEN Scanner

b) „Liniștea cuprinsese vila dintre brazi. De pe munte, unde se oprise într-un scurt popas, luna iscodea ferestrele. Valea muntelui dormea atât de adânc, încât nu se auzea nici șopotul izvoarelor. Iepurașii trecuseră de mult în somnul lor cu pleoapele întredeschise...

(Marta Bărbulescu, „Doi căței cu papucei")

c) „Marele pictor Ștefan Luchian s-a născut în anul 1868, în comuna Ștefănești din județul Botoșani. Copilăria și-a petrecut-o la București. Se interesa cu plăcere de locurile natale și asculta cu luare-aminte descrierea meleagurilor însorite, unde văzuse lumina zilei. Parcă se vedea alături de copiii satului, colindând împrejurimile Ștefăneștilor."

(Ștefan Luchian)

3. Întregiți proverbele cu substantive potrivite din coloana alăturată. Indicați felul substantivelor.

a) „Meseria e brățară de aur."

b) „Ziua bună se cunoaște de dimineață."

c) „Lăcomie strică omenia."

d) „Pică părere, mălăiață în gura lui Nătăfleață."

e) „După război, mulți viteji s-arată."

Nătăfleață
parâ
război
aur
gura
lăcomia
ziua
viteji
brățară
omenia

4. Alcătuiți un enunț cu trei substantive comune și două substantive proprii.

5. Grupați după înțeles următoarele substantive și arătați ce denumesc ele.

Exemplu: *trandafir, lalea, mac* } *flori*

privighetoare
rândunică
nuci
porumbel
Ceahlău
Retezat
banană
cireșe
Caraiman

România
Italia
rochie
Franța
Olt
cămașă
Prut
Dunăre
bluză

scaun
Creangă
fotoliu
Iași
Coșbuc
București
Eminescu
masă
Brașov

Scanned with OKEN Scanner

6. Ordonați substantivele cu înțeles asemănător: *primejdie, dușmănie, bir uință, vrăjmășie, pericol, victorie, izbândă, umilință, neduherire, simplitate, uimire, supunere, nelămurire, smerenie, mirare, modestie.*

7. Indicați substantivele comune corespunzătoare următoarelor însușiri:

sârguincios – sârguință rău – .....

sănătos – ..... urât – .....

8. Barați forma incorectă a substantivelor:

roatei – roții, cadei – căzii, lui Maria – Mariei, lui Florentina – Florentinei, copiilor – copilor, floarei – florii, monedei – monezii, stradei – străzii.

9. Găsiți câte trei substantive comune care denumesc așezări omenești, rude, obiecte de mobilier și substantive proprii nume de animale și orașe.

10. Grupați în două coloane substantivele comune și proprii din versurile date:

a) „Cu tine două fete stau
Și torc în rând cu tine;
Sunt încă mici și tată n-au,
Și George nu mai vine.
Un basm cu pajuri și cu zmei
Începe-acum o fată,
Tu taci ș-asculți povestea ei
Și stai îngândurată."

(George Coșbuc, „Mama")

b) „Treceți batalioane române Carpații
La arme cu frunze, cu flori,
V-așteaptă izbânda, v-așteaptă și frații
Cu inima la trecători
Ardealul, Ardealul, Ardealul ne cheamă
Nădejdea e numai în noi..."

(„Treceți batalioane române Carpații")

11. Scrieți titlurile a trei cărți citite de voi și numele autorilor. Menționați numele unei reviste îndrăgite.

12. Puneți substantivele din paranteză la forma corectă.

Model: *Rochia (fată) fetei e frumoasă.*

Cartea (Carmen) este la fel ca a (Maria).
Lumina (stea) este ca o mângâiere pentru pământ.
Metalul (țeavă) rezistă la temperaturi ridicate.
Marginea (stradă) este umbrită de copaci.

Scanned with OKEN Scanner

13. Alcătuiți propoziții cu următoarele substantive proprii: *Dunăre, Cluj, Bucegi, Marea Neagră, George Coșbuc, Valea Dâmboviței.*

14. Să ne jucăm!

A. Completați cartea de vizită cu numele, adresa și datele voastre.

Cartea de vizită

Școala .....

Numele și prenumele

.....

Ocupația

.....

Adresa Telefon

.....

Interviu

B. Roagă-ți colegul de bancă să răspundă la întrebările tale. Notează răspunsurile, apoi arată-i-le, să vadă dacă sunt corect scrise.

– Cum te numești?
– Unde te-ai născut și la ce dată?
– Cum se numesc părinții tăi?
– Unde lucrează și ce profesie au?
– Ce reviste îți plac?
– Unde vei merge în vacanță?
– Ce emisiune și ce canal de televiziune preferi?

Jocul proverbelor

C. Completați cât mai repede proverbele următoare cu substantivele care lipsesc:

✱ „Cine se scoală de ....., departe ajunge."

✱ „Lenea e ..... mare, care n-are de ..... ."

✱ „..... bună trece ..... rea."

Scanned with OKEN Scanner

Reţineţi !

↔ Numele instituţiilor se scriu cu majusculă: Şcoala Generală Nr. 120 „Ion Creangă", Colegiul Naţional „I. C. Brătianu".

↔ Numele operelor literare şi al revistelor se scriu cu majusculă la început: „Amintiri din copilărie", „Bravo", „Jurnalul naţional".

15. Separaţi substantivele după felul lor. Grupaţi substantivele proprii în câteva categorii: conducători, ape, localităţi, regiuni.

„(...), în stânga, nesfârşitul câmp al Bărăganului, care a văzut pe Alexandru Machedon (...), şi pe Mircea cel Bătrân, biruitorul de la Rovine, alungând de pe hotarele României oastea sfărâmată a trufaşului sultan Baiazid – Fulgerul. De-aici porneşte marele braţ al Dunării – canalul Borcea – care trece prin faţa oraşului Călăraşi şi, bătând spre miazănoapte, curge cale de cinci poşte între deşertul pururea-nsetat al Bărăganului şi suhaturile mlăştinoase ale ostrovului Balta."

(Alexandru Vlahuţă, „România pitorească")

16. Rezolvaţi grila!

Completaţi cu substantive potrivite.

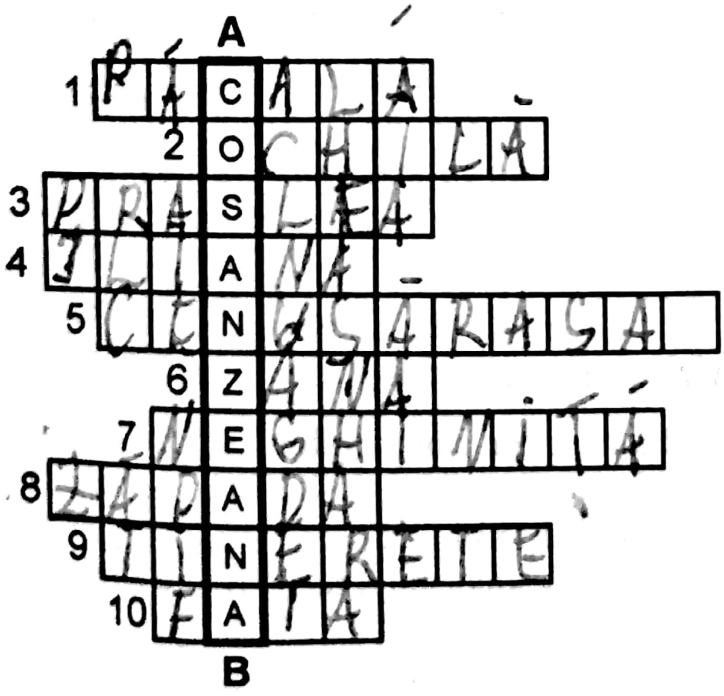

Personaje îndrăgite

1. Erou popular pus pe şotii.
2. Din basmul „Harap-Alb", un erou care vedea departe.
3. Fecior mai mic dintr-un basm de Petre Ispirescu, legat de merele de aur.
4. ..... Cosânzeana.
5. Fată harnică cu nume format de la *cenuşă*.
6. E întotdeauna bună.
7. Era mic cât o neghină.
8. Albă-ca-.....
9. „..... fără bătrâneţe."
10. Moşul avea una bună şi baba una rea.

Scanned with OKEN Scanner

1.3. Numărul substantivelor

1. Grupați substantivele din textele următoare după numărul lor:

a) „Dar fiica împăratului care privea de la fereastră toate acestea, bătu în geam și ceru grădinarului să-i aducă niște flori. El adună de prin colțuri câteva floricele, le legă și le trimise împărătesei celei mici."

(Petre Ispirescu, „Făt-Frumos cu părul de aur")

b) „Și peste case risipește-acum
Fantome nestatornice de fum,
Coloane moi ce fâlfâie și pier
Sub cerul vânăt, împietrit de ger.
(Otilia Cazimir, „Ninsoare")

2. Formați pluralul următoarelor substantive: *stradă, curte, găină, boboc, cățel, bunică, rochiță.*

3. Puneți substantivele aflate în paranteze la numărul plural, astfel încât propozițiile să fie corecte:

a) (Copilul) merg pe stradă.
b) (Mașina) sosesc din orice direcție.
c) În crâng cântau (ciocârlia).
d) (Câmpia) sunt verzi.
e) (Codrul) au ruginit.
f) Prin curte ciugulesc (puiul).

4. Transcrieți, apoi subliniați cu o linie substantivele la numărul singular și cu două linii substantivele la numărul plural, precizând totodată felul lor (comune sau proprii):

a) „Limba noastră-i numai cântec,
Doina dorurilor noastre,
Roi de fulgere, ce spintec
Nouri negri, zări albastre."
(Alexe Mateevici, „Limba noastră")

b) „Ca și Emil Racoviță, savantul a avut contribuții valoroase la progresul economic și cultural al țării. El a fost director al Muzeului de Istorie Naturală, creat la București de Mihai Ghica-Vodă în anul 1834."

(Nicolae Iorga, „Grigore Antipa")

5. A. Treceți substantivele date la plural: *ulcior, glas, farmacie, moară, vrej, viteaz, arbitru, ceasornicar, lan.*

Scanned with OKEN Scanner

B. Scrieți formele de singular ale substantivelor: *vulpoi, pâini, saci, văi, găinușe, șosele, frunți, coperte (coperți).*

6. Puneți substantivele dintre paranteze la numărul singular, făcând modificările necesare în restul propoziției:

(Fetele) merg vesele la școală.
În aer se aud (albinele) zumzăind.
Impunătoarele (case) străjuiesc împrejurimile.
Mâine (copiii) iau vacanță.

7. Modificați numărul substantivelor din exemplul dat și apoi alcătuiți scurte enunțuri cu cinci dintre ele:

„Din văzduh cumplita iarnă cerne norii de zăpadă.
Lungi troiene călătoare adunate-n cer grămadă;
Fulgii zbor, plutesc în aer ca un roi de fluturi albi,
Răspândind fiori de gheață pe ai țării umeri dalbi."

(Vasile Alecsandri, „Iarna")

Rețineți !

Unele substantive comune au forme numai la singular *(miere, lapte, sânge, liniște, foame, fotbal* etc.*)* sau numai la plural *(icre, câlți, ochelari, patine* etc.*).*

8. Subliniați substantivele care au forme numai de singular sau numai de plural în exemplele următoare:

a) Pisica înainta ușor pe pernițele-i ca de vată.
Bunicul strângea din prisacă mierea de aur și ceara galbenă și parfumată.

b) Copiii se jucau în zori de zi în curtea largă a căsuței bunicilor.
Un gust ca de cenușă îi rămăsese în amintire.

9. Joc

Evitați capcanele!

a) Indicați forma de plural a substantivelor: *sarma, curaj, brânză, lingură, piper, coală, mărar, ou, cacao, curcă, lapte, ceașcă, mălai.*

b) Găsiți forma de singular a substantivelor: *basmale, ițari, soldați, ochelari, maci, fasole, câlți.*

Câștigați câte un punct pentru fiecare răspuns corect.
Total 20 de puncte.

Scanned with OKEN Scanner

10. Jocul proverbelor

Completaţi cât mai repede proverbele următoare cu substantivele care lipsesc. Precizaţi numărul substantivelor:

a) „Câinii latră, caravana trece.“

b) „Mai bine un măgar care te poartă,
decât un cal care te trânteşte.“

c) „O mie de vorbe un ban nu fac.“

vorbe
cal
câinii
măgar
ban
caravana

11. Găsiţi alte trei substantive care să aibă următoarele terminaţii la plural:

Pomi		Tablouri		Scaune	
câini	-i	cadre	-uri	vorbe	-e
zori		amurguri		cuie	
bani		balauri		lapte	

12. Puneţi substantivele următoare la plural: *scrumbie, pălărie, câmpie, berărie, ocupaţie.*

Model: *farfurie – farfurii – farfuriile*

13. Modificaţi după modelul dat, apoi alcătuiţi enunţuri cu substantivele: *copil, geamgiu, fiu.*

Model: *(un) uliu – (doi) ulii – (toţi) uliii*

Un uliu se rotea deasupra curţii.
Doi ulii se roteau deasupra curţii.
Uliii se roteau deasupra curţii.

14. Treceţi la numărul singular următoarele substantive şi apoi despărţiţi-le în silabe: *buruieni, sculpturi, fraţi, vârtejuri, magi, uluci, florării, dihănii, mesteceni, şerpi, fotolii.*

15. Subliniaţi substantivele şi analizaţi-le, precizând felul şi numărul lor.

Model: *cârduri – substantiv comun, numărul plural*

„Cârduri întregi de dropii, de departe parcă ar fi nişte cârlani la păscut, se văd în Dobrogea pe lângă ţărmul Mării Negre, atât spre nord pe lângă vechiul

Scanned with OKEN Scanner

așezământ Istria de la capătul lacului Sinoe, cât și spre sud prin apropierea Mangaliei. Se avântă uneori și prin Moldova."

(Ion Simionescu, „Dropia")

1.4.** Pronunțarea și scrierea corectă a substantivelor

A. Grupurile de sunete „ea", „ia", „ie", „oa", „ua", „uă"

1. Treceți în două coloane substantivele care conțin într-o singură silabă grupurile „ia" și „ea": *saltea, iasomie, caiac, paiață, deal, greșeală, ploaia, seară, piață, muntean, gheață, boia, croială, curea.*

2. Citiți cuvintele de mai jos. Subliniați substantivele care conțin grupul „oa": *oală, oameni, coboară, Mioara, frumoasă, moară, coasă, roasă, roată.* Alcătuiți propoziții cu primele trei.

3. Despărțiți în silabe și subliniați grupurile de sunete „oa" și „ua (uă)" din substantivele următoare: *rouă, sarmaua, ploaie, lână, oaie, ouă, vioară, andreaua, moară, nuiaua, perdeaua.*

4. Tăiați formele greșite din coloanele de substantive:

eșire – ieșire	greșeală – greșală
iepure – epure	orășean – orășan
esle – iesle	clujan – clujean
șa – șea	țeapă – țapă

5. Pronunțați cuvintele de mai jos și subliniați grupul de sunete din aceeași silabă: *seamă, piersică, aer, creangă, poet, creație, carnea, iezii, poezie, șoarece, mioară, băieței, alee, farmacie, teamă.*

6. Scrieți forma de plural a substantivelor: *viață, nuia, băiat, croială, piață, îndoială, buruiană, poiană, cheltuială.* Subliniați grupurile de litere cunoscute.

7. Descoperiți forma de singular sau de plural a cuvintelor date, care să conțină grupul „oa": *prinsori, roți, os, oi, boli, om, coli, școli, cot, flori, mori, porți, oști.*

Exemplu: *coadă – cozi*

Scanned with OKEN Scanner

B. Grupurile de litere „ce“, „ci“, „che“, „chi“, „ge“, „gi“, „ghe“, „ghi“

1. Notați formele de singular ale substantivelor: *ghete, ghemotoace, gheare, unghiuri, ghiulele, ghionoi, gineri, margini, geamuri, gheţuri, mingi, ghimpi, ligheane, rugi.*

2. Scrieți formele de plural ale substantivelor: *mac, ureche, sac, pereche, rac, vacă, muchie, dac, trunchi, tuci, nucă, măceaşă.*

3. Indicați substantivele înrudite cu cele date, care să micşoreze imaginea: *ureche, surcea, gheară, gheată, minge, lighean, unghie, ulcea, ciucure.*

Exemplu: *mărgea – mărgică*

4. Joc

Scrieți în cinci minute cât mai multe substantive conținând grupurile: „ce“, „ci“, „ge“, „gi“, „che“, „chi“ (cinci puncte pentru fiecare cuvânt). Dacă găsiți cuvinte care cuprind două din aceste grupuri, aveți un punctaj dublu (10 puncte).

Exemplu: *cireş* (5 p.), *gherghină* (10 p.)

5. Rezolvaţi grila!

Completați grila, ținând cont de faptul că toate cuvintele conțin grupurile învățate.

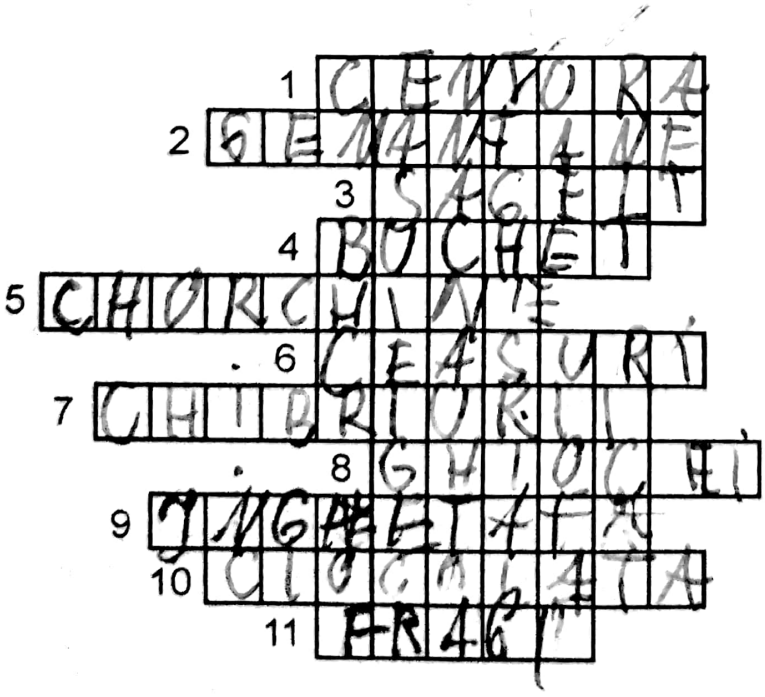

1. Curea.
2. Valiză.
3. Arc cu .....
4. Mănunchi de flori.
5. ..... de struguri.
6. Măsoară ora (plural).
7. Aprind focul.
8. Vestitorii primăverii.
9. Se mănâncă vara şi este foarte rece.
10. Primola, Milka, ...
11. „Căpşuni“ de pădure.

Scanned with OKEN Scanner

C. Grupurile de consoane „mb" şi „mp"

1. Grupaţi substantivele de mai jos în două coloane, în prima treceţi-le pe cele cu „m" înainte de „b" şi în a doua pe cele care au „m" înainte de „p": *umbrelă, împuşcătură, tumbă, trompă, îmbolnăvire, împărţire, compozitor, împletitură, trombon, cumpărător, limbă, împietrire.*

2. Alcătuiţi substantive noi, respectând structura dată.

boboc – îmbobocire pădure – împădurire bătrân – îmbătrânit

bogat – îmbogăţire plin – împlinit podoabă – împodobit

D. Grupurile de sunete „cs" şi „gz" notate cu litera „x"

1. Citiţi substantivele date. Scrieţi apoi forma de plural a acestora: *excepţie, excavatorist, exigenţă, exersare, extemporal, exclamaţie, xerox, expoziţie.*

2. Completaţi spaţiile libere. Citiţi cu voce tare textul:

Fratele meu se pregăteşte pentru e__amen şi efectuează multe e__erciţii. Tata mi-a spus să iau e__emplu de la el. Dacă sunt harnic, voi pleca în e__cursie.

E. Vocalele duble „ee" şi „ii" („oo")

1. Transcrieţi următoarele substantive şi subliniaţi vocalele duble:

orhidee, Andreea, feerie, tranşee, cooperativă, zoologie, alcool, viitor, fiinţă, fiică, ştiinţă, scriitor.

2. Schimbaţi numărul substantivelor şi notaţi forma obţinută:

a) alei – aleea
idei – idee

b) muzeu – muzee
turneu – turnee

3. Puneţi la plural substantivele:

ştiinţă – ştiinţe traseu – trasee farfurie – farfurii

fiinţă – fiinţe troleu – troleie poezie – poezii

conştiinţă – conştiinţe zmeu – zmee farmacie – farmacii

fiică – fiice liceu – licee primejdie – primejdii

Scanned with OKEN Scanner

4. Despărțiți în silabe substantivele după ce ați consultat DOOM^2: *știință, scriitor, turnee, zoologie, farfurii, coliviile, muzee, cooperativă.*

5. Găsiți formele substantivelor la plural, transformați după modelul dat și notați în căsuțe numărul de silabe: *miel, porumbel, fag, fulg, sac, gândac, unchi.*

Model: *(câțiva) pomi – toți pomii*

6. Transformați după model:

Model: *datorie → datorii → datoriile*

colivie → ..... sonerie → .....

bijuterie → ..... bucătărie → .....

7. Completați între paranteze forma potrivită de plural a substantivelor.

Toți (flăcău) mergeau la horă.
Ea a admirat toți (cercel) și (papucel) expuși.
(Mac) au înflorit în lanurile de grâu.
Voi (copil) să nu vă faceți griji!
Toate (pălărie) fetelor erau împodobite cu flori.
(Doctorie) nu le plac copiilor.

8. Scrieți după dictare:

Viitorul este al vostru, copii!
Noi, copiii, ne-am întâlnit cu scriitorul preferat.
Poetul recitase câteva poezii pe o bancă de pe alee.
Prietenul meu locuia pe strada Orhideelor.

Scanned with OKEN Scanner

Recapitulare

1. Enumerați câte trei substantive proprii la singular și trei substantive comune la plural.

2. Alcătuiți câte o propoziție cu fiecare dintre substantivele de mai jos trecute la plural astfel încât să conțină vocale duble: *munte, copac, gospodărie, primejdie.*

3. Formați pluralul substantivelor: *carte, scatiu, chibrit, păpădie, cireașă, nas, fiică, codru* și folosiți-le în construirea unor enunțuri.

4. Uniți cu o linie substantivele din prima coloană cu cele din a doua coloană care au înțeles apropiat sau identic cu ele.

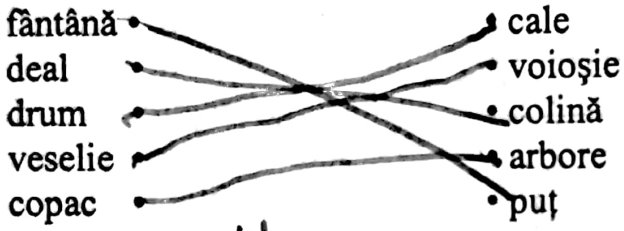

5. Subliniați și analizați substantivele din textul de mai jos:

„Nu mai ninge, nu mai plouă.
Râd prin crânguri ghioceii.
Pe-un tăpșan cu iarbă nouă
Au ieșit să pască mieii."

(Otilia Cazimir, „La arat")

6. Scrieți substantivele cu sens opus următoarelor: *fericire, lumină, noapte, căldură, ordine, respect, blândețe.*

7. Găsiți câte două substantive pentru fiecare din grupurile de sunete „ia", „eă", „oa", „uă", „ie". Alcătuiți cu ele un scurt text.

8. Subliniați forma scrisă corect:

poiet – poet, iepure – epure, eșire – ieșire, ielefant – elefant, ceorchine – ciorchine.

9. Notați forma de singular a substantivelor: *ceșuri, ghete, ligheane, măceșe, măsele, poieni.*

Scanned with OKEN Scanner

10. Rezolvaţi grila!

REBUS

Substantive

A-B = Parte de vorbire care denumeşte fiinţe, lucruri, fenomene ale naturii.

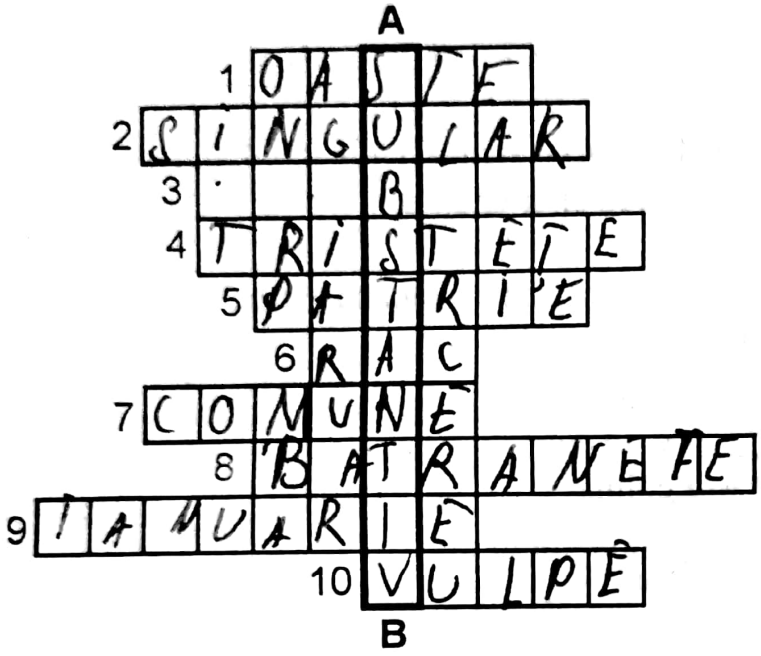

1. Singularul substantivului *oşti* este .....
2. Cuvântul *pom* este la numărul .....
3. Substantivul cu sens opus cuvântului *pace*.
4. Substantivul cu sens opus cuvântului *veselie*.
5. Substantiv cu sens asemănător cu *ţară*.
6. Merge înapoi ca un ..... .
7. Substantivele ..... se scriu cu literă mică.
8. Substantiv cu sens opus cuvântului *tinereţe*.
9. Prima lună a anului.
10. „Ursul păcălit de ..... .“

Evaluare

1. Scrieţi după dictare, apoi subliniaţi substantivele din textul următor:

„Pe când împletea la ciorapi, bătrâna se gândea:
– Bine ar fi să avem un copil, fie şi cât un ghem de mare!
– Dar dacă ar fi cât o neghină?
– Cine a vorbit?
– Eu, Neghiniţă, gândul oamenilor.“

(B. Şt. Delavrancea, „Neghiniţă“)

2. a) Treceţi la plural substantivele: *ciupercă, jgheab, catalog, hârtie, fiu, arbitru, liceu, roată.*

b) Treceţi la singular substantivele: *zmeie, străzi, tablouri, muzee, alei, brazi, păpădii, şcoli.*

Scanned with OKEN Scanner

3. Completați propozițiile cu substantive proprii și comune potrivite:

Mădălina ..... s-a depărtat de grădiniță ..... .

Oana ..... a deschis poarta ..... .

Copiii ..... s-au bucurat pentru cadouri ..... .

Irina ..... l-a certat pe Dan ..... .

4. Alcătuiți două propoziții cu substantive comune și două propoziții cu substantive proprii. Subliniați substantivele!

5. Barați formele incorecte și corectați-le: *romîncă, România, ecsamen, exercițiu, știință, fică, tixit, poiezie, liceie, scritor.*

6. Scrieți tot ce știți despre substantivele din textul următor:

„Dragoș Vodă era un român deștept și voinic din Maramureș. El era un bun vânător și-i plăcea să străbată pădurile ca să ucidă fiarele sălbatice. Într-o zi se porni la vânătoare cu o haită de câini."

(„Legende populare românești")

Scanned with OKEN Scanner

2. ADJECTIVUL

2.1. Definire: cuvinte care arată însuşiri

1. Citiţi cu atenţie textul, apoi transcrieţi-l. Subliniaţi cu o linie substantivele şi cu două linii cuvintele care arată însuşiri:

„Bărbia galbenă, încreţită, se razimă cu ştergarul alb înnodat subt ea, de pieptul tras înăuntru, iar deasupra bărbiei, gura largă (...), păzită de nasul lung, fără culoare (...). Pe obrajii vechi, din mijloc, pornesc încreţiturile – o mulţime – şi trag spre coada ochiului."

(Ion Agârbiceanu, „Bunica")

2. Scoateţi într-o coloană substantivele şi în cealaltă coloană adjectivele care le determină din textele:

a) „Cu părul nins, cu ochii mici
Şi calzi de duioşie
Aievea parc-o văd aici
Icoana firavei bunici
Din frageda-mi pruncie."

(Şt. O. Iosif, „Bunica")

b) „Elevii mari sunt zgomotoşi,
Cei mici trec pragul cu sfială,
Bine-aţi venit, copii frumoşi,
Aici la draga voastră şcoală..."

(Elena Dragoş, „La şcoală")

3. Răspundeţi în scris, după modelul dat:

Model: *Cui i se potrivesc însuşirile: hoaţă, flămândă, ageră? – Vulpii.*

a) ordonat, silitor, premiant – *copiii*

b) incoloră, gustoasă, limpede – *apa*

c) dreptunghiular, valoros, înrămat – *tablou*

d) adâncă, învolburată, întinsă – *marea*

4. Subliniaţi cu o linie substantivele şi cu două linii adjectivele din următoarele texte:

a) „Şi-n ochii lui de vultur, adânci, vioi şi mari
Treceau lucioase umbre de eroi legendari."

(Vasile Alecsandri, „Sergentul")

b) A nins cu fulgi mari, leneşi.
S-a aşternut un covor moale peste câmpia nemărginită.
Pădurea încărcată de zăpada imaculată pare un castel fermecat.
Copacii au căciuliţe albe, pufoase, scânteietoare.

Scanned with OKEN Scanner

5. Ghici, ghicitoarea mea!

Completați spațiile libere cu adjectivele alese din paranteză. Dezlegați ghicitorile.

a) „Sol de primăvară!
La trup
.....;
În zbor
Săgeată;
Coada
.....
Toamna pleacă iară,
Departe de țară."
(crestată, curată, viu)

b) „Motocel
Mititel,
Auriu
Cu glasul .....,
Strigă tare:
Piu!
Piu!
Piu!"

6. a) Găsiți substantive potrivite pentru următoarele însușiri fizice:

atletic, rezistent, sănătos, înalt – atletism.....

albastră, delicată, mică, primăvăratică – albăstrele.....

modernă, spațioasă, înaltă, acoperită – casă.....

nouă, colorată, ilustrată, paginată – carte.....

b) Găsiți substantive potrivite pentru următoarele însușiri sufletești:

miloasă, bună, îngăduitoare, iertătoare – mama.....

sincer, prietenos, corect, bun – prieten.....

mincinos, răutăcios, egoist, lăudăros – dușman.....

7. În textele date, subliniați cu o linie substantivele și cu două linii adjectivele care le determină. Indicați întrebările la care răspund adjectivele.

a) „Soare crud în liliac,
Zbor subțire de gândac,
Glasuri mici
de rândunici..."

(G. Topîrceanu, „Rapsodii de primăvară")

b) „Agățată de o crenguță, o frunză uscată neagră, cu fața zbârcită, semănând cu o zdreanță, gândea: «Iată că au trecut peste mine și nesfârșitele ploi de toamnă, și zăpezile grele, și nemilosul crivăț. (...) Sunt singura frunză din anul trecut care n-a fost înfrântă!»."

(Mihnea Moisescu, „Puterea primăverii")

c) „Vuiet surd se înconvoaie de după dealuri și se pierde în văi adânci."

(B. Șt. Delavrancea, „Iarna")

Scanned with OKEN Scanner

8. Întregiți proverbele cu adjectivele necesare:

„Prietenul ..... la nevoie se cunoaște."

„Vorba ..... mult aduce."

„Fapta ..... e pentru om cunună."

„Minciuna are picioare ..... ."

9. Căutați adjective potrivite pentru următoarele substantive: *candelabru, boltă, lună, privighetoare, pământ.* Alcătuiți un scurt text cu expresiile găsite.

10. Completați următorul text, alegând adjective din coloana alăturată.

Bătrânul avea în ochii ..... ,

în barba ..... ,

o expresie ..... ,

și un zâmbet ..... .

albaștri

prietenoasă

blând

roșcată

înecați

11. Descoperiți adjectivele formate de la următoarele substantive: *argint, lemn, castană, aur, piatră.*

Model: *argint – argintiu, os – osos*

12. Găsiți adjective noi care s-au format de la cuvintele următoare: *bătrân, blând, bujor, verde, curaj, grijă, tânăr, foame.*

Model: *vesel – înveselit*

13. Notați câte un adjectiv cu sens apropiat sau identic cu al următoarelor: *harnic, bucuros, temător, blând, fioros, nesfârșit, priceput, scânteietor.*

14. Scrieți adjective opuse ca sens celor din enunțurile:

Câmpia întinsă este traversată de un râu limpede.

Se aude cântecul puternic al privighetorii.

Colega cea nouă are note bune.

Scanned with OKEN Scanner

2.2. Felul însușirilor

1. Găsiți adjective potrivite pentru:

a) ***formă:***

– minge rotundă

– cutie pătrată

– carte dreptunghiulară

b) ***mărime:***

– pachet mare, mic

– apartament

– familie

c) ***miros:***

– flori

– cozonac

– livadă

d) ***culoare:***

– rochiță

– creioane

– cer

e) ***gust:***

– mere dulci, acre

– mâncare sănătoasă, dulce

– medicamente

2. Dați câte trei exemple de adjective care exprimă: gustul, forma, înfățișarea, mărimea, culoarea unor fructe.

Exemplu: *aromată, ovală, catifelată, uriașă, galbenă*

3. Alcătuiți un text despre un personaj îndrăgit din lecturile voastre. Utilizați adjective care să exprime atât însușiri fizice, cât și sufletești.

4. Completați următoarele expresii folosind adjective, astfel încât să arate însușiri sufletești și fizice:

... ca focul

... ca un brad

... ca pâinea caldă

... ca vulpea

... ca un urs

5. Transformați următoarele substantive și verbe, în adjective: *castană, a dușmăni, vișină, a urî, frică, furtună.*

Scanned with OKEN Scanner

2.3. Acordul adjectivului cu substantivul

1. Alegeți adjective din coloana alăturată pentru a da înțeles enunțurilor următoare:

Zăpada ..... s-a așternut pe țară.	îmbelșugat
Zborul ..... al ciocârliei se-nalță până la cer.	ușor
Roadele ..... încarcă hambarele.	pufos

2. Completați cu substantivele potrivite având formele corespunzătoare: *plete, nufăr, aripa, puiul, cuib.*

Lacul este acoperit cu ..... galbeni.

..... moale și pufos adăpostește ..... golași.

Cu ..... ruptă puiul nu va putea face călătoria lungă spre Africa.

..... creț îi atârnau pe frunte.

3. Alcătuiți trei enunțuri în care să folosiți substantive însoțite de adjective potrivite. Evidențiați acordul dintre substantive și adjective, schimbând numărul substantivelor.

4. Subliniați adjectivele din enunțurile următoare și stabiliți numărul lor:

Salcâmii înfloriți au un miros minunat.
Razele aurii și calde mângâie pământul cenușiu.
Fetele pe care le cunoști sunt prietene bune.
Îmi place foarte mult această floare albastră.
Păsările călătoare se întorc în curând din țările calde.

5. Scrieți forma potrivită a adjectivelor pentru substantivele date între paranteze:

– (prieten, lucrare, răspunsuri) corect; – .....
– (codru, frunză, păduri) auriu; – .....
– (elev, fetiță, copii) harnic; – .....
– (brad, privelişte, cărți) frumos. – .....

6. Schimbați numărul substantivelor și notați perechile obținute:

pădure înverzită → ..... copil îmbujorat → .....

Scanned with OKEN Scanner

zarzăr înflorit → zarzării înfloriți fetiță zglobie → fetițe zglobii

blană moale → blănuri moi pălărie roșie → pălării roșii

7. Formulați enunțuri în care să dați exemplu de o însușire deosebită pentru substantivele: *pădure, Făt-Frumos, cai, zambile.*

8. Găsiți forma corectă a adjectivelor dintre paranteze:

„De atunci tânărul n-a mai avut astâmpăr, și, înainte de vârsta (legiuit), s-a aruncat cu pasiune în luptele (politic), și – orice glumă deoparte – trebuie să mărturisească fiecine că (puțin) bărbați (politic) (mare) și (mic) au fost așa de (consecvent) ca Leonida."

(Ion Luca Caragiale, „O zi solemnă")

2.4. Pronunțarea și scrierea corectă a adjectivelor

*Poziția adjectivului față de substantiv
*Ortografia adjectivelor terminate în „-iu"

1. Completați după modelul dat:

Model: *munții înalți – înalții munți*

ochii albaștri – .....

codrii uriași – .....

fluturii colorați – .....

2. Scrieți corect adjectivele dintre paranteze.

a) „Peste suflete coboară
(Nou) fiori de primăvară
– Soare și senin –
În grădini (înmiresmat)
Zboară păsări, (minunat)
De podoabele (bogat)
Ce-nfloresc din plin!..."

(George Silviu, „Paștele...")

b) „Pe la amiază conăcim în Broșteni, sat (mare și frumos) (...). (Vrednic, cuminte și bun) gospodari trebuie să fie oamenii prin părțile acestea. Văd căsuțele lor (vesel și curat), livezile (îngrădit), curțile (plin) de păsări, fânul (strâns) cu îngrijire (...), vitele (gras), femeile bine (îmbrăcat) și copiii (rumen) la față."

(Al. Vlahuță, „La umbră")

Scanned with OKEN Scanner

3. Schimbaţi în adjective următoarele substantive: *pachet, broboadă, bujor, puşcă, baie.* Observaţi cum au fost scrise.

Model: *boboc – îmbobocit*

4. Scrieţi forma de plural a adjectivelor dintre paranteze, apoi inversaţi locul adjectivului faţă de substantiv:

Model: *Elevii (silitor) obţin rezultate bune.*
Elevii silitori obţin rezultate bune.
Silitorii elevi obţin rezultate bune.

Cocorii (negru) zburau în depărtare.
Priveam codrii (nesfârşit).
Vedeam norii (întunecat) la orizont.

5. Transformaţi după model, apoi alcătuiţi propoziţii în care să folosiţi grupurile indicate de substantive şi adjective la plural: *nor, argintiu, miel, zglobiu, tablou, viu, urs, maroniu, pom, ruginiu, auriu.*

Model: *fluture străveziu – fluturi străvezii – străveziii fluturi*

6. Construiţi cinci propoziţii cu următoarele adjective la plural, aşezate după sau înaintea substantivelor: *compus, plumburiu, scump, tulbure, vişiniu.*

7. Transcrieţi enunţurile următoare şi observaţi adjectivele care se scriu cu „ii" şi „iii". Schimbaţi locul adjectivelor faţă de substantive.

a) Merele aurii şi roşii umpleau coşurile.
Întunecaţii ulii se roteau prin împrejurimi.
Argintiii clopoţei răsunau voios.
Alburiii nori acopereau cerul.

b) „Şi din ouă străvezii
O să scot pân' la Florii
Pui mărunţi şi aurii
Grămăjoare moi de puf
Cu codiţa pămătuf
Cu ochi negri de mărgele
Cu picioare subţirele
Şi la cioc trandafirii."
(Otilia Cazimir, „Harnică")

8. Analizaţi după model adjectivele din textul b) de la exerciţiul anterior.

Model: *străvezii – adjectiv, se acordă cu substantivul „ouă" (numărul plural)*

Scanned with OKEN Scanner

Recapitulare

1. Subliniaţi adjectivele din textele următoare şi marcaţi cu o săgeată substantivele pe care le determină:

a) „În lumina albă a soarelui văzui roada bogată. Fiecare viţă era plină de struguri, mari ca nişte purceluşi, rumeniţi de brumă."

(Ion Agârbiceanu, „Culesul viilor")

b) „Din lut acolo am zidit,
Din stuful des şi mare,
Cetate mândră la privit,
Cu turnuri mari de tinichea,
Cu zid împresurată."

(Mihai Eminescu, „Copii eram noi amândoi")

2. Găsiţi câte două adjective potrivite pentru substantivele: *brad, soare, pământ, livadă, salcâm.*

brad	soare	pământ	livadă	salcâm
.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....

3. Scrieţi adjectivele cu sens opus următoarelor: *necruţător, înalt, crescător, priceput, educat, atent.*

4. Alcătuiţi enunţuri în care să folosiţi la plural adjectivele: *uimitor, binecuvântat, înmiresmat, azuriu, năpăstuit, înstelat, înverşunat.*

5. Transformaţi următoarele substantive în adjective: *victorie, gălăgie, prieten, nor, portocală, rugină, trandafir.*

Exemplu: *victorie – victorios*

6. Înlocuiţi adjectivele subliniate din textul următor cu altele care au sens opus, indicând substantivele pe care le determină:

„Cincizeci de ani, şi numai împăratul trăia singur, ca un leu <u>îmbătrânit</u>, <u>slăbit</u> de lupte şi suferinţe – împărat ce-n viaţa lui nu râsese niciodată, care nu zâmbea nici la cântecul <u>nevinovat</u> al copilului, nici la surâsul plin de amor al

Scanned with OKEN Scanner

soției lui tinere, nici la poveștile bătrâne și glumețe a ostașilor înălbiți în bătălie și nevoi."

(Mihai Eminescu, „Făt-Frumos din lacrimă")

7. În textele următoare, stabiliți pentru adjectivele dintre paranteze formele potrivite:

a) „Într-o baracă (vast, plin) de copii, care de care mai (sărăcuț, îmbrăcat) de sărbătoare, stăm toți în picioare, tremurând de neastâmpărul emoției."

(Ion Luca Caragiale, „Peste 50 de ani")

b) „Iată-o pasăre (măiastru) (prins)-n luptă c-un balaur;
Iată cerbi cu stele-n frunte carii trec pe punți de aur;
Iată cai ce fug ca gândul; iată zmei (înaripat)
Care-ascund în (mare) palaturi (mândru) fete de-mpărați."

(Vasile Alecsandri, „La gura sobei")

8. Înlocuiți grupurile de cuvinte din versurile anterioare („cu stele-n frunte", „de aur", „ce fug ca gândul") cu adjective potrivite.

9. Indicați numărul adjectivelor din textul de mai jos:

„Poieni întinse, stropite de flori, s-așternt între izvoare. Case frumoase, vesele – un adevărat orășel de munte [Bușteni] – se răsfață la soare (...), iar din întunericul codrului se râdică, vinete și prăpăstioase, crestele Bucegilor, cu brâie albe de zăpadă și cu țancuri ascuțite, pe cari numai vulturii și norii le ating."

(Alexandru Vlahuță, „România pitorească")

10. Realizați acordul adjectivelor dintre paranteze cu substantivele determinate:

Piscurile (argintiu) străluceau pe albastrul cerului.
(Cenușiu) nori au coborât deasupra muntelui.
Ochii (verde) ai bunicului erau (blând).
Frunzele (ruginiu) au acoperit pământul.
(Cafeniu) ursuleți se jucau voioși.

Scanned with OKEN Scanner

Evaluare

TESTUL 1

1. Notaţi câte trei adjective potrivite pentru fiecare din substantivele: *fetiţă, frunză, ploaie.*

2. Continuaţi textul. Daţi-i un titlu. Subliniaţi adjectivele.

Este mare zăpuşeală. Păsările moleşite se pitulează printre frunzele copacului rămuros.

Motanul Bică stă la pândă. A ochit o vrabie grasă.

3. Găsiţi adjective cu sens opus: *bolnav, curat, nevinovat, cinstit.*

4. Alcătuiţi propoziţii cu adjectivele: *călduroasă, senin, albaştri, castanii, hazlii.* Ele pot fi aşezate după şi înaintea substantivului.

5. Scrieţi după dictare textul dat. Subliniaţi adjectivele. Transcrieţi textul având grijă să schimbaţi locul adjectivului faţă de substantiv.

„Pe pereţii verticali ai stâncilor goale, (...), pe strâmtele ţărmuri de mare, (...) se întind licheni cenuşii, portocalii sau galbeni, în adevărate covoare, iar pe streşinile umede şi prin ascunzişuri trăiesc muşchii pufoşi."

(***, „Spre Sud")

6. a) Daţi câte trei exemple de adjective care conţin grupurile „mp", „mb".

b) Ghici, ghicitoarea mea!

- roşcată şi vicleană – vulpe
- elastică, mare, rotundă – .....
- înalt, drept, veşnic verde – .....
- tulbure, înspumat, furios – .....

Scanned with OKEN Scanner

TESTUL 2

1. Copiaţi fragmentul de mai jos. Treceţi adjectivele din text la celălalt număr.

„O barcă aurie veghea pe undele limpezi ale lacului lângă poartă; şi-n mireasma curată a serii tremurau din palat cântece mândre şi senine."

(Mihai Eminescu, „Făt-Frumos din lacrimă")

2. Alăturaţi substantive potrivite la următoarele adjective: *dulce, parfumat, zemos, înflorită.* Alcătuiţi cu ele propoziţii.

3. Scrieţi adjectivele cu sens opus următoarelor: *rece, tulbure, tăcut.*

4. Modificaţi propoziţiile astfel încât adjectivele să fie la numărul plural:

Cuibul primitor a fost căptuşit cu fulg moale.
Codrul s-a îmbrăcat în veşmânt ruginiu.
Rândunica are coada crestată.
Câmpia era pustie.

5. Analizaţi adjectivele din textul următor:

„Odaia mare cu două paturi largi, cu soba de cărămidă dată proaspăt cu var, (...), cu cele două ferestre mari, (...) sub care se afla o masă acoperită cu o faţă brodată (...), totul era gol."

(Marin Preda, „Moromeţii")

6. Rezolvaţi grila!

Rezolvând corect grila, veţi obţine pe coloana A-B numele unei părţi de vorbire care exprimă însuşiri (plural).

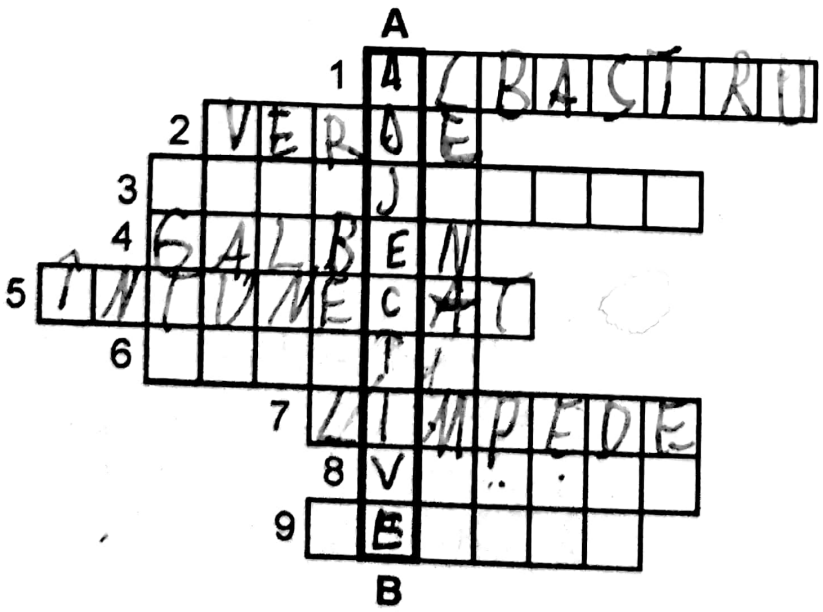

Însuşiri

1. Culoarea marinarului.
2. Câmpia, primăvara.
3. Obrajii copilului, ca o floare purpurie.
4. Lan de grâu, în iulie.
5. Cer prevestitor de furtună.
6. Păsări tupilate.
7. Apa de izvor.
8. Amurg de toamnă târzie.
9. Fetele în vacanţă.

Scanned with OKEN Scanner

3. PRONUMELE

Definire: cuvintele care țin locul unor substantive

3.1. Pronumele personal. Persoana și numărul

1. Subliniați pronumele personale din versurile:

a) „Vom cânta și noi ce-om ști,
Cântece din carte.
Și, de va putea veni
Vântul și el va doini,
Că e dus departe."
(George Coșbuc,
„Concertul primăverii")

b) „Peste vârf de rămurele
Trec în stoluri rândunele,
Ducând gândurile mele
Și norocul meu cu ele."
(Mihai Eminescu,
„Ce te legeni...")

c) „În lan erau feciori și fete,
Și ei cântau o doină-n cor."
(George Coșbuc, „Vara")

2. Înlocuiți substantivele subliniate cu pronume personale; indicați apoi numărul lor.

a) Elena joacă tenis în fiecare duminică.
Pădurea a înverzit din nou primăvara.
În fiecare săptămână, Ionel merge cu mama lui la bunici.
Copiii au plecat la joacă.
Florile atrag mii de albine.

b) Pescarul a adus mult pește de pe mare.
Gigi vrea să vină cu noi.
Mai devreme, m-a sunat Camelia.
Puișorul s-a rătăcit de mama lui.
Emil, Gelu și Adrian au făcut parte din echipă.
Andreea și Raluca sunt prietene nedespărțite.

3. Barați formele incorecte ale pronumelui personal.

ea/îea iel/el ele/iele iei/ei

4. Alcătuiți propoziții cu pronume personale la numărul singular. Precizați persoana lor.

Scanned with OKEN Scanner

5. Subliniați pronumele personale. Indicați persoana și numărul lor.

Ea culege flori.
Noi mergem în vizită.
El scrie.
Voi plecați.
Eu merg.
Ele se joacă.
Tu desenezi.
Ei dau ajutor.

6. Scrieți după dictare. Recunoașteți pronumele și arătați persoana și numărul fiecăruia.

Prieteni buni

George și Marcel sunt prieteni buni. Fiind vecini de mici, s-au înțeles foarte bine. Ei sunt și colegi de clasă.

Astăzi este joi. Au zi de antrenament la volei.

– Tu ce faci după antrenament?

– Eu trebuie să merg mai întâi la farmacie. M-a rugat mama. Ea are nevoie de aceste medicamente.

– Merg cu tine. Cumpăr și eu aspirină pentru fratele meu mai mic. El este răcit.

– Ce bine e să ai un prieten bun! Noi ne înțelegem perfect.

Ei s-au îndepărtat tot discutând.

7. Copiați pronumele personale din textele de mai jos și analizați-le:

Model: *ea – pronume personal, persoana a III-a, numărul singular*

a) El a măritat pe fiică-sa după un om bun. Ea era fericită. Cocoșii cântau și ei veseli pe stâlpii porților. Găinile nu le mai făceau nici ele în necaz. Baba și cu fata sa cea leneșă au fost înghițite de balaurii ieșiți din ladă.

b) „La noi sunt cântece și flori
Și lacrimi, multe, multe... "
(Octavian Goga, „Noi")

c) „Voi ați cântat cu glas fierbinte
Naturii calde imnuri sfinte,
Ori doine dragi (...)"
(George Coșbuc, „Vestitorii primăverii")

d) „Aici aleg eu
Loc de monastire
Și de pomenire.
.....
Ea s-apropia
Și îi aducea
Prânz de mâncătură,
Vin de băutură."
(„Monastirea Argeșului")

8. Construiți câte un enunț cu pronumele personale la numărul plural.

9. Completați cu pronume personale potrivite:

____ știi să înoți.

Scanned with OKEN Scanner

Vă însoțesc și ____ în excursie.

____ merg la cinema când vor să vadă un film.

____ alergăm în cursa de mâine.

Prietenii mei și ____ vor pleca într-o excursie în curând.

____ vă veți însoți părinții la petrecere.

____ joacă fotbal de când era mic.

10. Precizați felul, numărul și persoana pronumelor din textele de mai jos.

a) „Dar ne-a fost destul atâta!
Fruntea sus, voi frați ai mei!"
(George Coșbuc,
„Scut și armă")

b) „Numai el frâul să-ți puie (...)
Tu să-l porți și pe el bine,
Cum m-ai purtat și pe mine!"
(„Toma Alimoș")

c) „Neguri albe, strălucite
Naște luna argintie,
Ea le scoate peste ape,
Le întinde pe câmpie."
(Mihai Eminescu,
„Crăiasa din povești")

d) „Spre laudă deșartă
Mulți zic: noi am lucrat,
Când ei lucrează-n faptă
Ca musca la arat."
(Alecu Donici, „Musca la arat")

11. Treceți la plural propozițiile următoare:

a) Eu am citit multe cărți.
b) Ea a cumpărat un joc nou.
c) Tu i-ai telefonat mamei tale.
d) Vorbesc cu el de îndată ce ajunge acasă.

12. Scrieți un scurt text în care să imaginați cât mai multe personaje și să folosiți pronume personale.

3.2. Pronumele personal de politețe

1. Subliniați pronumele personale de politețe. Menționați persoana și numărul la care sunt folosite.

a) „Dar d. căpitan Pandele, mai optimist:
– De unde știi dumneata norocul meu?"
(Ion Luca Caragiale, „Două loturi")

Scanned with OKEN Scanner

b) „– Da, da, dumnealui! să-l vezi ce caraghios e cu ţigara-n gură, să te prăpădeşti de râs... ca un om mare...“

(Ion Luca Caragiale, „D-l Goe...“)

c) „– Las' că spun dumnealor la secţie.“

(Ion Luca Caragiale, „Două loturi“)

d) „Cum se poate, frate dragă? (...) Dumneata ai venit s-o iei, dar eu nu vreau s-o dau. Ştiu că n-ai vreme mata şi trebuie să pleci...“

(Mihail Sadoveanu, „Dumbrava minunată“)

2. Înlocuiţi spaţiile punctate cu pronumele personale de politeţe corespunzătoare.

..... aţi văzut meciul?

Cum te cheamă pe .....?

Eu îi spun lui Patrocle .....

Nu ştiu ce vor .....

3. Completaţi cu pronume, după modelul:

Model: *L-am cunoscut pe* < *el* / *dumnealui*

Am cunoscut-o pe < ..... / .....

Vă admir pe < ..... / .....

Te-am văzut pe < ..... / .....

Le admir pe < ..... / .....

4. Construiţi trei enunţuri folosind pronume personale de politeţe.

Scanned with OKEN Scanner

5. În dialogul următor, unde se poate, schimbați pronumele personale cu pronume personale de politețe:

– Tu, unde mergi, moşule?
– Eu merg la târg cu el, cu nepotul meu.
– Şi voi, cine mai sunteți?
– Noi suntem nişte drumeți. Ne-am însoțit cu ei până la târg.

6. Alcătuiți enunțuri în care să aveți pronume personale de politețe la:

a) persoana a II-a, numărul singular;
b) persoana a III-a, numărul plural;
c) persoana a II-a, numărul plural;
d) persoana a III-a, numărul singular (să înlocuiască un substantiv propriu nume de fată).

7. Formulați câte un enunț în care pronumele personale de politețe „dumnealui" şi „dumneaei" să aibă funcția de subiect sau de parte secundară de propoziție.

8. Scrieți două întrebări în care să utilizați pronume personale de politețe la persoane şi numere diferite.

9. Imaginați un dialog cu învățătorul, în care să folosiți pronume personale de politețe.

Scanned with OKEN Scanner

Recapitulare

1. Întregiți enunțurile cu pronume personale potrivite.

..... vin cu regularitate la ..... .

De ce ..... nu le respectați pe .....?

Fără ..... nu ne-am fi descurcat.

2. Alcătuiți propoziții folosind:

a) pronume personale;

b) pronumele personale de politețe: *dumneata, dumnealor, dumneavoastră.* Subliniați-le!

3. Ghici, ghicitoarea mea!

Transcrieți și completați cu pronumele potrivite. Dezlegați ghicitorile.

a) Gazdă bună și aleasă
E la orișicine-n casă;
..... primește pe oricine
Și când pleacă și când vine.

b) Două scânduri cu inele
Păstrăm cărțile pe .....!

c) Spre stânga de-i sucești nasul,
..... îndată-ți umple vasul!

4. a) În locul pronumelor, treceți substantive potrivite:

Ea se îndreaptă spre mine.
– Tu ai lucrat pentru mâine exercițiile suplimentare?
El răspunse, lăsând capul în jos:
– Nu! Din cauza lor n-am putut lucra.

b) Înlocuiți spațiile punctate cu pronumele personale de politețe corespunzătoare:

..... vorbește cu Maria la telefon.
..... o vei vizita pe verișoara Mariana.
..... veniți cu mine să ne plimbăm.
..... scrie o compunere.
..... merge la birou cu autobuzul.
..... vorbesc între ei despre meci.

Scanned with OKEN Scanner

5. Modificați forma pronumelor personale din enunțurile următoare de la numărul plural la numărul singular. Faceți apoi transformările necesare.

Voi îmi scrieți des.
Noi ne bucurăm de prezența voastră.
Ele vă cunosc bine pentru că v-au mai întâlnit.
Ei le-au dăruit niște flori.

6. Subliniați pronumele și precizați apoi felul, persoana și numărul acestora.

a) „După o clipă de socoteală, le-a poruncit să se pitulească jos, lipiți cu pământul, și cu nici un preț să nu se miște.
– Eu o să zbor; voi să rămâneți nemișcați; care zboară e pierdut. Ați înțeles?"

(I. Al. Brătescu-Voinești, „Puiul")

b) „Lăsați-l pe bătrân în pace, mulțumiți-i că m-a scăpat de la moarte! Dacă nu era el, tătucule, nu-ți mai vedeai băiatul niciodată!"

(Victor Eftimiu, „Cerbul fermecat")

c) „Lasă-l încolo! că prea e nu știu cum!... Auzi dumneata!"

(Ion Luca Caragiale, „D-l Goe...")

7. Continuați textul de mai jos, folosind și pronume.

La cofetărie

George intră în cofetărie. El se îndreaptă spre vânzătoare și i se adresează politicos:
– Vă rog să-mi dați două prăjituri.
Apar Corina și Ileana. Ele îl zăresc pe colegul lor și-l salută.

..... .

8. Explicați de ce s-au scris așa cuvintele având cratimă, completând după model:

Model: *Mariana m-a chemat. (pe mine)*

Ea l-a văzut la fereastră.
El v-a adus cărțile.
Ea mi-a oferit stiloul.
Victor i-a invitat pe colegii săi.
Noi le-am întâlnit la cinema.
Tu m-ai strigat de mai multe ori.

Scanned with OKEN Scanner

9. Alcătuiți enunțuri utilizând:

a) un pronume personal, persoana I, numărul plural;
b) un pronume personal de politețe, persoana a II-a, numărul singular;
c) un pronume personal, persoana a III-a, numărul plural, feminin;
d) un pronume personal de politețe, persoana a III-a, numărul singular, feminin.

10. Completați grila cu pronumele personale care lipsesc și veți obține pe orizontala AB pronumele personal de politețe la persoana a III-a plural:

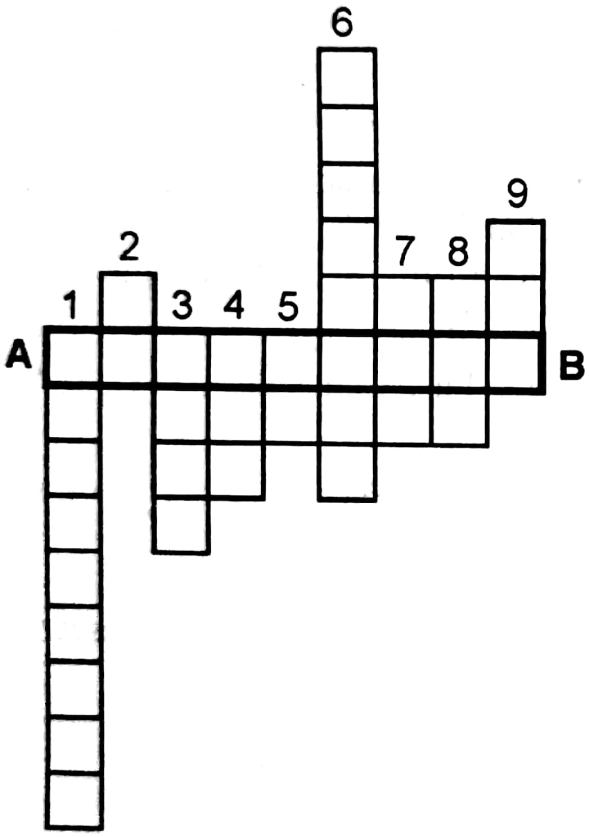

1. ..... este medic (pronume personal de politețe, singular, masculin).
2. ..... lucrez la uzină.
3. ..... ești obosit (pronume personal de politețe, formă populară).
4. ..... plecăm la școală.
5. ..... ciopleau în lemn.
6. ..... este în concediu (pronume personal de politețe, singular, feminin).
7. ..... brodau iile populare.
8. ..... participați la concurs.
9. ..... le împrumutăm cărțile.

Evaluare

1. Selectați pronumele din textele următoare și completați felul, persoana și numărul lor în tabelul de mai jos:

a) „Și prin vuietul de valuri,
Prin mișcarea naltei ierbi,
Eu te fac s-auzi în taină
Mersul cârdului de cerbi."
(Mihai Eminescu, „O, rămâi")

Scanned with OKEN Scanner

b) „– Draga bunicuței! Cum ai dormit? șopti ea. S-a întâmplat chiar cum a spus dumnealui (dumnealui era bunicul). Dumnealor s-au apropiat prea tare de stupi și albinele s-au repezit la ele. (...)“

(Mihail Sadoveanu, „Dumbrava minunată“)

Pronumele	Felul	Persoana	Numărul
eu	personal	I	sing
la	personal	II	sing
dumnealor	politețe	III	plural
dumnealui	politețe	I	singular
ele	personal	II	plural

în caiet

2. Puneți pronumele personale la numărul plural și realizați transformările care se impun. Specificați persoana.

Dumnealui i-a răspuns la întrebare.
Eu plec la munte.
Tu scrii părinților tăi.
El muncește cu spor.
Dumneata n-ai înțeles ideea.
Dumneaei este supărată pe tine.

3. Formulați două întrebări în care să utilizați forme ale pronumelui personal de politețe.

4. Alcătuiți enunțuri cu următoarele pronume personale, respectând cerințele:

a) persoana a II-a, numărul singular;
b) persoana I, numărul plural;
c) persoana a III-a, numărul plural.

5. Transformați după model, apoi formați propoziții:

Model: *Dan îi dă Mariei un caiet.* || *ne vorbește*
i-a dat || *ne-a vorbit*

a) îi spune
îi trimite
îi cere

b) ne poruncește
ne strigă
ne ceartă

Scanned with OKEN Scanner

4. NUMERALUL

Definire: cuvinte care exprimă numere

1. Transcrieți și arătați oral ce exprimă cuvintele subliniate:

a) „Bătrânul Dan ascultă grăind doi vechi stejari
Crescuți dintr-o tulpină pe culmea cea de munte...“
(Vasile Alecsandri, „Dan, căpitan de plai“)

b) „În poiană pasc la soare
Șapte gâște, trei mioare...“
(Otilia Cazimir, „Nouă fete din vecini“)

2. Alcătuiți o problemă în care să folosiți și numerele: 5 (kg), 8 (kg), 12 (RON).

3. Ghici, ghicitoarea mea!

Completați spațiile libere cu numerele potrivite. Alegeți dintre: *două, trei, șase, șapte, opt.*

a) „Parcă-i floare zburătoare
Și are ..... picioare.“

b) „Felinar cu ..... culori
Îndrumă pe trecători.“

c) „..... puncte poartă-n spate
Și-ajută pomii cât poate.“

d) „..... bețe, ... surcele,
Te cobori și urci pe ele!“

4. Subliniați numeralele:

a) „Are cloșca șapte pui:
Cinci pestriți, unul bălțat,
Numai unul e moțat
Și curat și încălțat.“
(Elena Farago, „Puișorul moțat“)

b) „Clasa avea șaisprezece bănci: băncile aveau și șaisprezece «monitori».“
(B. Șt. Delavrancea, „Domnul Vucea“)

c) „În vitrină-s Cinci
rotunjoare mingi.
Șase oi lățoase
Are unchiul Tase.
Am în pungă Șapte
Biscuiți cu lapte.
Tata taie-n Opt
pepenele copt.“
(Dumitru Drăgan, „Numărătoarea“)

5. Compuneți un dialog între doi colegi, în care să folosiți și numeralele: *treizeci, două sute, o mie, optsprezece.*

Scanned with OKEN Scanner

6. Dați înțeles proverbelor, adăugând numeralele potrivite:

* Când ...doi..... se ceartă, al treilea câștigă.
* Unde mănâncă ...4....., mănâncă și al cincilea.
* Seamănă ca două..... picături de apă.
* „Unde-s-doi.....
  Puterea crește."

7. Scrieți cu cifre, apoi cu litere următoarele date:

Anul Nou ...1 Ianuarie.....

Ziua Unirii 24 Decembrie.....

Ziua Copilului 1 Iunie.....

Crăciunul 25 Decembrie.....

Ziua Națională a României 1 Decembrie.....

8. Subliniați numeralele:

a) „Spre zid apuca
Cu nouă zidari,
Nouă meșteri mari
Și Manole, zece,
Care-i și întrece."
(„Monastirea Argeșului")

b) Pelicanul se caracterizează prin capul greoi și ciocul lung înzestrat cu o pungă galben-portocalie, în care pot încăpea 2-3 kg de pește. Poate atinge doi metri lungime.

9. Completați cu numerale notate cu litere.

Anul are .....4..... anotimpuri. El are .....12..... luni.

Săptămâna cuprinde .....7..... zile.

Ziua are .....24..... de ore.

10. Scrieți cu litere: 16, 17, 19, 21, 75, 99.

saisprezece
șaptesprezece
nouăsprezece
două zeci și unu
șapte zeci și cinci
nouă zeci și nouă

Scanned with OKEN Scanner

Recapitulare

1. Alcătuiți propoziții cu numeralele: *doi – două, doisprezece, paisprezece, cincisprezece, șaizeci, cinci sute, nouă mii.*

2. Înlocuiți spațiile libere cu numerale:

La ...un... an, Cătălin arăta ca un prințișor.

Suntem în anul ...2011... .

Eu am ...cinci... ani.

El are ...două... mâini și ...două... de degete.

Din clasa noastră au plecat ...șapte... elevi.

Mama mea are ...treizeci... de ani.

3. Scrieți după dictare. Subliniați numeralele:

Clasa noastră numără treizeci și doi de copii: cincisprezece fete și șaptesprezece băieți. Din aceștia, treizeci suntem de la început, iar doi au venit de la Școala Nr. 18. Cu toate acestea, noi formăm un colectiv unit și împreună ne pregătim pentru mileniul trei.

4. Realizați un concurs cu colegul de bancă pe tema cine rezolvă cel mai repede exercițiile următoare! Scrieți rezultatele în litere.

$5 \times 8 =$ ...patruzeci... $4 \times 5 =$ ...patru zeci și cinci...

$7 \times 3 =$ ...douăzeci și unu... $9 \times 3 =$ ...două zeci și șapte...

$3 \times 6 =$ ...optsprezece... $10 \times 2 =$ ...douăzeci...

5. Subliniați numeralele din textele:

a) „Auzit-ați de-un Mihai
Ce sare pe șapte cai
De strigă Stambulul vai?“
(„Cântecul lui Mihai Viteazul“
– poezie populară)

b) „Și răspunde-n doi, trei timpi,
Cine are mii de ghimpi?“
(Tudor Arghezi, „Ghicitoare“)

6. Dați două exemple de numerale des folosite în basme.

Scanned with OKEN Scanner

7. Dezlegați problema și recunoașteți numeralele:

Jos în vale, pe un lac,
Patru rațe baie fac!
Două pleacă: mac, mac, mac!
Câte au rămas pe lac?

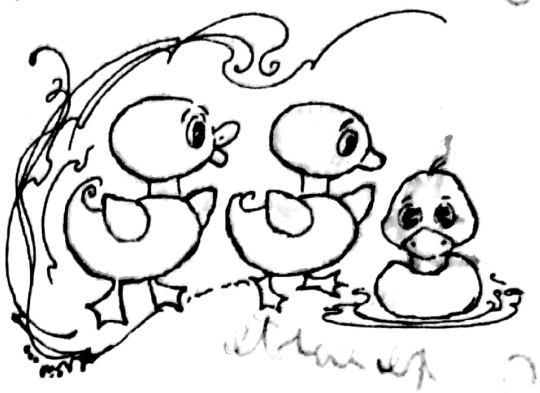

8. Să ne jucăm!

REBUS

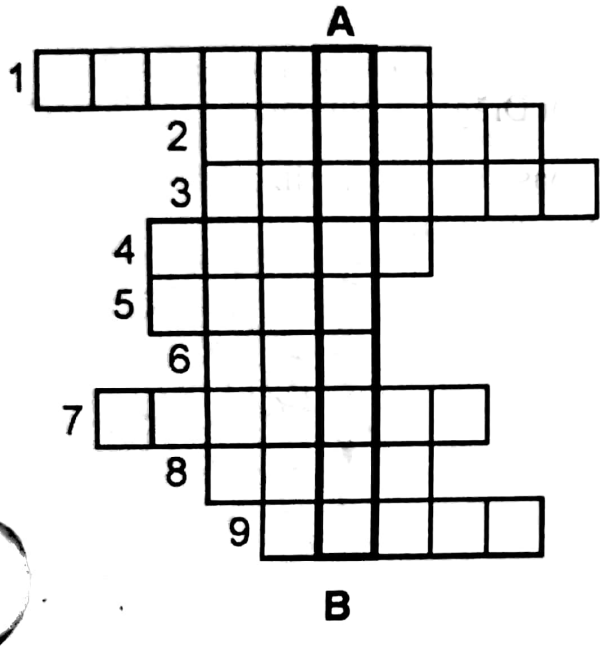

1. Partea de vorbire care exprimă un număr se numește ..... .
2. 1 000 000 (în litere)
3. 2 × 40 = ... (în litere)
4. 2 × 2 = ... (în litere)
5. „Astăzi în sufragerie/ Dormitau pe-o farfurie/ Necăjite și mânjite,/ ..... ouă înroșite".
   (George Topîrceanu, „La Paști")
6. „Noi suntem ..... frați, în casă,/ Și nu ne certăm de loc."
   (Elena Farago, „Doi frați cuminți")
7. Al .....lea (arată ordinea corespunzătoare cifrei „nouă").
8. „Aici este moșia a ..... frați zmei"
   („Prâslea cel Voinic și merele de aur")
9. Ați auzit de cele ..... minuni ale lumii?

Completând rebusul, veți găsi pe verticala A-B partea care lipsește din proverbul: *Când doi se ceartă,* ..... *câștigă.* (2 cuvinte)

Evaluare

1. Alcătuiți propoziții cu numeralele următoare: 9, 12, 17, 18, 35, 54, 90.

2. Scrieți-vă data nașterii: ziua, luna, anul.

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

3. Înlocuiți spațiile punctate cu numerele corespunzătoare, scrise în litere.

• Codul poștal al localității mele este ..... .

• Eu am înălțimea de ..... .

• Colegul meu de bancă locuiește în apartamentul (casa) cu numărul ..... .

• Eu locuiesc pe strada ....., Nr. ..... .

4. Încercuiți numeralele din următoarele texte:

a) „Din trei iezi dacă-a luat doi,
unul a rămas cu noi.
Să ne-nvețe cu temei
număratul pân-la trei."

(Dumitru Drăgan, „Numărați până la trei")

b) Prima legătură telefonică din țara noastră a fost realizată în 1882, iar prima centrală s-a instalat în 1885 și avea... trei abonați.

5. Subliniați forma corectă:

cinzeci – cincizeci
optișpe – optsprezece – optisprezece
cinșpe – cincisprezece
paișpe – paisprezece – patrusprezece
șaptisprezece – șaptesprezece

☞ ***Atenție!***

Forme corecte (Conform DOOM^2): *clasa întâia - clasa întâi*

6. Găsiți cât mai multe numerale în dreptunghiul alăturat, pe orizontală și pe verticală, și încercuiți-le.

P	O	N	O	R	P	U	S
C	D	P	P	A	I	N	O
Ș	A	P	T	E	E	U	C
N	A	R	R	Z	Z	R	I
O	U	S	E	T	E	E	N
U	A	C	E	R	C	U	C
A	Z	E	R	O	E	P	T

5. VERBUL

5.1. Definire: cuvinte care exprimă acțiunea, starea, existența

1. Transcrieți textul. Arătați ce exprimă cuvintele subliniate.

În parc

Sunt în parc cu bunica. Băncile stau aliniate, vopsite frumos în verde. Florile ne zâmbesc pe alei. În copaci ciripesc o mulțime de păsărele. Ne simțim foarte bine aici.

De ce? Și cei mari și cei mici se îngrijesc și păstrează o curățenie desăvârșită.

2. Subliniați verbele din următoarele proverbe.

- „Cine nu muncește la tinerețe n-are la bătrânețe."
- „Munca sfințește locul."
- „Paza bună trece primejdia rea."
- „Ai carte,
  Ai parte."
- „Cine sapă groapa altuia cade singur în ea."

3. Completați cu verbe care arată:

a) ***acțiunea:***

Vântul ...bate... prin frunzișul codrilor.

Clopoțelul ...bate... de ieșire.

Baba Iarna ...intră... în sat.

b) ***starea:*** *(a sta, a tăcea, a se odihni)*

Fata babei ...stă... pe prispă.

Borcanele cu dulceață ...tăceau... rânduite frumos pe rafturi.

Bătrânul ...stă... pe scaun.

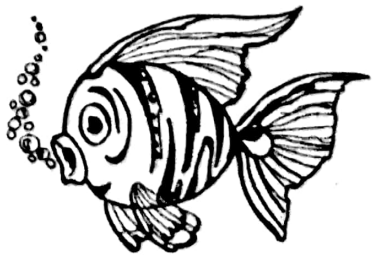

c) ***existența:*** *(a fi, a se afla, a exista)*

Marcela ...se afla... în grădină.

În acvariu ...se află... mulți peștișori.

...A existat... odată, un moș și-o babă.

Scanned with OKEN Scanner

4. Ghici, ghicitoarea mea!

Subliniați verbele din ghicitorile de mai jos și grupați-le în trei coloane, după ceea ce exprimă.

✱ „Mormăind morocănos
În cojoc
Întors
Pe dos
Umblă paznic, prin pădure,
După miere,
După mure.
Vara-l vezi după vânat,
Iarna stă-n bordei culcat.
Când dezgheţurile vin,
S-a trezit şi Moş Martin."

✱ „Roşior
Împintenat,
E întâiul la sculat.
Calcă,
Ţanţoş
Ostăşeşte,
Poartă cuşmă
Haiduceşte
Cântă de te asurzeşte."

5. Întregiți textul cu verbele potrivite:

Este o nouă zi. Victor s-a trezit dis-de-dimineață. Astăzi merge împreună cu tatăl său la pescuit. Ei au luat undițe, râme și mâncare. Mama le urează succes la prins peşte mare.

6. Încercuiți verbele din textul de mai jos:

„Oameni din depărtare veneau pe acest ţărm. Se aruncau în unde. Şi se tămăduiau."

(Alexandru Mitru, „Ursul şi comoara")

7. Alcătuiți enunțuri în care cuvintele date să fie părți de vorbire diferite (substantive și verbe): *port, sare, cer.*

8 Găsiți verbele potrivite pentru substantivele: *bucurie, copac, săgeată, clovn,* apoi formați propoziții cu ele.

9 Dați câte trei exemple de substantive potrivite pentru verbele: *admiră, se înalță, se tulbură, fuge, se schimbă.*

Scrieți câte o propoziție cu fiecare dintre verbele date.

Scanned with OKEN Scanner

10. Completați spațiile punctate din proverbele de mai jos cu verbele potrivite din coloana din dreapta. Indicați ceea ce exprimă fiecare verb.

✱ „Apa când afundă
Și pe munți îi cufundă."

✱ „Lupu-și schimbă părul,
Dar năravul ba."

✱ „Până nu mănânci cu un om un sac de sare,
nu-l poți cunoaște."

✱ „Când vulpea n-ajunge la struguri,
zice că sunt acri."

✱ „I-a ieșit ursu-n cale
și-i pare că pușca-i moale."

n-ajunge
schimbă
mănânci
sunt
a ieșit
i
afundă

11. Subliniați verbele din enunțurile de mai jos și completați tabelul după exemplul dat:

a) • Tu vorbeai cu colega ta.
• Furtuna se apropia cu repeziciune de corabie.
• Copiii tremurau la vederea animalului.
• Soarele răsărea de după dealurile înverzite.
• Verișoara ei încă mai dormea.
• Casa este lângă lacul din pădure.
• Floarea și-a deschis petalele alb-rozalii.
• Ei stau și privesc.
• Rolul ei e greu.

b) „A plâns zile și nopți. Și lacrimile sale amare au curs în lac. Și apa s-a prefăcut precum erau lacrimile zânei: sărată, cristalină. Dar iată că se întoarce pe neașteptate voinicul cel plecat. Nici nu o părăsise pe zână. Fusese numai într-o luptă cu niște zmei."

(Alexandru Mitru, „Ursul și comoara")

Verbul	Acțiune	Existență	Stare
Vorbeai	×		

Scanned with OKEN Scanner

12. Să ne jucăm!

Completând grila, veți găsi pe verticala A-B cuvântul care lipsește din definiția verbului. „Partea de vorbire care exprimă ....., existența și starea se numește verb."

REBUS

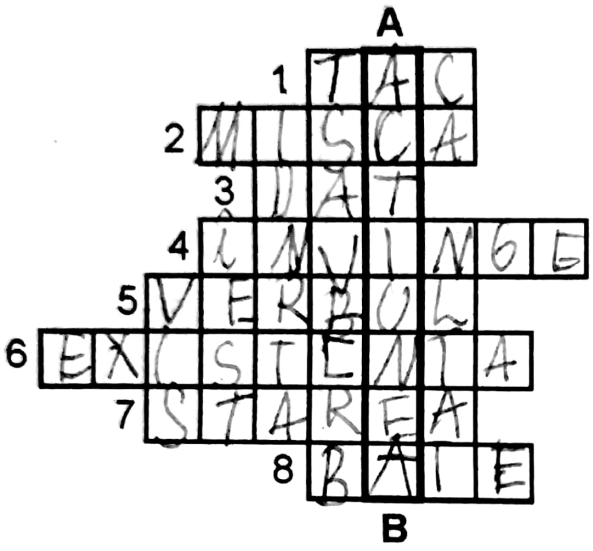

1. În sălcii, vrăbiile ..... .
2. Verbul din care provine adjectivul *mișcat* este *a se* ..... .
3. Completați expresia „Ai ..... în mintea copiilor".
4. Verbul de la care vine substantivul *învingător* este *a* ..... .
5. ..... este partea de vorbire care exprimă acțiunea, existența și starea.
6. Verbul din propoziția „Colega ta este aici." exprimă ..... .
7. Verbul din propoziția „Ei stau" exprimă ..... .
8. Verbul cu același înțeles cu al verbului *a lovi* este *a* ..... .

5.2. Numărul și persoana verbului

1. Subliniați cu o linie verbele la numărul singular și cu două linii verbele la numărul plural.

a) „Cam în același timp, tata m-a învățat să călăresc. Într-o zi mergeam alături, pe un drum prăfuit și pustiu; calul meu făcu o săritură în lături și eu căzui în praf. M-am sculat repede..."

(George Enescu, „Amintiri")

b) Licuricii se aprinseră. Animalele sălbatice se traseră în întunecimea pădurii. Păsările fâlfâiră spre cuiburi. Glasul greierilor umplea de răsunet noaptea.

2. Puneți verbele „spun", „istorisește", „se roagă", „răspunde", „avea", „suntem" la locul potrivit, indicând în paranteză persoana verbului.

Bunica ..... o poveste nepoților. (.....)

Scanned with OKEN Scanner

Țâncii .....se vagă..... cu glasuri dulci și subțirele. (..a treia..)

Boierul acela ....are..... un fecior. (..a-II-a..)

Noi nu .....suntem..... singuri pe lume. (...a-I-a..)

Lucia .....răspunde..... hotărâtă. (...a-II-a...)

Vă .....spun..... mâine seară. (..a II a.....)

3. Alcătuiți trei propoziții în care verbele să fie la numărul plural, la persoane diferite.

4. Grupați în două coloane verbele din propozițiile date, pentru a completa tabelul de mai jos:

Verbe la numărul singular	Verbe la numărul plural
Sta	Priveau

Domnița sta pe un tron de flori.
Bătrânii priveau ca vrăjiți.
Zâna lovi cu bagheta fermecată.
Fetița se trezi din visul frumos.
Bunicii s-au bucurat tare mult.
Cățelul se bucură și el.
Pădurea se cufundă în întuneric.
Toate vietățile dormeau.

5. Transcrieți următoarele propoziții, având grijă să schimbați numărul verbelor, după modelul dat:

Model: *Copilul soarbe aerul curat.* *Copiii sorb aerul curat.*

Fetița scrie frumos. ..fetițele scriu frumos

Frunza se desprinde din copac. frunzele se desprind din copac

Gândăcelul trece pe tulpina zorelei. gândăcei trec pe tul

Melcul își scoate cornițele. melcii își scot cornițele

6. Subliniați și analizați verbele din textul următor:

„Dar, într-o dimineață, raza de soare nu mai veni. Cerul rămase acoperit de nori. Cea dintâi picătură de ploaie o izbi rece, greoaie. Câteva zile a plouat. Nici rândunele nu se mai vedeau, dar mirosul crinilor, seara, se împrăștia, puternic, umed: o amețea."

(Emil Gârleanu, „Frunza")

Scanned with OKEN Scanner

7. Scrieți în casete verbele potrivite și precizați la ce număr sunt:

Haina [este] vișinie.

Noi [facem] excursii împreună și ne [distrăm] de minune.

Ei [le place] fotbalul foarte mult.

Mingea [sare] mult.

Ea le-a [dat] un cadou frumos.

Voi [sunteți] în vacanță.

Copiii [au mers] la muzeu cu învățătoarea.

8. Modificați numărul verbelor din enunțurile de mai jos și realizați transformările necesare:

a) Televizorul este deschis pe programul național.
Copilul privește filmul cu mare interes.
Juriul a urmărit emisiunile pentru copii.
El povestește prietenului său acțiunea filmului.
Duminica viitoare băiatul va viziona un reportaj despre animale.
S-au stins luminile în toată casa.

b) „În răcoarea dimineții, trăsurile mergeau la gară. Copiii îngrămădiți câte trei pe capră, se bucurau. După un sfert de ceas ajungeau la gară. La o fereastră a trenului, cei de pe peron l-au recunoscut pe Matei. (...) Călătorul sare din tren în brațele celor ce-l așteptau."

(Duiliu Zamfirescu, „Viața la țară")

9. Subliniați verbele din textele de mai jos și scrieți-le în tabelul care urmează, specificând numărul și persoana:

Verb	Număr	Persoană

a) „În urmă, se deschiseră și izvoarele văzduhului. Întâi furtuni și viscole turbate, de gemea pădurea ca-n brațele morții. Picuri mari, grei, băteau rar, unde și unde. (...)

Ploaia albă închise depărtările. Nouri mari, fumurii treceau peste culmi (...)

Vântul de la miazănoapte bătea tăios, subțire, pătrunzând până-n inima pădurii. Frunzele se arămiseră..."

(Ion Agârbiceanu, „Hoțul")

Scanned with OKEN Scanner

b) „A fost un împărat şi se numea Împăratul Roşu. El era foarte mâhnit că, în zilele lui, nişte zmei furaseră soarele şi luna de pe cer. [...]“

(Petre Ispirescu, „Greuceanu“)

c) „Iar noaptea, când tot oraşul străluceşte la lumina lămpilor electrice, când cele mai frumoase stele parcă s-au scoborât din cer ca să dea farmec văii, Sinaia pare o vedenie de prin alte lumi – Bucegii se-nalţă şi o privesc înmărmuriţi – un mândru colţ de rai aninat pe poalele lor. “

(Alexandru Vlahuţă, „România pitorească“)

10. Înlocuiţi spaţiile punctate din enunţurile care urmează cu verbele din coloana alăturată:

Băiatul a.....căzut. cu bicicleta când nu ...a.....fost..... atent.

Mama băiatului ....suspina.....la auzul veştii.

Florile câmpului ...au.....prins.....viaţă.

Fetiţele ...aveau..... o păpuşă nouă.

Bătrânul îşi ...striga..... cu disperare nepotul.

a prinde
a striga
a avea
a fi
a suspina
a cădea

11. Completaţi grila!

REBUS

Rezolvând corect grila, pe coloana A-B veţi obţine cuvântul care arată câte persoane fac acţiunea.

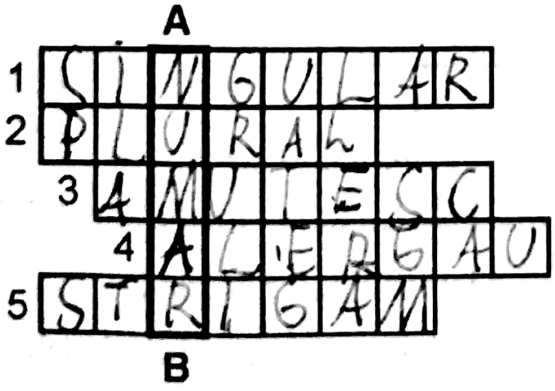

1. Verbul *merge* este la numărul ..bi..... .
2. Verbul *râdem* este la numărul ..... .
3. Verbul *amuţeşte* la numărul plural are forma ..... .
4. Înlocuind spaţiile punctate din propoziţia „Copiii ..... cu repeziciune“ cu forma potrivită a verbului *a alerga*, veţi găsi al patrulea cuvânt din grilă.
5. Verbul *a striga* la numărul plural are şi forma ..... .

12. Formaţi câte două propoziţii dezvoltate, una având verbul la numărul singular, iar cealaltă la numărul plural. Folosiţi verbele „a fugi“ şi „a munci“.

Scanned with OKEN Scanner

5.3. Pronunțarea și scrierea corectă a verbului

1. Transcrieți numai formele corecte ale verbelor din următoarele comunicări, iar pe celelalte corectați-le:

În școala noastră sunt mulți olimpici.
Să fii cuminte!
Toți sânt sportivi de frunte.
Noi luăm cu asalt biblioteca.
Ei vine la școală cu regularitate.
Corina și Alexandra ia note mari.
Nelu i-a note mici.
Maria coborâ cu atenție din autobuz.

2. Citiți verbele și alcătuiți propoziții: *luăm, ia, este, iau, erau, iei, suntem.*

3. Subliniați verbele din propozițiile:

El a băut ciocolată caldă.
Pescarii iau năvodul plin cu pește.
Mircea hotărî data plecării în excursie.
Noi scriem corect temele.
Ei cumpără rechizite școlare.
Voi luați parte la serbare.

4. Subliniați verbele din textul următor și apoi scrieți noi propoziții cu ele, dar cu formă schimbată. Observați diferențele dintre verbele din text și cele din enunțurile scrise de voi.

Exemplu: *coborâse – a coborât*

„Soarele se coborâse spre apus, rostogolindu-se în văpaia dogorâtoare a cuptorului nemărginit, aprins de el. Umbrele dealurilor porniseră încet, negre, sfioase, pline de taină. Prin grădini se desenau, tot mai lungi, dungile negre, împleticite. Mierlele trezite de-o boare fluierau din împărăția nucilor bătrâni."

(Ion Agârbiceanu, „Nepotul")

5. Scrieți câte două enunțuri cu verbele „sunt", „ești", „iei".

6. Completați enunțurile cu una dintre formele: *ia, iei, iau, ești, este.*

Eu ..... cartea de la bibliotecă.
Victor ..... nerăbdător.
Mama ..... friptura din cuptor.
Tu ..... medicamentul?
Tu ..... grozav!
Ei își ..... ghiozdanele.

7. Modificați forma verbelor din textul următor, schimbând numărul:

„Copiii se bucuraseră mai întâi și de muierea frigului și de drumul săniilor făcut pe uliță. Ieșiră și ei în grabă cu săniuțele. (...)

Scanned with OKEN Scanner

Întâi se iviră mai puţine, cu băieţi mai mărişori; apoi tot mai multe, cu copii şi copile şi mai mărunţei. Se umplură uliţele cu căciuli de toate formele, cele mai multe prea mari pentru ei...

Şi nu veneau numai copii, ci şi fecioraşi şi feciori mai mari în unele după-amiezi, mai ales duminicile şi în sărbători."

(Ion Agârbiceanu, „La săniuş")

8. Recunoaşteţi verbele din versurile următoare şi subliniaţi-le:

„Fraţii mei ceilalţi se joacă
Cu copiii toţi, dar eu
Nu pot alerga ca dânşii
Că sunt şchiop şi cad mereu!
.....
M-a lovit din răutate
Cu o piatră în picior,
Şi-am zăcut, şi-am plâns atâta,
De credeam că am să mor..."
(Elena Farago, „Căţeluşul şchiop")

9. Găsiţi verbele cu înţeles opus, păstrând persoana şi numărul verbelor de la care s-a pornit: *vorbeşti, au trăit, a murdărit, intru, deschid, urcăm.*

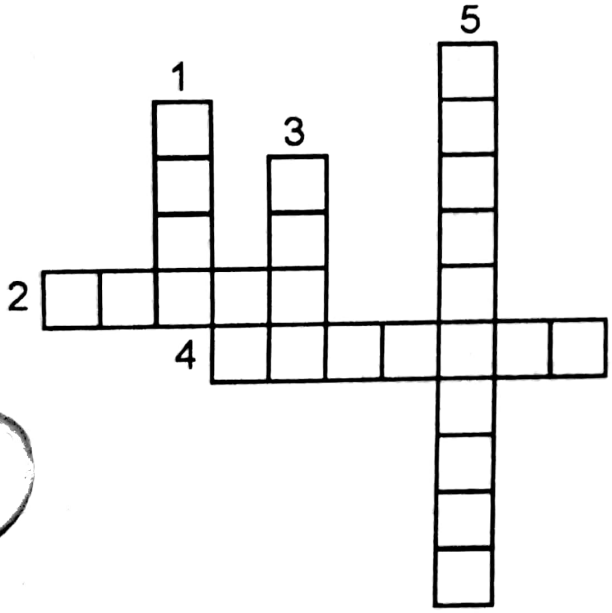

10. Să ne jucăm!

REBUS

1. Verbul cu sens opus verbului *a plânge*.
2. Alegeţi forma corectă dintre *creez – crez*.
3. Verb cu sens apropiat verbelor *priveşti, observi*.
4. Verbul cu sens opus verbului *apare*.
5. Ce este ca parte de vorbire cuvântul *fii* în enunţul „El are doi fii?".

5.4. Folosirea cratimei în legarea verbului de alte cuvinte

1. Scrieţi următorul text după dictare. Observaţi folosirea cratimei în legarea verbului de alte cuvinte.

„În noaptea următoare s-a dus iar la ea; rândunica se trezise din amorţeală, dar era slăbită tare. Numai o clipă a deschis ochii şi s-a uitat la Degeţica; fetiţa sta în faţa ei cu o bucăţică de lemn putred în mână, că altă lampă n-avea."

(Hans Chr. Andersen, „Degeţica")

Scanned with OKEN Scanner

2. Alcătuiți câte un enunț cu: *s-a/sa, ne-a/nea, l-a/la, i-au/iau.*

3. Citiți textul următor și explicați oral ortogramele întâlnite:

„Îmi spuneam că sunt vrabia cea mai iute din întreaga familie. Cântam tare. Eram foarte frumoasă. Când a venit iarna, cu zăpada și cu gheața ei care au acoperit totul, eu m-am crezut la adăpost, doar eram atât de deșteaptă! Dar frigul a început să muște.

Atunci am revenit și toată familia m-a primit. Ne-am strâns unii în alții. Frigul nu ne-a învins! Atunci am înțeles că sunt o vrabie ca oricare alta."

(„Animalele povestesc")

4. Puneți în spațiile marcate cratima sau semnul de punctuație potrivit, după caz:

„Într__o bună zi__ în gospodăria babei Mărgărinta__ în viața noastră tihnită s__a abătut un dușman__ A venit pe un vânt rău__ Abia mă sculasem și ieșisem la soare__ Găsii în dosul casei pe Mărgărinta și pe Irinuța rupându__și mâinile și văicărindu__se__ M__am înspăimântat__ Am rămas uitându__mă la ele cu ochii măriți__"

(Mihail Sadoveanu, „Hultanul")

5.5. Verbul în comunicare

1. Citiți următoarele propoziții fără verbe, apoi citiți propozițiile complete. Ce observați?

Vrăbiuța ciripește în lumina dimineții.
Pițigoii rămân iarna la noi.
Plouă fără întrerupere.
S-au acoperit casele cu zăpadă pufoasă.
Recolta s-a strâns în hambare.
Cămările sunt pline de bunătăți.

2. Completați casetele cu verbe potrivite, pentru a întregi înțelesul propozițiilor:

a) Afară [ ] cu găleata.
Toamna [ ] hambarele.

Scanned with OKEN Scanner

[ ] din nou la şcoală.

Păsări întârziate [ ] de plecare.

Dimineţile de septembrie [ ] reci.

[ ] şi bruma.

b) Eu [ ] elev în clasa a treia. În curând [ ] vacanţa. [ ] cu nerăbdare. Vlad şi Ion [ ] în clasa a patra.

– Tu [ ] la munte în vacanţă? mă întreabă Vlad.

– Da, răspund eu. Dacă puteţi [ ] şi voi. Vă [ ].

3. Transformaţi titlurile următoare în propoziţii:

Sosirea toamnei
Strângerea recoltei
În livadă
Covorul de frunze
Animalele sălbatice

4. Modificaţi propoziţiile astfel încât să obţineţi titluri:

Se ivesc zorii trandafirii.
Soarele îşi trimite razele fierbinţi.
Natura se trezeşte.
Oamenii îşi încep activitatea.
Lumea forfoteşte pe străzi.

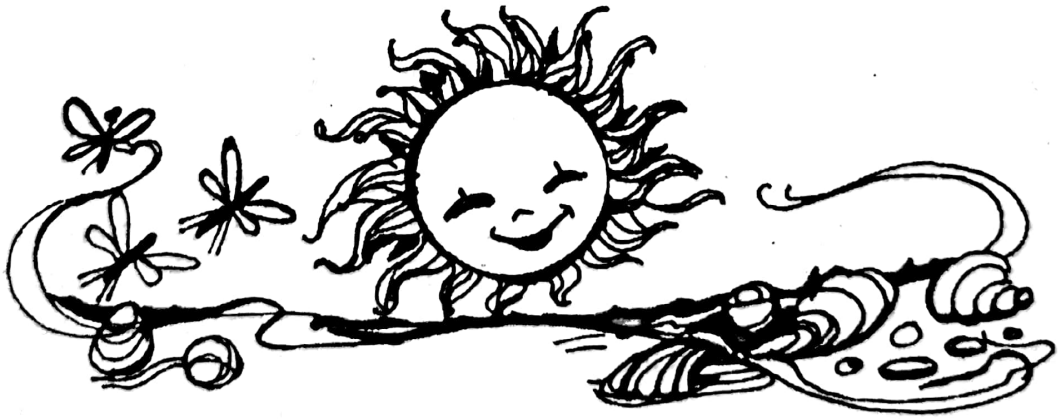

Scanned with OKEN Scanner

Recapitulare

1. Subliniaţi verbele din textul următor şi arătaţi ce exprimă.

„Şi mergem cu toţii în fundul ogrăzii; o raţă leşească fuge-naintea noastră, măcăind, speriată... Michiduţă scoate-o cheie din buzunar, descuie lacătul şi dă uşa la o parte. O, ce minune! Cine l-ar fi crezut aşa de bogat?“

(Alexandru Vlahuţă, „Mogâldea“)

2. Alcătuiţi propoziţii cu verbul „a scrie“ la toate persoanele, întâi la numărul singular şi apoi la plural.

3. Completaţi cu verbe potrivite:

a) Moale, albă şi pufoasă

Pentru câmp ..... haină groasă.

b) Cu o floare ..... primăvară.

4. Treceţi la plural verbele: *lucra, se plimba.*

5. Indicaţi verbele care au înţeles asemănător cu al următoarelor: *a se speria, a fugi, a ţipa, a spune, a creşte.*

6. Grupaţi verbele din textele următoare pe două coloane, una cu verbele la singular, cealaltă cu verbele la plural, precizând persoana acestora:

a) „Pe la toacă sosim în satul Căpăţâneni. O dulce boare adie dinspre miazănoapte. Câţiva nori albi îşi alunecă umbrele pe desişul verde al codrilor. Freamătă valea de vuietul morilor şi-al hierăstraielor. În apropierea acestui sat, între doi munţi păduroşi, pe vârful unei stânci uriaşe deasupra râului Argeş, stă singuratică, pustie şi dărăpănată «Cetatea lui Vlad Ţepeş».“

(Alexandru Vlahuţă, „România pitorească“)

b) „Ca un glas domol de clopot
Sună codrii mari de brad;
Ritmic valurile cad,
Cum se zbate-n dulce ropot
Apa-n vad.“

(George Coşbuc, „Noapte de vară“)

Scanned with OKEN Scanner

7. Tăiaţi formele greşite:

Ea $\frac{s\text{-}a}{sa}$ gândit la bunica $\frac{s\text{-}a}{sa}$.

$\frac{N\text{-}ai}{Nai}$ învăţat şi tu să cânţi la $\frac{n\text{-}ai}{nai}$?

Noi $\frac{ne\text{-}am}{neam}$ considerat un $\frac{ne\text{-}am}{neam}$ viteaz.

Ea $\frac{l\text{-}a}{la}$ auzit cântând $\frac{l\text{-}a}{la}$ pian.

8. Copiaţi verbele din textele de mai jos şi analizaţi-le, indicând persoana şi numărul:

a) „Se rostogoleşte de câteva ori prin aer, simte fierbinţeala glonţului (...), îşi încordează puterile (...), dar dedesubtul lui munţii parcă se prăbuşesc."

(Emil Gârleanu, „Vulturul")

b) „Atunci începură toate a se mişca jur-împrejur. Omătul şi gheaţa se topeau şi curgeau spre vale şi sub omăt se ivea iarbă verde. Ionel nu se mişcă. Pădurea se dezbracă de frunzele cele uscate şi mugurii se întreceau unii cu alţii. Ciripit de păsări se răspândi din vale spre munte în sus şi vuietul părea după o ploaie caldă. Ionel nu auzea."

(Carmen Sylva, „Poveştile Peleşului")

9. Alcătuiţi propoziţii în care verbul „citesc" să fie la:

a) persoana a II-a, numărul singular;
b) persoana I, numărul plural;
c) persoana a III-a, numărul plural;
d) persoana a II-a, numărul plural.

10. Înlocuiţi spaţiile punctate cu verbele corespunzătoare:

Seara în sat

Căldura ..... . Soarele ..... . Vitele ..... de la păşune. Gospodinele ..... vasele cu laptele spumos şi alb.

În curând, satul se ..... . Copiii ..... şi ei pe la casele lor. Noaptea ..... cu paşi de vată. Ici, colo mai ..... câte o lumină. ..... luna. Ea ..... grijă parcă de liniştea acestei aşezări omeneşti.

Scanned with OKEN Scanner

11. Să ne jucăm!

REBUS

1. Verb cu sens apropiat verbului *dau*.
2. Persoana a III-a plural a verbului *a pune*.
3. Verb cu înțeles apropiat verbului *a schița*.
4. Verbul opus verbului *scade*.

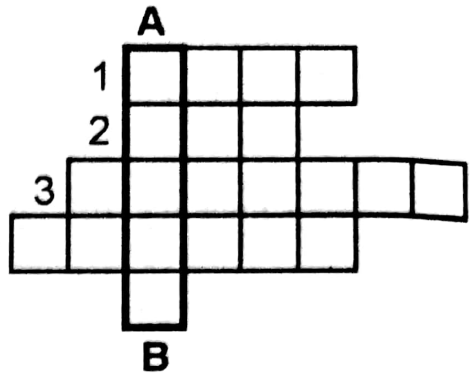

Pe verticala AB veți obține forma de singular a verbului *opreau*.

Evaluare

TESTUL 1

Citiți cu atenție textul și rezolvați cerințele:

„Bate vânt de primăvară și pe muguri îi deschide.
Vântul bate, frunza crește și voioasă lunca râde.
Sub verdeața drăgălașă dispar crengile pe rând,
Și sub crengile umbroase mierla sare șuierând."

(Vasile Alecsandri, „Lunca din Mircești")

1. Notați cuvintele cu sens asemănător următoarelor: *bate, crește, voioasă, drăgălașă.*

2. Indicați cuvintele cu sens opus pentru: *deschide, crește, voioasă, râde, dispar.*

3. Transcrieți substantivele din primul vers, apoi arătați felul și numărul lor.

4. Înlocuiți substantivele găsite cu pronume personale, indicând persoana și numărul lor.

5. Notați adjectivele din versurile date, explicând acordul fiecăruia cu substantivele determinate.

Scanned with OKEN Scanner

6. Copiați verbele, precizându-le persoana și numărul.

7. Treceți substantivele din versul al doilea la numărul plural și modificați corespunzător verbele.

8. Alcătuiți o propoziție în care cuvântul „sare" să reprezinte altă parte de vorbire decât în text.

9. Construiți propoziții în care verbul din al treilea vers să fie la persoana a II-a singular și la persoana I plural.

10. * Scrieți câte o propoziție cu formele „sar" și „s-ar".

TESTUL 2

Citiți textul următor și rezolvați cerințele:

„– Vezi? vezi, dacă faci nebunii? era să-mi scoți ochiul... Ți-ar fi plăcut să mă omori? Sărută-mă, să-mi treacă și să te iert!

Maiorul sare de gâtul mamei și o sărută... Mamei îi trece; iar eu, după ce am luat dulceața, mă pregătesc să sorb din cafea...

– Nu vă supără fumul de tutun? întreb eu pe madam Popescu.

– Vai de mine! la noi se fumează. Bărbatu-meu fumează... și... dumnealui... mi se pare că-i cam place."

(Ion Luca Caragiale, „Vizită...")

1. Puneți la plural substantivele: *maior, fum, dulceață, cafea, bărbat.*

2. Indicați singularul substantivului „nebunii" și după modelul lui, scrieți alte trei substantive care se comportă identic la singular și la plural.

3. Adăugați câte un adjectiv următoarelor substantive: *maiorul, mama, dulceață, cafea.*

4. Transcrieți din text două pronume personale diferite și un pronume personal de politețe. Precizați persoana și numărul lor.

5. Arătați ce exprimă verbele din al doilea alineat al textului.

Scanned with OKEN Scanner

6. Indicați persoana și numărul următoarelor verbe: *vezi, sare, mă pregătesc, fumează, întreb.*

7. Realizați modificările cerute.

a) Schimbați cu „a trecut" forma verbului din propoziția „Mamei îi trece supărarea".

b) Scrieți forma verbului „am luat" pentru timpul prezent.

c) Înlocuiți cu „a supărat" forma verbului din propoziția „Nu vă supără fumul de tutun?".

8. Puneți, pe rând, verbele indicate la punctul 5 la:

– persoana a III-a, numărul plural;
– persoana a II-a, numărul singular;
– persoana I, numărul plural;
– persoana a II-a, numărul plural;
– persoana a III-a, numărul singular.

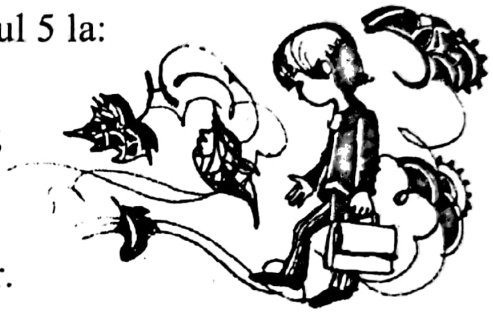

9. Alcătuiți propoziții în care cuvintele indicate să aibă valorile gramaticale cerute:

- „sare": verb, substantiv;
- „o": pronume personal, numeral;
- „noi": adjectiv, pronume personal.

10. Explicați folosirea semnului întrebării și a semnului exclamării în ultimele două replici din text.

Scanned with OKEN Scanner

V. CUVÂNTUL – PARTE DE PROPOZIŢIE

1. Formaţi propoziţii din cuvintele următoare:

– *fructe, pomii, de, sunt, încărcaţi;*
– *este, strai, sărbătoare, livada, îmbrăcată, în, de;*
– *stau, puişorii, sub, streşini;*
– *pe, călătoreşte, soarele, cer.*

2. Subliniaţi în propoziţiile de mai jos părţile de propoziţie care răspund la întrebarea: *despre cine se vorbeşte în propoziţie?*

Izvoarele susură în lumina dimineţii.
Pădurea se trezeşte devreme.
Căprioarele vin la izvor.
Pe pajişti înverzite, floricelele îşi ridică gingaş căpşoarele.
Se aude mormăind ursul.

3. Spuneţi la ce întrebare răspund părţile de propoziţie subliniate din enunţurile de mai jos:

Tata călătoreşte pe mare.
Copilul se gândeşte cu drag la el.
Marinarul poartă cu el un săculeţ cu pământ străbun.
Valurile înalte leagănă vaporul.
Marinarii curajoşi nu se tem de valuri.

4. Scoateţi la margine cuvintele care arată însuşiri.

Stejarul bătrân şi rămuros îşi întinde spre cer crengile groase.
Plopul mlădios îşi tremură frunzele foşnitoare.
Poiana este împodobită cu flori parfumate, multicolore.
Iarba umedă ascunde gândăcei mărunţi.
Razele fierbinţi se strecoară printre coroanele rotunde ale copacilor.

5. Completaţi propoziţiile şi apoi formulaţi întrebări pentru părţile de propoziţie adăugate:

Gâzele cu aripi străvezii zboară .....

Iepuraşul se sperie de .....

Aricii caută cu disperare .....

Pe creanga unui fag am zărit o .....

Vizuina vulpii are .....

Scanned with OKEN Scanner

6. Petrică scrie o compunere gramaticală în care foloseşte părţi de propoziţie. Ajutaţi-l s-o încheie!

La mare

Plaja se animă. Fel de fel de umbreluţe apar. Fetiţe şi băieţi se joacă veseli cu mingea. Cei mai mici construiesc castele de nisip. Soarele înfierbântă nisipul auriu. Se aude un glas de mamă grijulie:

– Nicuşor, nu intra singur în apă! E periculos şi apa... e foarte rece.

Copilul nu ascultă. ..... .

7. Comunicaţi ceva în propoziţii dezvoltate, utilizând trei substantive comune, la numărul plural.

8. Subliniaţi părţile de propoziţie exprimate prin adjective cu o linie şerpuită şi pe cele exprimate prin verbe cu două linii:

„Vuiet surd se încovoaie pe după dealuri şi se pierde în văi adânci. Cârduri de corbi, pridідite de vânt, croncăne, căutând spre păduri. Amurgul serii se întinde ca un zăbranic sur.

Râul Doamnei, umflat, curge repede, cu un vâjâit mânios înecat în glasul vântului şi izbeşte sloiuri mari de gheaţă şi butuci groşi de meterezele podului."

(B. Şt. Delavrancea, „Sultănica")

9. Subliniaţi cu o linie punctată părţile de propoziţie care determină un verb din propoziţiile următoare:

Copiii au plecat la pădure.
În dimineaţa răcoroasă cântau păsărelele.
Ionel a mulţumit pentru îngheţată.
L-am văzut pe Sorin alergând pe stradă.

10. Scrieţi propoziţii alăturând cuvintele din coloane şi adăugându-le alte părţi de propoziţie.

Copacii •	• toarce
Pisicuţa •	• citeşte
Vântul •	• îngălbenesc
Fluturii •	• înmuguresc
Andreea •	• suflă
Frunzele •	• zboară

Scanned with OKEN Scanner

11. Aranjaţi cuvintele astfel încât să formeze propoziţii:

a) cerul, stelele, senin, pe, se văd;
b) la, rezolvă, matematică, dificilă, Ionel, problemă, o;
c) bine, băiatul, acum, lecţia, citeşte.

12. Scrieţi sub fiecare parte de propoziţie din textul următor, întrebarea la care răspunde:

Model: *Norii mari, negri s-au îngrămădit în zare.*
(ce?) (ce fel de?) (ce au făcut?) (unde?)

Ploaia

Norii mari, negri s-au îngrămădit în zare. Tună şi fulgeră. Soarele s-a ascuns. Deodată, picuri mici şi deşi stropesc pământul însetat. Şi apoi ploaia s-a dezlănţuit. Răpăie pe acoperişuri, cu picături mari şi grele. Oamenii se adăpostesc. Copiii se despart cu greu de jocul lor. Florile râd fericite în straturi.

13. Alcătuiţi propoziţii în care părţile de propoziţie să răspundă la următoarele întrebări:

a) *(Cine?) (ce face?)*
b) *(Cine?) (ce fel de?) (ce fac?)*
c) *(Cine?) (ce fac?) (cum?)*
d) *(Cine?) (ce face?) (unde?)*

14. Subliniaţi diferit părţile de propoziţie în funcţie de întrebările la care răspund.

Model: Iepuraşul speriat s-a ascuns în tufiş.
(cine? (ce fel de?)(ce a făcut?) (unde?)

a) Stoluri lungi se pierd în zarea albastră.
b) Vulpea vicleană s-a furişat lângă curte.
c) Din pădure apar vânătorii.

Scanned with OKEN Scanner

PĂRŢILE PRINCIPALE DE PROPOZIŢIE

1. PREDICATUL

1.1. Predicatul exprimat prin verb

1. Alcătuiți propoziții folosind verbele: *mângâie, cântă, a trecut, va creşte.*

2. Scoateți la margine predicatele din următoarele comunicări şi alcătuiți cu ele propoziții:

Se trezeşte toată natura.
Zorelele îşi deschid cupele.
Pe iarbă strălucesc broboane de rouă.
Gândăceii se dezmorţesc la soare.

3. Găsiți alte variante:

Florile se ofilesc în ghiveci.
Florile ..... în ghiveci.

Grivei intră în cuşcă.
Grivei ..... în cuşcă.

Noi călătorim în vacanţă.
Noi ..... în vacanţă.

4. Scrieți după dictare. Subliniați predicatele exprimate prin verbe.

Buburuza cea mică şi roşie a ieşit şi ea din crăpăturile scoarţei copacului. Acolo a stat amorţită toată iarna. Se bucură acum de soare şi de zilele frumoase. Toate îi plac! Păsările cântă, mieii zburdă, floricelele zâmbesc, fluturii zboară prin aer.

5. Subliniați cu două linii predicatele din textul următor:

„Deodată se opri. Dintr-un tufiş dădu buzna o lighioană. Vulpea! (...) Vai, puiul va muri! De ce n-a ascultat-o pe maică-sa? Dar iată că vulpea n-are gânduri vrăjmaşe. Nu îl sugrumă. Nu îl mănâncă."

(Ion Pas, „Puişorul şi vulpea")

6. Formulați propoziții din trei, patru cuvinte, în care verbele următoare să fie predicate: *pleacă, trimite, se îmbujorează, citesc.*

Scanned with OKEN Scanner

7. Completaţi spaţiile punctate cu predicatele potrivite:

Pasărea ..... spre soare.

..... zumzăitul albinelor care ..... nectarul din floare în floare.

Râul ..... cu repeziciune.

Copacii ..... odată cu sosirea primăverii.

El ..... o maşină nouă.

8. Observaţi împărţirea următorului text în propoziţii, apoi subliniaţi predicatele:

„Copilul vorbea încet cu glasul lui de suferinţă,/ şi nu mă privea;/ parcă nu vorbea cu mine/ şi sta la sfat cu oile lui, ca totdeauna."

(Mihail Sadoveanu, „Un om năcăjit")

9. a) Alcătuiţi câte o propoziţie în care cuvântul „răse" să fie verb şi adjectiv. Notaţi întrebarea la care răspunde partea de propoziţie exprimată.

b) Modificând ordinea literelor din cuvântul „rase", veţi găsi un verb. Integraţi-l într-o propoziţie, ca predicat.

10. Formaţi propoziţii cu cinci predicate la alegere.

11. Să ne jucăm!

REBUS

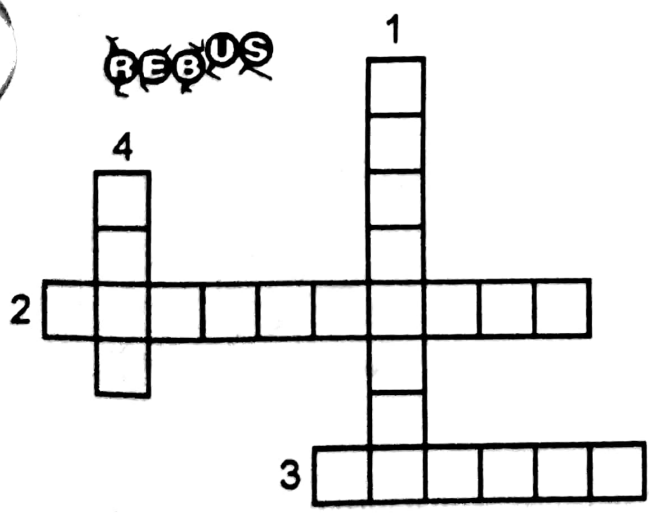

1. Parte de propoziţie învăţată, exprimată prin verb.
2. Părţile de vorbire care intră în componenţa propoziţiilor devin părţi de ..... .
3. Forma verbului *a atrage* în propoziţia: „Un rău ..... după el alt rău."
4. Predicatul este exprimat prin ..... .

Scanned with OKEN Scanner

1.2. Locul predicatului în propoziție

1. Transcrieți propozițiile:

Lupul ascultă la ușă.
Ascultă la ușă, lupul.
La ușă, ascultă lupul.

2. După modelul de mai sus, alcătuiți propoziții cu predicatul „merge“, ocupând diferite poziții în propoziție.

3. Explicați unde sunt situate predicatele din următoarele enunțuri.

„Nu te arde soarele,
Nu te bat picioarele,
Nu te udă ploile,
Nu te-ajung nevoile?...“
(Otilia Cazimir,
„Cântecul drumului“)

„Doar izvoarele suspină,
Pe când codrul negru tace;
Dorm și florile-n grădină –
Dormi în pace!“
(Mihai Eminescu,
„Somnoroase păsărele“)

4. Completați spațiile punctate cu predicate potrivite: *moare, nu le învață, zace, nu miroase, se potrivesc, se-mprietenesc.*

✱ Cei ce se potrivesc lesne se-mprietenesc.
✱ Lauda de sine nu miroase bine.
✱ Omul moare de bătrân
Și tot nu le învață pe toate.

✱ Când nu e zăpadă,
zace în ogradă,
Dar când ninge-afară,
Cu copiii zboară!

5. Subliniați predicatele din textul următor și arătați care este locul lor:

„Sub o frunză de arțar,
Stă la umbră un țânțar.
Sus, un avion subțire
Zbârnâie ca un bondar.“
(Otilia Cazimir, „Țânțarul și avionul“)

6. Alcătuiți enunțuri despre patru dintre substantivele de la exercițiul anterior și subliniați predicatele.

Scanned with OKEN Scanner

7. Subliniați predicatele din textul de mai jos și analizați-le:

a) „Se-nalță abur(?)moale din grădină.
Pe jos, pornesc furnicile la drum.
Acoperișuri veștede-n lumină
Întind spre cer ogeacuri fără fum."

(George Topîrceanu, „Rapsodii de primăvară")

b) „Mă culc. Mă acoperă mama. Trece cu mâna peste fruntea mea. Șoptește numai pentru mine (...)"

(Zaharia Stancu, „Desculț")

c) „Boierul se sculă. Trase cu violență de cordonul împletit, care-atârna deasupra patului. Servitoarea intră speriată."

(Alexandru Vlahuță, „Socoteala")

8. Dați exemplu, în trei enunțuri, de predicate aflate la începutul propoziției.

9. Completați spațiile punctate din textul următor cu predicatele potrivite și menționați locul lor în propoziție:

...Traia... într-o pădure un ursuleț. El ...mânca... faguri de miere și zmeură. ...Stătea... în poiană până târziu, apoi se ...ducea... la râu și ...făcea... baie.

10. Puneți verbele cu funcția de predicat la timpul trecut, fiind atenți la scrierea corectă a propozițiilor:

analiza Predicatelui

Mama ne trimite la cumpărături.
Învățătorul vă repetă îndemnul în fiecare zi.
Irina îl dojenește pe frățiorul ei.
Vlad îi cere lui Radu un creion.
Copiii se strâng în curtea școlii.

Scanned with OKEN Scanner

2. SUBIECTUL

2.1. Subiectul exprimat prin substantiv

1. Din exemplele următoare, subliniaţi cuvintele care arată despre cine se vorbeşte în propoziţie:

Şcoala şi-a deschis porţile. În bănci, copiii ascultă explicaţiile învăţătorilor. Cărţile ascund între copertele lor poveşti minunate. Zâmbesc foarte bucuroşi elevii clasei întâi. Florile strălucesc fericite la ferestre.

> ☞ ***Atenţie!***
> Forme corecte (conform DOOM²): coperţi/coperte

2. Alcătuiţi propoziţii despre: *şcoală, vacanţă, excursie, Ştefan, furtună, munte, maşină.*

3. În locul punctelor, puneţi subiectele potrivite, alese din paranteză.

Albă-ca-Zăpada ..... era nespus de frumoasă.

.....copila..... se înspăimântă grozav.

Trecu .....timpul..... în zbor.

.....piticii..... au avut grijă de fata cea frumoasă şi harnică.

(piticii, Albă-ca-Zăpada, timpul, copila)

4. Descoperiţi şi subliniaţi subiectele, punând întrebarea predicatului.

Bunica îi dărui o scufiţă roşie.
Mama a făcut ieri cozonac.
Lupul apăsă pe clanţă.
Sub cei trei stejari se află căsuţa bunicii.
Poveţele părinţilor le ascultă toţi copiii.

5. Compuneţi un text de câteva rânduri pe o temă la alegere. Subliniaţi cu o linie subiectele şi cu două linii predicatele.

6. Subliniaţi cu o linie subiectele exprimate prin substantive:

„Turmele îşi dăngăneau clopotele pe coasta de la miazăzi. (...) Cirezile veneau prin praful alb al drumului uscat, fript de secetă. Oamenii, istoviţi de muncă, dogorâţi de zăpuşeala de peste zi, se strecurau pe-ndelete spre sat."

(Ion Agârbiceanu, „Nepotul")

Scanned with OKEN Scanner

7. Formulaţi câte o propoziţie în care cuvintele „vin“ şi „poartă“, să fie, pe rând, subiecte şi predicate. Precizaţi în fiecare caz prin ce părţi de vorbire sunt exprimate.

8. Alegeţi dintre cuvintele următoare pe cele care pot avea funcţia de subiect: *aleargă, Maria, merge, zâmbeşte, gâscă, rac, serios, vas, vesel, vioară, topor, Dunărea, el, căută, cinci.*

Alcătuiţi propoziţii în care acestea să fie subiecte.

9. Înlocuiţi spaţiile punctate cu subiecte potrivite:

..... vă vizitează întotdeauna la sfârşit de săptămână?

..... se pregătesc să plece.

..... acesta are nişte urechi foarte mari.

Merge ..... să cumpere o casetă?

10. Scrieţi patru enunţuri în care subiectele să fie exprimate prin substantive proprii aflate la numărul singular sau plural. Subliniaţi cu o linie subiectele şi cu două linii predicatele.

11. Aflaţi subiectele din textul următor:

Cad fulgii de zăpadă albi şi mari. Casele au deja acoperişurile ninse. Copacii s-au îmbrăcat în straie albe. Pe întinderea pustie dispar urmele paşilor.

12. Subliniaţi subiectele şi predicatele din textele de mai jos şi analizaţi-le:

a) „Soldaţii, aduşi de prin părţile Moldovei de sus, priveau în pământ.“
(Zaharia Stancu, „Desculţ“)

b) „Spunând acestea, Radu s-a apropiat de colonel.“
(Zaharia Stancu, „Desculţ“)

c) Spre apus, soarele cobora într-o văpaie roşiatică. Păsările zburau spre cuiburile lor. Sub o tufă şi-a căutat culcuş un ciocârlan.

13. Găsiţi răspunsurile la următoarele ghicitori. Scrieţi propoziţii în care acestea să fie subiecte.

* „Ban de aur colorat
Cu pene înconjurat,
Îl puteţi ghici îndată,
Că are nume de fată!“

* „Peste ape şi pământ
Plutesc munţi purtaţi de vânt!“

* „O surcică argintie,
Numa-n apă şade vie!“

Scanned with OKEN Scanner

14. Aşezaţi într-o coloană subiectele exprimate prin substantive şi în altă coloană subiectele exprimate prin pronume.

a) „Miu (...) goneşte în pustiul întunericului. Căciula îi cade din cap. Cămaşa i se umflă de vânt."

(B. Şt. Delavrancea, „Răzmiriţa")

b) „Neculai nu voia să ştie de asta. El pesemne îşi căuta prietinul..."

(Mihail Sadoveanu, „Neculai şi prietinul său")

c) „Moroi se cutremură. Întinse birjarului încă un leu. Năduşelile îi broboară fruntea. El e de vină..."

(B. Şt. Delavrancea, „Iancu Moroi")

d) „Eu mă las puţin (...) Dar tu să ştii că eu dorm iepureşte."

(Ion Creangă, „Soacra cu trei nurori")

15. Înlocuiţi subiectele exprimate prin substantive din textul de mai jos cu pronume potrivite.

„O nouă solie porni spre Pui-de-om. În fruntea trimişilor împărăteşti era însuşi bătrânul învăţat.

– Uite, ciobănaşule, ţi-am adus fluierul îndărăt. Ţara e la grea răspântie. Măria-Sa te roagă să vii şi să dai ajutor! (...)

Ciobănaşul plecă pe câmpul de bătălie."

(Victor Eftimiu, „Fluierul ciobănaşului")

16. Să ne jucăm!

REBUS

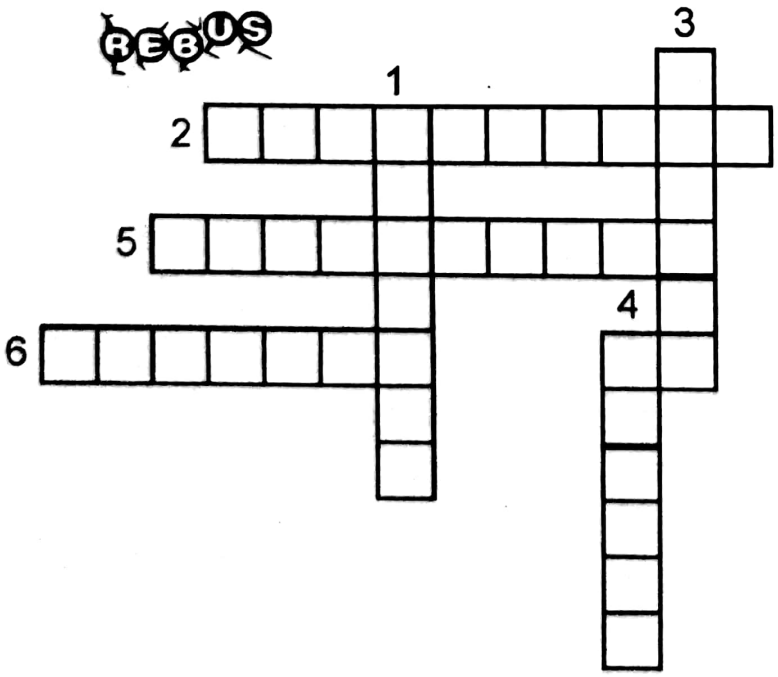

1. Parte de propoziţie despre care se comunică ceva.
2. Subiectul poate fi exprimat prin...
3. Întrebările la care răspunde subiectul. (2 cuvinte)
4. Întrebarea la care răspunde predicatul. (2 cuvinte)
5. Subiectul enunţului: „Autobuzele sosesc cu întârziere".
6. Subiectul mai poate fi exprimat prin... .

Scanned with OKEN Scanner

2.2. Subiectul exprimat prin pronume personal

1. Puneți întrebarea și aflați subiectele din propozițiile următoare:

Toamna a venit și în livadă.
Ea a adus prune coapte, gutui și nuci.
Mioara culege pere. Ea le așază cu grijă în lădițe.
Fetițele culeg prune. Ele mai și gustă din fructele parfumate.
Și noi ne-am hotărât să le dăm o mână de ajutor.
Voi nu veniți?

2. Completați propozițiile, folosind pronume personale cu funcție de subiect:

..... mergeam la teatru. ..... te-ai înscris la concurs?
..... s-au dus la muzeu. ..... rezolvă multe probleme.

3. Alcătuiți patru propoziții în care subiectul să fie exprimat prin pronume personal și pronume personal de politețe.

4. Subliniați subiectele din enunțurile următoare și apoi analizați-le:

Noi nu am făcut o alegere rea venind la munte.
El se grăbește spre linia de sosire.
Eu nu cred. Dumneavoastră ați greșit.
Dumnealor se odihnesc după obositorul drum de întoarcere.

5. Înlocuiți casetele din text cu pronume potrivite. Aflați ce sunt acestea ca părți de propoziție.

a) ***Poveste***

Făt-Frumos plecă din casa părintească. Curând [ ] ajunse într-o pădure de argint. A întâlnit acolo lighioane de tot felul, care mai de care mai fioroase; dar [ ] nu i-au făcut rău. De ce? Pentru că [ ] era bun la suflet. Zmeii erau dușmanii cei mai de temut. [ ] voiau să-l omoare. Credeți că vor reuși? [ ] nu cred.

Scanned with OKEN Scanner

b) ***În deltă***

Păsări de tot felul zboară în ostroavele de verdeață. [Ele] sporesc farmecul Deltei.

Peşti mari şi mici înoată în limpezimea apei. [Ei] se văd ca nişte săgeți.

Cocorii poposesc după lungul lor drum. [Ei] rămân chiar şi iarna.

6. Întregiți propozițiile cu subiecte exprimate prin pronume personale şi pronume personale de politețe:

..... Tu ..... ai scris o compunere frumoasă.

..... Voi ..... mergeți la Palatul Copiilor?

..... El ..... privesc împreună cu învățătorul expoziția de desene.

..... Voi ..... lucrați la o nouă carte?

..... Noi ..... strângem flori şi frunze pentru „Abilități practice".

7. Alcătuiți propoziții în care pronumele „ele", „dumnealor", „noi", „dumneaei" să fie subiecte.

2.3. Locul subiectului în propoziție

1. Subliniați subiectul cu o linie şi predicatul cu două linii. Observați locul subiectului în propoziție în raport cu predicatul (înainte sau după predicat).

a) Clopotele bat la biserica satului.
Bat clopotele la biserica satului.

b) „Fusul îmi sfârâia pe la urechi. Eu mă uitam la cer, printre frunzele dudului. De sus parcă se scutura o ploaie albastră."

(după B. Şt. Delavrancea, „Bunica")

2. Formulați propoziții, respectând locul subiectului în propoziție ca în enunțurile următoare:

Sună ceasul.
Miroase valea a floare de salcâm.
Se întorc turmele de oi. Coboară ciobanii.
Au înflorit toporaşii.
S-a copt zmeura.

Scanned with OKEN Scanner

3. Încercuiți subiectele din textul următor, observând locul lor în propoziție:

Vulpea s-a apropiat de curtea cu păsări.
Ea s-a uitat printre ulucile gardului.
Nepăsători și veseli, puișorii ciuguleau în jurul cloștii.
Deodată s-a auzit un zgomot. Parcă presimțind primejdia, cloșca și-a chemat puișorii. Dăduse greș vulpea!

4. Formulați propoziții în care cuvintele „elevul", „Marta" și „ei" să fie subiecte și să ocupe poziții diferite în propoziție.

5. Subliniați cu o linie subiectele și cu două linii predicatele. Analizați subiectele și precizați locul lor în propoziție.

„Trăia prin părțile Tecuciului un om foarte trist. Întreaga familie îi pierise atinsă de o molimă grozavă. El rămăsese singur pe lume. Durerii și dorului după familia pierdută i se adăuga acum singurătatea. Și parcă, de la un timp, nici o treabă nu se mai lipea de el."

(după „Legende și povestiri cu albine)

6. Alcătuiți propoziții după model, observând locul subiectului în propoziție:

Model: *Prietenii mei au sosit. Au venit și verișorii lor.*

2.4. Acordul predicatului cu subiectul

1. Schimbați enunțul după model și explicați modificările făcute:

Model: *Fetița îngrijește florile.* *Fetițele îngrijesc florile.*

Vrăbiuța ciripește voioasă. Vrăbiuțele ciripesc voioase

Floricica apare la fereastră. Floricelele apar la fereastra

Eu rezolv multe probleme. Noi rezolvam multe probleme

Tu scrii o compunere. Voi scrieți compuneri

2. Potriviți cuvintele din paranteză pentru a realiza acordul predicatului cu subiectul.

Zăpada (a scărțâi) scărțâie sub picioare.
Șoarecele de câmp (a se trezi) se trezește din somn.
Iepurele (a ciuli) ciulește urechile.

Scanned with OKEN Scanner

Căprioarele (a scormoni) zăpada în căutarea unor mugurași.
Steluțe lucitoare (a împodobi) copacii.
Vremea (a se înrăutăți) mult.

3. Alegeți forma corectă a predicatului în textele următoare:

a) Luminița (*se arăta*, *se arătau*) iar în negura pădurii. Și prichindeii rămași sub răchită (*a zâmbit*, *au zâmbit*) cu prietenie duducii Lizuca. Apoi (*s-au dus*, *s-a dus*) în peștera lor fermecată.

b) În toată pădurea (*domneau*, *domnea*) o tăcere mare și rece. Pe frunze (*atârnau*, *atârna*) picături mari de apă. În calea noastră (*au apărat*, *a apărut*) o căprioară.

4. Subliniați subiectele cu o linie și predicatele cu două linii, apoi marcați acordul dintre ele printr-o săgeată.

a) „Palatul cel cu fală a căzut în țărână, tot sub aceeași vrajă. Și a rămas afară doar muntele de sare.

Mai înainte vreme, venea pe aicea ursul. El se cățăra pe munte. Și scormonea cu gheara. Căuta, pesemne, aur."

(Alexandru Mitru, „În țara legendelor")

b) „Nuiele mlădioase se ating, mișcate de vânt.
Pe prundiș, pe nisipul mărunt, urmele pașilor lui s-au umplut cu apă..."

(Gheorghe Tomozei, „S-au aurit a toamnă pădurile...")

c) „Auzind hotărârea judecătorului, frații cei mari (...) au plecat rușinați, alături de fratele cel mic."

(Alexandru Mitru, „Povești cu tâlc")

5. Modificați numărul la care se află subiectele în propozițiile de mai jos și faceți transformările necesare.

Frunza foșnește pe ramuri.
Puii ciugulesc boabele aurii.
Firele de iarbă se uscau sub căldura soarelui.
Bradul s-a înălțat falnic spre cer.
Rândunica își construiește cuibul.

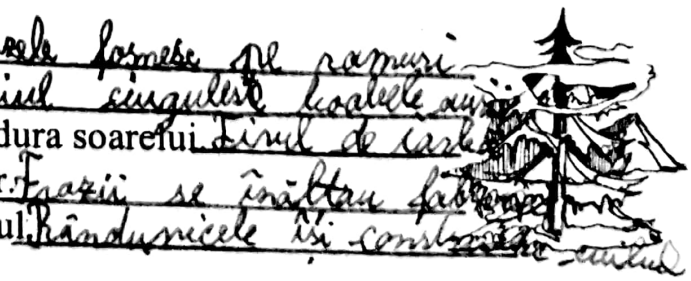

6. Schimbați numărul subiectelor și realizați acordul cu predicatele.

a) Eu plec la pescuit. Un tovarăș mă însoțește. El are la mine totul pregătit. Își ia și el undițele și momeala. Noi ajungem. Eu mă instalez încet pe malul apei. Peștele va prinde momeala?

Scanned with OKEN Scanner

b) „Uşa s-a închis cu cheia.
Focu-şi pâlpâie scânteia...“
(Otilia Cazimir, „Poveste de omăt“)

7. Înlocuiţi casetele cu predicatele dintre paranteze, astfel încât fiecare să se acorde cu subiectul său:

A doua zi de dimineaţă, Iliuţă, cu traista de mâncare după gât, [a pornit] (a porni) iarăşi la drum.

[a plecat] (a pleca) pe malul râului. Nu [se întoarce] (a se întoarce) la tatăl său, făcând din nou pe obositul. Din depărtare [mai privi] (a mai privi) o dată spre casa părintească. Satele [se înşiruie] (a se înşira) până departe. Prin sate [muncea] (a munci) şi la plug, şi la semănat, [cara] (a căra) şi lemne în pădure. Ţăranii îl [laudau] (a lăuda). Iliuţă [a câştigat] (a câştiga) bani după munca lui.

(după „Poveşti cu tâlc“)

8. Scrieţi enunţuri după schemele:

a) P + S; b) S + P; c) $\frac{S}{s.} + \frac{P}{v.}$; d) $\frac{P}{v.} + \frac{S}{pron.}$.

9. Scrieţi cinci enunţuri. Notaţi predicatele şi subiectele cu simbolurile lor. Scrieţi prin ce sunt exprimate.

10. Alcătuiţi trei enunţuri în care predicatele să răspundă la întrebarea „ce face? (ce fac)?“.

Scanned with OKEN Scanner

Recapitulare

1. Citiți următoarele propoziții așa cum sunt scrise, apoi fără subiecte și predicate. Ce observați?

Pescarii pescuiesc din bărci.
Luntrea alunecă ușor.
Ei aruncă năvoadele.
Năvoadele se umplu cu pește.
Pescarii pleacă mulțumiți acasă.

2. Puneți întrebări pentru a afla părțile principale de propoziție. Subliniați-le.

Cățelul se gudură pe lângă stăpân.
El însoțește băiețelul în parc.
Mingea scapă într-un tufiș.
Cățelul aduce mingea.
Copiii din parc fac mare haz.
Băiețelul merge la stadion însoțit de cățel.

3. Subliniați predicatele din textul de mai jos, apoi formulați cu ele alte propoziții.

„Vulpoiul se apropie de lup.
– Mai spune o dată (...)
– Cui trece primul, îi tai coada, drept plată pentru toți."

(Sergiu Milorian, „Vulpișor")

4. Alcătuiți propoziții simple cu predicatele: *se arată, a început, scrie, a plecat.*

5. Completați spațiile punctate cu predicatele dintre paranteze, fiind atenți la acordul predicatului cu subiectul.

Toată lumea .....coboară..... din tren. *(a coborî)*

Călătorii .....merg..... spre ieșire. *(a merge)*

Bunica îi .....așază..... căciulița pe cap nepoțelei. *(a așeza)*

Ea o .....privește..... cu dragoste. *(a privi)*

Apoi ele .....pornesc..... împreună spre ușă. *(a porni)*

Câțiva călători le .....fac..... loc. *(a face)*

Scanned with OKEN Scanner

6. Schimbați numărul substantivelor sau al pronumelor care au funcția de subiect. Scrieți noile propoziții.

Stejarul privește falnic. Pe crengile sale puternice veverița sare veselă. În scorbura adâncă ea și-a făcut provizii pentru iarnă. Veverița a strâns ghindă și alune. La iarnă roșcata va ronțăi liniștită la căldură. Vântul rece nu o va atinge. Ea este bucuroasă!

7. Completați spațiile punctate cu părțile de propoziție cerute:

(ce face?) *(unde?)*
Cristina ...merge la școală.......... .

(ce fac?) *(cum?)*
Elevii ...merg dimineața în excursie...

(ce fac?) *(când?)*
Ei ...aleargă acum... .

(ce fel de?) *(ce face?)* *(unde?)*
Soarele ...auriu cade în apa mării...

(ce fac?) *(cum?)*
Iepurașii ...aleargă repede...

8. Alcătuiți propoziții în care locul predicatului și al subiectului să se schimbe.

9. Formulați câte o propoziție în care subiectul să fie exprimat prin substantive la numere diferite și prin pronume personale la persoane diferite.

10. Analizați subiectul și predicatul din fiecare propoziție. Precizați care este locul subiectului în raport cu predicatul.

Circul

Circul și-a întins cortul în poiană. A venit ora reprezentației. Prezentatorul, într-un costum colorat, anunță spectacolul:

– Sosește Mirabela împreună cu elefantul ei savant!

Micii spectatori n-au văzut niciodată un elefant.

El își poartă stăpâna până la spectatori. Merge apoi pe picioarele din față. Publicul aplaudă.

Scanned with OKEN Scanner

Evaluare

1. Completaţi cu subiecte potrivite următoarele propoziţii:

..... au înflorit pe dealuri.

Cad ..... repezi de primăvară.

Se întorc ..... din ţările calde.

..... şi-au construit un cuib mare pe un acoperiş.

..... răsună de cântecul păsărelelor.

2. Găsiţi forma corespunzătoare a predicatelor:

Prepeliţa împreună cu puii (a trăi) liniştiţi.

Ei (a se hrăni) cu boabe de grâu rămase pe mirişte.

În nopţile răcoroase puii (a se adăposti) sub aripile ocrotitoare ale mamei.

Acolo (a fi) cald. Mama îi (a veghea) cu toată dragostea.

Lecţiile de zbor (a se desfăşura) dimineaţa. În timpul zilei uliii (a se roti) deasupra câmpului.

3. Schimbaţi numărul subiectului şi realizaţi acordul predicatului cu subiectul.

Un dovleac a răsărit lângă un copac.

El s-a întins în jurul copacului şi l-a întrecut în înălţime.

Dovleacul s-a lăudat faţă de copac.

Copacul i-a răspuns să aştepte bruma. Zăpada îl va da jos grămadă.

4. Alcătuiţi propoziţii în care cuvântul „car" să reprezinte părţi de vorbire diferite, cu funcţie de subiect şi de predicat.

5. Scrieţi forma corectă a predicatului, reconstituind proverbele:

a) Munca ne (*a scăpa*) de trei rele: de urât, de fapte rele şi de sărăcie.

b) Când doi (*a se certa*), al treilea (*a câştiga*).

6. Analizaţi subiectele şi predicatele:

Guiţ-Guiţ, purceluşul roz, mănâncă mult. El creşte văzând cu ochii. Voi ştiaţi că purceluşul se trezeşte noaptea şi goleşte frigiderul? Frigiderul nu se închide cu cheia!

Scanned with OKEN Scanner

FELUL PROPOZIŢIILOR

1. PROPOZIŢIA SIMPLĂ

1. Pentru subiectele din prima coloană, găsiţi predicatele potrivite în a doua coloană:

Iarna •	• se usucă
Păsările •	• se veştejesc
Cerul •	• se apropie
Vântul •	• s-a întunecat
Iarba •	• bate
Florile •	• călătoresc

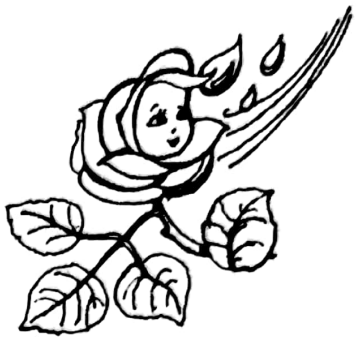

2. Completaţi pentru a obţine propoziţii simple:

a) Georgeta .....

Noi .....

Merele .....

Gândăcelul .....

Fluturaşii .....

Elevul .....

b) Răsare .....

Se ivesc .....

..... susură.

..... se agită.

..... strălucesc.

3. Formulaţi cinci propoziţii simple. Subliniaţi subiectele cu o linie şi predicatele cu două linii.

4. Continuaţi textul început mai jos, cu propoziţii simple, legate între ele prin înţeles.

Noaptea a venit. Se ivesc stelele. Apare luna. Cerul se luminează.

.....

5. Formulaţi propoziţii simple după schemele de mai jos:

a) S + P; b) P + S; c) P.

Scanned with OKEN Scanner

2. PROPOZIŢIA DEZVOLTATĂ

1. Dezvoltaţi propoziţiile simple:

Vântul bate ..... . Vânătorul ..... un iepure.

Zăpada se cerne ..... . Grigore se dă ..... .

Animalele ..... caută ..... .

2. Transformaţi următoarele propoziţii dezvoltate în propoziţii simple:

Capra pleacă după mâncare.
Iedul cel mare deschide uşa.
Lupul mănâncă iedul cel neascultător.
Vinovatul primeşte pedeapsa meritată.
Şi aşa s-a terminat povestea.

3. Alcătuiţi un scurt text cu titlul „Vacanţa mare". Subliniaţi subiectele cu o linie, predicatele cu două linii şi celelalte părţi de propoziţie cu o linie şerpuită.

4. Completaţi şi realizaţi schemele propoziţiilor obţinute:

Cade o ploaie ..... . Au înflorit trandafirii ..... .

Curcubeul se vede ..... . Roua străluceşte pe ..... .

Vremea ..... a sosit ..... .

5. Formulaţi propoziţii după următoarele scheme:

a) $\frac{\text{S}}{\text{subst.}} + \frac{\text{p.s.}}{\text{subst.}} + \frac{\text{P}}{\text{verb}} + \frac{\text{p.s.}}{\text{subst.}}$;

b) $\frac{\text{S}}{\text{subst.}} + \frac{\text{p.s.}}{\text{adj.}} + \frac{\text{P}}{\text{verb}} + \frac{\text{p.s.}}{\text{subst.}}$;

c) $\frac{\text{P}}{\text{verb}} + \frac{\text{S}}{\text{pron.}} + \frac{\text{p.s.}}{\text{subst.}}$;

d) $\frac{\text{P}}{\text{verb}} + \frac{\text{p.s.}}{\text{subst.}} + \frac{\text{S}}{\text{subst.}}$.

6. Schimbaţi propoziţiile pozitive în propoziţii negative:

Model: *Stiloul scria.* *Stiloul nu scria.*

Vine tata. ..... .

Iarna se apropie. ..... .

Râul a îngheţat. ..... .

S-a ivit luna. ..... .

Scanned with OKEN Scanner

7. Subliniaţi enunţurile negative:

În călătoria cu trenul, nu vă aplecaţi pe fereastră!
În autobuz, cedaţi locul persoanelor în vârstă!
Nu aruncaţi hârtii pe stradă! În vizită, comportaţi-vă civilizat!

8. Compuneţi un text format din propoziţii afirmative şi propoziţii negative.

9. Daţi exemplu de trei propoziţii pozitive şi cinci propoziţii negative.

10. Completaţi propoziţiile utilizând cuvintele alăturate:

Costel ..... cacao cu lapte.	*nu merge*
El ..... după minge.	*bea*
Azi, Aurora ..... la şcoală.	*se desfăşoară*
Lecţiile ..... după-amiază.	*a spart*
Gigel ..... un geam.	*nu aleargă*
Nicu ..... astăzi pe stadion.	*n-a venit*

11. Scrieţi propoziţii dezvoltate în care să folosiţi părţile de vorbire: *copil, noi, ciorchine, îngheţată, doisprezece, nouă, el.*

12. Alcătuiţi propoziţii dezvoltate în care verbele „pune", „aştept", „ne bucurăm", „vă ascundeţi", „culege" să fie predicate. Schimbaţi numărul predicatelor şi realizaţi modificările necesare.

13. Subliniaţi predicatele şi apoi împărţiţi textul de mai jos în propoziţii, folosind bare verticale.

„Călătoreau pe sloiuri de gheaţă, treceau de pe un sloi pe altul; când zărea undeva la margine, o morsă întinsă la soare sau o ceată întreagă, puiul apuca blana ursoaicei cu dinţii."

(Cezar Petrescu, „Fram, ursul polar")

Scanned with OKEN Scanner

PĂRŢILE SECUNDARE DE PROPOZIŢIE

1. Completaţi spaţiile punctate cu părţi secundare de propoziţie respectând întrebările formulate:

Soarele încălzeşte *(cum?)* puternic .

Păsările se adăpostesc *(unde?)* sub frunze .

Copiii se scaldă *(unde?)* în apă *(ce fel de?)* caldă

(Când?) Vara grâul *(ce fel de?)* galben se leagănă *(cum?)* uşor .

Combinele strâng *(ce?)* grâul .

Lanul *(ce fel de?)* galben îţi încântă *(ce?)* privirea .

2. Faceţi analiza următoarelor propoziţii, după modelul:

Model: *Păsărelele ciripesc voioase.*

S P p. s.

Razele soarelui încălzesc pământul.

Căldura lui coace fructele.

În livezi se culeg merele dulci şi parfumate.

Copiii harnici ajută la cules.

Cântecul se aude de departe.

3. Alcătuiţi propoziţii dezvoltate după schemele:

a) S P p. s.; b) S p. s. P p. s.; c) p. s. S P

4. Subliniaţi părţile secundare de propoziţie şi arătaţi prin ce părţi de vorbire sunt exprimate.

a) „Cățelul (...) se repezi cu larmă spre lumina străină."

(Mihail Sadoveanu, „Dumbrava minunată")

b) „Hultanul căscă ciocul cârligat (...).

Moş Savu (...) ridică degetele sângerate. (...) Avea în vârful clonţului o boabă de rubin."

(Mihail Sadoveanu, „Hultanul")

5. Descoperiţi întrebările părţilor secundare din textul ce urmează. Subliniaţi aceste părţi secundare.

„Într-o liniște deplină, (...) stam singur și mă împresura tăcerea adâncurilor ca o mare."

(Mihail Sadoveanu, „Neagra Şarului")

Scanned with OKEN Scanner

6. Scrieți cinci propoziții în care cuvintele „plăpând", „curate", „roșii", „proaspete", „duioasă" să fie părți secundare care determină substantive.

7. Arătați la ce întrebări răspund părțile secundare de propoziție din enunțurile următoare și specificați prin ce părți de vorbire sunt exprimate.

Îmi plac merele moi, coapte.
Gabi are o minge mare, elastică.
Căprioara zveltă traversează poiana înverzită.
Covrigii calzi și moi sunt mâncați cu plăcere.
Ne-a primit într-o odaie înaltă și spațioasă.

8. Înlocuiți spațiile punctate cu părți secundare care să răspundă la întrebările alăturate:

Floarea ..... (substantiv – a cui?) ..... (adjectiv – care?) a înflorit ..... (unde?) ..... (adjectiv – ce fel de?) ..... (adjectiv – care?) penar este pe biroul ..... (substantiv – al cui?).

9. În propozițiile de mai jos, subliniați părțile secundare care determină un verb și notați întrebările la care răspund:

Apa curge repede la vale.
Valurile se sparg de maluri.
Sălciile se apleacă deasupra apei.
Vuietul se aude până departe.
Luntrea spintecă valurile repezi.

10. Subliniați părțile secundare:

„Un ciripit străin o miră. Și cea dintâi rândunică (...) taie albastrul că o săgeată."

(Emil Gârleanu, „Frunza")

11. Precizați întrebările substantivelor din textul de mai jos și arătați ce sunt ca părți de propoziție.

Caldarâmul miroase a ploaie răcoroasă de vară.
Buchetele de trandafiri roșii stau mândre pe tulpina înaltă.
În grădină florile s-au înviorat după ploaie.

Scanned with OKEN Scanner

Recapitulare

1. Ordonați cuvintele date pentru a obține cinci propoziții simple.

circulă | fluturașul | învață | elevul | răsare | ele

pietonii | zboară | vorbesc | luna

2. Completați spațiile punctate. Alegeți dintre cuvintele: *se joacă, derapează, cade, miaună.*

Mașina ..... . Fetele ..... .

Pisica ..... . Ninsoarea ..... .

3. Dezvoltați propozițiile simple de la exercițiul 2.

4. Subliniați cu o linie enunțurile afirmative și cu două linii enunțurile negative din textul următor:

Prepelița i-a învățat pe pui să zboare. Puiul cel mare n-a ascultat. El a fost împușcat în aripă de către vânător. A căzut într-un lăstar. Puiul i-a strigat neajutorat pe frații săi.

5. Dați exemplu de trei propoziții simple afirmative. Transformați-le în propoziții dezvoltate negative.

6. Scrieți textele de mai jos și apoi scoateți la margine părțile secundare de propoziție. Indicați întrebările.

a) „Pale de lumină se zbăteau în întuneric."

(Mihail Sadoveanu, „Povestea cu iepurii")

b) „Proaspătă și sperioasă,
Rază nouă-mi intră-n casă."

(Otilia Cazimir, „Floare la ureche")

7. Încercuiți părțile secundare de propoziție care determină un verb și notați întrebările la care răspund:

„În zadar îngheți pământul,
Ucizi florile și stupii
Și trimiți moartea cu vântul
Și trimiți foamea cu lupii."

(Vasile Alecsandri, „Bradul")

Scanned with OKEN Scanner

8. Găsiți trei propoziții în care cuvintele: „încet", „grele", „zbârlit", „mărunt" să fie părți secundare de propoziție.

9. Alcătuiți câte o propoziție după schema:

a) $\frac{\text{S}}{\text{s.}} + \frac{\text{p. s.}}{\text{adj.}} + \frac{\text{P}}{\text{v.}}$; b) $\frac{\text{p. s.}}{\text{adj.}} + \frac{\text{S}}{\text{s.}} + \frac{\text{P}}{\text{v.}} + \frac{\text{p. s.}}{\text{s.}}$.

10. Analizați părțile de propoziție:

Ciorchinii dulci atrăgeau albinele în vie.

Evaluare

TESTUL 1

1. Scrieți după dictare. Cuvintele subliniate folosiți-le în alte propoziții dezvoltate, create de voi:

„Bătrânul zâmbi din nou și grăi astfel:

– Eu știu unde se ascunde zmeul și am să te ajut să-i dai de urmă, dar în schimbul a tot ce fac pentru tine ajută-mă, rogu-te, și tu."

(Vladimir Colin, „Basme")

2. Completați spațiile punctate folosind cuvinte potrivite: *roz*, *părăsi*, *porumbul*, *clipocitul*, *verzi*, *s-a oprit*. Ce sunt ele ca părți de propoziție?

a) „Cu podoaba zdrențuită
Tremură pe câmp .....
(Octavian Goga, „Toamna")

b) Albina ..... pe un trandafir ..... .

c) Jurjac ..... casa și livada sa dragă.

d) „Străbătea ..... lin al valurilor ..... în stâncile și în ghețurile de jos."

(Cezar Petrescu, „Fram, ursul polar")

3. Transformați propozițiile simple de mai jos în propoziții dezvoltate. Subliniați cu o linie subiectul și cu două linii predicatul.

Pomul a rodit. Se aude clopotul. Valea răsună.

Scanned with OKEN Scanner

4. Analizaţi părţile secundare de propoziţie din enunţul:

„Albina zboară neobosită sub razele soarelui, din floare în floare (...). Urâciosul păianjen îşi ţese pânza prin cele mai ascunse cotloane (...)."

(Sorin Bodolea, „Albina şi păianjenul")

5. Compuneţi o propoziţie după următoarea schemă:

$$\frac{\text{P}}{\text{verb}} + \frac{\text{p. s.}}{\text{subst. comun}} + \frac{\text{S}}{\text{subst. propriu}}.$$

6. Puneţi semnele de ortografie şi de punctuaţie corespunzătoare:

Grădina cu legume are brazde cu [?] roşii [,] castraveţi [,] vinete [.]

Gicu o îngrijeşte cu multă răbdare [.] Peste gard se aude vocea lui Vlad [?]

– Vii să ne jucăm [?]

– Nu pot [!] Este timpul să ud varza [.]

TESTUL 2

1. Dezvoltaţi propoziţiile simple:

Zăpada s-a aşternut. Ghiocelul a răsărit. Mieluşeii zburdă.

2. Faceţi analiza substantivelor din textul următor şi arătaţi ce rol au în propoziţie:

„Pe drumurile acestea ale apelor (...) şi omul rătăceşte."

(Mihail Sadoveanu, „Taine")

3. Formulaţi două propoziţii în care verbele „a scrie" şi „a ascunde" să fie predicate.

4. Alcătuiţi propoziţii în care cuvântul „pădure" să fie subiect şi parte secundară de propoziţie.

5. Scrieţi după dictare. Subliniaţi cu o linie subiectele, cu două linii predicatele şi cu o linie şerpuită părţile secundare de propoziţie.

a) „Atunci împăratul, supărat, chemă pe feciorii lui cei mai mari."

(Petre Ispirescu, „Prâslea cel voinic şi merele de aur")

b) „Tata conduce un camion. Într-o maşină mică n-ar încăpea."

(Octav Pancu-Iaşi, „Cătelul latră la nesfârşit")

Scanned with OKEN Scanner

TESTE FINALE

TESTUL 1

Citiți textul următor și rezolvați cerințele:

„Aveam o muzicuță pe cinste. Mi-a dispărut într-o recreație. Și ce muzicuță era! Parcă o văd. Nu era ca toate muzicuțele. Avea și schimbător. Abia mi-o cumpărase tata. O groază de bani a dat pe ea. El nu știe că n-o mai am. Dacă ar afla, s-ar supăra pe mine."

(Nicuță Tănase, „Muzicuța cu schimbător")

1. Înlocuiți grupurile de cuvinte cu termeni având sensuri asemănătoare: *pe cinste, o groază de, recreație.*

2. Precizați cuvintele cu sens opus următoarelor: *a dispărea, a cumpăra, a se supăra.*

3. Alcătuiți câte un enunț cu: *într-o, s-ar/sar, s-a/sa.*

4. Completați propoziția „Nu era ca toate muzicuțele." cu semnul de punctuație potrivit care să exprime o întrebare sau o exclamare.

5. Extrageți din text cuvintele care conțin „mb", „mp", la care mai adăugați alte patru asemenea cuvinte.

6. Notați forma de plural a substantivului „recreație" și a altor patru substantive care se comportă similar.

7. Transcrieți din text patru pronume personale și precizați persoana și numărul acestora.

8. Subliniați cu o linie subiectele și cu două linii predicatele din următoarele propoziții și precizați locul subiectelor față de predicate.

„Abia mi-o cumpărase tata. (...) El nu știe (...)."

9. Analizați părțile de vorbire prin care sunt exprimate părțile principale de propoziție de la punctul anterior.

Scanned with OKEN Scanner

10. Puneți la numărul plural predicatele din propozițiile de mai jos, apoi transcrieți-le!

M-a dispărut într-o recreație. Și ce muzicuță era! (...) El nu știe (...)"

TESTUL 2

Citiți textul de mai jos și rezolvați cerințele:

„Am avut un somn greu, zbuciumat, cu zvârcoliri și gemete. Când am deschis ochii, casa era plină. Era seară. Toate rudele veniseră să mă vadă. Aflaseră. Am dormit mai bine de cinci ceasuri. Toți stăteau în jurul patului. Vorbeau despre mine. Toți se mirau și-l vorbeau de rău pe tata că nu le-a dat de veste că sosesc, ca să vină la gară cu căruța."

(Nicuță Tănase, „Am fugit de-acasă")

1. Enumerați cuvintele având sens opus față de următoarele: *greu, zbuciumat, a deschide, plină, a veni, rău.*

2. Alcătuiți câte o propoziție în care cuvintele „ochi", „ceas" și „somn" să aibă alt sens decât în text.

3. Notați cuvintele având același sens cu următoarele: *a vedea, a afla, în jurul, a se mira, a da de veste, a sosi.*

4. Menționați forma de plural sau de singular a substantivelor indicate și subliniați la fiecare grup de sunete „ea":

gemete → gemete ..... seară → seri .....

5. Extrageți primele două adjective din text.

6. Recunoașteți numeralul din text și scrieți un altul compus provenit din acesta.

7. Transcrieți din text verbele care conțin grupul de sunete „eau" și precizați persoana și numărul. Schimbați numărul acestora și scrieți forma corespunzătoare.

Scanned with OKEN Scanner

8. Precizați care sunt părțile de propoziție din primul enunț al textului și realizați schema acestuia.

9. Transcrieți o propoziție simplă din text.

10. Analizați două pronume personale aflate la persoane diferite.

TESTUL 3

Citiți și rezolvați cerințele:

„A patra zi, un soare generos de toamnă încălzea oblic, dar cu puteri vărătice, coasta Mării Negre, de la Constanța la Mangalia."

(Gala Galaction, „Doctorul Taifun")

1. Alegeți ce fel de enunț este (tăind celelalte variante): text, propoziție simplă, frază, propoziție dezvoltată.

2. Înlocuiți cuvintele subliniate cu altele având același sens:

Musafirul fusese generos, oferind daruri copiilor.

Mama mângâia copilul cu vorbe blânde.

3. Indicați cuvintele cu sens opus pentru: *generos, a încălzi, putere, oblic.*

4. Formați cuvinte noi după model:

Model: *cald → a încălzi*

blând → ..... mugure → .....

dulce → ..... pachet → .....

frunză → ..... sămânță → .....

5. Extrageți din enunț cuvintele care conțin grupurile de sunete „ea" sau „oa". Adăugați la acestea câte două cuvinte noi.

6. Alcătuiți propoziții în care termenul „coastă" să aibă sensuri diferite.

Scanned with OKEN Scanner

7. Transcrieți din enunț patru substantive comune și trei substantive proprii.

8. Copiați un numeral și două adjective.

9. Subliniați cu o linie subiectul și cu două linii predicatul.

10. Identificați părțile secundare de propoziție și precizați prin ce părți de vorbire sunt exprimate.

TESTUL 4

Citiți textul următor și rezolvați cerințele:

„Se întorcea regele got de la Dunăre, cu marea lui oaste. Și ei trebuie să știe ce va face regele got cu marea sa oaste, când va da de grâul răsărit. Sosi întâi prințul cu un pâlc de călăreți. Îl știau. Era un băiat înalt și frumos. Își scosese coiful strălucitor și pletele îi fluturau în vânt. Sosi și regele goților. Descăleca și se aplecă asupra grâului de-abia răsărit. Smulse câteva fire, de rădăcinile cărora mai atârnau încă boabe ca niște perle (...).

Regele se ridică și dădu poruncă să fie ocolit lanul de grâu, ca să nu-l calce caii cu copitele."

(Marin Ioniță, „Vatra de la răscruce")

1. Notați cuvintele având același sens cu următoarele: *a se întoarce, a ști, a sosi, strălucitor, a da poruncă, oaste.*

2. Extrageți din text cinci cuvinte și indicați cuvintele cu sens opus.

3. Despărțiți în silabe, urmărind corespondența între litere și sunete în cuvintele: *întorcea, regele, strălucitor.*

4. Puneți substantivele următoare la celălalt număr:

a) oaste – .....
vânt – .....
coif – .....
rege – .....
prinț – .....
băiat – .....

Scanned with OKEN Scanner

b) boabe – boală ..... caii – cal .....

rădăcini – rădăcină ..... călăreții – călăreț .....

fire – fir ..... goții – gat .....

5. Adăugați câte un adjectiv la formele substantivelor indicate la punctul b) al exercițiului anterior.

6. Analizați primele două pronume personale din text.

7. Formulați câte o propoziție utilizând cuvinte care conțin grupurile „ee", „oo", „ii". Despărțiți în silabe aceste cuvinte.

8. Schimbați numărul verbelor și alcătuiți cu noile forme propoziții simple:

a) se întoarce – se întorc
soseşte – sosesc
smulge – smulg

b) știau – știu
fluturau – fluturi
atârnau – atârna

9. Realizați schema primei propoziții precizând părțile de propoziție și prin ce părți de vorbire sunt exprimate.

10. Precizați părțile de propoziție din enunțul: „Sosi întâi prințul cu un pâlc de călăreți." și analiză morfo sintactică

TESTUL 5

Citiți textul următor și rezolvați cerințele:

„Pe jos păşunea era arsă de secetă, ruptă, verde închis bătând spre maro, desişul era înțesat cu plase de păianjen și pe cerul ultramarin mai mulți corbi sclipitori se roteau deasupra unei stânci proaspăt părăsite. Se vedeau, departe, Cheile Roşii, soarele își pregătea pe-acolo culcuș din nori scămoşi, stropiți cu purpură..."

(Ioan Dan Bălan, „Omul de piatră")

1. Indicați pe caiet cuvintele cu sens opus pentru: *jos, mulți, închis, deasupra, departe.*

Scanned with OKEN Scanner

2. Scrieţi formele de plural ale substantivelor:

păşunea – păşuni ..... corbul – corbi .....

păianjenul – păianjeni ..... norul – nori .....

3. Compuneţi de la următoarele cuvinte adjective care să arate culori:

trandafir – trandafiriu ..... argint – argintat .....

purpură – purpuriu ..... aramă – arămuiu .....

4. Aşezaţi două dintre adjectivele obţinute la exerciţiul 3 pe lângă substantive potrivite la numărul plural, înainte şi după acestea, în cadrul unor propoziţii.

5. Formaţi adjective după model:

Model: *scamă → scămos*

stâncă → stâncos ..... lemn → lemnos .....

secetă → secetos ..... prăpastie → prăpăstios .....

6. Transcrieţi din text două verbe terminate în grupul „eau“, apoi schimbaţi-le numărul în cadrul unor propoziţii simple.

7. Explicaţi utilizarea primelor două virgule în text.

8. Alcătuiţi câte o propoziţie în care cuvintele „plasă“ şi „proaspăt“ să aibă alte sensuri decât în text.

9. Realizaţi schema propoziţiei:

... soarele îşi pregătea pe-acolo culcuş din nori scămoşi, stropiţi cu purpură.

10. Transformaţi propoziţia de mai jos în propoziţii simple.

... Pe cerul ultramarin mai mulţi corbi sclipitori se roteau deasupra unei stânci proaspăt părăsite.

Scanned with OKEN Scanner

TESTUL 6

Citiți textul următor și rezolvați cerințele:

„Ținutul era plin cu animale de vânat: iepuri, vulpi, reni și lupi și în curând apărură și focile în turme numeroase, care aduseră după ele periculoșii urși albi.

După ce vasul „Năluca" se stabili temeinic în mijlocul micului golf, eschimoșii aflară repede de noua veste și începură să apară în grupuri din ce în ce mai mari, cu sănii trase de câini."

(Alexandru Iclozean, „Vrăjitorul eschimoșilor")

1. Alcătuiți o propoziție în care cuvântul „vas" să aibă alt sens decât în text.

2. Notați cuvintele având același sens cu: *ținut, a apărea, numeroase, periculos, repede, veste.*

3. Completați cuvântul care arată *o mulțime.*

Exemplu: *turmă de foci*

.....haită..... de lupi

.....herghelie..... de cai

.....stână... de oi

.....cireadă. de vaci

4. Explicați utilizarea semnului de punctuație „:" în primul enunț.

5. Arătați de ce s-a scris cu „ii" expresia „periculoșii urși".

6. Formulați propoziții în care cuvântul „nouă" să reprezinte două părți de vorbire diferite. Precizați-le.

7. Despărțiți în silabe cuvintele: *focile, numeroase, eschimoșii, temeinic, sănii.*

8. Scrieți formele de singular ale substantivelor arătând animale din text.

9. Analizați pronumele personal din text.

10. Construiți propoziții cu substantivele: *renii, lupii, câinii.*

Scanned with OKEN Scanner

TESTUL 7

Citiți textul următor și rezolvați cerințele:

Frățiorul

„Sunt un cangur mic și foarte fericit. Mă numesc Anatol. Toată ziua, stau la căldurică, în punga mamei.

Într-o zi, tata mi-a spus:

– Am o veste mare, o să ai un frățior.

– Dar punga e prea mică pentru amândoi! Unde o să doarmă?

– Acum ești băiat mare, o să-i lași lui locul, i-a răspuns tatăl.

Dar nu sunt deloc mulțumit de asta.

În sfârșit, a sosit frățiorul meu. Este foarte mic. I s-a dat numele de Riton.

Sunt mândru și strig peste tot:

– Am un frățior!“

(„Animalele povestesc“)

1. Transcrieți din text substantivele care denumesc obiecte mai mici. Scrieți apoi pe cele obținute de la următoarele: *mamă, pungă, băiat, loc.*

2. Notați adjectivele având sens opus cu următoarele: *mic, fericit, mulțumit, mândru.*

3. Alcătuiți câte o propoziție în care cuvintele date să aibă un sens diferit de cel din text: *mare, dar.*

4. Copiați din text câte două verbe care să arate: acțiunea, starea, existența.

5. Scrieți formele verbului la numărul plural, la toate persoanele, pornind de la „Nu sunt“.

6. Compuneți propoziții cu ortogramele: *sa/s-a, i-a/ia, într-o, să-i/săi.*

7. Explicați folosirea în text a următoarelor semne de punctuație „:“, „!“, „?“.

8. Puneți semnul de punctuație corespunzător astfel încât ultima propoziție să exprime o constatare sau o întrebare.

9. Transcrieți din text două pronume personale și precizați persoana și numărul.

10. Schimbați numărul subiectului și realizați transformările necesare în propoziția: „În sfârșit, a sosit frățiorul meu.“.

Scanned with OKEN Scanner

TESTUL 8

Citiţi textul următor şi rezolvaţi cerinţele:

„Într-adevăr, văzduhul neclintit al amiezii ne cocea ca în cuptor. Din miazăzi creşteau nouri, dezvoltându-se spre cupola cerului. Un vântişor fâlfâi în pămătufurile trestiilor; luciul s-a umbrit şi s-a zimţuit. În liniştea mare a cuprinsurilor s-a auzit în depărtare sunând ploaia."

(Mihail Sadoveanu, „Nada florilor")

1. Notaţi cuvintele având acelaşi sens cu următoarele: *văzduh, miazăzi, a creşte, cupola, a fâlfâi, a se umbri, neclintit.*

2. Scrieţi cuvintele cu sens opus pentru următoarele: *neclintit, a creşte, a se umbri, linişte, depărtare.*

3. Explicaţi scrierea cu „î" sau „â" a termenilor: *într-adevăr, în, vântişor, fâlfâi.*

4. Transcrieţi din text cuvintele care cuprind grupurile de sunete „ia", „ea", „oa", „ie", „eau", „ii" şi grupurile de litere „ce", „ci".

5. Despărţiţi în silabe cuvintele: *dezvoltând, fâlfâi, pămătufurile, trestiilor, luciul, cuprinsurilor.*

6. Găsiţi formele de plural ale substantivelor: *cuptor, vântişor, ploaia, văzduhul, cupola.* Precizaţi felul substantivelor.

7. Adăugaţi adjective potrivite substantivelor următoare:

văzduh – allastru cuptor – fierbinte trestii – lungi

– ..... – negru – sulţiri

8. Alcătuiţi propoziţii cu ortogramele: *s-a/sa, l-a/la, printr-o.*

9. Analizaţi verbele următoare: *cocea, creşteau.*

10. Realizaţi schema liniară a ultimei propoziţii din text.

Scanned with OKEN Scanner

TESTUL 9

Citiți cu atenție textul următor și răspundeți cerințelor:

„Marmota este foarte leneșă și foarte înceată. De ziua ei, prietenii i-au pregătit un tort imens, cu zece lumânări. A venit seara și toată lumea s-a adunat în poiană. Marmota s-a apropiat de tort... Două ore mai târziu nu stinsese decât două lumânări! Cei adunați acolo au început să se neliniștească, iar cei mai tineri chiar au adormit. La miezul nopții, marmota stinsese cinci lumânări..."

(„Animalele povestesc")

1. Scrieți cuvintele având același sens cu următoarele: *înceată, imens, a se aduna, târziu, a se neliniști, a pregăti.*

2. Indicați cuvintele cu sens opus: *leneșă, înceată, prieteni, a se aduna, a se apropia, a stinge.*

3. Transcrieți din text două, trei numerale diferite și precizați rolul lor în propoziție.

4. Explicați forma cuvintelor subliniate în raport cu substantivele determinate: „<u>Două</u> ore mai târziu nu stinsese decât <u>două</u> lumânări!".

5. Găsiți formele de plural ale substantivelor: *tort, seară, poiană, noapte.* Subliniați grupurile de sunete învățate.

6. Arătați ce sunt ca părți de vorbire cuvintele subliniate, ce diferență există între ele și ce funcție au în propoziție.

De ziua <u>ei</u>, au sosit prietenii.
<u>Ei</u> i-au pregătit o surpriză.

7. Schimbați numărul subiectului și realizați transformările necesare:

Marmota este foarte leneșă și foarte înceată.
Marmota s-a apropiat de tort...

8. Analizați părțile de propoziție din propoziția: „ A venit seara.".

9. Faceți analiza părților de propoziție din enunțul: „De ziua ei, prietenii i-au pregătit un tort imens, cu zece lumânări."

10. Imaginați în câteva rânduri ce s-a întâmplat până dimineața, realizând astfel un final al textului.

Scanned with OKEN Scanner

CLASA a IV-a

RECAPITULAREA CUNOŞTINŢELOR DIN CLASA a III-a

1. Părţile de vorbire

1. Grupaţi cuvintele de mai jos în funcţie de părţile de vorbire indicate:

substantiv	adjectiv	pronume	numeral	verb

miere, pornim, frumos, strigăt, doisprezece, voi, nori, va aduce, plimbare, au cântat, dureros, trei, ea, el, trist, vom veni, plânset, o mie, scriu, durere, cântec, ei, harnic, linguşitor.

2. Clasificaţi cuvintele după model:

Model:

a)

verb	substantiv
a fugi	*fugă*

b)

adjectiv	substantiv
vesel	*veselie*

a) *a scrie, zâmbet, a sări, a stărui, cumpărături, scris, stăruinţă, a zâmbi, săritură, a cumpăra;*

b) *frumuseţe, harnic, lenevie, serios, obrăznicie, hărnicie, leneş, seriozitate, obraznic, frumos.*

3. Completaţi proverbele cu adjectivele potrivite din coloana alăturată:

- „Omul ....., de pâine nu duce dor." — *multă*
- „Ziua ..... se cunoaşte de dimineaţă." — *lăudat*
- „Vorba ....., sărăcia omului." — *muncitor*
- „La pomul ..... să nu te duci cu sacul." — *bună*

4. Indicaţi părţile de vorbire cu sens opus următoarelor: *intrare, aspru, a cumpăra, priceput, încet, larg, a urca, prietenie, a vorbi, a împrăştia.*

Scanned with OKEN Scanner

14. Completaţi enunţurile cu părţile de vorbire indicate între paranteze:

Copiii au cules ..... . (2 substantive)

Am admirat pescăruşii ..... . (2 adjective)

..... băieţi şi ..... fete au luat premii la concurs. (2 numerale)

..... a trântit uşa, iar ..... ne-am privit miraţi. (2 pronume)

Elevii ..... în vacanţă: ....., ..., ... (4 verbe)

15. Formulaţi trei propoziţii dezvoltate care să conţină:

a) substantiv – adjectiv – verb
b) numeral – substantiv – verb
c) pronume – verb – substantiv
d) substantiv – adjectiv – verb – substantiv

16. Transformaţi toate enunţurile din textul următor în propoziţii simple:

Într-o dimineaţă de primăvară cireşul s-a trezit. Pe crengile sale apăruseră florile roz, gingaşe. Mii de albine zumzăiau bucuroase în jurul lor. Pe pajiştea verde cireşul se bucura de atâta frumuseţe.

2. Părţile de propoziţie

1. Alcătuiţi două propoziţii care să respecte cerinţele următoare:

a) să fie alcătuită numai din părţi principale de propoziţie;

b) să fie alcătuită atât din părţi principale, cât şi din părţi secundare de propoziţie;

Specificaţi felul propoziţiilor obţinute.

2. Subliniaţi părţile principale de propoziţie, apoi stabiliţi părţile secundare de propoziţie şi indicaţi printr-o săgeată partea de vorbire determinată şi întrebarea la care răspunde.

Model: S p. s. P p. s.

(ce fel de?) *(unde?)*

O <u>frunză</u> aurie <u>se leagănă</u> în aer.

Pisoii se jucau cu un ghem mic.
Teii înfloriţii răspândeau un parfum suav.
Ruginiseră viile pe dealuri.
Cântau încet greierii.
Se ridicau în zare norii alburii.
Forfota copiilor era continuă.

Scanned with OKEN Scanner

3. Alcătuiți câte două propoziții în care părțile secundare să determine substantive și verbe.

4. Subliniați părțile de propoziție, precizați felul lor, pe cine determină, la ce întrebare răspund și prin ce sunt exprimate:

Viforul astupase cu omăt drumurile.
Băiatul s-a supărat.
Bruma colorase în ruginiu frunzele fagilor.
Un stol negru de cocori se pierdea în zarea albastră.

5. Integrați cuvintele „fermă", „elev", „parc", „privighetoare" în enunțuri, astfel încât să aibă rol de subiect.

6. Descoperiți în textele de mai jos părțile secundare de propoziție care determină un substantiv, exprimate prin adjective. Găsiți însușirile cu sens opus și construiți noi enunțuri cu cele din urmă, având rol tot de părți secundare.

a) „Dunărea bătrână îți sărută poala, iar râurile în spumă și pâraiele cele repezi și sălbatice cântă neîncetat lauda ta."

(Alecu Russo, „Cântarea României")

b) „Un iureș puternic și, poate, pădurea blestemată își va pierde farmecul ucigaș!"

(Nicolae Iorga, „Lupta de la Podul Înalt")

7. Completați grila!

REBUS

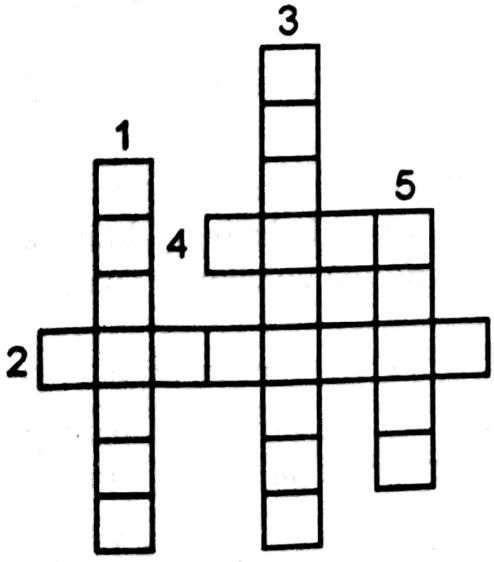

1. Subiectul din enunțul: „Mugurii înverzesc".
2. Predicatul din propoziția „Ea citește." este exprimat prin verb la numărul ..... .
3. Însușirea cu sens opus exprimată de adjectivul din propoziția: „Casa apropiată îmi place".
4. Întrebarea la care răspunde partea secundară din propoziția: „Doi elevi se joacă".
5. Luna precedentă celei cu rol de subiect din enunțul: „Iulie este mai frumoasă decât martie.".

Scanned with OKEN Scanner

8. Încercuiți părțile secundare de propoziție care determină un verb din textele de mai jos și scrieți întrebarea la care răspunde fiecare:

a) „Se scutură din salcâmi o ploaie de miresme."

(B. Șt. Delavrancea, „Bunicul")

b) Și amurgul serii se întinde ca un zăbranic sur."

(B. Șt. Delavrancea, „Iarna")

c) „Culorile lui pentru mine au însemnătate sfântă."

(Mihail Sadoveanu, „Drapelul")

9. Scrieți propoziții dezvoltate după schemele date. Săgețile arată care sunt părțile de propoziție determinate de părțile secundare.

$$\frac{\text{p. s.}}{\text{adj.}} \longrightarrow \frac{\text{S.}}{\text{s.}} + \frac{\text{P.}}{\text{v.}} \longleftarrow \frac{\text{p. s.}}{\text{s.}} \longleftarrow \frac{\text{p. s.}}{\text{adj.}}$$

$$\frac{\text{p. s.}}{\text{s.}} \longrightarrow \frac{\text{P.}}{\text{v.}} + \frac{\text{p. s.}}{\text{n}} \longrightarrow \frac{\text{S.}}{\text{s.}}$$

10. Subliniați diferit părțile de vorbire cu rol de subiect și de predicat din textele date, apoi scrieți tot ce știți despre ele:

a) „Bunicul îi joacă. Copiii bat din palme."

(B. Șt. Delavrancea, „Bunicul")

b) „S-a dus zăpada albă de pe întinsul țării,
S-au dus zilele Babei și nopțile vegherii.
Câmpia scoate aburi; pe umedul pământ
Se-ntind cărări uscate de-al primăverii vânt."

(Vasile Alecsandri, „Sfârșitul iernei")

11. Găsiți verbele cu rol de predicate din fiecare propoziție și împărțiți textele în propoziții cu ajutorul unor bare verticale:

a) „Ea-mi da părul în sus și mă săruta pe frunte. Ne duceam la umbra dudului din fundul grădinii. Ea își înfigea furca cu caierul de in în brâu și începea să tragă și să răsucească un fir lung și subțire. Eu mă culcam pe spate și lăsam alene capul în poala ei."

(B. Șt. Delavrancea, „Bunica")

b) „Tunarii țintiră după zgomot din amândouă laturile drumului mare și podul se prăbuși în răcnetele de spaimă și durere pe care le înăbuși îndată chiotul ce cutremură pădurea."

(Nicolae Iorga, „Lupta de la Podul Înalt")

Scanned with OKEN Scanner

12. Identificaţi părţile de propoziţie cunoscute din textele următoare şi analizaţi-le:

Model: *Izvoarele cristaline susură în pădure.*

izvoarele – subiect exprimat prin substantiv comun, numărul plural;

cristaline – parte secundară exprimată prin adjectiv, numărul plural (se acordă cu substantivul „izvoare" – „ce fel de izvoare?");

susură – predicat exprimat prin verb, numărul plural;

în pădure – parte secundară exprimată prin substantiv comun, numărul singular (determină un verb – „unde susură?").

a) Miei albi zburdau pe câmp.
b) Pe cer se strânseseră nori negri.
c) Albinele harnice zumzăiau.
d) El se întorcea de la şcoală.

13. Indicaţi ce părţi de propoziţie sunt cuvintele subliniate.

a) Brazii înalţi străjuiau valea.
b) Veveriţele se jucau în brazii înalţi.
c) Eu vedeam copiii în parc.
d) Copiii alergau prin grădină.
e) Livada înflorise.
f) Gospodarii culegeau fructele în livadă.
g) Frumoasa livadă mă primea îmbrăcată în flori.
h) Băiatul privea livada plină de fructe.

Scanned with OKEN Scanner

I. NOŢIUNI DE LEXIC

CUVÂNTUL

1. Sensul cuvintelor

1. Alegeţi verbul cu sens asemănător din coloana alăturată:

a decide – a hotărî... a ascunde – a tăinui

a mâhni – a întrista a munci – a lucra

a ispiti – a ademeni a neliniști – a îngrijora

a agonisi – a strânge a beneficia – a profita

a doborî – a răpune a întuneca – a înnegura

~~a profita~~
~~a ademeni~~
~~a hotărî~~
~~a înnegura~~
~~a strânge~~
~~a tăinui~~
~~a răpune~~
~~a întrista~~
~~a îngrijora~~
~~a lucra~~

2. Descoperiţi termenul având sens asemănător pentru fiecare dintre următoarele:

încântător – superb

văzduh – zare

viclean – siret

a înduioşa – a întrista

a verifica – a corecta

a făgădui – a face

nenorocire – ghinion

timid – rușinos

neclintit – nemișcat

potecă – cărare

furtună – vijelie

gustos – bun

3. Găsiţi câte un cuvânt cu sens asemănător pentru cuvintele subliniate şi notaţi-l între paranteze:

Ţăranul plecase la piaţă să facă nişte <u>târguieli</u>. (cumpărături)

Băiatul <u>a băgat de seamă</u> un cuib în stejarul de lângă pădure. (a observa)

Mingea <u>s-a dat de-a dura</u> până la marginea vâlcelei. (s-a rostogolit)

Fetiţa <u>s-a îngrozit</u> văzând fulgerele şi auzind tunetele furtunii. (s-a speriat)

Copilul a fost <u>dojenit</u> de mama sa. (certat)

Comportamentul său era <u>ciudat</u>. (bizar)

Toată <u>avuţia</u> omului era o căsuţă din lemn. (bogăția)

Drumeţii <u>au făcut popas</u> la cabană. (oprire)

Scanned with OKEN Scanner

4. Notaţi cuvintele cu sens opus şi indicaţi în casete ce părţi de vorbire sunt cuprinse în prima şi în a doua coloană.

Respect		Gălăcios	liniștit
Recunoştinţă	nerecunoștință	Generos	
Răsplată		Grijuliu	
Răutate	bunătate	Glumeţ	serios

5. Consultaţi un dicţionar al limbii române şi marcaţi cu „x" sensul corect al cuvintelor următoare:

- prejudiciu ☐ câştig ☐ pagubă ☐ întâmplare
- nociv ☐ binefăcător ☐ blând ☐ dăunător
- danubian ☐ ardelean ☐ muntean ☐ dunărean
- memorabil ☐ remarcabil ☐ pentru a memora ☐ imaginar
- obez ☐ scund ☐ gras ☐ obişnuit
- reper ☐ repede ☐ respins ☐ indicator

6. Scrieţi cuvintele cu sens opus formate prin aşezarea în faţa următoarelor cuvinte a unuia dintre grupurile de litere: *i-, dez-, a-, ne-, in-, im-*.

Model: *util – inutil*

politicos ⇨ nepoliticos
normal ⇨ nenormal
onorant ⇨ neonorant
tolerant ⇨ netolerant
precis ⇨ nepoliticos
decis ⇨ nedecis

7. Tăiaţi cuvântul intrus care nu are înţeles asemănător cu cele date în fiecare serie:

- ridicol – comic, serios, rizibil, caraghios
- a suferi – a îndura, a suporta, a se chinui, a strivi
- destins – calm, relaxat, desprins, slăbit
- povârniş – coastă, pantă, pisc, versant

Scanned with OKEN Scanner

8. Adevărat sau fals?

Încercuiți răspunsul corect:

Sunt sinonime:		*Sunt antonime:*	
inteligent – isteț	A/F	sfios – îndrăzneț	A/F
a jigni – a insulta	A/F	a permite – a îngădui	A/F
eroare – greșeală	A/F	sincer – ipocrit	A/F
politicos – impertinent	A/F	agresiune – violență	A/F

9. Adăugați încă un cuvânt la perechile de sinonime descoperite la exercițiul anterior.

10. Completați spațiile punctate cu antonimele cuvintelor subliniate:

El vede <u>clar</u> (....neclar....) grupul de mesteceni.

Peste sat se revărsa <u>lumina</u> (...întuneric...).

Bătrânul se plimba <u>liniștit</u> (...neliniștit...).

Vântul sufla <u>puternic</u> (...slab...).

Râul curge <u>domol</u> (....repede....) printre dealuri înverzite.

Ionel este <u>expeditorul</u> (...primitor...) scrisorii.

2. Cuvinte cu aceeași formă, dar cu sens diferit

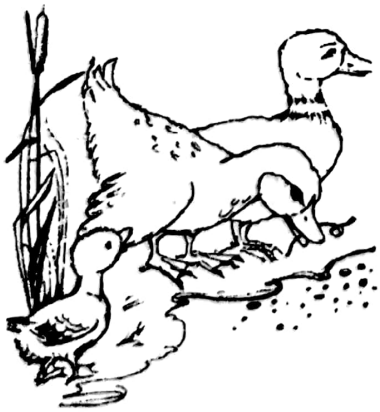

1. Alcătuiți câte o propoziție în care cuvântul subliniat să aibă un sens diferit:

Alin <u>sare</u> la înălțime.
La Grădina Zoologică am văzut o <u>lamă</u>.
Rodica are o bluză <u>nouă</u>.
Bunica a lăsat cheia în <u>broască</u>.
Pe <u>lac</u> înotau câteva rațe.

2. Construiți enunțuri în care cuvintele date să aibă valorile gramaticale indicate între paranteze.

noi (pronume personal, adjectiv)	toc (substantiv, verb)
mare (substantiv, adjectiv)	vie (substantiv, adjectiv)
par (substantiv, verb, adjectiv)	păr (substantiv, substantiv)

Scanned with OKEN Scanner

3. Formulați propoziții în care fiecare cuvânt dat să aibă sensuri diferite:

leu	război	car	corn

4. Explicați sensurile diferite ale cuvintelor: *râs, bob, poartă, șiret.*

5. Citiți enunțurile următoare și descoperiți sensurile diferite ale cuvintelor subliniate:

Mama căuta <u>ácele</u> de cusut.
<u>Acéle</u> fete erau campioane la handbal.
Doi <u>copii</u> au câștigat Marele premiu la desen.
Funcționara a făcut două <u>cópii</u> xerox.
Părinții au cumpărat două <u>torturi</u> de înghețată.
În trecut, prizonierii de război sufereau <u>tortúri</u>.

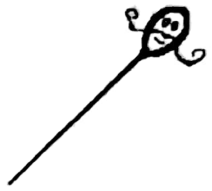

3. Cuvinte care au mai multe sensuri

1. Descoperiți sensurile cuvântului „carte" în enunțurile date:

Am citit o *carte* interesantă. Fetița i-a trimis mamei o *carte* poștală.
Ai *carte*, ai parte. Fiecare copil lua câte o *carte* de joc.

2. Alegeți pentru fiecare enunț dintre sensurile cuvântului „a trece", notate între paranteze:

Bătrânul *trece* strada. Floarea *se trece*.
Elevul *trece* clasa. Tunelul *trece* prin munte.
Timpul *trece*.

(se scurge, se ofilește, traversează, străbate, promovează)

3. Completați spațiile punctate cu termeni care să evidențieze câteva dintre sensurile cuvântului „a pune". Alegeți dintre cuvintele: *capul, mintea, cuvânt, paie.*

a pune ..... pe foc = a înrăutăți o situație
a pune ..... în pământ = a se ruși
a-și pune ..... la cale = a plănui
a pune un ..... în favoarea cuiva = a interveni

4. Alcătuiți propoziții cu grupurile de cuvinte de la exercițiul anterior.

5. Scrieți trei enunțuri cu sensuri ale cuvântului „bun".

Scanned with OKEN Scanner

4. Cuvinte cu formă apropiată, dar cu sens diferit

1. Observaţi! Unele cuvinte se deosebesc printr-o literă şi au sensuri diferite. Cu ajutorul unui dicţionar şcolar, descoperiţi aceste sensuri în exemplele următoare:

Elevii au învăţat despre complement.
Copilul i-a făcut mamei un compliment.

Băiatul are un prenume deosebit – Rareş.
Manuela a alcătuit o propoziţie cu un pronume personal.

Numărul cinci este un numeral.
Tata a plătit frigiderul cumpărat cu numerar, nu prin card bancar.

2. Alcătuiţi propoziţii cu următoarele perechi de cuvinte. Luaţi în considerare, unde este cazul, sensul acestora indicat între paranteze.

companie – campanie
alineat – aliniat
maistru (persoană care învaţă pe alţii o meserie) – maestru (specialist de renume)
ordinal (numeral ordinal) – ordinar (vulgar)

3. Baraţi forma incorectă a cuvintelor scrise diferit în enunţurile următoare:

Elevul a completat propoziţia cu un $\frac{numerar}{numeral}$ cardinal.

Copilul a fost supus unui $\frac{test}{text}$ medical.

Georgiana are un $\frac{oral}{orar}$ încărcat.

Firma a plătit produsul în $\frac{numeral}{numerar}$.

Învăţătorul a cerut elevului un răspuns $\frac{orar}{oral}$.

George Enescu a fost un $\frac{maestru}{maistru}$ al muzicii.

4. Desprindeţi sensurile cuvintelor subliniate în enunţurile următoare:

Pentru noua pastă de dinţi „Colgate" a început campania publicitară.
Compania de produse farmaceutice a intrat pe piaţa românească.
Textul începea cu un alineat.
Rândul de mese era aliniat.

Scanned with OKEN Scanner

II. NOŢIUNI DE FONETICĂ

1. Vocalele şi consoanele
Litera şi grupurile de litere. Grupurile de sunete

1. Se dau versurile:

„Gândul fulgeră ca zborul,
Dar mai fulger zboară dorul.

Zboară calul rândunel –
Costea tot cu jalea-n el.

Când a fost pe la răstoace,
Ochiul stâng a prins să-i joace.

În sat Costea când intra,
Cucuvaia-n turn cânta."

(George Coşbuc, „Costea")

a) Transcrieţi cuvintele care conţin litera „â" şi explicaţi scrierea acestora. (5 cuvinte)

b) Descoperiţi adjectivul format de la cuvântul „gând" care conţine literele „î" şi „â" şi are sensul „stă pe gânduri".

		g							t

c) Formaţi adjective care să înceapă cu „î" de la următoarele substantive: *bujor, nor, pachet, nod, rădăcină.*

d) Copiaţi cuvintele care conţin grupurile de litere învăţate.

2. Marcaţi vocalele şi consoanele din strofa a doua a poeziei de la exerciţiul anterior.

3. Identificaţi în versurile date cuvintele care conţin grupurile de sunete: *ea, ia, oa.*

4. Scrieţi câte două cuvinte pentru fiecare din grupurile de sunete învăţate, aflate în poziţii diferite în cuvânt: *ea, ia, oa, ie, ua, uă.*

5. Grupaţi în două coloane cuvintele date, în funcţie de pronunţia diferită a literei „x": *fax, exemplifica, explorator, saxofon, existenţă, oxigen, executiv, extemporal, expirat, exil.*

6. Joc

Scrieţi cuvinte care să se termine cât mai mult în grupurile de sunete învăţate şi să alcătuiască o poezie.

Scanned with OKEN Scanner

Exemplu: *Ziua*
plouă,
Noaptea,
rouă,
.....

Iasomie
prinsă-n ie,
O lalea
Și-o acadea,
Ileana
se copilărea
Oare
soarele știa?

2. Silaba. Despărțirea cuvintelor în silabe

1. Despărțiți în silabe cuvintele următoare: *taxi, înghețată, exasperat, constructor, marinar, explicație, subteran, important, virtuos, înființat.*

2. Grupați cuvintele următoare după numărul lor de silabe: *ciupercă, vatră, crizantemă, dispoziție, corn, punctuație, vultur, subacvatic, intersemestrial, inactiv.*

3. Notați numărul de silabe al propoziției următoare, scrisă în două feluri:

Bradul fusese doborât cu un topor nemilos.
Bradul fusese doborât c-un topor nemilos.

4. Explicați de ce diferă numărul de silabe în cele două situații de la exercițiul anterior.

5. Indicați din câte cuvinte sunt alcătuite silabele următoare: *n-are, m-ai, să-i, v-a.* Alcătuiți câte un enunț cu fiecare dintre ele.

6. Consultați DOOM^2 și despărțiți în silabe cuvintele date, subliniind grupurile de litere duble: *neexplicat, inaccesibil, transsiberian, înființat, scriitor, zoologie, preexistent, înnegrit, contraatac, continuu.*

7. Tăiați varianta greșită și rețineți cele două variante corecte de despărțire a cuvintelor în silabe, conform DOOM^2:

a) in-a-dec-vat/i-na-dec-vat/i-na-de-cvat;
b) sub-a-li-men-tat/sub-al-i-men-tat/su-ba-li-men-tat;
c) dez-in-fec-tant/de-zin-fec-tant/de-zin-fe-ctant;
d) in-ter-ur-ban/in-te-rur-ban/in-te-ru-rban.

Scanned with OKEN Scanner

III. ORTOGRAFIA ŞI PUNCTUAŢIA

ORTOGRAME

1. ce-l/cel; ce-a/cea; ce-ai/ceai

Reţineţi !

Forma „cel" este un cuvânt şi se poate înlocui cu „acel(a)".
Forma „cea" este un cuvânt şi se poate înlocui cu „aceea".
Forma „ceai" este un cuvânt şi denumeşte o băutură.
Forma „ce-(î)l", „ce-a", „ce-ai" reprezintă două cuvinte rostite într-o silabă.

1. Găsiţi alte forme pentru a înlocui ortogramele „ce-l/cel":

A sosit cel mai aplaudat dintre actori.
Cel din curtea şcolii este fratele meu.
Aud tot ce-l întreabă părinţii.
Cel interesat a venit.
Nu ştiu ce-l preocupă.

2. Puneţi în casete „ce-l" sau „cel":

☐ premiat este din clasa mea.
Ştie ☐ aşteaptă şi nu se teme deloc.
Andrei este ☐ mai talentat la compuneri.
Matei se laudă cu ☐ învaţă antrenorul său.
☐ de aici este colegul surorii mele.
Consider că este ☐ mai frumos cadou pe care l-am primit.

3. Transcrieţi exemplele de mai jos, fiind atenţi la scrierea ortogramelor:

N-am auzit *ce-a* spus.
Cea de acolo este sora lui.
Nu ştiu *ce-l* interesează.
Au dărâmat casa *cea* veche.
Am băut un *ceai* de tei.
Cel întrebat nu a răspuns.
Am văzut nucul *cel* bătrân.

„La *ce-ai* veni regină, aicea în pustiu?"
(Mihai Eminescu)

4. Completaţi spaţiile punctate cu „ce-a", „ce-ai" sau „cea", „ceai".

Vreau să văd ..... desenat.

Scanned with OKEN Scanner

Am citit lectura „Vara ..... luminoasă“.

Uite ..... găsit în iarbă!

Am văzut cartea ..... nouă pe care ai cumpărat-o.

Cutreierau lunca ..... umbroasă.

Nu am înțeles ..... gândit.

Mi-au servit un ..... de fructe.

5. Barați forma incorectă din fiecare enunț:

Nu mai sunt *cel/ce-l* pe care-l știai.
Trebuia *cel/ce-l* puțin să-mi fi vorbit.
Oare *ce-l/cel* face să fie vesel?
Nu știu *ce-l/cel* mai ține aici.

6. Alcătuiți un scurt text în care să folosiți și cuvintele „ce-l“, „cel“.

7. Scrieți după dictare:

a) Fata cea rea și leneșă a babei a fost pedepsită. Ea a căpătat ce-a meritat. Lada cea frumoasă era plină cu șerpi din cei veninoși. Ce-a dorit nu s-a realizat: să aibă multă bogăție, fără muncă și fără omenie.

b) Ionel i-a spus colegului său la telefon:
– Nu știu ce-ai gândit când m-ai sunat. Știi că m-ai supărat atunci.
– Credeam că m-ai iertat, spuse Radu.
– Te-am iertat o dată, de două ori, dar să repeți ce-ai făcut...
– Hai, Ionel, ce-a fost a fost. Îți promit să nu mai greșesc.

c) „Se ridică pe fereastră
Ca să vadă ce-i în glastră.“
(Otilia Cazimir, „Floare la ureche“)

2. v-a/va

Rețineți !

Forma „va“ (spune) reprezintă un cuvânt (un verb) când ajută la exprimarea unei acțiuni viitoare.

Forma „v-a“ (spus) reprezintă două cuvinte rostite într-o silabă: pronumele personal „vă, v-“ (vouă) și verbul „a“ (spus).

Recunoaștere: întrebarea „cui? “ → Vouă v(ă)-a spus.

Cratima arată și pierderea vocalei „ă“.

Scanned with OKEN Scanner

1. Completați spațiile punctate cu „v-a“ sau „va“:

Cred că va fi frumos la munte. || Alina va scrie o scurtă compunere.

Ce v-a spus Ioana despre mine? || Mircea v-a construit un zmeu.

2. Barați în fiecare enunț forma incorectă:

Sportivul argeșean ~~v-a~~ / ~~va~~ concura la startul competiției.

Învățătorul ~~va~~ / ~~v-a~~ vorbit despre protecția naturii.

El nu ~~v-a~~ / ~~va~~ iertat niciodată jignirile.

Colegul ~~va~~ / ~~v-a~~ explicat motivele întârzierii sale.

Mâine ~~va~~ / ~~v-a~~ deschide o expoziție de fotografii.

3. Scrieți primele două cuvinte în așa fel încât să se rostească într-o silabă:

vă a felicitat → va felicitat || vă a trimis → v-a trimis

vă a promis → v-a promis || vă a mințit → va mințit

4. Corectați greșelile din enunțurile următoare:

La toamnă Alexandra v-a merge la școală.

Ea va îmbrăca noua uniformă pe care mama ia cumpărat-o.

Fetița va povestit cât este de fericită!

Ea va asculta ce-i v-a spune doamna învățătoare.

5. Alcătuiți câte trei enunțuri cu formele „va“ și „v-a“.

3. n-ai/nai

Rețineți !

Substantivul „nai“ reprezintă un cuvânt care denumește un instrument muzical.

Forma „n-ai“ reprezintă două cuvinte rostite într-o silabă: cuvântul negativ „n(u)“ și verbul „ai“.

Cratima arată și pierderea vocalei „u“.

Scanned with OKEN Scanner

1. Scrieți la forma negativă verbele următoare astfel încât primele două cuvinte să se pronunțe într-o silabă: *a desena, a merge, a pleca, a răspunde, a lua.*

Exemplu: *Tu ai spus.* → *Tu n-ai spus.*

2. Formulați trei enunțuri care să exprime câte o poruncă, folosind forma „n-ai".

3. Tăiați forma incorectă:

Când ~~nai~~ / *n-ai* scris, ai luat notă mică.

Bunicul are un *nai* / ~~*n-ai*~~ vechi.

De ce *n-ai* / ~~*nai*~~ răspuns la telefon?

~~*N-ai*~~ / *Nai* înțeles: ~~*nai*~~ / *n-ai* voie să vorbești cu persoane străine!

De ce *n-ai* / ~~*nai*~~ spus mamei că ~~*nai*~~ / *n-ai* bani pentru teatru?

4. Notați la forma negativă verbele din proverbul:

Ai carte,
Ai parte.

5. Puneți în ordine cuvintele și refaceți enunțul:

vreme | să | pe | treci | n-ai | la | astăzi | bibliotecă | ?

6. Scrieți după dictare și completați punctele de suspensie cu forma „n-ai" sau „nai".

Tudor cântă la ...nai... .

Tu ...n-ai... citit decât o poveste.

Când ...n-ai... învățat lecția, nu știi să răspunzi.

Gheorghe Zamfir a interpretat multe melodii la ...nai... .

– Costel, ...n-ai... repetat lecția! i-a spus doamna învățătoare.

Dacă ...n-ai... un ...nai... potrivit, nu poți cânta într-un concert.

Scanned with OKEN Scanner

4. nu-l/nul; n-o, nu-i

Reţineţi !

Adjectivul „nul“ reprezintă un cuvânt care are sensurile „fără valoare“ sau „egal“.

Formele „nu-l“, „n-o“, „nu-i“ reprezintă două cuvinte rostite într-o silabă: cuvântul negativ „nu“ şi un pronume personal „-l“ (îl), „o“ (ea), „i“ (îi).

În cazul „nu-i“, cuvântul „i“ mai poate fi verbul „e“ (este), la forma populară, negativă.

1. Scrieţi în aşa fel cuvintele subliniate încât să se rostească într-o silabă:

Colegul nostru nu e acasă.
Pe ei nu îi vedem plimbându-se cu bicicleta.
Pe Victor nu îl cred că spune adevărul.
Ştiu că Maria nu o să vină la antrenament.
Nu îi asculta pe verii tăi: vor să te păcălească!

2. Înlocuiţi spaţiile punctate cu o formă potrivită:

Pe George ..... întreba că nu ştie ce s-a întâmplat.

Fratele tău ..... serios.

Rezultatul meciului a fost ..... .

Să ..... cerţi pe Maria fiindcă este nevinovată!

..... întâlneşti prea uşor pe cei doi vecini.

Mi s-a spus că medicul ..... la spital.

Vântul ..... atinge atât este de ascuns.

3. Refaceţi proverbele completând cu ortogramele învăţate:

✱ Unde ..... cap, vai de picioare!

✱ Când pisica ..... acasă
Şoarecii joacă pe masă.

✱ Laptele dacă ..... baţi, smântână nu poţi să scoţi.

✱ Prietenia ..... găseşti gata făcută.

Scanned with OKEN Scanner

4. Tăiați formele incorecte:

Eu $\frac{nul}{nu\text{-}l}$ pot convinge să meargă în excursie.

Verișoara mea $\frac{nui}{nu\text{-}i}$ răspunde la scrisori.

Cred că $\frac{nui}{nu\text{-}i}$ pregătit pentru lecție.

Tot efortul lui a fost $\frac{nul}{nu\text{-}l}$.

Pe ea $\frac{n\text{-}o}{no}$ înțeleg colegii.

5. Scrieți după dictare:

Claudia i-a spus Laviniei:
– Să n-o mai văd pe Rodica! Nu-i serioasă!
– De ce? întrebă mirată colega ei.
– Pentru că nu-i aici când am nevoie de ea!
– Dar ce s-a întâmplat?
– Într-o zi nu-l găseam la telefon pe fratele meu să-l întreb ceva la o problemă. Atunci am vorbit cu Rodica. Mi-a promis să mă ajute când am nevoie.
– Și?
– Am sunat la ea de mai multe ori! N-a răspuns.
– N-ai știut că nu-i acasă? A plecat cu părinții la cumpărături.
Claudia a tăcut rușinată.

6. Alcătuiți câte un enunț în care să utilizați formele: *nu-l, n-o, nu-i.*

5. n-am, n-are, n-ați, n-au

1. Formulați propoziții în care să utilizați grupurile de cuvinte rostite într-o silabă: *nu am, nu are, nu ați, nu au.*

Ce observați în scrierea acestora?

2. Treceți propozițiile la forma negativă:

a) Am o bicicletă nouă.
Aveți o echipă puternică la handbal.
Ileana are calculator.
Elevii au rezultate bune la învățătură.

b) Am primit oaspeții cu bucurie.
Ați câștigat concursul interșcolar de șah?
Ei au plecat în tabără la munte.

Scanned with OKEN Scanner

3. Răspundeți negativ la întrebări, folosind ortogramele învățate.

– Sandu, ai un stilou de împrumutat?
– Nu, ...
– Anca are o carte nouă?
– Colegii tăi au mobilier nou?
– Voi aveți la școală sală de gimnastică?
– Copii, ați primit manuale noi?

4. Reconstituiți proverbele de mai jos:

✱ Fala mare
Traistă ..... .

✱ De foame ..... văzut pe nimenea murind, de multă mâncare o sută de mii.

✱ Unii ..... alt mijloc de apărare decât minciuna.

5. Explicați de ce s-au scris cu cratimă cuvintele scrise diferit în textele următoare.

a) „Viața asta-i bun pierdut
Când *n-o* trăiești cum ai fi vrut!"
(George Coșbuc, „Decebal către popor")

b) „Nu vă fie cu bănat,
N-ați văzut trecând *pe-aici*
Stoluri lungi și ușurele
De lăstuni și rândunele,
Să *m-agăț* și eu de ele?"
(Otilia Cazimir, „Lăstunul")

6.* m-ai/mai

1. Copiați propozițiile următoare. Explicați scrierea cuvintelor subliniate:

Nu <u>mai</u> lucrez de sărbători.
Aș <u>mai</u> citi o dată lecția.
Tu <u>m-ai</u> ajutat la școală.
<u>M-ai</u> certat degeaba.

2. Înlocuiți cuvântul „mai", în funcție de sensul său în fiecare caz: *luna mai, încă, deloc.*

Mirela nu *mai* vorbea cu Anca de o săptămână.
La începutul lui *mai* are loc „Simfonia lalelelor" la Pitești.
L-a *mai* strigat o dată.
Nu l-a *mai* văzut din *mai*.

Scanned with OKEN Scanner

3. Completaţi propoziţiile cu „m-ai“ sau „mai“:

Vreau ..... multă ciocolată.

Chiar tu ..... dus la medic.

Mă scol ..... devreme.

Îmi pare rău că nu ..... invitat la aniversare.

Vine luna ..... .

4. Completaţi cu „m-ai“ sau „mai“ şi explicaţi scrierea acestora în toate situaţiile:

Nu ☐ ascultat şi de aceea ai căzut.

Nu ☐ ştia când îi scrisese ultima oară.

Am ☐ auzit această ştire.

Din ☐ anul trecut plecase la cursuri.

Când ☐ cunoscut, aveam părul lung.

5. Alegeţi forma corectă şi baraţi-o pe cealaltă.

L-am $\frac{m\text{-}ai}{mai}$ văzut o dată de atunci.

Am aplicat reţeta cum $\frac{m\text{-}ai}{mai}$ învăţat.

În $\frac{m\text{-}ai}{mai}$ înfloreşte liliacul.

Nu-şi $\frac{m\text{-}ai}{mai}$ aducea aminte melodia cântecului.

6. Scrieţi după dictare:

M-ai întrebat dacă îmi mai amintesc de Ştefan, fostul nostru coleg de clasă. L-am mai văzut acum două luni. Era în mai şi înfloriseră trandafirii. Avea un buchet frumos. Ne-am salutat şi am schimbat câteva cuvinte. Mi s-a părut mai tăcut ca de obicei. Nu îşi mai amintea despre multe din întâmplările trecute.

Ce să faci? Au trecut anii şi ne-am mai schimbat şi noi.

7. Daţi exemple de propoziţii conţinând „mai“ şi „m-ai“.

Scanned with OKEN Scanner

8. Scrieți proverbele de mai jos. Precizați sensurile cuvântului „mai".

✱ Mai bine sărac și curat
Decât avut și rușinat.

✱ Dacă plouă-n mai
Ai mălai.

9. Ghici, ghicitoarea mea!

„Are floare,
Și ghimpi are,
Și parfumul cel mai tare."

Alegeți răspunsul potrivit: *crinul, garoafa, trandafirul.*

7.* m-a, mi-a/mia, te-a, l-am, v-ați, că-i/căi

1. Transcrieți propozițiile. Observați cum au fost scrise cuvintele subliniate.

a) Te-ai pregătit pentru școală?
Eu mi-am pregătit lecțiile.

b) „Chel ca-n palmă, bosumflat,
Zi și noapte stă culcat.
S-ar scula și el, vezi bine,
Însă curpenul nu-l ține...
Cine nu-l cunoaște?
Cine?"
(Otilia Cazimir, „Cine nu-l cunoaște?")

c) Nu-mi ajunge mia de lei.
Victor mi-a dat cartea.

d) „Să dau boabe la stiglete,
Că-i un cântăreț de treabă."
(Otilia Cazimir, „Gospodina")

e) Au descoperit două căi de a ajunge la cabană.

2. De ce s-a folosit cratima în următoarele exemple?

a) „Mult e dulce și frumoasă
Limba ce-o vorbim..."
(George Sion, „Limba românească")

b) „Aș veni, dar ce să fac?
Că stăpâna m-a zorit
Să-i fac ouă de clocit!"
(Otilia Cazimir, „Harnică")

c) „Să fii bun cu cel ce-ți cere
Milă și-adăpost!"
(George Coșbuc, „Cântec")

3. Completați în spațiile punctate cuvinte scrise cu cratimă:

Eu ..... văzut pe stradă.

De ce ..... chemat?

Nu ..... rezolvat problema.

Lucrează ..... place.

Scanned with OKEN Scanner

4. Compuneți două propoziții în care să folosiți ortogramele „te-am", „le-ai".

5. Completați: L-ați 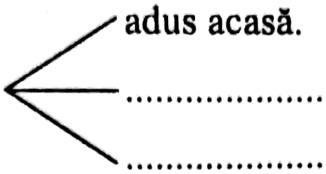 adus acasă.
.....
.....

6. Transformați după model, înlocuind cuvântul subliniat:

Model: *M-a văzut la film.* → *Te-a văzut la film.*

Utilizați și cuvintele: *pe el, pe noi, pe voi, pe ei.*

7. Alcătuiți propoziții cu termenii: *ne-a, l-a, v-au, m-ai.*

8. Scrieți după dictare:

La săniuș

Fănică a venit pe la noi. Azor l-a lătrat. Ce-o fi cu el? Doar știe că e prietenul meu cel mai bun.

– Ia-ți săniuța și hai la săniuș, îmi zice el, chiar de la intrare.

Într-o clipă am fost gata. Zăpada s-a așternut cu nemiluita și derdelușul... O plăcere!

Și sus pe deal, și jos la vale, până ce s-a făcut seară.

Ce să mai povestim! A fost o după-amiază de neuitat.

9. Spuneți de ce s-a folosit cratima:

Nu am citit lectura.	*Nu am* mâncat eu ciocolata.
N-am citit lectura.	*N-am* mâncat eu ciocolata.

10. Formați propoziții cu următoarele cuvinte: *n-ai găsit, n-a știut, n-ați răspuns.*

11. Puneți în casete forma negativă:

Eu ☐ pus mâna pe chibrituri.

Am luat notă mică fiindcă ☐ învățat lecția.

Mama mă ceartă și ☐ vrut să-i încalc cuvântul.

Eu ☐ mers în excursie pentru că ☐ știut.

Scanned with OKEN Scanner

12. Completați citatele cu ortogramele potrivite din coloana alăturată:

a) „..... martur Dumnezeu, părinte,
C-am spus ce ..... venit în minte."
(George Coşbuc, „Sub patrafir")

b) „Ah, mamă, tu! Ce slabă eşti!
..... glas de vifor, să jeleşti;"
(George Coşbuc, „Moartea lui Fulger")

c) „Şi ..... pornit bărboşii regi
Cu sfetnicii-nvechiți în legi
Şi patruzeci de zile .....
Au tot nuntit."
(George Coşbuc, „Nunta Zamfirei")

d) „Dar în loc de turci hapsâni
A ieşit ..... ogradă
Un dulău cu chef de sfadă,
Să ..... latre pe rumâni."
(Otilia Cazimir, „Doi voinici")

s-au

N-ai

-ntregi

mi-a

Mi-e

mi-i

dintr-o

13. De ce s-a folosit liniuța de unire în exemplele de mai jos? Explicați oral.

a) „– Să mă ierți că te-ntrerup,
Dar de ce-ai fugit din stup
Noaptea, singură pe stradă,
Doar cu-n ac înfipt în coadă?..."
(Otilia Cazimir, „Între gâze")

b) „– Oare unde-i cărăbuşul?
Aş începe-o partitură,
Dar mi-a amorțit arcuşul..."
(Otilia Cazimir, „Între gâze")

14. Înlocuiți spațiile punctate cu forma potrivită: *n-am observat, i-am cerut, neam.*

..... cățeluşa. Era bolnavă ca unii din ..... cu ea. Îmi pare rău că şi-a rupt lăbuța. I-am dat un os şi în felul acesta ..... iertare.

15. Rostiți într-o silabă cuvintele de mai jos şi scrieți-le corespunzător. Alcătuiți cu ele propoziții.

ne ascunde, mă învață, mă atinge, ne ajută, îi arată

Model: *mă anunță → m-anunță*

Scanned with OKEN Scanner

16. Copiaţi exemplele date şi explicaţi scrierea cuvintelor subliniate.

a) Copiii <u>vor</u> jucării.
b) Elevii <u>vor</u> merge în excursie.
c) „Cât sunteţi mici şi-aveţi părinţi,
Să faceţi ce <u>v-or</u> spune,
Să fiţi supuse şi cuminţi
Şi vrednice şi bune."
(Otilia Cazimir, „Datoria fetelor")

SEMNELE DE PUNCTUAŢIE

1. Ghilimelele („...", «...»)

Reţineţi !

1) **Ghilimelele** („...", «...») sunt semne care se folosesc atunci când reproducem întocmai un text spus sau scris de cineva. Ele se pun înaintea şi după reproducerea textului.

2) Ghilimelele se pun şi când reproducem un cuvânt sau un grup de cuvinte care nu constituie o propoziţie.

3) Când în cadrul unui citat intercalăm un alt citat, este nevoie de două rânduri de ghilimele. În astfel de cazuri se folosesc ambele feluri de ghilimele şi anume ghilimelele «...» se aşază în interiorul textului cuprins între ghilimelele „...".

1. Citiţi textul următor, apoi transcrieţi-l! Respectaţi semnele de punctuaţie. Explicaţi folosirea ghilimelelor.

„Pavel se hotărî dintr-o dată. Vântul încă adia răcoros, unduind fânul îngreunat de flori şi prin umbra pădurii se auzeau clopotele vitelor plecate spre păşuni mai înalte."

(Ioan Dan Bălan, „Hotarul")

2. Explicaţi de ce s-au folosit ghilimelele în textele următoare:

a) „Mă uitam la tataie mirată. Ce însemna «un om adevărat?» nu înţelegeam. Ghicindu-mi gândul şi, citindu-mi mirarea pe faţă, tataie mi-a explicat singur: «Ţinea la banii lui!». În fiecare zi, îmi spunea: «Gogule, dacă vrei să ajungi departe, trebuie să fii primul în picioare când se luminează, primul în ogradă, primul în câmp!»".

(Mihaela Arbid Stoica, „Glorie copilăriei")

Scanned with OKEN Scanner

b) „Ele se duc, cercetează, umblă şi aduc. «Nimeni nu vine cu mâna goală!», sună ordinul statului-major."

(Tudor Arghezi, „Furnicile")

c) „Bubico (impacientat): Ham! ham!

«Ah! suspin eu în adânc; lua-te-ar hingherul, Bùbico!»

Dar cucoana apropie paharul aplecat de botul favoritului, care-ncepe să lăpăie, şi lăpăie, şi lăpăie, până când un pasager se arată la uşa compartimentului nostru, uitându-se-năuntru."

(Ion Luca Caragiale, „Bubico")

3. Puneţi ghilimelele unde credeţi că lipsesc şi explicaţi:

a) ☐ Dar pe la mijlocul kilometrului 24, deodată s-aude un şuier, apoi semnalul de alarmă, trei fluiere scurte, şi trenul se opreşte pe loc, producând o zguduitură puternică.

☐ Ce e? ce e?... ☐ Toţi pasagerii sar înspăimântaţi la ferestre, la uşi, pe scări... ☐

(Ion Luca Caragiale, „D-l Goe...")

b) ☐ Şi tuturora, deopotrivă,
Împarte darul lui ceresc.
Şi celor care cred într-însul,
Şi celor ce-l batjocoresc:

☐ Fiţi blânzi cu cei ce vă insultă,
Iertaţi pe cei ce vă lovesc,
Iubiţi pe cei ce-n contra voastră
Cu vrăjmăşie se pornesc! ☐☐

(Alexandru Vlahuţă, „Hristos a înviat!")

4. Reproduceţi o strofă dintr-o poezie, fiind atenţi la punctuaţie.

5. Completaţi pătrăţelele cu tipurile de ghilimele corespunzătoare:

a) ☐ Cu repeziciunea focului mânat de vânt şi a apelor pornite din munţi cu ploi multe, aşa s-a răspândit, aşa a trecut peste mii de capete faima lui ☐ Hagi-Papuc ☐☐

(Gala Galaction, „Papucii lui Mahmud")

b) ☐ Eram în Bucureşti de mai bine de o lună. Vacanţa mea la ţară luase sfârşit. În toamnă intram la şcoală şi mami hotărâse că trebuia să se ocupe de mine; să mă înveţe poezii, alfabetul, pe care deja îl ştiam binişor, şi mai ales să mă înveţe să vorbesc ca la oraş.

– Mă laşi fără fată? a întrebat-o tataie supărat pe mami, în ziua când am plecat împreună la Bucureşti.

– Ce să fac, tăticule? i-a răspuns mami, ☐ nu vezi că în loc de ☐ Sărut-mâna! ☐ strigă ca ţăranii: ☐ Să trăieşti, nea Gheorghe! ☐. ☐

(Mihaela Astrid Stoica, „Cartuş şi tata-mare, doi prieteni din oraş")

Scanned with OKEN Scanner

6. Scrieți semnele de punctuație potrivite:

☐ Citesc tare povestea cu Cenușăreasa ☐ Ileana ascultă ☐ se uită la mine și se gândește ☐

☐ Victoraș ☐ așa-i că nici Cenușăreasa n-a fost cuminte ☐

☐ Ba a fost ☐

Dacă o să veniți la mine ☐ pe Ileana am s-o duc la niște prietene ale ei să se joace ☐ Că e tare pisăloagă ☐ Eu nu pot să citesc nimic din cauza ei ☐ Toată ziua mă întreabă ☐ ☐ De ce e aia așa ☐ de ce ailaltă nu e așa ☐ ☐ Copil ☐ Da` lasă că și eu am fost copil ☐ dar n-am fost așa pisălog cum e soră-mea ☐ ☐

(Nicuță Tănase, „Acțiunea P. 1500")

2.* Punctele de suspensie

Rețineți !

Punctele de suspensie arată o întrerupere, o pauză mai mare în timpul vorbirii. Întreruperea se poate face în orice parte a propoziției.

1. Copiați textele de mai jos, precizând în ce caz sunt folosite punctele de suspensie:

a) „Iată-o gingașă mlădiță cu șirag de mărțișori...
Tu o rupi?... Ea te stropește cu fulgi albi răcoritori."

(Vasile Alecsandri, „Sania")

b) „Plopii! Mă cunosc ei bine.
De copil!... Acum șoptesc,
Dau din cap și lung privesc
Buimăciți spre mine."

(George Coșbuc, „Pe deal")

2. Arătați după ce parte a propoziției s-a făcut întreruperea vorbirii marcată de [...]. Cuvântul respectiv face parte sau nu din grupul principal de cuvinte?

„Apa se domolește... Vâslașii își dau binețuri cu oamenii de pe mal, se întreabă de-ale lor, iar bolțile pădurilor parcă vorbesc și ele..."

(Alexandru Vlahuță, „Pe plută de la Dorna la Piatra")

3. Explicați folosirea semnelor de punctuație în textele următoare:

a) „Decolăm. Minunată senzație de desprindere de pământ, de înălțare... Se văd parcelele verzi ale pământului, culturi vărgate, case pitice și noi plutind în infinitul albastru, învăluiți în lumina strălucitoare a soarelui..."

(Vavila Popovici, „File de jurnal")

Scanned with OKEN Scanner

b) „Chiru îi înjura pe ăia de la C.F.R. că i-a băgat tocmai acum, duminica, marfă pe gât. Se văita că n-are cu cine să descarce şi o să trebuiască să plătească nu ştiu câte mii locaţii pentru vagoane... M-a străfulgerat o idee. Mă duc la el şi-l întreb: «Cât dai de vagon dacă-l descarc eu?» Se uită la mine şi gata, gata să mă ia de urechi şi să-mi dea câteva, că-mi bat joc de el. «Nene, pe cinstea mea că ţi le descarc. Cât dai pe vagon?» «Cum le descarci, mă uriaşule?» mă întrebă el. «Am eu o echipă de băieţi. Avem nevoie de bani să ne cumpărăm echipament pentru fotbal.»“

(Nicuţă Tănase, „Acţiunea P. 1500“)

4. Puneţi semnele de punctuaţie corespunzătoare:

Am văzut multe automobile ☐ camioane ☐ tramvaie ☐

Vino cu noi ☐ ne vom distra de minune ☐

În holdele aurite ☐ abia de se mai vede ciocârlia ☐ dar cântecul ei se înalţă strălucitor ☐ limpede ☐

Cine oare e afară ☐ De unde atâta zgomot ☐

5. Ce rol au punctele de suspensie în enunţurile de mai jos? Indicaţi prin săgeţi răspunsurile în coloana alăturată.

a) Undeva, departe, în inima codrului...

b) Iată că s-a aplecat şi a ridicat penarul...

c) – Vrei să vii?
– !!...

- înlocuiesc răspunsul la o întrebare
- marchează întreruperea vorbirii
- marchează lipsa unei propoziţii

6. Alcătuiţi un text de cinci rânduri, în care să folosiţi şi punctele de suspensie.

Scanned with OKEN Scanner

Recapitulare

1. Alegeți forma corectă:

Elevul știa *ce-a/cea* făcut la lucrare.
Ciobanul mi-a arătat *cea/ce-a* mai frumoasă mioară.
Sora ta crede tot *ceai/ce-ai* spus.
Băieţelului îi place să bea *ce-ai/ceai* aromat.

2. Alcătuiți propoziții cu următoarele cuvinte: *s-ar, sar, n-or, nor.*

3. Transcrieți enunțurile de mai jos. Observați cum au fost scrise cuvintele subliniate, apoi alcătuiți cu ele propoziții.

a) Am văzut cu uimire cum ochii <u>săi</u> de culoarea castanei se întunecă din ce în ce mai mult şi am vrut <u>să-i</u> spun vorbe de mângâiere.

b) „<u>Mi-a</u> bătut un moş la poartă,
Biet țăran cu țundra sură."
(Octavian Goga, „Mi-a bătut un moş la poartă")

4. Completați spațiile punctate cu „c-ar" sau „car".

Vulpea din poveste se gândea ..... fi bine să-l păcălească pe urs.

Uitându-se pe stradă, țăranul văzu un ..... .

Tabloul «..... cu boi» este pictat de Nicolae Grigorescu.

Se spune despre el ..... fi plecat de mult.

5. Ghici, ghicitoarea mea!

Scrieți după dictare ghicitorile de mai jos. Dezlegați-le!

a) Ce copac stufos şi-nalt
Înfloreşte-n luna mai
Şi dă floare pentru ceai?
Cine este, l-ați aflat?

b) „Foarfeci are,
Nu croieşte!
Cine-l ştie,
Îl ghiceşte!"

6. Completați casetele cu ortogramele potrivite alese dintre următoarele: *ne-am, mie, s-a, odată, mi-e, ne-a.*

a) „Soarele ☐ înălțat
Pe clopotnița din sat..."
(Otilia Cazimir, „Harnică!")

Scanned with OKEN Scanner

b) „Şi tot aşa [ ] uns [bunica] de câte două-trei ori pe zi cu noapte, până ce în vinerea sacă [ ] trezit vindecaţi...“

(Ion Creangă, „Amintiri din copilărie“)

c) „Trăia [ ] la o casă
O pisicuţă somnoroasă...“

(Otilia Cazimir, „Egalitate“)

d) „Şi de-aceea tot ce mişcă-n ţara asta, râul, ramul,
[ ] prieten numai [ ], iară ţie duşman este...“

(Mihai Eminescu, „Scrisoarea III“)

7. Alegeţi din coloana alăturată cuvintele potrivite pentru a completa proverbele:

- „Lenea e cucoană mare
  Care ..... de mâncare!“
- „Că doar ..... mâncat ceapa ciorii!“
- Bună ziua, căciulă, că stăpânul ..... gură!
- Dacă dai, ...
  Nu da, c-ai să .....!

n-am
n-are
n-ai

8. Alcătuiţi enunţuri cu perechile de ortograme: *v-a/va, i-au/iau, n-ai/nai.*

9. Grilă ortografică

REBUS

Descoperiţi perechile la ortogramele învăţate, pornind de la definiţiile date în grilă.

1. Instrument muzical.
2. Îţi aparţine.
3. Căruţă.
4. Notă muzicală.
5. Una ori alta.
6. Băutură din plante.
7. Luna florilor.
8. Popor.

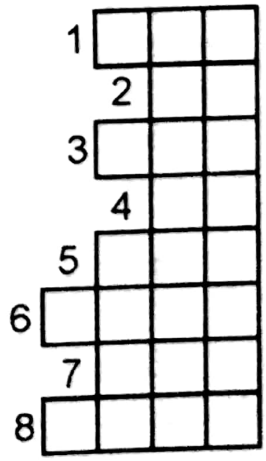

10. Alcătuiţi câte un enunţ cu ortogramele descoperite la exerciţiul anterior.

Scanned with OKEN Scanner

Evaluare

Citiți cu atenție textul și rezolvați cerințele:

„Într-un târziu, sosi și mama.

Se opri, înmărmurită, în prag, cu ochii țintă la rânduiala din odaie. Nu-i venea să-și creadă ochilor...

– Te pomenești că a venit o zână bună și ți-a șoptit să mă ajuți? glumi mama, strălucind de bucurie.

Cât fu seara de lungă, bucuria ei rămase întreagă. Mama știa că-ntotdeauna începutu-i greu și că de-acum încolo, seara, când va veni acasă, va găsi jucăriile și hainele frumos rânduite în raft, în cui sau în cutii."

(Silvia Kerim, „Zânele nu bat la ușă")

1. Scrieți cuvintele care au același sens cu: *a sosi, înmărmurită, rânduială, odaie, a șopti, a ajuta, bucurie, întreagă.*

2. Indicați cuvintele având sens opus cu: *târziu, a se opri, a veni, bună, bucurie, lungă, greu, început.*

3. Alcătuiți câte o propoziție în care să folosiți alte două sensuri ale cuvântului „țintă".

4. Copiați câte două cuvinte care să conțină grupurile de sunete „ie", „ia", „ea", rostite într-o silabă.

5. Despărțiți în silabe cuvintele: *înmărmurită, rânduiala, șoptit, bucuria, întotdeauna, jucăriile, cutii, încolo.*

6. Explicați scrierea cu „î" sau „â" a cuvintelor: *început, zână, hotărî, înmărmurită.*

7. Construiți câte un enunț în care să utilizați: *nu-l, s-a, într-o, ce-l.*

8. Explicați folosirea în text a semnelor de punctuație [...], [„ "] și a liniei de dialog.

9. Formulați câte un enunț care să conțină „va" și „v-a".

10. Răspundeți în câteva rânduri de ce era bucuroasă mama.

Scanned with OKEN Scanner

IV. PĂRŢILE DE VORBIRE

1. VERBUL

culegere

1. Completaţi proverbele cu verbele potrivite dintre paranteze *(nu-i, aleargă, joacă, nu prinde, păgubeşte, aleargă).*

a) Cine .....alergă..... după doi iepuri, ...nu prinde..... unul.

b) Când pisica .....nu-i..... acasă, şoarecii .....joacă..... pe masă.

c) Leneşul mai mult .....păgubeşte..... şi scumpul mai mult .....aleargă.....

2. Copiaţi textul, apoi subliniaţi verbele şi precizaţi ceea ce exprimă:

a) „Mihnea încalecă, calul său tropotă;
Fuge ca vântul
Sună pădurile, fâşâie frunzele;
Geme pământul;
Fug legioanele, zbor cu cavalele,
Luna dispare;
Cerul se-ntunecă, munţii se clatină;
Mihnea tresare.“

(D. Bolintineanu, „Mihnea şi Baba“)

b) „Peste vârfuri trece lună,
Codru-şi bate frunza lin,
Dintre ramuri de arin
Melancolic cornul sună.“

(M. Eminescu, „Peste vârfuri“)

c) „Am văzut iarăşi întunecate zăvoaie de sălcii cenuşii în care intram cu grozava frică de bursuci. Frica ţinea până ce dădeam de desişurile cu mure, când ne puneam la ospăţ şi la taifas.“

(Mihail Sadoveanu, „Domnu Trandafir“)

caiet (3 verbe)

3. Găsiţi verbe potrivite pentru următoarele substantive: *copiii, barca, Azorică, cerul, George.* Alcătuiţi cu ele propoziţii.

1.1. Persoana şi numărul verbului

1. Subliniaţi verbele. Arătaţi la ce număr şi la ce persoană sunt:

a) Eu citesc „Păcălici şi Tândăleţ“ de Nicolae Labiş.

b) Tu citeşti „Amintiri din copilărie“ de Ion Creangă.

c) El citeşte „Zâna Zorilor“ de Ioan Slavici.
d) Ea citeşte mult.
e) Noi citim poveşti de Ion Creangă.
f) Voi citiţi poezii de Ana Blandiana.
g) Ei citesc literatură ştiinţifico-fantastică.
h) Ele citesc scurte povestiri în limba franceză.

2. Scrieţi după dictare următorul text şi subliniaţi verbele:

„Căprioara se îmbărbătează, sare în picioare şi porneşte spre ţancurile de stâncă din zare. (...)“

(Emil Gârleanu, „Căprioara“)

3. Subliniaţi verbele din textul de mai jos şi precizaţi numărul şi persoana fiecăruia:

„Stau singur sub lampa liniştită, în odaia mea, ş-ascult. Cântă zările, chiuie duhuri chinuite în ungherele acoperişului şi-n cotloanele negre ale hornurilor. Se scutură cu înfiorare livada şi, prin brazi, trec şuiete de puhoaie.“

(Mihail Sadoveanu, „Peşte de Moldova“)

4. Treceţi verbele din textul de la exerciţiul 2 la celălalt număr şi realizaţi acordul cu subiectul.

5. Formulaţi enunţuri cu verbele „a fi“, „a lua“, „a scrie“ la numărul singular.

6. Alcătuiţi trei enunţuri în care predicatele să fie exprimate prin verbele „a vrea“, „a lua“, „a fi“ la plural.

7. Completaţi spaţiile punctate din textul ce urmează cu verbele dintre paranteze, aflate la numărul potrivit.

a) „Apele îşi .....*(a pierde)* firul şi nicăieri prin acele locuri .....*(a nu se mai afla)* flori. Pomii şi ierburile .....*(a se usca)*, vitele .....*(a muri)* pe capete, iar oamenii .....*(a umbla)* uscaţi de sete de la o fântână la alta, cale de mai multe ceasuri, doar-doar .....*(a umple)* un ulcior cu apă.“

(Elidia Agrigoroaiei, „Legende şi povestiri cu albine“)

b) „Ciobănaşul .....*(a pleca)* pe câmpul de bătălie. Când .....(a începe) să sufle în unealta lui vrăjită, oştile duşmane .....*(a se opri)*

Scanned with OKEN Scanner

din iureşul lor năvalnic, îşi .....*(a arunca)* paloşele şi buzduganele şi .....*(a începe)* să joace."

(Victor Eftimiu, „Fluierul ciobănaşului")

8. Grupaţi verbele din textele de mai sus pe două coloane: una cu verbele la numărul singular şi una cu verbele la numărul plural.

9. Alcătuiţi trei enunţuri şi apoi modificaţi numărul verbului, făcând acordul cu restul propoziţiei.

10. Subliniaţi verbele, apoi construiţi propoziţii cu verbele la persoana I din textul:

„Am făcut pentru tine o povestire mică, mică de tot, cât o batistă. M-am deşteptat din somn dinaintea ferestrei, acoperit pe de-a-ntregul de soare, şi, ridicând capul din perini, ca dintr-o groapă cu aureole, m-am uitat în munţi şi am râs."

(Tudor Arghezi, „Jucăriile")

11. Scrieţi câte o propoziţie în care cuvântul „lupta" să reprezinte două părţi de vorbire diferite. Precizaţi-le.

12. Aşezaţi verbele din textele de mai jos în tabelul următor şi completaţi-l:

a) „Sosim în faţa oraşului Giurgiu. Ţărmurile se depărtează. Din coşurile înalte ale fabricilor gâlgâie rotocoale negre de fum ce se risipesc molatic în zarea nesfârşită. Dunărea liniştită, largă are aspectul unui lac frumos, poleit de razele soarelui."

(Alexandru Vlahuţă, „Giurgiu, Călugăreni")

b)

„Fulgi mari, ca înghеţate flori de măr,
Îmi cad pe mâini şi mi se prind în păr,
Le simt pe frunte sărutarea rece;
O-nfiorare de lumină trece
Şi peste case risipeşte-acum
Fantome nestatornice de fum,
Coloane moi ce fâlfâie şi pier
Sub cerul vânat, împietrit de ger."

(Otilia Cazimir, „Ninsoare")

Verbul	Persoana	Numărul

13. Construiţi două enunţuri cu verbul „a privi" la persoana a treia, numărul singular, respectiv plural.

Scanned with OKEN Scanner

14. Treceți verbele subliniate din textul următor la numărul plural. Realizați acordul cu restul propoziției.

Mama trudește din greu ca să-și crească bine copiii. Ea nu se odihnește niciodată. În dimineața aceasta, unul dintre copii îi dă un cartonaș pe care este un desen frumos. Băiatul mai mare i-a scris: „La mulți ani, iubitei noastre mame!"

Mama are lacrimi în ochi. O asemenea bucurie șterge orice urmă de oboseală!

15. Ghici, ghicitoarea mea!

A. Completați ghicitorile cu verbele dintre paranteze. Puneți-le la persoana potrivită, în funcție de subiect. Dezlegați ghicitorile.

a) „Două linii paralele
(A circula) trenul pe ele."

b) „Moșulețul cel voinic
Se-(a înfășura)-n borangic."

c) „Cât un orășel de mare,
(A luneca) mereu pe mare.
Valuri (a veni) cu gânduri rele
Nici că-i (a păsa) lui de ele."

d) „Care gâză stricătoare
(A apărea) în luna mai
Și (a face) pagubă mare,
De (a țipa) copacii: «vai»?"

B. Subliniați verbele. Arătați persoana și numărul lor.

a) „– Cine poate să-l ajungă
Pe acest alergător,
Care-și poartă puii-n pungă?
Îl ghiciți foarte ușor!"

b) „Pepenaș de cauciuc
Îl trântesc sau îl arunc
Orișiunde dacă pică,
Nu se sparge, nu se strică!"

16. Precizați în scris numărul și persoana verbelor: *merge, stau, citiți, patinăm, înveți, scriem, râzi, plâng, ne înveselim, urmăriți, privesc.*

17. Alcătuiți propoziții dezvoltate cu verbul „a veni" la toate persoanele, amândouă numerele.

1.2. Timpul verbului

1. Marcați verbele, apoi analizați-le, arătând numărul, persoana și timpul:

a) „Cad ninsorile bogate
și sub falduri largi ascund
codrii care-n vijelie
se aud vuind în fund...
Parcă hohote se-alungă
prin ninsoarea de argint,
mii și mii de glasuri rele
chiuind și chițcăind."
(Nicolae Labiș, „Păcălici și Tândăleț")

Scanned with OKEN Scanner

b) „Ziua următoare sosi și domnița din Insula verde. Era frumoasă ca soarele ce răsare și feciorul de împărat tinea mult la dânsa, toată ziua se plimbau împreună în grădină."

(Nicolae Batzaria, „Cristina din pădure")

c) „Mitruț râdea și bătea din palme.

L-au urcat până la jumătatea stejarului și l-au lăsat așa în legănatul ușurel al vântului. Cât îi plăcea lui Mitruț că se afla sus, se vedea din râsul lui și din felul cum se legăna. Deodată, cum râdea el, s-a uitat departe și-a îngălbenit. Glasul i-a pierit în gât."

(Eusebiu Camilar, „Stejarul din Borzești")

2. Dați trei exemple de verbe la timpul prezent. Puneți-le la timpul trecut și apoi la viitor. Formați propoziții cu unul dintre ele.

3. Puneți verbele din textele următoare la timpul trecut (toate formele):

Model: *dorm → au dormit, dormeau, dormiră, dormiseră*

a) „Copiii dorm, visându-și jocul.
Mai toarce mama. În curând,
Pe vatră ea-nvelește focul,
Încuie ușile la tindă,
Se culcă-apoi. Iar cariu-n grindă
Se-aude-acum rozând."

(George Coșbuc, „Noapte de vară")

b) „Aici valea se mai deschide. Poieni întinse, stropite cu flori, s-așternt între izvoare. Case frumoase, vesele (...) se răsfață la soare pe tăpșanul din stânga (...)"

(Al. Vlahuță, „Pe Valea Prahovei")

4. Grupați verbele din textele următoare pe trei coloane: timpul prezent, timpul trecut, timpul viitor.

a) „Mă oprisem la o casă țărănească de pe valea Cernei și mă uitam cu drag la poarta ogrăzii – o poartă grea de stejar, lucrată toată în sculpturi migăloase, cum se lucrau în vremuri vechi și bune ușile sfintelor biserici."

(Alexandru Vlahuță, „În Vâlcea")

b) Angajamentul nostru de a fi primii va fi îndeplinit. Prietenia noastră a fost, este și ne va fi reazem în momentele grele.

Scanned with OKEN Scanner

c) „Vom merge împreună, nepoțică, în vara asta, pe malul râului Sovata. Aici, nu prea departe de râu, este un lac. Se cheamă Ursul. Cine se scaldă în el se lecuiește adesea de suferințe grele."

(Alexandru Mitru, „Ursul și comoara")

d) „În fiecare an alte flori se ivesc (...). Venite nu se știe cum, ele n-au mai fost pe la noi niciodată. Anul trecut grădina fusese galbenă de sunătoare. (...) Voi căuta iarba nouă în botanica lui Bonnet, care asortează plantele după frunză și cuprinde toate buruienile din Europa."

(Tudor Arghezi, „Pe o palmă de țărână")

5. Scrieți câte o propoziție cu fiecare verb din textul următor, folosindu-le la celelalte timpuri decât în text.

„Luna plină-a răsărit,
Sus pe deal s-a odihnit,
Și pe cerul ca oglinda
A pornit-o cu colinda."

(Otilia Cazimir, „Noapte")

6. Treceți toate verbele din textul de mai jos la timpul viitor:

„Pregătindu-se pentru începerea unui nou trimestru, bătrânul învățător făcea ordine în sertarul său. Erau acolo, teancuri-teancuri, tot felul de caiete: de compunere, de gramatică, de dictare...

În liniștea cancelariei, învățătorul le răsfoia pe îndelete, unul după altul, își arunca privirea pe câte un titlu, recitea câte o pagină, ba chiar și lucrări întregi. Erau multe caiete în care creionul roșu nu pășise niciodată și, răsfoindu-le, bătrânul învățător se bucura ca de o zăpadă proaspăt căzută, neatinsă."

(Mircea Sântimbreanu, „Se caută o greșeală")

7. Completați tabelul cu verbele din textul de mai jos, făcând precizările necesare:

„(...) Cristina se întoarce spre casă. Păşeşte fără grabă printre oamenii care au ieşit la plimbare, e obosită, încă parcă mai simte săpăliga în mâini, dar le surâde tuturor. Au săpat toată ziua şănţuleţe pe lotul de roşii, şi apa venea cuminte după fiecare lovitură de sapă, ca un căţeluş (...) iar ei toţi, băieţi şi fete (...) o dirijau ca pe nişte portative spre setea fiecărui răsad. Da, faţa îi arde, mâinile au ceva băşici, noroiul s-a uscat pe picioare ca o crustă. Dar ce contează? Mâine vor adăpa celălalt lot, după-amiază vor culege caise, iar spre seară se vor scălda în Criş..."

(Mircea Sântimbreanu, „Zi de vară până-n seară")

Verbul	Timpul	Persoana	Numărul

Scanned with OKEN Scanner

8. Transcrieți textul punând verbele, pe rând, la timpul trecut.

Model: *se întâlnesc → s-au întâlnit*

„Doi amici se întâlnesc. Se întreabă, se cercetează de sănătate. Apoi unul din ei zise:

– Ei! ce faci tu azi? Unde petreci seara?

– Astăzi sunt invitat la masă la un amic al meu intim."

(Petre Ispirescu, „Păpara")

9. Puneți verbul „a ține" la toate timpurile și personale, la numărul singular.

10. Marcați verbele. Arătați timpul, persoana și numărul:

Au trecut zilele călduroase. Veniră zile posomorâte când soarele stătea mai mult ascuns în nori. Trecuserăm de jumătatea toamnei și oamenii culegeau acum porumbul. Priveai în jur. Dacă mâine va cădea zăpada?

11. Schimbați timpul fiecărui verb de la exercițiul anterior, scriind celelalte două timpuri învățate, dar păstrând persoana și numărul verbului.

12. Scrieți și voi formele verbului „a scrie" pentru timpul trecut.

Model: *Eu am citit o carte.*
Tu citișisi revista toată.
Ei citeau lectura suplimentară.
Voi citiserăți multe basme.

13. Subliniați verbele la timpul trecut din textul:

„Într-o primăvară, o prepeliță aproape moartă de oboseală că venea de departe, tocmai din Africa – s-a lăsat din zbor într-un lan verde de grâu, la marginea unui lăstar.

(...) Și așa trăiau acolo, liniștiți și fericiți. De seceratul grâului și din ridicarea snopilor se scuturaseră pe mirişte o groază de boabe cu care se hrăneau și, măcar că nu era vreo apă prin apropiere, nu sufereau de sete, că beau dimineața picături de rouă de pe firele de iarbă (...)"

(I. Al. Brătescu-Voinești, „Puiul")

14. Treceți la timpul prezent verbele din următoarele propoziții:

Noi dădurăm zor.	M-am strecurat ușurel afară.
Ea venea de departe.	Maria se bucurase tare mult.
Voi ați văzut ouă de prepeliță?	Ei fuseseră pe stadion.

Scanned with OKEN Scanner

15. Completaţi grila!

1. Verbul *citeşte* se află la timpul ..... .

2. La timpul trecut acţiunea se petrece ..... de momentul vorbirii.

3. Verbul *a privi* la timpul prezent, persoana I, numărul singular.

4.Verbul *a (se) ivi,* timpul prezent, persoana a III-a, numărul singular.

5. Când acţiunea se petrece ..... momentul vorbirii, verbul este la timpul prezent.

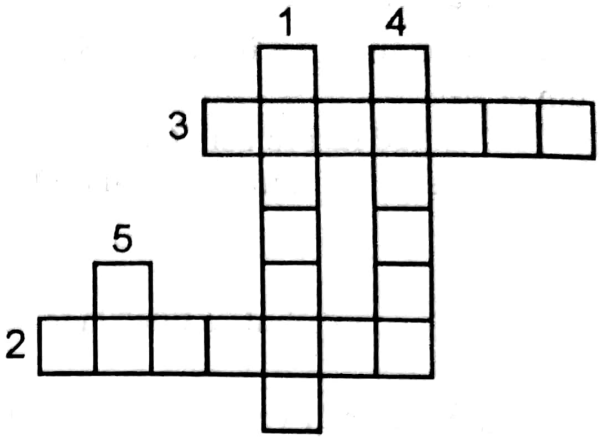

1.3. Funcţia verbului în propoziţie

a) Funcţia de predicat verbal

1. Subliniaţi verbele cu funcţie de predicat verbal din textele:

a) „Ulița avea şi un felinar, pripăşit printre rarii ei copaci. În fiecare seară, un moşnegel ghebos venea şchiopătând până la felinar; îi vorbea ceva la ureche (...) şi felinarul îi răspundea cu o lumină care dăinuia toată noaptea."

(Ionel Teodoreanu, „Ulița copilăriei")

b) „Şi neguri cresc,
S-anină-n crăngi;
Se tânguiesc –
Şi plâng tălăngi
Pe căi pustii..."

(Şt. O. Iosif, „Doina")

2. Găsiţi predicatul verbal potrivit şi alcătuiţi propoziţii dezvoltate.

Pisoii *plângea după mama lor*. Florin *joacă tenis la sc*

Un grup de băieţi *jucau fotbal*. Ele *îşi iau multe haine*

Noi *jucăm ratele şi vânătorii* Alina *merge la Mall*.

3. Formulaţi propoziţii în care verbele „a cânta", „a merge", „a oglindi", „a vedea" să aibă rol de predicate verbale.

Scanned with OKEN Scanner

4. Scrieți după dictare. Subliniați verbele cu rol de predicat verbal și analizați-le:

Model: *se deschise* – predicat verbal exprimat prin verb, timpul trecut, persoana a III-a, numărul singular.

a) „Aproape în aceeași clipă o ușă scundă se deschise și din odaia de alături se strecură spre pătucul fetiței, bunicuța măruntă și firavă cu ochii ca două cicori șterse. Întindea mâinile-i uscate spre copilă."

(Mihail Sadoveanu, „Dumbrava minunată")

b) „Ziua se întinse deplin pe lume. În căldura verii, iazul luci ca oțelul, și copiii slobozirăstrigăte de mirare. Morile cele negre porniseră..."

(Mihail Sadoveanu, „Dimineți de iulie")

c) „Nu se mai vedea nici o floare! Umbrele căzuseră de mult peste grădină.

Bătrâna privi la florile închise toate în câte-un cănăcel verde și începu să râdă.

– N-a fugit nici o floare, tu prostuțo, că s-au închis de umbră. Ele nu-și arată fața decât în lumina soarelui. Vei vedea dimineață, după ce va răsări soarele peste grădină că sunt toate aici."

(Ion Agârbiceanu, „Păpădia")

5. În propozițiile de mai jos, treceți verbele la timpul trecut. Spuneți ce funcție au. Diferențiați formele timpului trecut.

Bătrânelul se opreşte din mers.
Domnița cea mică și bălaie va lovi trunchiul cu nuielușa fermecată.
Copila plânge.
Amurgul umple poienile de taină.

6. Modificați în următoarele propoziții, verbele la persoana I, numărul singular, și arătați funcția lor:

Fetița povestea.
Iliuță deschisese uşile cele mari.
Ea făcu o plecăciune spre public.
Băiatul a văzut cerul ca printr-o sticlă fumurie.

7. Puneți verbele dintre paranteze la timpul viitor. Precizați funcția sintactică a tuturor verbelor.

„Dragă bunicule, *(a termina)* cu bine anul școlar și *(a intra)* în vacanță. Prin prezenta te înștiințez că m-am hotărât să vin la dumneavoastră. *(A sta)* la umbra nucului, gustând din dulceața de coacăze, *(a merge)* la pescuit păstrăvi și

Scanned with OKEN Scanner

raci [...], *(a juca)* ţintar în cerdacul îmbrăcat în viţă, [...] *(a se plimba)* prin pădure şi *(a culege)* afine."

(Mircea Sântimbreanu, „Post-scriptum")

8. Completaţi propoziţiile cu formele indicate ale verbelor dintre paranteze:

(*a găsi* – timpul trecut, persoana I, numărul singular) cartea recomandată la şcoală.

Biblioteca (*a se închide* – timpul viitor) pentru două zile.

Concurenţii (*a se întrece* – timpul viitor) în această competiţie.

Noi (*a lua* – timpul prezent) vacanţă.

(*a scrie* – timpul prezent, persona a II-a, numărul singular) bunicilor.

(*A pleca* – timpul trecut, persoana a III-a, numărul plural) în excursie.

9. Alcătuiţi propoziţii cu verbele „a şti" şi „a ţine" la prezent, persoana a II-a, numărul singular şi plural, cu funcţie de predicat verbal.

Model: *Tu scrii.* → *Voi scrieţi.*

10. Analizaţi predicatele verbale din textele următoare:

a) „Nu ştiuse că nerodul
Va da ochii cu norodul
Şi-şi pusese-n cap minciuna
Că dă-n stup de câte una."

(Tudor Arghezi, „Tâlharul pedepsit")

b) „De dimineaţă a mai mâncat o ceapă pe furiş, şi a plecat la şcoală. La prânz se clătina de-a binelea. Stătea însă bosumflat pe divan. La început s-a servit supa. Nu, nu va mânca nimic, nimic... Apoi a venit friptura. Lui Sandu i s-a urcat un nod în gât, îi tremurau picioarele de foame, dar nu s-a lăsat. Nu, nu... Mai bine va muri."

(Mircea Sântimbreanu, „Un ambiţios")

b) Funcţia de predicat verbal a verbului „a fi" (când exprimă existenţa)

1. Transcrieţi propoziţiile. Subliniaţi verbele predicative şi înlocuiţi-le cu verbe asemănătoare ca sens (*a se afla, a se găsi, a merge, a sta, a trăi*).

La noi sunt codri verzi de brazi.
Pe câmpuri sunt holde aurii.
Copiii au fost în excursie.
În tabără am fost trei în cameră.
La venirea serii era deja în pătuţ.
Suntem aici de mii de ani.

Scanned with OKEN Scanner

2. Subliniați verbele predicative și precizați timpul, persoana și numărul acestora. Notați în paranteză un verb asemănător ca sens.

Pe deal e o căsuță mică. Voi fi departe în momentul acela.
Nu erai în clasă atunci. Ați fost la moș Costache, pe malul iazului?

3. În proverbele date, subliniați verbele care arată existența:

✱ „Unde nu-i cap, vai de picioare."

✱ „Unde e vorbă multă, acolo e treabă scurtă".

4. Alcătuiți și voi cinci propoziții în care verbul „a fi" să formeze singur predicate.

5. Înlocuiți verbele scrise diferit cu verbul „a fi". Indicați timpul, persoana, numărul și funcția lor sintactică.

Ai mers în excursia visată.
M-am găsit din întâmplare la locul accidentului.
În țara voastră *există* sare din belșug.
Bunica *trăiește* la țară.
Ne vom afla la București la sfârșitul săptămânii.

6. Analizați predicatele verbale:

a) „De când e-n gospodărie
Multe a-nvățat și știe,
Și pe brânci, târâș, grăpiș,
Se strecoară pe furiș."
(Tudor Arghezi, „Zdreanță")

b) „Era odată un împărat puternic și mare, și avea pe lângă palaturile sale o grădină frumoasă, bogată de flori și meșteșugită nevoie mare! Așa grădină nu se mai văzuse până atunci, p-acolo."
(Petre Ispirescu, „Prâslea cel voinic și merele de aur")

c) „Chiar în clipa aceea, Lizuca dădu un țipăt. O umbră răsărise dintr-o dâră de raze, țupăind către scorbură. Din când în când se oprea, se înălța și mișca două coarne lungi și drepte."
(Mihail Sadoveanu, „Dumbrava minunată")

Scanned with OKEN Scanner

1.4. Rolul verbului în comunicare

1. Completați spațiile punctate cu verbe potrivite. Alegeți dintre: *pleacă, și-a cernit, bate, picură.*

„Bolta *și-a cernit* țăframa
Ca o mamă întristată,
Floarea-soarelui pe câmpuri
Pleacă fruntea-ngândurată.

Zarea-și *picură* argintul
Pe ovezele de aur,
Ostenit din aripi *bate*,
Ca un vis pribeag, un graur."

(Octavian Goga, „Sara")

2. Alcătuiți o scurtă compunere gramaticală despre activitățile tatălui vostru, în care să folosiți predicate verbale.

3. Faceți ca următoarele propoziții să aibă înțeles deplin, folosind cuvintele: *se dezvelesc, au înflorit, lucește.*

„*Au înflorit* vișinii, cireșii și prunii; *se dezvelesc* laptoase și rozalbe, florile perilor și merilor. Lumina de aur a soarelui *lucește* blând într-un colț, pașnic de natură."

(Mihail Sadoveanu, „Privighetoarea")

1.5. Scrierea și pronunțarea corectă a verbelor
Folosirea cratimei

1. Transcrieți enunțurile. Subliniați verbele și observați cum au fost scrise acestea:

Ei sunt acasă.
Noi suntem în parc.
Noi luăm note bune.
Eu iau coperta verde, Traiane!
Viorel și Costin i-au spus colegului lor vestea.
Tu scrii frumos.
Ele vor un joc pe calculator.
El v-a spus o minciună.
Ea va citi ce creează sora sa.
Ana își ia o înghețată mare.

2. Citiți propozițiile date. Explicați scrierea verbelor.

Afară s-a înnoptat.
Nicoară se vârî în pat.
Voi ieșiți din sală.
Tata accelerează mașina.
El va lua mingea în tabără.
Mirela s-a îndepărtat de colegi.
Tu iei autobuzul până la școală.
Copiii cooperează bine în cadrul echipei.

Scanned with OKEN Scanner

Cartea s-a reeditat. Fetița i-a adus flori mamei.
Ei își iau servietele. El ia o carte poștală.

3. Formați verbe pornind de la următoarele substantive: *nor, pereche, parte, boboc, bun, negru.* Alcătuiți propoziții cu ele.

Exemplu: *pachet → a împachetat*

4. Alcătuiți enunțuri cu ortogramele: *ia/i-a, va/v-a, mai/m-ai, la/l-a.*

5. Tăiați forma greșită a cuvintelor din enunțurile date:

Tu *a-i/ai* multe de povestit bunicii tale.
Ea te *va/v-a* ierta.
Cum *v-a/va* spus mereu profesorul, contează să *scri/scrii* citeț.
Elevii corigenți vor fi *reexaminați/rexaminați.*

6. Transcrieți exemplele următoare și explicați folosirea cratimei.

✱ Bunicul le-a adus nepoțeilor un cățel. (ce-a făcut bunicul?; cui a adus?)
✱ Copiii i-au dăruit colegului o carte. (ce-au făcut copiii?; cui au dăruit?)
✱ Ionel v-a împărțit cadourile în mod egal. (ce a făcut Ionel?; cui a împărțit?)
✱ Dăruiește-i Ilenuței o floare! (ce să faci?; cui să dăruiești?)

7. Explicați scrierea cuvintelor legate prin cratimă sau subliniate din enunțurile următoare:

Mama i-a <u>împachetat</u> lui Ionel lucrurile pentru excursie.
Copiii s-au hotărât <u>sau</u> nu?
Ele au <u>coborât</u> spre ieșire.
Ei au <u>luat</u> mereu primii note bune la teste.
V-am spus când <u>va</u> veni?
Băiatul s-a <u>accidentat</u> grav.

Formulați și voi alte enunțuri cu aceste forme.

8. Scrieți după dictare:

Ieri m-am întâlnit cu colega mea din clasa întâi.
– De mult nu ne-am mai văzut, i-am spus eu.
– Așa-i, răspunse ea. Nu te-ai schimbat foarte tare.
– Tu, în schimb, te-ai mai înălțat un pic.
Ne-am povestit multe lucruri. Ea mi-a spus despre noii ei colegi, iar eu despre cunoștințele noastre comune. Ne-am simțit foarte bine împreună!

Scanned with OKEN Scanner

9. Copiați textele următoare. Scoateți la margine cuvintele scrise cu cra timă și apoi precizați ce sunt ca părți de vorbire:

a) „Când a făcut un pas spre dânsa, ea a ridicat degetul și l-a oprit:
– Să vii și mâine seară, i-a zis ea zâmbindu-i.
Și el a venit și în alte dați când amurgul umple poienile de taine..."
(Mihail Sadoveanu, „Dumbrava minunată")

b) „Peste zloată, peste gheață,
Ninge de cu dimineață.
Pe unde-i troianul mare,
Trece Vania de-a călare,
Și cum trece el grăbit,
De pe cal s-a prăvălit
Și-a căzut, căzut, căzut...
Nimeni nu l-a mai văzut!
Doar pe sară, două fete,
Cum treceau pe îndelete,
L-au găsit, l-au ridicat
Și l-au dus cu ele-n sat!"
(Otilia Cazimir, „Vania voinicul")

10. Completați enunțurile cu una dintre formele: *va/v-a; ia/i-a; iau/i-au; s-a/sa; sau/s-au:*

Mama ..... chemat la masă. Mâncarea ..... fi gata în câteva minute.

Copiii ..... răspuns cu bucurie. Ei ..... grăbit să se spele pe mâini. Fetele ..... farfuriile și așază tacâmurile. Fratele lor ..... pâinea și o taie. Cine ..... descurcat mai repede cu partea ..... de muncă? Mama ..... copiii?

11. Transcrieți propozițiile, punând verbul la timpul trecut:

Bunica îi spune nepoțelului o poveste.
Mama îl duce pe Georgică la medic.
Părinții îi repetă fiului să nu întârzie.
Elevii se îndreaptă spre muzeu.
Doamna învățătoare vă invită într-o excursie.

12. Scrieți propozițiile la forma negativă, folosind cratima:

Eu am o carte nouă.
Tu ai un joc interesant pe calculator.
Monica are curaj.
Noi avem în oraș un bazin modern de înot.
Voi aveți patine pe rotile?
Ei au undițe?

Scanned with OKEN Scanner

Fişier ortografic

Verbul

Reţineţi !

- (a) adăuga – adaug, adaugă, adăugăm
- (a) aranja – aranjez, aranjează, aranjăm
- (a) aşeza – aşez, aşază, aşezăm
- (a) atenua – atenuez, atenuează, atenuăm
- (a) azvârli – azvârl, azvârli, azvârle, (ei) azvârlă
- (a) birui – biruiesc/birui, biruieşte/biruie
- (a) coase – cos, coşi, coase, coasem, coaseţi, cos
- (a) continua – continui, continuă, continuăm
- (a) copia – copiez, copiază, copiem
- (a) crea – creez, creezi, (el, ei) creează, creăm, creaţi
- (a) curăţa – curăţ, cureţi, curăţă
- (a) datora/(învechit) datori (a avea drept cauză) – datorez, datorează/datoreşte
- (a) dăinui – (el, ei) dăinuie
- (a) dăuna – dăunez, dăunează
- (a) debloca – deblochez, deblochează, deblocăm
- (a) decerna – decernez, decernează
- (a) dedica – dedic, dedică
- (a) înconjura – înconjor, înconjoară
- (a) îndosaria – îndosariez, îndosariază
- (a) îngenunchea – îngenunchez, îngenunchează, îngenunchem
- (a) (se) înghesui – înghesui, înghesuie
- (a) îngriji – îngrijesc, îngrijeşte
- (a) înlănţui – înlănţui, înlănţuie
- (a) (se) înnămoli – înnămolesc, înnămoleşte
- (a) înşela – înşel, înşală
- (a) învârti – învârt/învârtesc
- (a) înveşmânta – înveşmântează/înveşmântă
- (a) învolbura – învolburează/învolbură
- (a) scrie – scriu, scrii, scrie
- (a) se străduí – se străduieşte/se străduie
- (a) sughiţa – sughiţ, sughiţă
- (a) şedea – şed, şade
- (a) stărui – stărui, stăruie
- (a) trunchia – trunchiez, trunchiază

Scanned with OKEN Scanner

Recapitulare

1. Consultați *Fișierul ortografic* din carte și scrieți trei propoziții în care verbul „a crea" să fie la persoane diferite, la timpul prezent.

2. Alcătuiți două propoziții cu verbul „a fi" care să formeze singur predicatul verbal.

3. Grupați următoarele verbe după numere, precizând persoana între paranteze: *scriem, sare, mă gândesc, au alergat, am discutat, sunt, e, erau, se duseseră, s-a stins.*

4. Formați verbe și alcătuiți apoi propoziții pornind de la cuvintele: *negru, bujor, prieten, ființă.*

5. Scrieți după dictare. Subliniați verbele și indicați funcția lor în propoziție.

„Tândăleț tot stă și-așteaptă,
are lacrimi pe obraz.
Unde-i Păcălici să-i spună
bucuria lui de azi?
(Nicolae Labiș„Păcălici și Tândăleț")

6. În versurile următoare, analizați verbele, precizând timpul, persoana, numărul și funcția acestora:

„O furnică duce-n spate
Un grăunte jumătate.
– Încotro fugi, surioară?
– Ia, mă duc și eu la moară!
(Otilia Cazimir, „Gospodina")

7. Notați formele celorlalte două timpuri pentru fiecare verb de la exercițiul anterior, păstrând persoana.

8. Treceți verbele din enunțurile următoare la timpul trecut (toate formele):

Bunicul ia un medicament.
Copiii sunt în odaia gazdei.
Îi spun povestea cloștii cu puii de aur.

Scanned with OKEN Scanner

9. Alcătuiți enunțuri cu formele: *i-au/iau, n-ai/nai, n-am, n-are.*

10. Completați propozițiile cu verbele indicate conform cerințelor:

(*a trimite* – viitor, pers. I, sg.) ..... părinților o scrisoare.

(*a lua* – prezent, pers. I, pl.) ..... trenul.

Copilul vă (*a ajuta* – viitor) ..... la strânsul fructelor.

Tu îi (*a da* – trecut) ..... mingea în glumă.

Ei (*a înconjura* – prezent) ..... terenul în pas vioi.

Delia o (*a chema* – prezent) ..... pe sora ei la masă.

Evaluare

Scrieți

Citiți fragmentul și rezolvați cerințele:

„Strigătul fetei a oprit totul în loc.

– Trică, șarpele!

Dar celălalt era mai aproape, după stâncă. S-a repezit ca fulgerul. A văzut reptila pregătită de salt în dreapta lui și s-a prăvălit către fată, paravan. Plesnetul viperei l-a lovit deasupra umărului, în gât. Dron știa ce înseamnă mușcătura aceea; i-a sucit capul blestemând și a lepădat-o departe."

(Ioan Dan Bălan, „Șarpele")

caiet

1. Notați cuvintele care au același sens (sinonime) cu următoarele verbe: *a se repezi, a se prăvăli, a lovi, a lepăda.*

2. Transcrieți o pereche de sinonime și o pereche de antonime prezente în text.

caiet

3. Alcătuiți enunțuri cu următoarele expresii:

a pune în loc; *a sta în loc;* *a pune la loc.*

4. Formulați două propoziții în care verbul „a fi" să fie predicat verbal și să aibă sensuri diferite.

5. Puneți verbele următoare la prezent și la viitor, păstrând persoana și numărul: *s-a repezit, a lovit, știa.*

Scanned with OKEN Scanner

6. Indicați formele de plural ale verbelor: *a văzut, s-a prăvălit, (i)-a sucit, a lepădat.*

7. Analizați verbele următoare, precizând timpul, persoana, numărul și funcția lor: *era, știa, a sucit.*

8. Alcătuiți enunțuri în care să utilizați: *s-au/sau, i-a/ia, nu-i, n-au, l-a/la.*

9. Consultați *Fișierul ortografic* de la acest capitol și notați formele cerute:
a adăuga (prezent și viitor, pers. I, pl.);
a copia (prezent, trecut, pers. a II-a, sg.);
a deranja (trecut, prezent, pers. a III-a, pl.);
a se furișa (prezent, trecut, pers. a III-a, sg.);
a îngenunchea (prezent, viitor, pers. I, sg.);
a înșela (prezent, viitor, pers. a III-a, sg.);
a coase (prezent, trecut, pers. a II-a, pl.).

10. Corectați propozițiile:
Tu scri temele pentru mâine.
El a loat o notă bună la matematică.
Alina ia dat verișoarei sale un album.
Elevul se așează în bancă.
Ei crează un joc nou.
Eu continuu să citesc povești.
Unchiul azvârlă bucățile de lemn în grămadă.

Scanned with OKEN Scanner

2. SUBSTANTIVUL

1. Completați liniile punctate cu alte cinci substantive care denumesc:

- ființe: iepure, urs, vulpe, sarpe, rechin, om, dragon de Komodo
- lucruri: carte, stilou, penar, bancă, birou, mapă
- fenomene ale naturii: tunet, fulger, ninsoare, vânt, ploaie
- stări sufletești: tristețe, emoție, fericire, iubire, ură.
- nume de acțiuni: alergare, mergere, merge cu mașina.
- nume de însușiri: frumusețe, deșteptăciune, pricepere, urâtenie

2. Transcrieți textul, subliniați substantivele și arătați ce exprimă.

„Ana, cea mai în vârstă dintre surori, era frumoasă, încât oile începeau a paște când o zăreau în mijlocul lor; Stana, cea mijlocie, era frumoasă, încât lupii păzeau turma când o vedeau pe dânsa stăpână; iară Lăptița, cea mai tânără soră, albă ca spuma laptelui și cu păr moale ca lâna mieluşeilor, era mai frumoasă decât surorile sale împreună – frumoasă cum numai dânsa era."

(Ioan Slavici, „Doi feți cu stea în frunte")

3. Ghici, ghicitoarea mea!

Subliniați substantivele și dezlegați ghicitorile de mai jos:

a) „Lungi
Urechi,
Picioare
Lungi,
Doar cu pușca îl ajungi.
Doarme-n lan
Ori
Sub
Tufiș,
Tot cu ochii mari, deschiși.
Mustăciosul ăsta, oare,
E fricos?
Sau ni se pare?"
iepure

b) „Flăcăruie, flacără
Iute se mai cațără.
Uite-o,
Nu e!
Mică e,
Dar coada-i mare,
Pe copaci în fugă suie
Și din creangă-n creangă sare.
Roade nuci,
Îi plac alune...
Cum o cheamă? Haide, spune!
De-i vezi flacăra codită,
Strigi îndată..."
veverița

4. Subliniaţi substantivele din strofele de mai jos şi grupaţi-le după ceea e denumesc.

a) „Înfloresc grădinile,
Ceru-i ca oglinda;
Prin livezi albinele
Şi-au pornit colinda.

Cântă ciocârliile
Imn de veselie;
Fluturii cu miile
Joacă pe câmpie."
(Şt. O. Iosif, „Cântec de primăvară")

b) „Sună dealul, valea sună,
Stă văzduhul să se spargă
De tălăngi nenumărate
Ce izbesc în bolta largă."
(Şt. O. Iosif, „Icoane din Carpaţi")

c) „Iese Primăvara bună
Risipind din poala ei
Soare dulce, ghiocei,
Muguri proaspeţi, gâze mici
Şi furnici, furnici, furnici..."
(Otilia Cazimir, „Sfada")

5. Transformaţi în substantive adjectivele: *frumoasă, înţeleaptă, deştept, viteaz, harnic, modest.* Alcătuiţi cu ele propoziţii.

6. Completaţi cu substantive potrivite:

.....Lacul..... cristalin
.....Cerul..... senin
.....Camera..... dezlănţuită
.....Copac..... verde
.....Dinozaur..... imens

.....Oameni..... harnici
.....Lanuri..... roditoare
.....Pestii..... pestriţi
.....Copaci..... înalţi
.....Mapa..... uşoară

7. Alcătuiţi propoziţii dezvoltate cu substantivele: *aer, scriere, tunete, margine, sat, Moş Martin, pădurar, vizuină, stejarii, tristeţe.*

8. Continuaţi compunerea gramaticală. Daţi-i un titlu potrivit. Subliniaţi substantivele.

Ionuţ este copilul pădurarului Traian Oprea. Iubeşte pădurea, ca şi tatăl său. Cunoaşte fiecare potecă, fiecare copac. A crescut şi un pui de căprioară. Cu biberonul l-a crescut. Fusese fugărit de un lup şi el îi oferise ajutor cu sufletul lui de copil curat, cu dorinţa lui de a face bine.

Într-o zi, însă, tristeţea l-a cuprins. Vrând să dea bineţe puiului drag, a văzut locul gol şi portiţa deschisă.

Scanned with OKEN Scanner

2.1. Felul substantivului

1. Subliniaţi cu o linie substantivele comune şi cu două linii substantivele proprii din textele:

a) „– Apoi, iaca ce, oameni buni: de sute de ani, două ţări surori, creştine şi megiese, Moldova noastră şi Valahia sau Ţara Românească, de care poate-ţi fi auzit vorbindu-se, se sfâşie şi se mănâncă între dânsele spre cumplita urgie şi pieire a neamului românesc."

(Ion Creangă, „Moş Ion Roată şi Unirea")

b) „– Dar de ce s-a dus? întrebă deodată gros, Sandu. Nu-i era frică să umble singur prin lume?

– Nu-i era frică, îi răspunse cu hotărâre Niculăieş. Măzărean era viteaz. Chiar a şi ajuns împărat."

(Mihail Sadoveanu, „Făt-Frumos Măzărean")

c) „Păcălici porni să plângă,
Însă Tândăleţ de fel,
Îl privea schimbat la faţă,
Cu privirea de oţel.

Lupul – şef crescu şi dânsul,
Alb şi-nalt – să te-nfiori.
A rămas în Ţara Rece
El şi hâzii-i slujitori."

(Nicolae Labiş, „Păcălici şi Tândăleţ")

2. Alcătuiţi câte o propoziţie cu nume de persoane, animale, oraşe, ape, munţi şi ţări.

3. Completaţi spaţiile punctate cu substantivele comune sau proprii potrivite, astfel încât să daţi înţeles enunţurilor.

a) Mihai ..... o zbughi în ..codru..... .

.....Andrei sparge ..geamul.... dintr-odată.

..Lamurile.... se umplură iarăşi de rod.

....Frunzele se leagănă în ....bătaia.. vântului.

b) ..Australia este patria cangurilor.

..Londra.... este oraşul lalelelor.

Ştefan cel Mare a fost domn al Moldoviei.

Delta Dunării este un fluviu care trece şi prin ţara noastră.

Scanned with OKEN Scanner

4. Alcătuiți o compunere gramaticală în care să includeți și expresiile următoare ce conțin substantive: *soarele mângâia crengile, adia un vânticel călduț, raze ca beteală de aur, poienițe pline de taină, aer parfumat.*

5. Grupați în două coloane substantivele comune și substantivele proprii din textele următoare:

a) „Pentru aceasta Mihai, cum istovi pe turcii din București, nu se opri locului, ci într-un suflet alergă la Giurgiu cu românașii săi, dete război de moarte turcilor, tăiară pe câți putură apuca; iară cei ce mai rămaseră, se închiseră în cetate."

(Petre Ispirescu, „Isprăvile și viața lui Mihai Viteazul")

b) „Era pe la sfârșitul lui august și Pădurea Petrișorului, bătrână, neguroasă și nestricată de mână de om, își desfășura tăcută bolțile de frunzișuri. Urca domol coline tărăgănate, se ridica departe într-un pisc prăpăstios..."

(Mihail Sadoveanu, „În pădurea Petrișorului")

6. Scrieți enunțuri cu cinci substantive proprii, care exprimă categorii de nume diferite.

7. Explicați ce denumesc substantivele proprii din textul următor:

„Păsările de la Giurgiu așteptaseră păsările din Argeș, de la Bacău și Severin, și după ce se adunară toate, au trecut în nori de stoluri către miazăzi, peste Dunăre, peste Sfântul Munte și peste mare în Egipt și mai jos, în nisipurile frământate de vânturi, prin care umblă de mii de ani stafiile de piatră."

(Tudor Arghezi, „Piatra pițigoiului")

8. Potriviți litera inițială a substantivelor indicate din textele următoare:

„Slabă, slută și gheboasă,
O [C]ămilă ca-n [S]ahara,
își tot leagănă povara..."
(O. Cazimir, „Grădina Zoologică")

„Băbuța [V]arvară
De sus, de la [M]oară,
Stă pe [P]rispă-afară."
(O. Cazimir, „Țapul babei Varvara")

9. Descoperiți substantivele din textele următoare și schimbați-le numărul:

a) „Preste ramul unui sorb
S-așezasă domnul corb,
Ținând în plisc o bucată
De caș, ce-o avea furată."
(Gh. Asachi, „Corbul și vulpea")

b) „Fiarele toate-ndată ce-aflară
Că le-a dat cerul un stăpân nou,
Să se închine lui alergară,
Una c-o vacă, alta c-un bou."
(Gr. Alexandrescu, „Ursul și vulpea")

Scanned with OKEN Scanner

10. Completați cu câte două exemple șirurile propuse de substantive compuse din *Fișierul ortografic* de mai jos.

Fișier ortografic

a) *instituții:* Ministerul Educației, Cercetării și Tineretului, Teatrul Național, Guvernul României, Școala Generală Nr. 12
b) *sărbători, evenimente istorice:* 1 Decembrie, Unirea Principatelor
c) *unități geografice sau administrativ-teritoriale:* Europa de Est, Cluj-Napoca, Caraș-Severin, Baia-Mare
d) *personaje religioase, folclorice:* Sfântul Nicolae, Ileana Cosânzeana, Harap-Alb, Făt-Frumos
e) *epoci istorice:* Evul Mediu, Epoca Pietrei
f) *constelații:* Carul Mare, Ursa-Mare
g) *ordine de stat:* Legiunea de Onoare, Steaua României

11. Consultați *Fișierul ortografic* următor și adăugați câte un exemplu lângă denumirile indicate, care se scriu cu majusculă la primul cuvânt.

Fișier ortografic

a) *titlurile unor opere, publicații, emisiuni, documente:* Amintiri din copilărie, România literară, Arena leilor, Proclamația de la Islaz 1848, Declarația universală a drepturilor omului
b) *compartimentele din instituții și organismele de conducere ale acestora:* Catedra de limba română, Consiliul de administrație, Serviciul de contabilitate
c) *medalii sau premii:* Premiul Academiei, Premiul Nobel
d) *mărci de produse:* Izvorul minunilor

2.2. Numărul substantivului

1. Găsiți substantivele cu sensul opus următoarelor: *căldură, întuneric, depărtare, bătrânețe, zgomot, noapte, dușmani, inteligență.* Precizați genul substantivelor.

2. Continuați textul de mai jos. Dați-i un titlu. Subliniați cu o linie substantivele la numărul singular și cu două linii substantivele la numărul plural.

Și se porni o ploaie cu tunete și trăsnete de nu mai văzusem de multă vreme. Nu-mi era frică, dar mă udase până la piele. Fugeam spre casă, când, în iarbă, văd mișcându-se ceva. Un ghemotoc golaș, neajutorat, o ființă mică, un puișor ce căzuse din copacul înalt.

Scanned with OKEN Scanner

3. Treceți în două coloane substantivele, în funcție de numărul fiecăruia: *scaune, ~~dreptate~~, zări, ~~iepure~~, gânduri, ~~ploaie~~, ~~munte~~, lacuri, ~~Suceava~~, Carpați.*

4. Grupați în două coloane, în funcție de număr, substantivele din textul dat:

„Te-am auzit cum hăuleai departe,
Înfiorând pădurea-nzăpezită,
Bătrâne lup, cu gura istovită,
Etern pribeag al câmpurilor moarte,
Te-am auzit cum hăuleai departe.
Te-am auzit, și-n ceasurile grele
Ce mă gonesc cu vifore turbate,
Am priceput chemarea ta de frate,
Și-am priceput că-n noaptea fără stele
Tu ești tovarăș visurilor mele..."

(Octavian Goga, „Lupul")

5. Modificați numărul substantivelor din textul anterior.

6. Treceți la numărul plural substantivele din enunțul:

Mă gândesc adeseori la vacanța trecută, când am urcat pe munte însoțit de prietenul meu bun, cu rucsacul în spinare.

7. Subliniați cu o linie substantivele la numărul singular și cu două linii substantivele la numărul plural din textul:

„Într-o zi, copilandru fiind, adormi pe prispa casei lor, iar niște furnici veniră și-i puseră pre gură câteva boabe de grâu. Tat-său, cum auzi de una ca asta, alergă pre la filozofi, pre la vraci și pre la cititorii de stele de le spuse întâmplarea cea minunată."

(Petre Ispirescu, „Midas")

8. Schimbați numărul substantivelor din textul de mai jos:

„Salcâmii grei de ploaie se scutură pe drum
Pe sârme scânteiază șiraguri de mărgele
Și nori, târând în zare fantastice perdele,
Îmbracă depărtarea în mantie de fum..."

(Otilia Cazimir, „Amurg")

9. Scrieți următoarele substantive la plural: *chibrit, coală, exercițiu, farmacie, hotel, codru, roată, director, efigie, rochie.*

10. Formulați enunțuri despre trei substantive proprii de gen diferit, numărul singular sau plural.

Scanned with OKEN Scanner

11. Realizaţi enunţuri cu formele diferite de plural ale substantivelor date pentru a arăta sensurile lor diferite: *bandă, arc, bob, ghiveci, zmeu, curent, cap, corn.* Folosiţi *Fişierul ortografic* din această carte.

bandă – benzi, bande
arc – arcuri, arce
bob – boabe, bobi, boburi
ghiveci – ghivece, ghiveciuri
zmeu – zmei, zmeie
curent – curenţi, curente
cap – capete, capi
corn – coarne, cornuri, corni

2.3. Genul substantivului

1. Stabiliţi, prin numărare, genul substantivelor: *codru, lac, privighetoare, suflet, glasuri, literatură, câine, ogoare, văi, vânt.*

2. Scrieţi după dictare textele date. Scoateţi separat substantivele şi analizaţi-le, arătând felul, numărul şi genul lor:

a) „Privighetoarea, cântăreaţa nopţilor şi a iubirii, tăcu. O linie subţire de sânge se arătase la răsărit.

Prin dumbrăvi, pe ogoare şi prin văi trecea vântişorul lin dinaintea zorilor."

(Mihail Sadoveanu, „Ciocârlia")

b) „Zboară peste răchite o albină cu aripi de borangic. Mihai se gândeşte la Moş Miron, la prisaca lui şi, pe neaşteptate îi apare în faţă, destrămându-se apoi în undele rotitoare ale amintirii, chipul bunicului. Unde s-a dus? De ce nu mai vine ca în alte dăţi în casa de pe deal?"

(Gheorghe Tomozei, „S-au aurit a toamnă pădurile")

c) „Soarele se ridicase din ceaţă şi ziua părea a se vesti frumoasă. Trecuseră raţe şi bâtlani pe deasupra noastră şi stuhurile sunau de larma popasurilor mărunte."

(Mihail Sadoveanu, „Ştiuca")

3. Alcătuiţi câte două propoziţii, în care cuvintele „minte", „mare", „unde" să fie substantive comune şi să aibă o altă valoare gramaticală.

4. Subliniaţi cu o linie substantivele de gen masculin, cu două linii substantivele de gen feminin şi cu o linie şerpuită pe cele de gen neutru.

a) „Între Brăila şi Buzăul lui Bucuroiu, toamna înalţă cazărmi de pepeni, luminează pământul cu chihlimbar galben, pune câmpia să împletească funii de nisip şi să privească stelele cu ochi de mure şi risipeşte chihlimbar negru, acolo unde munţii încep să-şi profileze fiinţa."

(Fănuş Neagu, „Amurg de cocori")

Scanned with OKEN Scanner

b) „Venise frig şi ploaie. Ce-i drept, era urât pe-afară, dar se mai găsea pe ici, pe colo câte ceva: foi de porumb sau frunze rătăcite duse de vânt.

Nu erau toate aşa de bune cum e sămânţa de dovleac sau floarea-soarelui."

(Alexandru Mitru, „Trei popândăi")

5. Formulaţi câte trei enunţuri în care să utilizaţi substantive feminine şi neutre.

6. Grupaţi în trei coloane, după gen, substantivele din textul:

„Abia ajunseră la marginea satului şi asinul o rupse d-a fuga; lupul după el. Ţăranii, văzând că intră lupul în sat, săriră cu mic cu mare, cu ciomege, cu topoare, cu bulgări, dădură chiote, îl loviră şi luară pe lup în goană cu câinii. (...) Nici nu prinse de veste când ajunse în pădure peste nămeţi şi troiene, ostenit, de era să crape fierea în el."

(Petre Ispirescu, „Lupul pârcălab")

7. Construiţi enunţuri în care să folosiţi subiecte exprimate prin substantive comune din fiecare gen.

8. Scrieţi perechea formată de la următoarele substantive:

gâscă → ..... păun → .....

curcă → ..... lup → .....

raţă → ..... bivol → .....

vulpe → ..... urs → .....

9. Alcătuiţi câte o propoziţie cu următoarele substantive la numărul plural cu rol de subiect: *studiu, acrobaţie, arbitru, astru, pălărie, muzeu.*

10. Reţineţi! Evidenţiaţi cele reţinute prin câte o propoziţie.

Fişier gramatical

Substantivele care denumesc:

a_1) zilele săptămânii şi părţile zilei sunt de gen feminin (Lunea este obositoare.);

a_2) lunile anului – de gen masculin (Am avut un mai secetos.);

a_3) simţurile (văz, auz etc.) – de gen neutru;

a_4) sunetele alfabetului – de gen masculin;

a_5) sporturile – de gen neutru;

a_6) punctele cardinale – de gen neutru.

Scanned with OKEN Scanner

2.4. Funcția substantivului în propoziție

1. În exemplele următoare, subliniați substantivele și arătați funcția lor în propoziție.

Cocorul zbură spre înălțimi.
Fâlfâitul se auzi ca un foșnet de mătase veche.
Fata o arată pe sora ei vitregă.
Cutele rochiei sunt bogate.
Îi ofer colegei mele un biscuit.

2. Scrieți după dictare. Subliniați substantivele și arătați funcția lor în propoziție.

a) „Caii se opriră și, smucind de hamuri, trecură pragul porții la trap, pe sub vâjâitul zmeului străjuit de un stejar și de un marinar mărunt."

(Ionel Teodoreanu, „La Medeleni")

b) „Se aprindeau lumini mărunte, de Pom de Crăciun. Fluturau fire de beteală. Șerpuiau focuri de rachete."

(Cezar Petrescu. „Fram, ursul polar")

c) „Stelele păliră: pădurea, copacii, tufele își dezbrăcară deodată umbra. Iar iepurașul împietri de groază. Chiar lângă el se întinse pe pământ o arătare cu două coarne grozave."

(Emil Gârleanu, „Fricosul")

3. Realizați propoziții în care substantivul „școlar" să fie subiect și parte secundară de propoziție.

4. Formulați două propoziții în care substantivele „porumbel" și „fata" să fie pe rând subiecte și părți secundare de propoziție care să determine verbe și substantive.

5. Selectați substantivele cu funcția de părți secundare de propoziție din enunțurile:

Poala rochiei era bătută cu pietre nestemate.
Bagheta zânei arată spre cei doi prichindei.
Pe culmea dealului se zăreau oile păscând.
Pescărușul se ridică spre înălțimile albastre.

6. Subliniați cu o linie toate substantivele din textele următoare. Notați cu „S" subiectele și cu „p. s.", părțile secundare de propoziție.

a) Seara începuse să-și lase voalurile negre asupra orașului. Umbrele erau încă subțiri, nesigure, tremurânde... Felinarele se aprindeau leneș, apropiind

Scanned with OKEN Scanner

noaptea şi sporindu-i taina. Cireşarii erau în parcul din centrul oraşului, umbre mute în jurul unui copac uriaş. Îi chemase acolo Ursu printr-un mesaj special, folosit numai în cazuri de extremă urgenţă."

(Constantin Chiriţă, „Cireşarii")

b) „Cu isteţimea lui, Piţigoiul de Aur se duse la balconul altei împărătese din tărâmurile calde. (...) Corăbiile aduceau (...) butoaie cu brânză grasă, burduşe cu unt, saci cu porumb şi grâu şi sare."

(Tudor Arghezi, „Piatra piţigoiului")

7. Scrieţi enunţuri în care substantivul „floare" să aibă, pe rând, funcţiile sintactice învăţate.

8. Analizaţi substantivele din versurile următoare, precizând şi funcţia lor:

„În sălcii, vrăbiile tac.
Doar cucul cel bătrân aruncă,
Ne-ndemânatic şi buimac,
Chemarea-i scurtă peste luncă."

(Otilia Cazimir, „Vară")

9. Alcătuiţi enunţuri în care două substantive proprii să fie părţi secundare de propoziţie şi să determine, pe rând, un verb şi un substantiv.

10. Formulaţi câte două enunţuri în care să existe subiecte şi părţi secundare de propoziţie exprimate prin câte un substantiv propriu şi un substantiv comun.

11. Completaţi tabelul cu substantivele din textele următoare:

a) „La drept vorbind păpuşa asta n-avusese niciodată nici cârlionţi de aur, nici ochi de sticlă albastră...

Mâna o smulse de pe raft şi-o aruncă în coş.

În cădere, pentru întâia oară, păpuşa scoase un geamăt.

Uşa se deschise. Lumea năvăli."

(Silvia Kerim, „Poveştile Bunicii Albe")

b) „Trimise deci împăratul câţiva soli la ciobănaş să-i ceară fluierul. Dar Tudorel nu voia să-l dea.

A doua zi, satul se pomeni cu un mare alai. Călăreţi îmbrăcaţi numai în zale şi fireturi, cu platoşe de argint şi cu suliţi lungi, veneau pe cai împodobiţi cu pene şi mantii de catifea."

(Victor Eftimiu, „Fluierul fermecat")

Substantivul	Felul	Genul	Numărul	Funcţia	Întrebarea

Scanned with OKEN Scanner

12. Construiți propoziții dezvoltate cu substantivele având funcție de subiect din textul următor:

„Dragoș, mândru ca un soare,
A plecat la vânătoare.
Ghioaga și săgeata lui
Fac pustiul codrului!"

(Vasile Alecsandri, „Dragoș")

13. Alcătuiți propoziții după schemele:

a) $\frac{S}{s.} + \frac{P}{v.} \leftarrow \frac{p.\ s.}{s.}$; b) $\frac{S}{s.} \leftarrow \frac{p.\ s.}{s.} + \frac{P}{v.}$.

14. Scrieți câte o propoziție în care subiectul să fie exprimat prin:

a) substantiv comun, genul neutru, numărul plural;
b) substantiv propriu, gen masculin, numărul singular;
c) substantiv comun terminat în „-ie", gen feminin, numărul plural.

15. Formulați propoziții în care substantivul propriu „Maria" să fie parte secundară de propoziție și să răspundă, pe rând, la întrebările:

a) ale cui? b) pe cine? c) cui?

2.5. Scrierea corectă a substantivelor

1. Completați, pe rând, propozițiile cu pluralul substantivelor: *copil, membru, fiu.*

Niște ...copii... au greșit. Toți ...membrii... au recunoscut.

2. Adăugați substantivul potrivit din coloana alăturată pentru a întregi înțelesul propozițiilor. Observați cum au fost scrise acestea. Despărțiți-le în silabe.

Acceleratul... merge mai repede decât trenul personal.	acces
Mihaela a avut un ...succes... nemaipomenit.	acceleratul
Căile de ...acces... sunt închise.	succes

3. Puneți substantivele dintre paranteze la plural sau la singular și faceți transformările necesare:

a) *(Copilul* mergea cu *(ochiul)* plecați. *(Tristețea)* i se citea pe *(fețe)*. Nu observa *(fluturele)* care zburau în jurul lui, nici *(floarea)* ce zâmbeau pe aleile înverzite.

Scanned with OKEN Scanner

b) „Ne despart două *(magnolie)* în care suspină de febră, căutând loc în candelă, *(ploile)* de primăvară. Ne unesc *(poveste)* părăsite (...) și un drum cu mașina printr-un ținut înzăpezit. *(Brad)* naivi sau poate *(cedru)* (...) ne erau prieteni fără deznodământ."

(Fănuș Neagu, „Prin zăpezi")

4. Subliniați substantivele compuse din următoarele propoziții. Arătați din ce sunt formate.

a) Câmpulung este un oraș la poalele Pietrei Craiului.
Mircea cel Bătrân a domnit între anii 1386-1418.
În marile metropole se văd zgârie-nori.
Am petrecut zece zile la Timișul de Sus, în tabără.

b) „– Mărite doamne, de la un capăt al țării la celălalt, toată lumea binecuvântează numele măriei-tale. Ea este mulțumită de măria-ta. Spune că așa domn bun n-a mai stat de când este Țara Românească."

(Petre Ispirescu, „Povești despre Vlad-vodă Țepeș")

5. Scrieți forma de singular sau de plural corespunzătoare substantivelor:

muzeu → ...muzee..... alei → ...alee.....
liceu → ...licee..... idei → ...idee.....
curcubeu → ...curcubee..... orhidee → ...orhidei.....

6. Indicați două titluri de povestiri, formate din substantive compuse unite prin liniuță.

7. Alcătuiți câte trei enunțuri în care să folosiți substantive simple și substantive compuse. Subliniați-le diferit.

8. Grupați în două coloane, în funcție de felul lor, simple sau compuse, substantivele:

„Sfarmă-Piatră-i ține calea și-l ridică-ncet pe palmă.
«Săriți voi, urgia lumii! săriți!... țipă Statu-Palmă,
Răsturnați copaci-n codri, măcinați dealuri și stânci,
Astupați cărări și drumuri, tulburați apele-adânci,
Puneți stăvili netrecute sus din ceruri până jos...
Trestiana, Trestiana, mi-au răpit-o Făt-Frumos.»"

(Vasile Alecsandri, „Răzbunarea lui Statu-Palmă")

9. Formulați două propoziții dezvoltate în care substantive proprii compuse (reprezentând nume ale unor personaje din povești) să aibă pe rând funcție de subiect și de parte secundară de propoziție.

Scanned with OKEN Scanner

Fişier ortografic

Substantivul

Substantive cu aceeaşi formă, dar cu sens diferit evidenţiat prin forme diferite de plural

- arc – arcuri (arme, de canapea), arce (de cercuri)
- bandă – benzi (de hârtie), bande (de răufăcători)
- bob – boabe (de cereale), bobi (de ghicit), boburi (la sport)
- brâu – brâie (cingători, ornamente), brâuri (dansuri populare)
- cap – capete (ale corpului, extremităţi), capi (conducători), capuri (geografice)
- cămin – cămine (instituţii, case părinteşti), căminuri (sobe, vetre)
- complex – complexe (stări comportamentale, de frică, de inferioritate etc.), complexuri (de vile, de construcţii)
- corn – coarne (de animale), corni (arbuşti; instrumente de suflat), cornuri (panificaţie)
- cot – coate (articulaţii ale braţelor), coturi (îndoituri de tuburilor; meandre de ape), coţi (unităţi vechi de măsură)
- cristal – cristale (minerale), cristaluri (obiecte din cristal)
- curent – curente (de idei), curenţi (de aer, de apă)
- dată – date (calendaristice, ale unei probleme), dăţi (momente)
- difuzor – difuzori (persoane), difuzoare (dispozitive)
- ghem – gheme (de lână)
- ghem/game – ghemuri/game-uri (jocuri la tenis)
- ghiveci – ghivece (de flori), ghiveciuri (feluri de mâncare)
- glob – globi (părţi ale ochilor), globuri (obiecte sferice)
- masă – mase (mulţimi, corpuri în fizică), mese (mobile, prânzuri)
- minut – minute (unităţi de timp), minuturi (gustări reci; nu are singular)
- raport – rapoarte (relatări oficiale, căuturi în matematică), raporturi (relaţii)
- spălător – spălătoare (încăperi cu instalaţii pentru spălat), spălători (persoane care spală)
- termen – termeni (cuvinte), termene (date precise)
- vis – vise (somn), visuri (idealuri)
- zmeu – zmei (personaje din basme), zmeie (jucării)

Scanned with OKEN Scanner

Recapitulare

1. Alcătuiți propoziții cu substantivele: *nuieluşă, ursuleți, văzduh, ceață.* Precizați genul substantivelor.

2. Treceți la plural substantivele: *scatiu, farfurie, tablou.* Construiți cu ele enunțuri.

3. Arătați felul, genul, numărul şi funcția substantivelor din propozițiile:

Baba Iarna a intrat în sat. Sulurile fumurii din coşurile caselor se zăresc de departe. Nu vezi niciun om pe drum. Luminițe se aprind una câte una.

4. Transcrieți textul şi analizați substantivele arătând felul, genul, numărul şi funcția lor în propoziție:

„La Barcelona i se făcu lui Columb o primire solemnă, cu serviciu religios la catedrală şi un banchet regal."

(Felix Aderca, „Vreți să descoperim America?")

5. Formulați trei enunțuri cu trei sensuri diferite ale cuvântului „corn", evidențiate prin folosirea substantivului la numărul plural.

6. Dați exemplu de câte două substantive care să conțină grupurile de vocale: *oo, ee, ii.*

7. Notați câte două substantive care să conțină consoanele duble: *cc, nn, ss.*

8. Construiți enunțuri în care să folosiți:

a) numele unei instituții;
b) titlul unei emisiuni îndrăgite de televiziune;
c) numele unui personaj literar exprimat printr-un substantiv compus;
d) numele unui eveniment din istoria României.

9. Tăiați forma greşită:

Culoarea *ouălelor/ouălor* de Paşte este roşie.
În *codri/codrii* străvechi ai Moldovei mai trăiesc încă zimbri.
În România schimbarea *monedei/monezii* naționale în euro va avea loc peste câțiva ani.

Scanned with OKEN Scanner

Toţi *copii/copiii* trebuie să se bucure de copilărie.
I-am dat *lui Anca/Ancăi* o carte.

10. Completaţi grila!

La mare

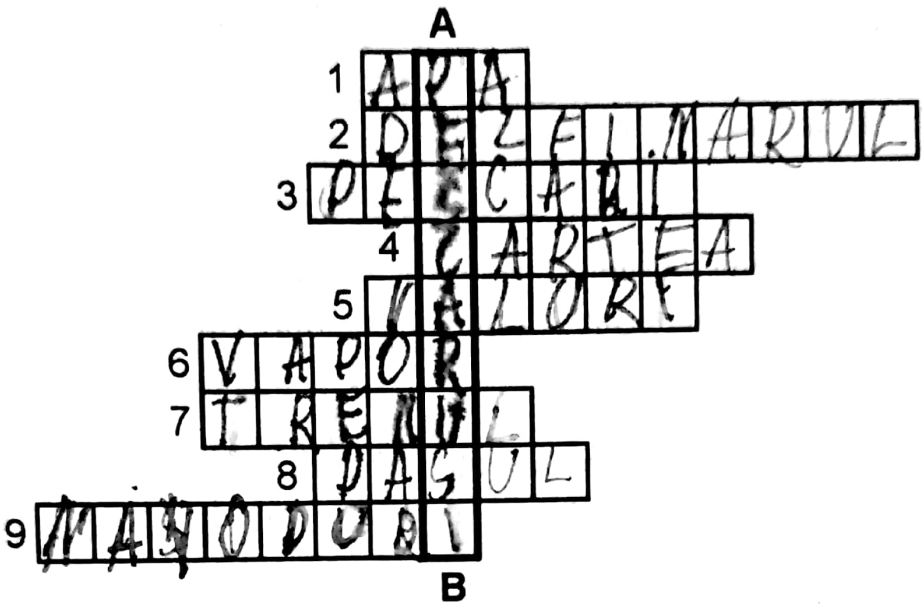

1. La mare este multă, multă...
2. Se află în satul de vacanţă Mamaia, vizitat cu plăcere de copii.
3. Ies în zori, cu bărcile.
4. Ne însoţeşte chiar şi în vacanţă.
5. Sunt mari când e furtună.
6. Se vede în larg.
7. Am sosit cu el la mare.
8. Valul îi şterge de pe nisip.
9. Staţiunea copiilor, la mare.

Rezolvând corect grila, veţi obţine pe verticala AB numele unor păsări întâlnite pe plajă.

Evaluare

Citiţi cu atenţie textul şi rezolvaţi cerinţele:

„Dar suferinţele lui Columb şi ale echipajului nu se încheiaseră. O caravelă trimisă în interiorul ţinutului pe gura unui fluviu necunoscut, care aducea apă bună de băut, se împotmoli la întoarcere din pricina bancurilor de nisip de la intrare..."

(Felix Aderca, „Vreţi să descoperim America?")

Scanned with OKEN Scanner

1. Notați cuvintele cu sens opus următoarelor: *suferințele, se încheiaseră, în interior, necunoscut, întoarcere, intrare.*

2. Precizați timpurile, persoana și numărul verbelor din text.

3. Analizați substantivele din prima propoziție a textului.

4. Transcrieți substantivele din a doilea enunț, precizând felul, genul și numărul lor.

5. Indicați funcția de subiect sau de parte secundară de propoziție a următoarelor substantive comune de la punctul anterior: *caravelă, interiorul, apă, întoarcere, nisip, intrare.*

6. Scrieți formele de plural ale substantivelor „fluviu", „membru", „copac", „minge", „florărie", integrându-le în enunțuri împreună cu termenul „toți (toate)".

7. Înlocuiți substantivul propriu din prima propoziție în contextul dat cu: *Carmen, Rareș, Silvia, Olga, Karina.*

8. Descoperiți substantivele care au același sens cu: *suferințe, caravelă, ținut, întoarcere, pricina.*

9. Alcătuiți câte un enunț în care substantivele „gură" și „banc" să aibă un sens diferit de cel din text.

10. Puneți verbul „se împotmoli" la celelalte forme de trecut și la timpurile prezent și viitor, păstrând persoana și numărul.

Scanned with OKEN Scanner

3. ADJECTIVUL

1. Recunoaşteţi adjectivele din textele de mai jos:

a) „Struguri de culoarea dimineţilor blonde şi-a celor verzui; de culoarea amiezilor bălane; de culoarea amurgurilor profirii; de culoarea miezului de noapte vânăt de duhuri necurate; de culoarea nopţilor albastre iluminate de somnul lunii – se îngrămădeau redeşteptând icoana zilelor şi nopţilor trecute."

(Ionel Teodoreanu, „La Medeleni")

b) „Bătrânul mergea cu fruntea plecată, cu pletele cărunte revărsate pe umeri, cu ochii lui mici, plini de gânduri. Din când în când, răspundea zâmbind la câte o întrebare a copiilor. Apoi numai paşii li se auzeau pe cărarea uscată de secetă."

(Mihail Sadoveanu, „Dimineţi de iulie"

c) „Frunzişul prăfuit şi greu
Îşi culcă umbra călătoare
Pe-al ierburilor câmp plăpând...
Râzând cu capul dat pe spate,
Un mac îşi scutură pe rând
Petalele însângerate."

(Otilia Cazimir, „Vara")

2. Subliniaţi cu o linie substantivele şi cu două linii adjectivele care le determină din textele:

a) „Dar (...) Tic descoperise, aproape de intrarea corabiei de piatră, un pachet foarte insinuant. L-ar fi ocolit el cu grijă şi cu respect, chiar cu ochii închişi, dacă nu l-ar fi intrigat poziţia ciudată în care se afla şi dacă n-ar fi presimţit o anumită înrudire între cătel şi pachet. Ţombi se prefăcuse într-o săgeată, nemişcată şi verticală, cu botul şi mai ales cu nările transformate în vârf necruţător..."

(Constantin Chiriţă, „Cireşarii")

b) „Peste dealuri zgribulite,
Peste ţarini zdrenţuite,
A venit aşa, deodată,
Toamna cea întunecată.
Lungă, slabă şi zăludă, (...)"

(George Topîrceanu, „Balada unui greier mic")

c) „Clopotele-nfiorate
S-au pornit pe plâns –
Şi cu suflete curate,
Cum e-aproape de-nserate –
Cu priviri înfrigurate –
Crezul ca să şi-l arate,
Oamenii s-au strâns."

(George Silviu, „Paştele")

Scanned with OKEN Scanner

d) „Soarele scăpata spre asfinţit, departe, peste pământurile roşcate ale pădurii de trestii. Înainte de fiorul amurgului, balta tăcea, solemnă, oglindind în limpezimile ei un cer înalt, fără pată. Căldura scăzuse. Ne alăturasem cu barca de un ţărm umbrit de sălcii bătrâne, pletoase, în singurătăţile unui braţ vechi al Dunării."

(Mihail Sadoveanu, „Taine")

3. Alăturaţi substantivelor de mai jos câte patru adjective potrivite:

masă – rotundă, pătrată, mare, mare ceai – fierbinte, rece,

pere – galbene, zemoase, roşii, mici suflet – curat, mare

copaci – înfloriţi, goi, verzi, înalţi oameni – mărini, mozi

bomboane – multe, dulci vulpe – şireată, mică

4. Alegeţi dintre adjectivele de mai jos pe cele potrivite pentru substantivele: *vreme, ploaie, luncă, munte, iepuraş, cer.* Formaţi cu ele propoziţii dezvoltate. Observaţi cum s-au scris primele trei adjective.

înnorat, plumburiu, împădurit, binefăcătoare, fricos, caldă, urâtă, mohorâtă, înverzită

5. Completaţi spaţiile punctate, scriind cuvintele potrivite şi spuneţi de fiecare dată ce sunt ca părţi de vorbire:

O pădure de brazi înalţi ni se desfăşoară în faţa ochilor. Mergem pe o cărare bătută de vreme. Poiana înflorită ne încântă. Floricele zâmbitoare, albastre, se văd la tot pasul. Păsărele cântăreţe şi micuţe, cu penele colorate, ciufulite cântă de ţi-e mai mare dragul.

6. Scrieţi adjective cu sens opus pentru adjectivele subliniate din text:

„Pârâul subteran îşi continua mersul spre o confluenţă necunoscută. Cireşarii îl foloseau ca şi până atunci: cărăuş cuminte, docil, un adevărat prieten în bezna aceea cu ecouri şi întrebări ameninţătoare. [...] Harta era foarte fermă în această privinţă, şi, într-adevăr, la lumina lanternelor unite descoperiseră pe o distanţă destul de mare, un mal larg, mai ridicat, ferit de capriciile pârâiaşului, un mal cu podea netedă şi cu pereţi dezordonaţi."

(Constantin Chiriţă, „Cireşarii")

Scanned with OKEN Scanner

3.1. Acordul adjectivului cu substantivul

1. Realizaţi acordul adjectivelor din exemplele:

a) Ne împresoară o adiere (fin), o mireasmă (plăcute).
b) Treceau şi alte soiuri de păsări cu zborul (greoaie).
c) Era un copilaş (palide) şi (mititică).
d) Mama (bolnav) privea copilul (înmărmuriţi) de lângă ea.
e) Copilul avea ochii (trist), învăluiţi într-o umbră (cenuşiu).
f) Aştepta din partea mea o vorbă (bune).

2. Treceţi următoarele adjective de la genul feminin la genul masculin şi alcătuiţi cu ele propoziţii: *harnică, subţirică, uşoară, voioasă, roşie.*

3. Marcaţi adjectivele şi precizaţi genul şi numărul lor:

„Ce-i drept, toamna îi dăruise castane lucioase, cu coaja de mătase sticloasă, coşuri cu struguri aurii şi mere de poveste, roşii şi galbene, îi dăruise stupi de miere şi nuci cu miez alb şi dulce, îi dăruise brume argintii şi ceaţă de creat mister, îi dăruise parfumul frunzişului ars prin curţi şi mireasma dulce acrişoară a gutuilor cu puf, îi dăruise mări umbrite de zborul păsărilor călătoare, îi dăruise după-amieze cu soare blând şi parcă trist..."

(Silvia Kerim, „Poveştile Bunicii Albe")

4. Subliniaţi adjectivele şi marcaţi printr-o săgeată substantivele pe care le determină. Arătaţi oral genul şi numărul acestora.

a) „O ploaie rece şi subţire cădea neîntrerupt şi-n văi şi pe dealuri plutea ceaţă lăptoasă. Pământul desfundat era moale şi cleios. Prin văzduhul închis veneau, de departe, împuşcături înăbuşite."

(Mihail Sadoveanu, „Luarea Griviţei")

b) „A mers aşa multă vreme, netrudit şi hotărât, până ce intră în vârtejul soarelui. Înaintea lui, în volbura albă, fierbea un cuptor nemărginit şi orbitor. Şi el părea un fir de funingine rătăcită. Însufleţit în cea din urmă sforţare, se avântă până la izvorul focului veşnic şi prinse o rază."

(Mihail Sadoveanu, „Stigletele")

5. Înlocuiţi spaţiile punctate cu adjectivele din coloana alăturată, făcând acordul:

O căprioară .....-a ivit la marginea pădurii.	*blând*
Lumina ..... de toamnă a pătruns în casele noastre.	*necuprins*
S-au adunat norii ..... în zarea	*speriat*
	plumburiu

Scanned with OKEN Scanner

6. Împerecheați după sens adjectivele din a doua coloană cu substantivele din prima coloană. Realizați acordul adjectivelor. Alcătuiți enunțuri cu trei dintre perechile formate.

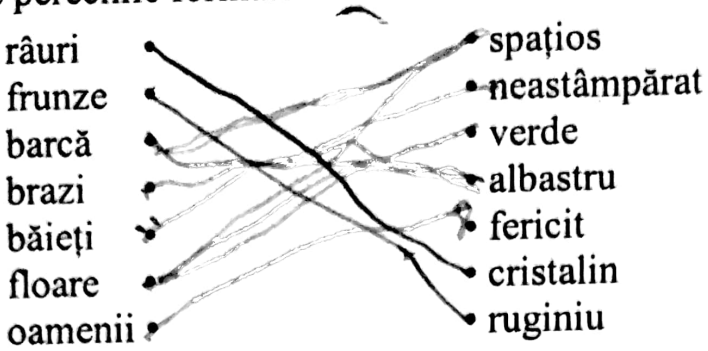

7. Modificați numărul adjectivelor din textul următor, realizând acordul cu substantivele:

a) „Merii și perii își întindeau ramurile *(îngreunat)* de fructe *(rumen)* și *(gustos)*, iar mierlele *(îmbătat)* de căldura *(înăbușitor)* își amestecau ciripitul cu *(adevărat)* simfonii ale canarilor."

(Alexandru Iclozean, „Vrăjitorul eschimoșilor")

b) „S-au prezintat doi porumbei *(amărât)* de o primăvară *(vremelnic)*, *(devastat)* de intemperiile *(următor)*. Un porumb *(vișinie)*, cu gușa *(înflăcărat)* de însuflețiri de metale, și o porumbiță *(alb)*, cu capul de papagal."

(Tudor Arghezi, „Porumbeii")

c) „Cică odinioară trăia prin părțile Vasluiului o femeie *(vrednic)* și *(frumos)* nevoie mare. Nu era de neam *(bogat)*, dar se trăgea din oameni *(gospodar)* și asta iute se vedea după temeinicia lucrului ieșit din mâinile ei."

(Sorin Bodolea, „Albinița, fata mamei")

8. Analizați adjectivele din textele următoare, conform tabelului dat:

a) Din grădina înflorită a bunicii, pătrund pe geamul deschis miresme îmbătătoare.

b) „Chimistul, un om aflat la vârsta toamnelor târzii, cu părul alb, ridat și îmbătrânit la față înainte de vreme, privea la copil fascinat cu bărbia tremurândă."

(Virgiliu Vasile Mihăilescu, „Tăticule, bine ai venit!")

Adjectivul	Substantivul determinat	Genul	Numărul

Scanned with OKEN Scanner

3.2. Funcția adjectivului în propoziție

1. Transcrieți propozițiile de mai jos. Subliniați adjectivele, puneți între barea și arătați funcția lor în propoziție.

a) O tânără fată traversă strada spălată de ploaie.
Fruntea-i strălucea de picături limpezi și răcoroase.
O ploaie binefăcătoare cădea peste satul adormit.
Natura înviorată își recăpăta culorile proaspete.
Ploaia atât de așteptată înveselise tot satul.

b) Fetița inimoasă era elevă în clasa a III-a.
Vecinul nostru era un flăcău zdravăn și voinic.
Munca sănătoasă ne ferește de rele.
Izvorul limpede precum cristalul țâșnea dintre stânci.

2. Alcătuiți trei propoziții în care adjectivele „trist", „hotărâtă", „senin" să aibă funcția de parte secundară de propoziție (atribut).

3. Introduceți în enunțuri cinci adjective care să determine substantivele: *poiană, raze, culcuș, furtună, căsuțe.* Precizați funcția lor sintactică.

4. Analizați adjectivele din textele următoare, arătând genul, numărul și funcția lor în propoziție.

a) „Din șorțul mare și scrobit, de pânză albastră, cu dungi subțiri, albe și roșii, decolorate de atâta spălat, mai bine-zis din buzunarul mare și pătrat în care obișnuia să țină, pe vremuri, câte un biscuit pentru Țic-țic [...] Bunica scoase o batistă veche, dar curată și-și șterse ochii ușurel."

(Silvia Kerim, „Dulapul cu «A fost»")

b) „Cum ședea ea așa pe scoarța cenușie și se bucura de tot ce vedea și-auzea, buburuza părea o fărâmă de piatră rară, roșie. Avea chiar sclipiri de rubin atunci când vreo rază jucăușă poposea pe spinarea ei."

(Eugen Jianu, „Prin fâneață, prin verdeață")

5. Efectuați analiza completă a adjectivelor din textele:

a) „Sus pe culme bradul verde
Sub zăpada albicioasă
Printre negură se pierde
Ca o fantasmă geroasă."
(Vasile Alecsandri, „Bradul")

b) „Pe-ncetul tăria-nflorită
Cu galben ca strugurii copți
S-albește din clipă-n clipită.
Pe culmi întunerecul piere
Dar valea e-n neagra putere,
A umedei nopți."
(George Coșbuc, „Faptul zilei")

Scanned with OKEN Scanner

6. Subliniați cu o linie adjectivele din textul de mai jos, marcați printr-o săgeată substantivele pe care le determină și notați funcția cu ajutorul simbolului ei.

„O pasăre, cât un fluture de mică, o pasăre galbenă, ciocănise în geamul unei împărătese de prin raiurile fierbinți ale pământului, și împărăteasa, uimită de frumusețea Pițigoiului de Aur cu ciocul de os, l-a lăsat să intre."

(Tudor Arghezi, „Piatra Pițigoiului")

3.3. Scrierea corectă a adjectivului

a) Poziția adjectivului față de substantiv

1. Evidențiați adjectivele. Arătați locul adjectivului față de substantiv. Observați cum se modifică forma adjectivului la schimbarea locului față de substantiv.

Gândăcelul verde strălucea în lumina soarelui.
Verdele gândăcel strălucea în lumina soarelui.
Rochița albă o încânta pe fetiță.
Alba rochiță o încânta pe fetiță.
Brazii înalți se înălțau spre cer.
Înalții brazi se înălțau spre cer.
Holdele bogate se legănau în adierea vântului.
Bogatele holde se legănau în adierea vântului.

Rețineți !

Când adjectivele stau înaintea substantivului acestea își modifică forma preluând ceva din terminația substantivului care își schimbă și el forma.

2. Identificați adjectivele. Transcrieți fiecare propoziție așezând adjectivul în fața substantivului și realizând modificările necesare.

Trandafirul roșu strălucea de rouă.
Rândunica grijulie își hrănea puișorii.
Mănăstirile vestite pentru frumusețea lor sunt vizitate de turiști.
Zarzării înfloriți roiau de albine.

3. Alcătuiți enunțuri în care grupurile de cuvinte (substantiv + adjectiv) să fie la numărul plural precedate, pe rând, de cuvintele „niște" și „toți" sau „toate".

baie caldă, cozonac cald, mac roșu, pălărie roșie

Scanned with OKEN Scanner

4. Scrieți la plural grupurile de substantive și adjective. Așezați apoi adjectivul în fața substantivului și alcătuiți câte o propoziție.

- copacul puternic
- codrul bătrân
- salcâmul înmiresmat
- ursul somnoros

5. Completați formele potrivite ale adjectivelor, ținând cont de acordul acestora cu substantivele și de poziția lor.

(Uriaș) castani umbresc bulevardul. *(Alb)* lor flori par niște lumânări aprinse. Pe mijloc, aleea de trandafiri *(roșu)* strălucește în soarele dimineții. Trecătorii *(grăbit)* admiră peisajul. Irișii *(albastru)* alcătuiesc niște pete *(proaspăt)* de culoare alături de margaretele *(alb)* și *(galben)*.

6. Schimbați locul adjectivelor față de substantivele pe care le determină.

Exemplu: *Gândacii mici mișunau prin iarbă.*
Micii gândaci mișunau prin iarbă.

Plopii înalți se îndoiau sub furia naturii.

Înalții plopii se îndoiau sub furia naturii.

Copacii bătrâni răcoreau aerul încins al asfaltului.

Bătrânii copaci răcoreau aerul încins al asfaltului.

7. Din substantivele „bujor" și „nod" formați adjective. Includeți-le apoi în propoziții, pe lângă substantive la genul masculin sau feminin și la ambele numere.

bujor → înbujorat
nod → înnodat

8. Alcătuiți enunțuri cu șase adjective care să conțină grupurile de consoane „mb", „mp".

b) Ortografia adjectivelor terminate în „-iu"

Rețineți !

Adjectivele masculine terminate la singular în „-iu", se scriu la plural cu „-ii" când stau după substantiv și cu „-iii" când stau înaintea substantivului.

1. Treceți adjectivele la plural, fiind atenți la scriere.

La Grădina Zoologică un urs cafeniu se juca voios.
În jurul florii zbura un fluture străveziu.

Scanned with OKEN Scanner

Mărul timpuriu își cocea fructele în livadă.
Canarul zglobiu ciripea în colivie.
Clopoțelul argintiu al ghiocelului a răsărit din zăpadă.

2. Așezați adjectivele în fața substantivelor și realizați modificările necesare.

Clopoțeii azurii își ridicau căpșoarele gingașe din iarba înaltă. Margaretele și crinii aurii învăluiau pajiștea în culorile lor dulci. Nori mici, alburii pluteau ca niște corăbioare albe. Munții cenușii se înălțau falnici la orizont.

3. Formați adjective din substantivele: *podoabă, negură, barcă, pădure.*

Exemplu: *podoabă → împodobit*

4. Alcătuiți enunțuri cu adjectivele „trandafiriu", „vișiniu", „plumburiu", „cafeniu" aflate la plural și așezate după substantivele determinate.

5. Treceți următoarele adjective la numărul plural, la genul masculin și apoi feminin: *gingaș, dârz, domol, maroniu, supărător.* Consultați înainte *Fișierul ortografic* din această carte de la capitolul corespunzător, *Adjectivul.*

6. Alcătuiți câte trei enunțuri cu adjective care conțin dublă consoană *(înnorat, înnegurat, înnegrit)* sau dublă vocală *(continuu, ambiguu, needucat).*

7. Modificați locul adjectivelor din textele următoare, așezându-le în fața substantivelor.

a) „În zadar, urgie crudă,
Lungești noaptea-ntunecoasă
Și, râzând de-a lumii trudă,
Scurtezi ziua luminoasă."
(Vasile Alecsandri, „Bradul")

b) „Și sălcii bătrâne, cu formele ciudate, își mișcau domol pletele argintii. Dar deodată, la o cotitură, răsări ca din pământ o babă mărunțică și mohorâtă, cu ochii mititei și cu nasul coroiat."
(Mihail Sadoveanu, „Dumbrava minunată")

8. Studiați *Fișierul ortografic* din această carte și apoi tăiați formele incorecte ale adjectivelor de mai jos:

- argeșan/argeșean
- francezi/franceji
- ortodoxi/ortodocși
- sătui/sătuli
- respectuoase/respectoase
- cheli/chei

Scanned with OKEN Scanner

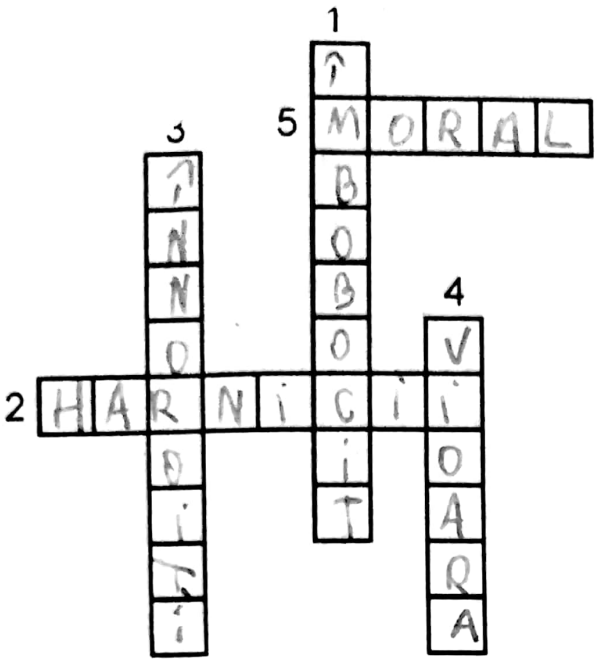

9. Completaţi grila!

1. Adjectiv provenit din substantivul *boboc*, gen masculin.
2. Adjectivul existent în expresia *copiii harnici*, atunci când este aşezat în faţa substantivului.
3. Adjectivul provenit din substantivul *noroi*. (masculin)
4. Instrument muzical care să conţină grupul *oa*.
5. Adjectivul cu sens opus lui *imoral*.

10. Precizaţi ce sunt ca părţi de vorbire cuvintele subliniate.

Am ascultat cu plăcere o melodie <u>argeşeană</u>.
La parada costumelor populare, o <u>argeşeancă</u> ne-a încântat.
Sportivul premiat a depus un efort <u>continuu</u>.
Eu <u>continui</u> lucrarea începută.
Băiatul are un <u>complex</u> de inferioritate.
Gimnasta a prezentat un exerciţiu <u>complex</u> la bârnă.

3.4. Rolul adjectivului în comunicare

1. Copiaţi textele de mai jos. Analizaţi adjectivele.
Scoateţi adjectivele şi transcrieţi din nou. Ce observaţi?

a) „Într-o noapte de primăvară, s-a auzit în înălţimile albastre tânguirea ostenită a cocorilor.

Soseau din depărtările cu lumina prea albă şi fierbinte, în această adevărată a lor ţară, veche şi neuitată....."

(Cezar Petrescu, „Aurul negru")

b) „Jarul mocneşte în cenuşă şi-n odaia caldă s-a lăsat de mult întunericul. Doar pe foile albe se mai zăresc tocurile ca nişte arme părăsite. Băieţii tac. Din uliţă difuzorul răspândeşte un cântec vesel."

(Mircea Sântimbreanu, „O temă grea")

Scanned with OKEN Scanner

2. Alcătuiți propoziții dezvoltate pe tema „Vara, la mare", în care să integrați și adjectivele: *fierbinte, albi, multicolore, răcoroase, distractive, senine.*

3. Completați casetele cu adjective care să întregească sensul enunțurilor:

Fuga-i [albastră], dar e sănătoasă.

Pe fire [verzi] de iarbă se urcă gândăcei [voioși].

Apa [rece] se rostogolește în bulgări, la vale.

Piticul se îndreptă spre poiana [în pădure].

Copilul [din grădină] a spart un geam.

Nori [cenușii] și [negri] amenințau cu ploaia.

Fișier ortografic

Adjectivul

Rețineți !

- ambiguu (m., sg.), ambiguă (f., sg.), ambigui (m., pl.), ambigue (f., pl.)
- analog, analogă/analoagă, analogi, analoge/analoage
- argeșean, argeșeană, argeșeni, argeșene
- austriac, austriacă, austrieci, austriece
- brusc, bruscă, bruști, bruște
- bun-platnic, bun-platnică, bun-platnici, bun-platnice
- chel, cheală, chei, chele
- chinez, chineză, chinezi, chineze
- complex, complexă, complecși, complexe
- confuz, confuză, confuzi, confuze
- continuu, continuă, continui, continue
- contradictoriu, contradictorie, contradictorii (m., f., pl.)
- corijent/corigent, corijentă/corigentă, corijenți/corigenți, corijente/corigente
- dacoromân, dacoromână, dacoromâni, dacoromâne
- dârz, dârză, dârji, dârze
- domol, domoală, domoli, domoale
- echivoc, echivocă, echivoci, echivoce
- eficace (invariabil)
- electrocasnic, electrocasnică, electrocasnici, electrocasnice

Scanned with OKEN Scanner

- fărâmicios, fărâmicioasă, fărâmicioşi, fărâmicioase
- feroce (invariabil)
- fix, fixă, ficşi, fixe
- greco-catolic, greco-catolică, greco-catolici, greco-catolice
- ineficient, ineficientă, ineficienţi, ineficiente
- kaki (invariabil)
- maiestuos, maiestuoasă, maiestuoşi, maiestuoase
- maro (invariabil)
- măiestru, măiastră, măieştri, măiestre
- mixt, mixtă, micşti, mixte
- necuviincios, necuviincioasă, necuviincioşi, necuviincioase
- neeficient, neeficientă, neeficienţi, neeficiente
- nord-american, nord-americană, nord-americani, nord-americane
- nord-dunărean, nord-dunăreană, nord-dunăreni, nord-dunărene
- nou-născut, nou-născută, nou-născuţi, nou-născute
- nou-nouţ, nouă-nouţă, noi-nouţi, noi-nouţe
- novice (m., sg.), novici (m., pl.), novice (f., sg., pl.)
- obez, obeză, obezi, obeze
- obligatoriu, obligatorie, obligatorii (m., f., pl.)
- oportun, oportună, oportuni, oportune
- ortodox, ortodoxă, ortodocşi, ortodoxe
- patriotic, patriotică, patriotici, patriotice
- perspicace (invariabil)
- pitoresc, pitorească, pitoreşti (m., f., pl.)
- prestigios, prestigioasă, prestigioşi, prestigioase
- propriu-zis, propriu-zisă, propriu-zişi, propriu-zise
- prost-crescut, prost-crescută, prost-crescuţi, prost-crescute
- pursânge (invariabil)
- răuvoitor, răuvoitori, răuvoitoare (f., sg., pl.)
- respectuos, respectuoasă, respectuoşi, respectuoase
- roşu, roşie, roşii (m., f., pl.)
- rozalb, rozalbă, rozalbi, rozalbe
- sătul, sătulă, sătui, sătule
- somptuos, somptuoasă, somptuoşi, somptuoase
- splendid, splendidă, splendizi, splendide
- tenace (m., sg.), tenaci (m., pl.), tenace (f., sg., pl.)
- tinerel, tinerică/tinerea, tinerei, tinerele
- ursuz, ursuză, ursuzi, ursuze
- viteaz, vitează, viteji, viteze
- vitejesc, vitejească, vitejeşti (m., f., pl.)
- vivace (invariabil)

Scanned with OKEN Scanner

Recapitulare

1. La substantivele „țară", „ostași", „saluturi", „încălțăminte", „glasuri", „răspunsuri", „copii" alăturați adjectivele potrivite și alcătuiți propoziții. Alegeți dintre: *duios, pitoresc, viteaz, comod, confuz, nou-născut, răuvoitor.*

2. Treceți la plural următoarele grupuri de cuvinte: *regulament obligatoriu, frunză aurie, gest brusc, strădanie continuă, problemă complexă, vilă somptuoasă.*

3. Acordați adjectivele dintre paranteze cu substantivele pe lângă care stau:

Pornim pe drumuri *(straniu)*. Casele *(nou)* și *(atrăgător)* rămân în urmă. Nu se zărește ființă *(omenesc)*. Ne cuprinde o frică *(grozav)*.

4. Analizați adjectivele din textele de mai jos, arătând genul, numărul și funcția lor în propoziție:

a) „Intră ei pe-o poartă largă, într-un fel de foișor plin de mii de nestemate, cu tavan strălucitor."

(Nicolae Labiș, „Păcălici și Tândăleț")

b) „Peste fagi cu vârfuri sure
A căzut amurgul rece.
Înserarea mută trece
Furișată prin pădure."

(George Topîrceanu, „Acceleratul")

5. Scrieți după dictare. Subliniați cu o linie adjectivele și marcați cu o săgeată substantivele pe care le determină.

Ne-am îmbrăcat în strai nou și am pornit spre școală. Vremea frumoasă ne făcea mai veseli.

– Care sunt primii elevi? întrebă domnul învățător.

– Noi, domnule, eu și fratele meu cel mic, răspunsei cu glasul stins.

6. Găsiți adjective potrivite pentru substantivele: *voci, apă, munți, privighetori, noapte.* Alcătuiți propoziții.

7. Transformați în adjective substantivele date: *român, cenușă, primăvară, căldură, legendă.*

Scanned with OKEN Scanner

8. Completați spațiile punctate cu un adjectiv potrivit la plural. Schimbați apoi locul adjectivului față de substantiv și transcrieți: *auriu, argintiu, zglobiu, liliachiu, durduliu*.

Brazii .... străluceau pe povârniș.

Flăcări ..... pâlpâie în sobă.

Scatiii ..... ciripesc necontenit.

Florile ..... au un parfum discret.

Copiii ..... aleargă prin parc.

9. Barați forma incorectă:

- clienți bun-platnici/buni-platnici
- bunuri electrocasnice/electro-casnice
- leoparzi feroci/feroce
- pantaloni kakii/kaki
- pacienți obezi/obeji
- copii respectoși/respectuoși

10. Efectuați analiza completă a adjectivelor și arătați genul, numărul și funcția lor în propoziție:

a) „În odăița-i înflorită se găsi singură, cu desăvârșire singură, ca pe un tărâm pustiu. Și plânse un sfert de ceas c-o disperare de moarte. După aceea își suflă năsușorul, își șterse ochii și se privi în oglindă, să vadă dacă nu i s-a boțit rochia cea nouă, trandafirie, cu volane de horbotă albă."

(Ionel Teodoreanu, „La Medeleni")

b) „Într-o poiană mică (...) cu iarbă scurtă, deasă (...) în desișul crinilor, deasupra și pe marginea înaltă a malului Bistriței, îmi așezai conacul meu (...). Pisicuța luă o baie de spate și de coaste în iarba verde răcoroasă a poienii (...) se scutură plină de mulțumire și, vârându-și botu-i negru și fin în iarba fragedă, începu a paște."

(Calistrat Hogaș, „Spre Nichit")

Evaluare

Citiți cu atenție textul și rezolvați cerințele:

„Vocea ursului este un mormăit, un murmur gros, însoțit adeseori de-un scrâșnet din dinți, pe care-l scoate mai ales atunci când se înfurie; se mânie repede și furia lui ține de firea-i violentă și adeseori năzuroasă. [...] Ursul sălbatic nu se întoarce din drumul său și nu fuge la vederea omului (...)."

(G. L. Buffon, „Ursul brun")

Scanned with OKEN Scanner

1. Scrieți formele de plural ale substantivelor: *ursul, dintele, firea, omul.*

2. Modificați timpul verbelor, notând formele de trecut și de viitor: *este, se înfurie, ține, se întoarce, nu fuge.*

3. Descoperiți în text două perechi de sinonime (cuvinte care au același sens).

4. Notați cuvintele cu sens opus (antonime) pentru: *gros, se înfurie, repede, violent.*

5. Copiați din text toate adjectivele.

6. Schimbați genul adjectivelor descoperite.

7. Efectuați analiza adjectivelor existente în text, precizând genul, numărul și funcția lor în propoziție.

8. Completați enunțurile cu formele potrivite ale adjectivelor:
cafeniu, pământiu, trandafiriu, timpuriu.

Urșii ....cafeni.... la culoare se numesc urși bruni.

Doi oameni ....pământi.... la chip fuseseră salvați din prăpastie.

Obrajii ....trandafiri.... ai copiilor erau încântători.

Cireșii ....timpurii.... erau bucuria copiilor.

9. Schimbați locul adjectivelor față de substantive în exemplele de la exercițiul anterior și continuați în mod diferit propozițiile.

10. Construiți enunțuri cu formele adjectivale, utilizate la numărul plural și la genuri diferite: *obligatoriu, nou-născuți, binefăcători, bun-platnic, bine-crescut, ortodox.*

Scanned with OKEN Scanner

4. PRONUMELE

4.1. Pronumele personal

1. Înlocuiți substantivele subliniate din textul următor cu pronumele corespunzătoare:

a) „Așa era mama în vremea copilăriei mele..."

(Ion Creangă, „Amintiri din copilărie")

b) „Cred că ați băgat de seamă, iubiți copii, că toate animalele, păsările și insectele se spală, fiecare în felul lor. (...) Soriceii și iepurașii, șezând pe picioarele din spate, se spală cu amândouă lăbuțele din față, deodată."

(Gr. Băjenaru, „De ce se spală pisica numai cu o lăbuță")

c) „Bunicul ridică mâna în sus, aducând degetele ca un preot care binecuvântează, și zise prelung:

– Lăsați pe copii să vie la mine!"

(B. Șt. Delavrancea, „Bunicul")

2. Transformați enunțurile următoare, schimbând numărul pronumelor:

„Venea către noi un bătrân din sat, unchеș al nostru, care mărturisea că l-a apucat dând roadă și că se spunea să-l fi adus din pădure alt bătrân în poala sumanului, într-o primăvară. I-a dat loc deschis în fața șurii, l-a apărat până ce s-a înzdrăvenit [...]"

(Mihail Sadoveanu, „Părul din ograda bunicilor")

3. (A) Alcătuiți câte două propoziții în care să folosiți pronume personale, la persoana a II-a și a III-a singular.

(B) Înlocuiți pronumele personale de la punctul precedent cu pronumele de politețe corespunzătoare.

4. Explicați scrierea cu cratimă a cuvintelor de la exercițiul 2.

5. Scrieți după dictare. Subliniați apoi pronumele din textul următor și specificați felul lor, persoana și numărul.

a) „Însă nici nu poți să-l vezi,
Verde, dintre frunze verzi,
Căci cu ele seamănă
Ca o frunză geamănă. [...]
Stă în pom pitit, pe când
Ție ți-a venit un gând:
Printre mugurii crescuți,
Să-l mângâi și să-l săruți."

(Tudor Arghezi, „Joc de creion")

Scanned with OKEN Scanner

b) „Țăranii știau însă ce-i așteaptă pe dânșii și pe toți ai lor din neam în neam (...)“

(Nicolae Iorga, „Lupta de la Podul Înalt“)

c) „V-am spus eu că n-are să plece? Uite-l, ne-a așteptat.“

(Vasile Voiculescu, „Ciobănilă“)

6. Analizați pronumele personale din textul următor, specificând felul, persoana și numărul lor.

„Bătrâna dădu să-l sărute (...).
– Încet, mamă, încet, că mă strivești, zise Neghiniță.
– Să te sărut, că-mi umpluși casa cu dragoste când îmi ziseși «mamă».
– Încet, să nu mă sorbi.
Îl sărută.
– Cum mănânci tu, Neghiniță al maichi?
– Eu? Eu mă satur din fum.“

(B. Șt. Delavrancea, „Neghiniță“)

7. Construiți enunțuri în care să folosiți pronume personale:

– la persoana care vorbește, numărul singular;
– la persoana despre care se vorbește, numărul plural;
– la persoana cu care se vorbește, numărul plural.

8. Completați spațiile punctate cu forme ale pronumelui personal, fiind atenți la scrierea acestora:

Pe voi .....-au chemat la repetiția pentru serbare.

.....-am întrebat pe colegii mei unde și-au petrecut vacanța.

Pe Maria a invitat-..... colega ei la film.

Părinții lor .....-au atras atenția asupra pericolelor.

Nouă ..... s-a decernat diploma de clasă fruntașă.

Bunica .....-a mustrat pe Bogdan pentru întârziere.

9. Subliniați formulările care conțin pronume personale:

- noi citim
- cărți noi
- veniți voi
- voi trimite
- voi scrieți
- voi preferați
- noi cadouri
- noi plecăm

10. Alcătuiți câte un enunț în care cuvintele „noi“ și „voi“ să aibă valori gramaticale diferite.

Scanned with OKEN Scanner

Genul pronumelui personal

1. Înlocuiți substantivele subliniate cu pronume personale corespunzătoare, precizând persoana, numărul și genul acestora.

Copila s-a oprit nedumerită. Nu înțelegea ce căutau căluții pe pajiște. Bunicul i-a înțeles mirarea.

– Eu i-am lăsat să intre. Stăpânii lor mi-au mulțumit. Poate vrei să încaleci pe un cal.

– Ar fi grozav!

2. Citiți cu atenție, apoi subliniați pronumele personale și indicați persoana, numărul și genul acestora:

ea povestește – povestea ei
el povestește – povestea lui
ele povestesc – povestea lor
ei povestesc – povestea lor

3. Subliniați și analizați pronumele personale, după modelul învățat, notând în paranteză și întrebarea la care răspund:

„Pierrot sări în picioare, dând din mâini:

– Du-mă la dânsa... Dacă-mi ajuți s-o găsesc pe Malvina, îți voi dezvălui taina unei cheițe de aur!

– Cum? strigă fericit Buratino. Chiar cunoști taina cheiței de aur?

– Știu unde se află cheița, cum o poți dobândi, știu că trebuie să deschizi cu ea o ușiță..."

(Aleksei Tolstoi, „Cheița de aur")

4. Alcătuiți propoziții în care să utilizați pronume personale conform cu cerințele date:

– persoana a III-a, numărul singular, genul masculin;
– persoana a II-a, numărul plural;
– persoana a III-a, numărul plural, genul feminin;
– persoana a III-a, numărul singular, genul feminin;
– persoana I, numărul plural;
– persoana a III-a, numărul plural, genul masculin.

Rețineți !

Formele scurte ale pronumelor personale se rostesc în aceeași silabă cu alte cuvinte și se leagă în scris de acestea cu liniuță de unire.

Scanned with OKEN Scanner

5. Completaţi spaţiile libere cu formele scurte ale pronumelor personale:

Mama .....-a certat tocmai pe el, care era cuminte.

.....-am văzut pe cei doi fotbalişti plecând la stadion.

Voi .....-aţi răspuns Mariei şi Alexandrei la scrisoare.

Ele au admirat-..... pe colega lor la premiere.

Părinţii .....-au luat pe copiii lor la munte.

6. Analizaţi pronumele personale (formele lungi şi scurte) de la exerciţiul anterior.

7. Adevărat sau fals?

Încercuiţi varianta corectă, după ce citiţi explicaţiile date pronumelor personale şi subliniaţi elementul greşit:

Tu ai spus adevărul.	A/F	persoana a II-a, nr. sg., gen masc.
Ea a udat florile.	A/F	persoana a III-a, nr. sg., gen fem.
Ei joacă tenis.	A/F	persoana a III-a, nr. sg., gen masc.
Noi mâncăm îngheţată.	A/F	persoana I, nr. pl.
El a întrecut-o la învăţătură.	A/F	persoana a III-a, nr. sg., gen masc.
Ele s-au supărat.	A/F	persoana a III-a, nr. pl., gen masc.

8. Scrieţi în locul parantezelor formele potrivite ale pronumelor personale: *dânsul, dânsa.*

Vocea (dânsa) este melodioasă.
Plecarea (dânşii) i-a dezamăgit pe ceilalţi.
Cererea (dânsul) era îndreptăţită.
Am vorbit cu părinţii (dânsele) despre vacanţă.

9. Tăiaţi ceea ce nu este corect:

• Pronumele personal are formă diferenţiată pentru gen la:
a) persoana I; b) persoana a III-a.

• Pronumele personal are forme pentru:
a) genul masculin; b) genul neutru; c) genul feminin.

• Pronumele personal are singular şi plural pentru:
a) toate persoanele; b) persoana a III-a.

Scanned with OKEN Scanner

4.2. Pronumele personal de politeţe

1. Încercuiţi variantele corecte:

Pronumele personal de politeţe:

- are forme pentru:
  a) persoana I;
  b) persoana a II-a;
  c) persoana a III-a.
- are o singură formă de gen la:
  a) numărul singular;
  b) numărul plural.
- are forme diferite pentru gen la:
  a) persoana a II-a;
  b) persoana a III-a.

2. Completaţi enunţurile cu forme potrivite ale pronumelui personal de politeţe:

(pers. a II-a, nr. sg.) ..... nu ai fost sincer cu noi.

Munca (pers. a III-a, nr. sg., masc.) ..... este recunoscută pe plan european.

Zâmbetul (pers. a III-a, sg., fem.) ..... l-a încurajat pe copil.

Cadourile (pers. a III-a, nr. pl.) ..... i-au încântat pe cei mici.

Atitudinea (pers. a II-a, nr. sg.) ..... nu mi-a plăcut.

Am dori să vorbim cu (pers. a II-a, nr. sg.) ....., domnule diriginte.

Vă mulţumim (pers. a II-a, nr. pl.) ....., tuturor profesorilor noştri.

3. Analizaţi pronumele personale şi personale de politeţe din textele următoare:

a) „E muma lor şi fata lui.
Cum îi văzu, începu:
– I... tată, şi d-ta... iar îi râzgâi... o să ţi se suie în cap...“
(B. Şt. Delavrancea, „Bunicul“)

b) „– Moş Gheorghe, dac-aş fi eu fata matale, şi dac-aş face obrăznicii, m-ai bate?
– Ferească Dumnezeu!“
(Ionel Teodoreanu, „La Medeleni“)

Scanned with OKEN Scanner

4. Alcătuiți enunțuri cu următoarele pronume de politețe: *dumneata*, *dumitale*, *dumneaei*, *dumnealor*.

5. Completați cu formele corespunzătoare ale pronumelor personale de politețe indicate în coloana alăturată:

– Moş Ioane, zise acum boierul, cam tulburat de multă osteneală, ia spune ....., în legea ....., cum ai înțeles, cum n-ai înțeles, de când se face atâta vorbă; să auzim şi noi!

– Dă cucoane [...]. ....., ca fiecare boier, numai ne-ați poruncit să aducem bolovanul [...]. Iar de la bolovanul ..... am înțeles aşa ... [...]

dumneata

dumitale

dumneavoastră

(Ion Creangă, „Moş Ion Roată şi Unirea")

6. Înlocuiți în textul anterior primele două pronume de politețe cu formele lor populare „mata" şi „matale".

7. Imaginați un dialog cu o vecină despre o întâmplare în care ați fost acuzat pe nedrept.

4.3. Funcția sintactică a pronumelui personal

1. Subliniați pronumele din textul de mai jos. Precizați funcția lor sintactică şi stabiliți ce părți de vorbire determină:

„El a râs. De fapt, nu voia altceva decât să desluşească taina plutirii lor în aer. Când reuşea să prindă un tăun, îl lega cu o ață şi îi urmărea sforțările sale de a se înălța de la pământ."

(I. M. Ştefan, „Inventatorul din şura cu porumbei")

2. Indicați ce părți de vorbire determină pronumele subliniate şi ce funcție sintactică îndeplinesc:

Lui i-am povestit întâmplarea.
Caietul lui este ordonat.
Ei au plecat la tenis.
Creioanele ei sunt bine ascuțite.
Cuvintele lor m-au rănit.
Lor le datorez totul.

3. Construiți propoziții în care pronumele personale la persoana I singular, persoana a II-a plural şi persoana a III-a singular să aibă funcția de subiect.

Scanned with OKEN Scanner

4. Scrieţi câte două propoziţii în care diferite pronume să determine:

a) substantive; b) verbe.

5. Alcătuiţi câte o propoziţie în care pronumele „lor" şi „dumneavoastră" să aibă funcţia de parte secundară de propoziţie (să determine un substantiv şi un verb).

6. Construiţi propoziţii în care pronumele de politeţe „dumnealor" să îndeplinească funcţia de subiect sau de parte secundară de propoziţie (atribut sau complement).

7. Analizaţi pronumele din textele următoare, precizând felul, persoana, genul, numărul şi funcţia sintactică.

a) „Îl vizitam des în casa lui, marcată astăzi cu o placă de marmură, de cimitir. El îşi primea prietenii rămaşi, în atitudinea lui de Prometeu înlănţuit".

(Tudor Arghezi, „George Enescu şi Ştefan Luchian")

b) „Nimeni nu ştia să-i răspundă. Doar într-o seară, pe un drum depărtat, la o poartă a auzit o larmă, care l-a înspăimântat."

(Alexandru Mitru, „Cine este cel mai puternic pe pământ")

c) „– Lasă-l jos, mă Marine, că e păcat de el, moare. Nu-l vezi că de-abia e cât luleaua?"

(I. Al. Brătescu-Voineşti, „Puiul")

8. Subliniaţi pronumele personale şi grupaţi-le în trei coloane, după funcţia sintactică îndeplinită: subiect, atribut (parte secundară care determină un substantiv), complement (parte secundară care determină un verb).

a) „Toate fetele se uită la mine. Încă nu râd, dar ochii lor străpung şi dor. Şi dintr-o dată mi-e ruşine de numele meu."

(Otilia Cazimir, „A murit Luchi")

b) „De-acolo nu ne vedea ea, şi-şi închipuia, cu grăunciorul ei de înţelegere, că n-o vedem nici noi."

(Mihail Sadoveanu, „Vevericța")

c) „Eu socot că treaba asta se putea face şi fără noi; (...) noi ştim a învârti sapa, coasa şi secera, dar dumneavoastră învârtiţi condeiul (...)"

(Ion Creangă, „Moş Ion Roată şi Unirea")

9. Alcătuiţi enunţuri în care cuvântul „nouă" să fie adjectiv, numeral şi pronume personal.

Scanned with OKEN Scanner

10. Completaţi cu formele corespunzătoare ale pronumelui personal dintre paranteze:

Pe ..... (eu) cheamă Ionel.

Am fost cu ..... (tu) la teatru.

Bunicii ..... (eu) spuneau mereu câte o poveste la culcare.

Mama nu ..... (tu)-a iertat încă greşeala.

Colegul ..... (ele) roagă să-..... (el) dea caietul.

11. Construiţi enunţuri în care să folosiţi formele: *la, l-a, ia, i-a, nea, ne-a.*

12. Transformaţi după model, înlocuind pe rând pronumele subliniate cu formele potrivite ale pronumelor personale la celelalte persoane (singular şi plural).

Model: *Băiatul <u>m</u>-a privit.*
Băiatul <u>te</u>-a privit.

4.4. Pronunţarea şi scrierea corectă a pronumelor personale

1. Citiţi enunţurile şi apoi barați forma scrisă greşit a pronumelor personale:

$\frac{Eu}{Ieu}$ voi participa la campionatul de şah.

$\frac{El}{Iel}$ mi-a cerut stiloul.

Am plecat cu $\frac{ia}{ea}$ la bibliotecă.

Am fost cu toţii la serbare: şi $\frac{iei}{ei}$ şi $\frac{ele}{iele}$.

2. Precizaţi ce sunt ca parte de vorbire cuvintele subliniate şi explicaţi sensul lor:

Am admirat <u>ia</u> bunicii.
Bunicul <u>ia</u> coşul cu fructe.
În basme am auzit despre <u>iele</u>, nişte fiinţe fantastice.
<u>Ei</u> numai curajul îi lipseşte.
<u>Mie</u> îmi lipseşte o <u>mie</u> de lei.

Scanned with OKEN Scanner

3. Transformaţi enunţurile date, punând pronumele personale la celelalte persoane, singular şi plural:

a) M-a convins.
b) Mi-a dat cartea.
c) Scriindu-mi, mi-a povestit totul.
d) Văzându-mă, m-a strigat.
e) Spune-mi adevărul!

4. Formulaţi enunţuri care să conţină grupurile: *i-au, iau; i-ar, iar; mi-e, mie; ne-a, nea; ne-am, neam.*

5. Alegeţi forma corectă dintre paranteze:

Basmul frumos *(a-l, al)* bunicului îl vrăjise. Voia *(să-i, săi)* mai spună unul. Eroii *(să-i, săi)* preferaţi erau haiducii.

(V-oi, Voi) nu veţi crede ce vă *(v-oi, voi)* spune. Istorioara *(v-a, va)* mirat nespus. Dar povestea (*v-a, va*) avea o continuare, precis.

Nu ştiu *(ce-l, cel)* atrăgea în acelaşi loc, lângă nucul *(ce-l, cel)* bătrân.

6. Alcătuiţi enunţuri cu formele: *i-a, ia, ţi-e, ţie, ce-i, cei, să-i, săi.*

7. Scrieţi în spaţiile punctate pronumele personale corespunzătoare:

– Oana, ... rog să-..... dai şi mie cartea pe care .....-a recomandat-..... domnul învăţător. Aş vrea să ..... citesc până mâine, apoi să-..... fac rezumatul. Cred că-..... va plăcea. N-..... să regret şi nu-..... voi spune mamei că am găsit-..... ca să mi-..... cumpere. Sper să nu-..... dezamăgesc pe domnul învăţător.

8. Analizaţi pronumele personale din textul următor:

„Cum ajunsese la Târgovişte, se dusese drept la Ţepeş cu un dar bogat şi-i zisese:

– Măria ta, ursita m-a adus să trec cu avutul meu prin ţara pe care o stăpâneşti Măria ta. Te rog a-mi da câţiva slujitori, ca să-mi fie de pază, până voi pleca."

(Petre Ispirescu, „Neguţătorul florentin")

9. Completaţi cu formele corespunzătoare ale pronumelor personale următoarele maxime:

„.....-ar fi lene să fiu leneş."

„Spune-..... cu cine .....-nsoţeşti, ca să-..... spun cine eşti."

Scanned with OKEN Scanner

Recapitulare

1. Transcrieți textul, înlocuind substantivele care se repetă cu pronume potrivite:

Fetele au ajuns în ştrand. Fetele şi-au ocupat cabinele. Au sosit şi antrenorii. Antrenorii au invitat fetele în bazin.

Un băiețel privește cu interes exercițiile. Băiețelul este însoțit de bunica lui.

2. Alcătuiți propoziții cu pronumele personale „eu", „dânsul" şi cu grupurile pronume-verb „ne-am" şi „i-a".

3. Încercuiți pronumele şi arătați funcția lor sintactică în enunțurile:

El îmi reproşează multe. Bunica m-a certat degeaba pe mine.

Am văzut-o pe Corina. Hainele lui sunt întotdeauna curate.

4. Analizați pronumele personale din enunțul: *Ce-mi pasă mie? zice el.*

5. Grupați în două coloane pronumele personale şi pronumele de politețe:

„La doi paşi de copil, bătrânica se opri şi deschise o gură fără dinți, cu buzele uscate şi supte. Întrebă clătinând din cap:

– Aşa-i că te duci la bunicuța?

Lizuca o privi uimită. De unde ştia bătrâna că ea şi cu Patrocle se duc la bunicuța? Apoi înțelese şi zâmbi:

– Aşa-i că mata eşti sfânta Miercuri? vorbi ea fericită."

(Mihail Sadoveanu, „Dumbrava minunată")

6. Transcrieți textul. Subliniați pronumele personale şi analizați-le.

„– Eu zic să mai faci câțiva paşi, s-ajungi în dreptul casei. Întreab-o de sănătate. Roag-o să-ți spună ea povestea. Ştiu că-i place să stea de vorbă cu copiii şi să-i poftească în vizită. Să nu crezi că m-am plictisit de tine, dar ştiu că te aşteaptă în drum tot soiul de surprize."

(Silvia Kerim, „Puf")

7. Scrieți două propoziții în care pronumele personale „voi" şi „ele" să aibă rol de subiect.

Scanned with OKEN Scanner

8. Completați dialogul cu pronume personale și cu pronume personale de politețe:

– Eu vă cunosc pe ..voi.. .

– Și eu te cunosc pe ..tine.. .

– ..Noi.. doi avem amintiri frumoase.

– Așa este, domnule învățător. Cine nu-și amintește cu plăcere de dascălii ca ..dumneavoastră..?

9. Formulați două propoziții cu pronume personale diferite și cu funcții diferite.

10. Analizați pronumele personale din fragmentul dat, arătând felul, numărul, persoana și funcția lor în propoziție. Precizați genul acestora, acolo unde este cazul.

„– Patrocle, îi zise Lizuca; tata nu mai vine de la București și pe bunici nu i-am mai văzut de multă vreme. Nici nu ne lasă să ne ducem pe-acolo. De când a murit mama, noi petrecem tare rău.

Patrocle scheună ușor ș-o privi cu ochii lui frumoși, cercuiți cu aur.

– Într-adevăr, răspunse el, petrecem tare rău."

(Mihail Sadoveanu, „Dumbrava minunată")

Evaluare

Citiți textul și rezolvați cerințele:

„– Știi povestea «Albă ca Zăpada»?

– O știu, sigur c-o știu, se făli Fetița. Mi-a citit-o bunica de mai multe ori... Aproape că am învățat-o pe dinafară. Doar că la noi acasă cartea asta stă în dulăpiorul meu cu jucării, mărturisi, nu fără mândrie, Fetița.

– Așa se și cuvine să stea o carte de povești, fu de părere Fluu. La loc ferit... Pe când tu, sărmana, mai oftă el, ai avut o soartă cam tristă. Ți s-au făcut paginile ca aripile de fluture peste care s-a abătut o ploaie..."

(Silvia Kerim, „Poveștile Bunicii Albe")

1. Transcrieți două substantive proprii simple și unul compus.

Scanned with OKEN Scanner

2. Copiaţi câte un substantiv comun pentru fiecare gen, precizând genul fiecărui substantiv ales.

3. Treceţi următoarele grupuri de cuvinte la numărul plural:

- dulăpior drag
- loc ferit
- ploaie deasă
- sărmană carte
- soartă tristă
- aripă străvezie

4. Alcătuiţi o propoziţie în care cuvântul „noi" să aibă altă valoare gramaticală decât în text.

5. Analizaţi următoarele pronume personale: *noi, tu, el.*

6. Precizaţi timpul, persoana, funcţia şi numărul verbelor: *ştiu, a citit, oftă.*

7. Stabiliţi formele de trecut ale următoarelor verbe:

- o ştiu
- se făli
- se cuvine
- le mărturiseşte

8. Compuneţi câte o propoziţie în care pronumele personal de politeţe „dumneaei" să aibă funcţia de subiect şi de parte secundară de propoziţie.

9. Înlocuiţi în text un pronume personal cu un pronume personal de politeţe.

10. Transcrieţi din text structurile în care apar forme scurte ale pronumelui personal legate prin cratimă de verb. Construiţi apoi enunţuri cu acestea.

Scanned with OKEN Scanner

5. NUMERALUL

1. Subliniaţi numeralele din textele următoare şi arătaţi felul lor:

a) „Călătorul străin scoate cinci lei din pungă şi-i dă, din întâmplare, celui ce avusese trei pâini (...)"

(Ion Creangă, „Cinci pâni")

b) „Şi aţi văzut ce a fost la Griviţa!... Trei asalturi cumplite! la 30 august, la 6 septembrie şi la 7 octombrie... Săraca divizie a patra! Săracile regimente: 14 de dorobanţi şi 15 de dorobanţi şi 7 de linie!...

(Gala Galaction, „Papucii lui Mahmud")

2. Identificaţi numeralele şi indicaţi printr-o săgeată părţile de vorbire pe care acestea le determină:

a) „După ce s-a odihnit vreo câteva zile, (...) pe urmă, şapte zile de-a rândul a ouat câte un ou, în tot şapte ouă mici ca nişte cofeturi şi a început să le clocească".

(I. Al. Brătescu-Voineşti, „Puiul")

b) „Mâinile bătrânei mele
împletesc în cinci andrele,
într-ascuns, pentru ajun,
Darurile de Crăciun."
(Tudor Arghezi, „Cinci cârlige")

c) „Iar în păpuriş,
Pândind pe furiş,
Doi vulpoi stăteau la sfat...
Nu mai spun ce s-a-ntâmplat!"
(Otilia Cazimir, „Trei răţuşte")

d) „Se prind în joc doi, trei şi chiar patru băieţi. Se hotărăsc ca să se lase de la doi, trei sau chiar patru paşi distanţă."

(Petre Ispirescu, „Jocuri")

e) „Al doilea fiu al regelui răsuflă uşurat."

(Marin Ioniţă, „Vatra de la răscruce")

3. Ghici, ghicitoarea mea!

Completaţi proverbele şi ghicitorile de mai jos cu numerale potrivite şi precizaţi felul lor (zece, două, doi, al doilea, cinci, şase, două, nouă).

a) „Cine aleargă după ..... iepuri nu prinde nici unul."

b) „Sunt ..... degete la o mână şi nu seamănă toate unul cu altul."

c) „Am.... fete:
Una poartă salbă neagă, alta poartă salbă albă.
Neîncetat se gonesc şi în veci nu se întâlnesc."

Scanned with OKEN Scanner

d) „Am *șase* frați: *doi* ..... sub streașină și ..... afară; pe cei de sub streașină îi plouă și pe cei de afară, nu."

e) „*două* drepte, *nouă* strâmbe."

f) „Zbiară leul între hotare și se aude în *zece* țări."

4. Scrieți cu litere numerele: *18, 15, 16, 21, 49, 101, 1357, 10234, 685.*

5. Completați cu numeralele potrivite scrise și în litere, apoi specificați felul lor:

Sărbătorim Ziua Națională a României la *întâi* ..... Decembrie. Pe *a douăzecea și cincea* ..... decembrie celebrăm Crăciunul. Decembrie este *a douăsprezecea* ..... lună a anului. La *opt* ..... Martie se sărbătorește Ziua Internațională a Femeii. Anul școlar începe pe *cincisprezece* ..... septembrie. Noi am trecut în clasa *a cincea* .....

6. Alcătuiți enunțuri în care să utilizați trei numerale compuse, conținând: *zeci, sute, mii.*

7. Grupați numeralele „cinci", „al treilea", „nouăsprezece", „primul", „două sute", „întâia", „trei mii", „a noua" după ceea ce exprimă.

8. Compuneți o telegramă în care să folosiți în conținut două numerale.

9. Formulați enunțuri în care să integrați următoarele numerale: *primul, a doua, al șaptesprezecelea, al o sută unulea, a cincizeci și cincea.*

10. Imaginați un dialog cu titlul „La cumpărături", în care să folosiți numerale diferite.

5.1. Pronunțarea și scrierea corectă a numeralelor

1. Bara**ț**i forma greșită:

- ♦ patrusprezece – paisprezece
- ♦ șaisprezece – șasesprezece
- ♦ cincisprezece – cincișpe
- ♦ șaptisprezece – șaptesprezece
- ♦ al optălea – al optulea
- ♦ al cincizecilea – al cincizecelea
- ♦ al o sutelea – al o sutălea
- ♦ al două sutelea – al două sutălea

Scanned with OKEN Scanner

2. Înlocuiți cifrele din enunțurile de mai jos cu numerale scrise în litere. Fiți atenți la genul substantivelor determinate de acestea!

Astăzi termin programul la ora 12.
Noiembrie este a XI-a lună a anului.
Marin era al VIII-lea copil al familiei Ivan.
Smaranda ocupa banca a IX-a în clasă.

3. Subliniați forma corectă:

August are *treizeci și unu/treizeci și una* de zile.
Voi fi la școală la ora *douăsprezece/doisprezece.*
Veți pleca la mare pe *douăzeci și una/douăzeci și unu* iulie.
Rămânem la ștrand până la *ora unu/orele unu.*
Spectacolul se încheie la *ora două/orele două.*
Victor a citit o poveste din *„O mie una"/„O mie și una de nopți".*
Ea citește în fiecare seară *treizeci pagini/treizeci de pagini.*

Fișier ortografic

Rețineți !

Conform DOOM^2 sunt permise:
a_1) clasa întâi/întâia;
a_2) douăzeci și doi/douăzeci și două decembrie;
a_3) doisprezece/douăsprezece martie;
a_4) ora (orele) două;
a_5) al patrulea/al IV-lea/al 4-lea;
a_6) doi i/doi de i.

4. Alcătuiți enunțuri cu formele de la rubrica anterioară.

5. Completați cu numerale potrivite următorul anunț publicitar:

FUNDAȚIA TINERILOR PROGRESIȘTI
anunță deschiderea stagiunii generale de cursuri din perioada verii,
miercuri, ... septembrie 2007.
Pentru această stagiune se oferă ..... burse gratuite,
prin tragere la sorți.
Cursuri: analiști programatori – durata ... săptămâni
operatori calculator – durata ..... săptămâni
înscrieri și relații la Casa Sindicatelor, etaj ..., tel. .....,
luni-vineri, între orele ..... - ..... .

Scanned with OKEN Scanner

6. Scrieți numeralele care arată ordinea (numerale ordinale) corespunzătoare cifrelor, pentru genul masculin și feminin: *3, 5, 9, 15, 20, 31, 42.*

7. Formulați propoziții cu numeralele „întâi", „întâia", „întâii", „întâile", așezate înainte și după substantivul determinat.

5.2. Funcția numeralului în propoziție

1. Subliniați numeralele și indicați funcțiile sintactice ale acestora în proverbele:

- „Când doi se ceartă, al treilea câștigă."
- „Doi ochi văd mai bine decât unul."
- „Calul e cu patru picioare și tot se poticnește."
- „Decât zece vrăbii pe gard, mai bine una, și-n mână."

2. Alcătuiți propoziții în care numeralul „al doilea" să aibă funcția de subiect și de parte secundară de propoziție (care să determine un verb sau un substantiv).

3. Încercuiți numeralele și precizați funcția lor în propoziție:

Trei au plecat în excursie. Doi erau frați.
Trei elevi sunt absenți. Merg cu doi dintre prieteni la meci.
Eu am văzut trei aruncând cu pietre. Cinci culori sunt suficiente.

4. Analizați numeralele, notând felul și funcția lor sintactică:

a) „Vrăbii casnice, știute,
Am în streașini, două sute"
(Tudor Arghezi, „Casa cu vrăbii")

b) „Pițigoiul cu iubire al său cântec își cânta:
«Cinci
Opinci
Într-un picior
Și tot stă călcâiul gol.»"
(Petre Ispirescu, „Pițigoiul și scatiul")

c) „Cei doi nu prea voiau să primească, dar, după multă stăruință din partea celui al treilea, au primit."

(Ion Creangă, „Cinci pâni")

5. Compuneți propoziții după următoarele scheme:

a) $\frac{S}{s.} + \frac{p.\ s.}{nr.} + \frac{P}{v.}$; b) $\frac{p.\ s.}{nr.} + \frac{S}{s.} + \frac{p.\ s.}{adj.} + \frac{P}{v.}$; c) $\frac{p.\ s.}{nr.} + \frac{S}{s.} + \frac{P}{v.}$.

Recapitulare

1. Scrieți după dictare:

„Trei zile bătuseră vânturi sunătoare de la miazăzi, pământul se zbicise, și-n dumbrăvioara din marginea satului, la malul Siretului, începuseră să înflorească galben cornii. (...)

– De ce? mă întrebă el ridicând spre mine fruntea pe care sta zimțuit în neregulă părul-i buhos; pentru că în primăvara asta tot ne-au căzut din oi: ș-acuma am rămas numai cu acestea șase..."

(Mihail Sadoveanu, „Un om năcăjit")

2. Completați cu litere:

După șaptesprezece urmează ..... .

Anul are ..... de săptămâni și ..... luni.

Anul are ..... de zile.

3. Schimbați genul următoarelor numerale: *al doilea, al zecelea, a patruzecia, al cincilea, a noua*. Alcătuiți cu ele propoziții.

4. Subliniați cu o linie numeralele simple și cu două linii numeralele compuse.

Două zile a nins. Stratul de zăpadă măsura cincizeci de centimetri. Au urmat douăsprezece zile de vreme frumoasă.

5. Formulați două enunțuri în care numeralul „paisprezece" să aibă rol de subiect și de parte secundară de propoziție.

6. Compuneți propoziții după schema:

$$\frac{S}{nr.} \longleftrightarrow \frac{P}{v.} \longleftarrow \frac{p.\ s.}{subst.}.$$

7. Alcătuiți două propoziții în care numeralul „șapte" să aibă funcții diferite. Arătați funcția acestuia în propoziție.

8. Realizați o propoziție după următoarea schemă:

$$\frac{S}{s.} + \frac{p.\ s.}{nr.} + \frac{P}{v.} + \frac{p.\ s.}{s.}.$$

Scanned with OKEN Scanner

9. Ghici, ghicitoarea mea!

Transcrieţi ghicitorile. Subliniaţi numeralele. Arătaţi felul lor.

a) „Cinci pitici
Cinci voinici
Cât îi crezi de mititei
Faci cu ei
Tot ce vrei.
Scrii,
Joci mingea,
Împleteşti,
Şi poate construieşti.“

b) „Cine iese pe uşă
Cu cincizeci de capete?“

c) „Două scânduri cu inele
Păstrăm cărţile pe ele.“

10. Subliniaţi numeralele. Transformaţi-le în numerale compuse şi alcătuiţi cu ele propoziţii dezvoltate:

„În scara cea mare a castelului, în cenuşa vetrei, veghea un motan cu şapte capete.“

(Mihai Eminescu, „Făt-Frumos din lacrimă“)

11. Transformaţi în litere: *51, 124, 19, 218, 3476.*

12. Scrieţi corect în litere numeralele:

Letiţia era *(al cincilea)* la rând. Venise la ora *(doisprezece)*. Eu am 2 pisici şi 2 căţei.

Evaluare

Citiţi cu atenţie şi rezolvaţi cerinţele:

„Columb luă cu sine pe Bartolomeu, de a cărui energie putea să mai aibă nevoie, şi pe Fernando, cel de-al doilea fiu, care avea atunci paisprezece ani.

Cele patru caravele porniră, din Cadix, la 11 mai 1502 şi, după o luptă cu maurii, în dreptul fortăreţei Arcilla din Maroc, ajunseră în insulele Canare la 20 mai. Folosind vântul cel mai bun, (...) Columb izbuti să treacă Atlanticul în şaisprezece zile... A patra călătorie a lui Columb nu l-a dus mai departe decât celelalte trei.“

(Felix Aderca, „Vreţi să descoperim America?“)

1. Grupaţi substantivele proprii după ceea ce exprimă.

Scanned with OKEN Scanner

2. Scrieți formele de plural ale substantivelor: *energie, fiu, fortăreață, călătorie, maur, vânt.*

3. Adăugați formelor de plural obținute la exercițiul anterior următoarele adjective și realizați acordul cu substantivele determinate:

- ♦ energie *(inepuizabil)*
- ♦ fiu *(respectuos)*
- ♦ fortăreață *(cenușiu)*
- ♦ călătorie *(obligatoriu)*
- ♦ maur *(dârz)*
- ♦ vânt *(continuu)*

4. Treceți următoarele verbe la formele de prezent și de viitor: *porniră, izbuti, a dus, luă.*

5. Copiați structura din text care conține un pronume personal și subliniați pronumele, precizând persoana, genul, numărul și funcția gramaticală.

6. Transcrieți și grupați numeralele după felul lor.

7. Împărțiți numeralele cardinale, după alcătuire (simple și compuse), în două coloane.

8. Notați numeralele ordinale cu cifre, în două moduri și apoi analizați-le.

9. Schimbați genul numeralelor ordinale și scrieți formele obținute. Alcătuiți enunțuri cu ele.

10. Notați cu litere numeralele: *17, 18, 51, 92, 116.*

Scanned with OKEN Scanner

V. NOŢIUNI DE SINTAXĂ

PROPOZIŢIA

Propoziția simplă. Propoziția dezvoltată

1. Completaţi propoziţiile următoare cu predicate potrivite:

Rândunelele .....ciripesc..... . .....le crepă..... cerul.

Izvoarele .....suspină..... . Noaptea .....albă..... .

.....Sufla..... vântul. Toamna .....portocalie.....

2. Găsiţi subiecte corespunzătoare predicatelor şi alcătuiţi propoziţii simple:

.....Cireșele..... s-au copt. Se termină .....Iarna..... .

.....Vara..... a început. Cântă .....greierele.....

Vine .....Andrei..... . .....Copiii..... se joacă.

3. Dezvoltaţi următoarele propoziţii simple, adăugând părţi secundare de propoziţie. Subliniaţi cu două linii predicatul şi cu o linie subiectul.

Cad frunzele. Ele foşnesc.
Copiii se joacă. Ei se bucură.

4. Completaţi următoarele propoziţii simple pentru a le transforma în propoziţii dezvoltate, ţinând cont de întrebări:

Rândunica (care?) hrăneşte (pe cine? cum?). frumoasa pui
Ei se bucură (de ce? a cui?). sosirea [illegible]
Puişorii (ai cui?) aşteaptă (cum?). [illegible]
Rândunica (ce fel de?) zboară (unde?). [illegible]

5. Alcătuiţi două propoziţii simple. Transformaţi-le apoi în propoziţii dezvoltate.

6. Subliniaţi părţile secundare de propoziţie. Transformaţi următoarele propoziţii dezvoltate în propoziţii simple:

Toamna cea darnică a sosit din nou.

Toamna a sosit

Păsările, rotindu-se triste în jurul cuiburilor, pleacă spre țările calde.
Fructele cu mireasmă îmbietoare sunt culese din livezi.

7. Alcătuiți propoziții după schemele:

a) $\frac{\text{S}}{\text{s.}} + \frac{\text{p. s.}}{\text{adj.}} + \frac{\text{P}}{\text{v.}} + \frac{\text{p. s.}}{\text{s.}}$;

b) $\frac{\text{S}}{\text{s.}} + \frac{\text{P}}{\text{v.}} + \frac{\text{p. s.}}{\text{s.}} + \frac{\text{p. s.}}{\text{adj.}}$.

8. Adăugați substantivelor alte cuvinte care să le determine, apoi completați ca să obțineți propoziții dezvoltate.

Căldura ..... s-a domolit .....

Crengile ..... se apleacă .....

Greierii ..... cântă .....

..... pădure ne invită .....

9. Identificați predicatele și indicați numărul propozițiilor:

a) „Prin troscot subțirel și des,
L-am dibuit și l-am cules
Și l-am închis în pumn, ușor
Pe cel mai sclipitor."

(Otilia Cazimir, „Licuriciul")

b) „Când se duceau amândouă fetele în sat la șezătoare seara, fata moșneagului nu se încurca, ci torcea câte-un ciur plin de fuse; iar fata babei îndruga și ea cu mare greutate câte-un fus... ."

(Ion Creangă, „Fata babei și fata moșneagului")

10. Subliniați predicatele, identificați propozițiile și precizați ce fel de propoziții sunt.

„Câmpul alb, ca un cearșaf,
Până-n zări se desfășoară...
Sus, pe-un stâlp de telegraf,
S-a oprit din zbor o cioară"

(G. Topîrceanu, „Cioara")

Scanned with OKEN Scanner

*Propoziția enunțiativă. Propoziția interogativă
Propoziția exclamativă

1. Transformați următoarele propoziții enunțiative în propoziții interogative sau exclamative:

Fetița cântă la pian.
Au înflorit trandafirii.
Pleacă păsările călătoare.

2. Transcrieți următoarele propoziții enunțiative astfel încât să devină interogative și apoi exclamative.

Canicula se menține în toată țara.
Guvernul a decretat „cod roșu" în cinci județe din sudul țării.
Au fost înregistrate cele mai ridicate temperaturi din ultimii 60 de ani.

3. Precizați ce fel de propoziții sunt cele de la exercițiul anterior, după alcătuirea lor. Transformați prima propoziție într-o propoziție simplă enunțiativă.

4. Puneți în ordine cuvintele pentru a reconstitui proverbul și arătați ce fel de propoziție ați obținut.

se	*ziua*	*dimineață*	*cunoaște*	*bună*	*de*
3	1	6	4	2	5

5. Completați dialogul următor cu propoziții enunțiative, interogative sau exclamative. Subliniați apoi propozițiile simple cu o linie.

– Alo, Marcel?
– Alo, da?
– Sorin la telefon. Salut!
– Ce faci?
– Sunt bine. M-am întors de la mare.
– Bravo! Cum a fost?
– A fost extraordinar! Dar tu cum ai petrecut în tabără?
– A fost grozav! Am mers în pădure și am înotat în lac.

Scanned with OKEN Scanner

*Propoziția afirmativă. Propoziția negativă

1. Împărțiți în două coloane propozițiile afirmative și propozițiile negative:

Vlad a plecat la antrenament. El a întârziat. Nu mai trece pe la colegul său. N-are timp de pierdut. Se grăbește. Mai mult aleargă. Antrenorului nu-i plac întârzierile. Va ajunge la timp!

2. Transformați afirmațiile următoare în negații, dacă enunțurile nu sunt adevărate.

Anul are douăsprezece luni.
Săptămâna are opt zile.
Elevii au o vacanță de vară de patru luni.
Soarele se învârte în jurul Pământului.

3. Ordonați cuvintele în propoziție pentru a reconstitui proverbul. Arătați ce fel de propoziție ați obținut.

pomul	*să*	*la*	*cu*	*duci*	*te*	*sacul*	*nu*	*lăudat*

4. Formulați propoziții negative dezvoltate utilizând ortogramele „nu-l", „n-o" și „nu-i".

5. Completați propozițiile următoare și precizați ce fel de propoziții ați obținut:

..... n-am .... n-ați .....

..... n-ai ....n-au .....

..... n-are .....

6. Precizați felul propoziției următoare după toate criteriile învățate: simplă/dezvoltată; enunțiativă/interogativă; afirmativă/negativă.

Pisica cu clopoței nu prinde șoareci.

7. Alcătuiți două propoziții afirmative și două propoziții negative.

8. Realizați un dialog în care să utilizați toate tipurile de propoziții învățate.

Scanned with OKEN Scanner

PĂRȚILE PRINCIPALE DE PROPOZIȚIE

1. PREDICATUL

1.1. Predicatul verbal

1. Identificați predicatele din textele de mai jos.

a) „Stăpânul casei aceleia avea un băiat de șase, șapte anișori."
(Alexandru Mitru, „Cine este cel mai puternic pe pământ")

b) „Sub o frunză de arțar
Stă la umbră un țânțar.
Sus, un avion subțire
Zbârnâie ca un bondar."
(Otilia Cazimir, „Țânțarul și avionul")

c) „Țar-avem și noi sub soare,
Și-o râvnesc dușmani destui,
Dar prin vremi asupritoare
N-am lăsat-o nimănui."
(George Coșbuc, „Cântec")

2. Subliniați predicatele. Precizați sensul verbului „a fi".

a) „Globul iernii era jos, în tăul negru; și ea era sus, flacără măruntă a vieții."
(Mihail Sadoveanu, „Vevería")

b) „Vai, săracul pui de cuc
A căzut din vârf de nuc.
Sus, la codru ar zbura.
Nu-l ajută nimenea."
(Doine populare)

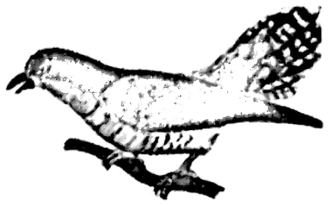

c) „Călcau greoi pe stâlpii picioarelor. Ridicau trompa de gumă să-și stropească un duș rece pe spinare. Se înălțau pe două labe și dansau în tactul muzicii."
(Cezar Petrescu, „Fram, ursul polar")

d) „Sultanul nu era în mijlocul lor ca să strângă pe toți în jurul lui și să-i îndrepte, pe când dincolo domnul călăuzea toate mișcările."
(Nicolae Iorga, „Lupta de la Podul Înalt")

e) „La noi sunt codri verzi de brad
Și câmpuri de mătasă;
La noi atâția fluturi sunt,
Și-atâta jale-n casă."
(Octavian Goga, „Noi")

3. Alcătuiți trei propoziții în care verbul „a fi" să aibă funcția de predicat verbal.

Scanned with OKEN Scanner

4. Completați spațiile punctate cu predicatele potrivite.

Monica ..... în drum spre școală. Ea ..... de două zile la școală.

Fetița ..... emoționată la grupurile de copii.

Alți copii ..... în curtea școlii. Ei ..... sunetul clopoțelului.

Doamna învățătoare i-a ..... zâmbitoare.

5. Subliniați predicatele și analizați-le după modelul învățat:

„Și-n mijlocul poienii erau șapte fete frumoase ca zilele săptămânii din sfârșitul florarului. Șase dintre ele (...) formau alaiul celei de a șaptea (...). Tocmai atunci căprioara, udă de-atâta alergătură, a ieșit dintr-un desiș și a căutat adăpost în mijlocul fetelor. Craiul, cu ochii la fata cu ochi de cer și păr de gălbenele, a rămas cu arcul în mână și coarda acestuia întinsă, gata să trimită săgeata ucigătoare. Vocea fetei (...) l-a făcut să pună săgeata în tolbă și să atârne arcul de oblâncul șeii, aproape rușinat."

(Elisabeta Bogățan, Ioan Dan Bălan, „Legendele Parângului")

6. Tăiați părțile de vorbire care nu pot avea funcția de predicat: *uitaseră, gutui, ai fost, simpatie, șapte, se plimbau, cântam, râs, râsese, plângând, trist, dânsa.*

7. Identificați predicatele verbale din textele următoare și precizați timpul, persoana și numărul verbelor prin care sunt exprimate:

a) „Nu era joc, nu era clacă în sat la care să nu se ducă fata babei... Ș-apoi, când venea moșneagul de unde era dus, gura babei umbla cum umblă melița (...)"

(Ion Creangă, „Fata babei și fata moșneagului")

b) „Dar într-o geană de dimineață, cu negură îndesată, urlet gros și cutremurător a zdrăngănit toate ochiurile de geam ale satului. Duduia aproape o nămetenie pogorâtă, ca dintr-un vis rău. Cânii, cu părul spinării zbârlit de groază, se încovrigau după lemne și sub șuri, cătând spăimiți în alburirea din creștet. Oile se înghemuiau una într-alta, iar caii se smuceau în căpestre ca pocniți în bot."

(Victor Ion Popa, „Sfârlează cu fofează")

8. Încercuiți predicatele și indicați sensul verbului „a fi":

Model: *El este de zece ani în Pitești. (locuiește)*

Ghiveciul cu flori e la fereastră.
Părinții mei sunt în Moldova.
Nu e decât de două zile la grădiniță.
A fost odată un împărat.
Fratele meu nu-i aici.
În fața casei este un măr bătrân.

Scanned with OKEN Scanner

9. Alcătuiți propoziții în care predicatul să fie exprimat prin:

a) verbul „a fugi", trecut, pers. a II-a, sg.;
b) verbul „a munci", prezent, pers. a III-a, pl.;
c) verbul „a călători", viitor, pers. a III-a, sg.;
d) verbul „a grebla", trecut, pers. a II-a, pl.

1.2.* Predicatul nominal

1. Identificați predicatele. Notați predicatele verbale (PV) și predicatele nominale (PN).

a) „Iar copilul l-a urmat cu bucurie [...]; vorba lui era nespus de blândă și se vedea că-i înțelept."

(Alexandru Mitru, „Cine este cel mai puternic pe pământ")

b) „Lumina e mai caldă și-n inimă pătrunde;
Prin râpi adânci zăpada de soare se ascunde."

(Vasile Alecsandri, „Sfârșitul iernei")

c) „– Am ajuns, spuse rândunica, ce bine că am ajuns acasă... sunt obosită. Dar sunt nespus de fericită..."

(Călin Gruia, „O întâmplare deosebită")

d) „Marina se învârtea de colo-colo, prin cameră și deodată își dădu seama că e singură."

(Călin Gruia, „O întâmplare deosebită")

2. Construiți propoziții în care să aveți predicate nominale alcătuite cu ajutorul numelor predicative următoare: *vesel, inginer, liniștită, frate.*

3. Completați spațiile punctate folosind cuvinte potrivite, apoi subliniați predicatele. Precizați felul lor și unde este cazul, părțile componente.

Fetița alergase toată dimineața și era ..... la față.

Florile erau atât de .... Și fluturii erau ..... în zeci de culori! Grădina era ..... și fetița era uimită de ceea ce vedea în jurul ei.

4. Scrieți după dictare, subliniați predicatele și indicați felul lor:

„Și fluturii sunt mai sfioși
Când zboară-n zări albastre,
Doar roua de pe trandafiri
E lacrimi d-ale noastre."

(Octavian Goga, „Noi")

Scanned with OKEN Scanner

5. Grupați în două coloane predicatele, după felul lor. Precizați la predicatele nominale din ce părți sunt alcătuite:

„Era odată un moşneag ş-o babă (...). Fata babei era slută, leneşă, țâfnoasă şi rea la inimă. Dar pentru că era fata mamei, se alinta cum s-alintă cioara-n laț, lăsând tot greul pe fata moşneagului. Fata moşneagului însă era frumoasă, harnică, ascultătoare şi bună la inimă."

(Ion Creangă, „Fata babei şi fata moşneagului")

6. Încercuiți predicatele şi indicați valorile verbului „a fi" (verb predicativ sau verb copulativ):

Astăzi suntem veseli fiindcă e duminică.
Ea e mirată şi curioasă.
Fratele meu nu-i aici.
Ionel este campion la şah.

7. Subliniați predicatele nominale. Indicați prin săgeți locul pe care-l ocupă numele predicativ din fiecare propoziție față de verbul copulativ.

Apa mării e minunată.
Îndrăzneț este acest copil!
Băiatul este întotdeauna tăcut.
Mândru şi viteaz a fost acest popor.
Frumoasă ca o zână era fata împăratului, dar era rea ca o viespe.
Mobila este modernă şi confortabilă.

- după verbul „a fi"
- înaintea verbului „a fi"
- separat de verbul „a fi" prin intercalarea unui cuvânt

8. Alcătuiți un scurt text format din cinci propoziții, care să conțină predicate nominale, în care să vă descrieți prietenul. Aveți grijă ca numele predicative să fie exprimate prin substantive şi adjective.

9. Subliniați cu o linie predicatele şi cu două linii subiectele în textele următoare, precizând apoi felul lor.

a) „Înlăuntru însă-n stup
Lucrătoarele sunt treze
Şi făcând un singur trup
Nu-ncetează să lucreze."

(Tudor Arghezi, „Stupul lor")

b) „Când, mai încolo, numai iaca fântâna grijită de dânsa era plină până-n gură cu apă limpede (...). Şi pe colacul fântânei erau două pahare de argint, cu care a băut la apă până s-a răcorit."

(Ion Creangă, „Fata babei şi fata moşneagului")

Scanned with OKEN Scanner

Recapitulare

1. Completaţi cu predicate potrivite.

Voinicii ..... spre curtea împărătească.

Trei zile şi trei nopţi întreaga împărăţie ..... de veselia nuntaşilor.

Feciorul de împărat ..... de soţie o fată frumoasă şi înţeleaptă.

2. Scoateţi la margine predicatele verbale şi arătaţi timpul, persoana şi numărul verbelor prin care sunt exprimate:

„A fost odată un ţăran bătrân, care trăia într-o peşteră în vârf de munte. Nimeni nu ştia de unde vine şi nici de ce trăieşte acolo izolat, trudind din zori până-n seară pe ogorul din jur. Semăna flori şi legume după cum le venea vremea."

(Luigi Capuana, „Comoara ascunsă")

3. Alcătuiţi două propoziţii cu verbul „a fi" având funcţia de predicat verbal.

4. Subliniaţi predicatele şi ~~precizaţi numărul propoziţiilor din enunţ~~:

„Când feciorul de împărat intră în casă şi cercă s-audă şi să vadă, n-auzi nimic, ci văzu numai pe cei doi căţeluşi, pe care vitrega i-a pus în patul Lăptiţei."

(Ioan Slavici, „Doi feţi cu stea în frunte")

5. Analizaţi predicatele din enunţurile:

Trenul se va pune în mişcare.
Puişorul s-a speriat.
Pe cer sunt multe stele.

6. Ghici, ghicitoarea mea!

Citiţi ghicitoarea. Identificaţi predicatele. Treceţi verbele la timpul trecut şi alcătuiţi cu ele alte propoziţii.

„Sfredeluş-alunecuş
Îşi tot caută culcuş
Cu năsucul
Se strecoară
Şi prin haină şi pe-afară,
Iar la urmă
Îşi înnoadă,
Şarpe hâtru, lunga coadă."

Scanned with OKEN Scanner

7. Alcătuiți propoziții în care verbul „a fi" să fie predicat verbal și să aibă sensurile de: *a se afla, a trăi, a locui.*

8. Completați următoarele propoziții cu predicatele exprimate prin verbele indicate, respectând timpul verbului:

Fetița (a se cufunda – trecut) în vis. Ea (a călători – viitor) pe o stea.
În jurul ei steluțele (a sclipi – prezent) ca niște licurici.
Luna (a se lumina – trecut) ca o tipsie de argint. Copila (a privi – trecut) vrăjită.

9. Construiți propoziții cu predicate exprimate prin verbele: *se bucurau, se joacă, mergi, va privi.*

10. Analizați predicatele:

a) Furtuna izbucnise. Vântul bătea năpraznic. Salcâmii se îndoiau amenințător. Se aude un vuiet care stârnește fiori. Oare vijelia va smulge țiglele de pe casă?

b) „Guvernanta se opri brusc. Ea ascultă cu atenție. Oare sunetele acelea se auzeau din stradă? Și totuși păreau atât de aproape! Cineva cântă la flașnetă în birou? Guvernanta se duse repede în capătul celălalt al sufrageriei și deschise ușa brusc. În mijlocul biroului stătea un băiat zdrențăros, învârtind cu energie maneta flașnetei, profesorul vorbea, dar nu se auzea, în timp ce amândouă fetițele ascultau încântate muzica."

(Johanna Spyri, „Heidi, fetița munților")

Scanned with OKEN Scanner

2. SUBIECTUL

2.1. Subiectul simplu

Părțile de vorbire prin care se exprimă subiectul

1. Completați propozițiile cu subiecte corespunzătoare:

..... scrii o compunere?

..... au plecat în excursie.

Admiră ..... ursuleții?

..... am urcat pe munte cu telecabina.

2. Subliniați în fiecare propoziție predicatele cu o linie și subiectele cu două linii. Precizați prin ce părți de vorbire sunt exprimate subiectele.

a) „Primăvara, unchii mei s-au despărțit. Iakov a rămas la oraș, Mihail s-a strămutat de cealaltă parte a râului, iar bunicul și-a cumpărat (...) o hardughie cu chiriași mulți."

(Maxim Gorki, „Copilăria")

b) „Astfel ades eu nopți întregi am mas,
Blând îngânat de-al valurilor glas."

(Mihai Eminescu, „Fiind băiet păduri cutreieram")

c) „Ziua scade; iarna vine, vine pe crivăț călare!
Vântul șuieră prin hornuri răspândind înfiorare.
Boii rag, caii rânchează, câinii latră la un loc,
Omul, trist, cade pe gânduri și s-apropie de foc."

(Vasile Alecsandri, „Sfârșit de toamnă")

d) „Alături, pe marginea unei farfurii albe, de tablă, cu smalțul plesnit în mai multe locuri, țopăia o vrabie mică. Ea ciugulea ultimele firimituri de mămăligă."

(Silvia Kerim, „Nu intrați, câine bun!")

e)* „Spre seară, cei trei au venit din nou, cu brațele încărcate de flori!"

(Mihu Dragomir, „Legenda îngerilor")

3. Alcătuiți câte o propoziție în care substantivul „elevii" să fie subiect și să fie așezat la începutul, în mijlocul și la sfârșitul propoziției.

Scanned with OKEN Scanner

4. Alegeți subiecte potrivite pentru următoarele verbe: *se întristează, plecați, se întunecă, râde, cumpăr*. Completați propozițiile. Subiectele trebuie să fie exprimate prin substantive comune și proprii, pronume personale și de politețe.

5. Stabiliți subiectul fiecărei propoziții. Precizați prin ce parte de vorbire este exprimat și analizați-l:

a) „N-a lipsit nici August cel prost."

(Cezar Petrescu, „Fram, ursul polar")

b) „Băietanul a încremenit. Un șuvoi cald pornit din măruntaie dă în arșiță tot pieptul și obrajii cei păliți. Îl bate fierbințeala până în creștet..."

(Victor Ion Popa, „Sfârlează cu fofează")

c) „Prepelița prindea câte o furnică ori câte o lăcustă (...) și ei, pic! pic! pic! cu cioculețele lor, o mâncau numaidecât."

(I. Al. Brătescu-Voinești, „Puiul")

d) „Câinele ajunse la ușa larg deschisă a spitalului. În fața lui se afla peronul lat, cu trei trepte lucioase, albe. Dincolo de peron era grădina spitalului – cu poarta larg deschisă și ea, ca să încapă ambulanțele."

(Silvia Kerim, „Florin")

6. Construiți propoziții în care subiectul să fie exprimat prin părțile de vorbire indicate, respectând cerințele:

– substantiv propriu, gen masc.;
– substantiv comun, gen fem., nr. pl.;
– pronume personal, pers. a III-a, gen masc., nr. sg.;
– pronume personal, pers. a II-a, nr. pl.;
– pronume personal de politețe, pers. a III-a, gen fem., nr. sg.;
– pronume personal de politețe, pers. a III-a, nr. pl.

2.2.* Subiectul multiplu

1. Subliniați subiectele și precizați felul lor.

a) „Câinele mai privi o dată înapoi. Doctorii și îngrijitorii stăteau smirnă, pândindu-i reacțiile. [...]

Doctorii se chinuie și azi să afle de ce nu a păsit Florin dincolo de poarta larg deschisă a grădinii."

(Silvia Kerim, „Florin")

Scanned with OKEN Scanner

b) „Aci se aflau grajduri şi coşare de vite, depozite pentru unelte, case pentru argaţi (...)."

(George Călinescu, „Enigma Otiliei")

c) „Fagi şi plopi rupţi şi dărâmaţi mărturiseau bătăliile trecute. Pădurea păstra încă în cuprinsul ei o mâhnire ş-o oboseală..."

(Mihail Sadoveanu, „Vevericţa")

2. Alcătuiţi câte o propoziţie în care să aveţi un subiect simplu şi un subiect multiplu.

3. Subliniaţi diferit predicatele şi subiectele. Arătaţi prin ce părţi de vorbire sunt exprimate subiectele:

a) „Vântul se mai domolise; de undeva se ivi o rază de soare şi toată curtea era parcă presărată cu pulbere de sticlă; în stradă se auzea scârţâitul săniilor; fumul albăstrui se ridica unduind din hogeagurile caselor şi umbre uşoare lunecau pe omăt..."

(Maxim Gorki, „Copilăria")

b) „Pădurea părea de piatră. Copleşiţi de arşiţă, copacii nu mai răsuflau, aşteptând venirea serii. Deodată, leoaica gemu uşor".

(Silvia Kerim, „Zborul galben")

c) „Un fir de iarbă verde, o rază-ncălzitoare,
Un gândăcel, un flutur, un clopoţel în floare,
După o iarnă lungă ş-un dor nemărginit
Aprind un soare dulce în sufletul uimit!"

(Vasile Alecsandri, „Sfârşitul iernei")

d) „Dia şi Hanibal au urcat în fugă dealul din stânga barajului pe care era cocoţată clădirea observatorului astronomic. (...)
Se uita el întâi, potrivind încet şi cu migală distanţa."

(Costache Anton, „Vacanţa")

4. Completaţi cu formele potrivite ale verbelor:

El şi ea (a pleca) la teatru.
Tu şi el (a merge) la şcoală.
Ei şi ele (a scrie) câte un articol pentru revistă.
Voi şi ei (a se întrece) într-un meci de fotbal.

5. Formulaţi enunţuri în care să aveţi propoziţii cu:

– subiect multiplu exprimat prin pronume personale;

Scanned with OKEN Scanner

– subiect simplu exprimat prin pronume personal de politeţe;
– subiect simplu exprimat prin substantiv propriu;
– subiect multiplu exprimat prin substantive proprii.

6. Construiţi două propoziţii în care subiectul multiplu să fie exprimat prin substantive comune şi prin pronume personale.

7. Subliniaţi subiectele multiple şi înlocuiţi substantivele prin pronume corespunzătoare:

a) „Totuşi, bluza nouă şi pamponul colegului meu nu mi-au atras atenţia în clipa aceea... Ochii şi gura i se rotunjiseră de uimire."

(Pierre Gamarra, „Aventura Şarpelui cu pene")

b) „În aer ciocârlia, pe casă rândunele,
Pe crengile pădurii un roi de păsărele
Cu-o lungă ciripire la soare se-ncălzesc"

(Vasile Alecsandri, „Oaspeţii primăverii")

8. Transcrieţi propoziţiile următoare. Arătaţi care sunt subiectele, la ce întrebare răspund şi prin ce sunt exprimate:

Adulţi şi copii s-au strâns în stradă.
Autobuzele, troleibuzele şi taxiurile s-au oprit la semafor.
Seceta, furtuna şi grindina au produs oamenilor multe stricăciuni.
Case, poduri, şosele şi căi ferate au fost distruse de revărsarea apelor.
Sunt pregătite pensule, acuarele, vopsele pentru ora de desen.

9. Alcătuiţi propoziţii dezvoltate în care să folosiţi subiecte multiple exprimate prin substantive comune şi substantive proprii (câte două din fiecare fel).

10. Scrieţi după dictare textul următor. Subliniaţi subiectele.

Mamaia, Neptun şi Costineşti sunt staţiuni pe ţărmul Mării Negre. Dintre acestea, Mamaia este considerată „perla" litoralului românesc. Aici, plaja este întinsă şi nisipul fin.

Marea cu valurile-i înspumate atrage mii de turişti. Români, germani, suedezi, francezi se bucură de soarele generos. Fetiţe şi băieţi se bronzează alături de părinţii lor.

11. Completaţi cu substantive potrivite:

Argeşul, Oltul şi ..... sunt râuri în România.

Scanned with OKEN Scanner

Mihail Sadoveanu, Ion Creangă, ... se numără printre marii scriitori români.

S-au întrecut în vitejie împotriva duşmanilor ţării, Ştefan cel Mare şi ..... săi.

12. Subliniaţi cu o linie subiectele multiple şi cu două predicatele din textul următor:

a) „În frunte păşeau un bătrânel şi-o bătrânică, cu plete albe şi cu obrazurile rumene..."

(Mihail Sadoveanu, „Dumbrava minunată")

b) „Trandafirul cel înfocat, crinii de argint, lăcrămioarele sure ca mărgăritarul, mironosiţele viorele şi florile toate s-adunară, vorbind toate în mirosul ei şi ţinură sfat lung..."

(Mihai Eminescu, „Făt-Frumos din lacrimă")

13. Scrieţi trei propoziţii cu subiecte multiple exprimate prin substantive comune şi proprii şi precizaţi ce număr au şi la ce întrebare răspund.

14. Transformaţi următoarele propoziţii:

Model: *Azor latră tare, Grivei latră tare, dar şi câinele meu latră tare.*
Azor, Grivei şi câinele meu latră tare.

Cimpanzeul este o maimuţă, urangutanul este o maimuţă, gorila este tot o maimuţă.

Stiloul se află în penar, creionul se află în penar, dar creionul este pe birou.

Andreea merge în excursie, prietena ei merge şi ea, de ce nu vii?

15. Alcătuiţi un scurt text despre colegii voştri de clasă în care să folosiţi subiecte multiple.

16. Arătaţi subiectele multiple din textele următoare şi apoi analizaţi-le:

a) „Cerul, apa şi crângul mă chemau la altă şcoală..."

(Mihail Sadoveanu, „Şcoala")

b) „Şi prin lumină treceau gângănii negre, caradaşte mari şi fluturi de noapte."

c) „Icoanele şi candela luceau sus în colţul răsăritului."

d) „Lizuca şi Patrocle grăbiră pasul."

(Mihail Sadoveanu, „Dumbrava minunată")

Scanned with OKEN Scanner

e) „De departe, găinile şi curcile ogrăzii, cu strigăte scurte îl priveau uimite."
(Mihail Sadoveanu, „Hultanul")

f) „Oamenii în putere şi tineretul, bucuroşi de întoarcerea timpului frumos, ieşiră la oi, pe culmi (...)."
(Gala Galaction, „La Vulturi!")

17. Folosiţi subiecte multiple exprimate prin trei substantive în alcătuirea a două enunţuri.

18. Completaţi spaţiile punctate cu subiecte multiple potrivite din coloana alăturată:

a) ..... vorbeau despre dânsa ca despre minunea minunilor.

b) ..... s-au dus peste nouă mări şi nouă ţări.

c) Într-o noapte au venit la voi ..... lui.

d) Au vegheat bolnavul nopţi în şir ..... .

Mihai şi mama
fetele şi băieţii
împăratul şi
împărăteasa
doctorul şi asistenta

19. Treceţi la plural substantivele care intră în componenţa subiectelor multiple din textul următor:

Vrăbiuţa şi frunza picoteau în lumina soarelui de aprilie.
În spatele grădinii creşteau mărul şi părul.
Racul, broasca şi o ştiucă sunt eroii unei poezii pentru copii.
Cartea şi caietul sunt aşezate pe bancă.
Fluturaşul şi raza de soare s-au împrietenit.
În lumina soarelui, fetiţa şi băieţelul par doi feţi-frumoşi.

20. Alcătuiţi enunţuri cu următoarele grupuri de cuvinte: *Alin, ea şi Maria; trandafirul, crinul şi laleaua; girafa, rinocerul, leul şi pantera.*

21. Daţi două exemple de subiecte multiple alcătuite din pronume şi substantive, în propoziţii dezvoltate.

22. Observaţi semnele de punctuaţie folosite în enunţurile de mai jos. Justificaţi folosirea lor.

Elena şi Irina sar coarda.
Sandu, Marin şi Costel joacă mingea.
Au venit Cecilia, Gigi şi Marina?

Scanned with OKEN Scanner

Găina, rața, gâsca și curcanul sunt păsări domestice.
Au înflorit merii, caișii, prunii.

23. Subliniați subiectele din propozițiile de mai jos. Spuneți prin ce sunt exprimate.

Eu și Grigore ne-am așezat mai departe de tablouri.
Ele și părinții lor s-au apropiat mai mult.
Noi și colegii ei am apreciat mult valoarea expoziției.

2.3. Acordul predicatului cu subiectul

1. Completați cu formele corespunzătoare ale verbelor dintre paranteze la timpul trecut, pentru a realiza acordul predicatului cu subiectul.

„Cloștile cu pui mai mici (a se pune) la umbra gardului și (a începe) să se scalde în țărână. A treia (a umbla) singură prin curte, cloncănind din când în când. Puii ei (a se împrăștia). Unii (a trece), prin gard, în grădină. După ce i-(a da) copilului de mâncare, bunicul (a ieși) în curte, (a cerceta) și el cerul."

(Ion Agârbiceanu, „Tâlharul")

2. Completați cu predicate potrivite, realizând acordul cu subiectul:

Bunicul ..... . Berzele și rândunelele ..... .

Tu și vărul tău ..... . Iasomia și trandafirul ..... .

Mihaela și Cristina ..... . Băieții și fetele ..... .

3. Subliniați cu o linie predicatele și cu două linii subiectele în textul următor, precizând apoi felul lor.

„Când bătea vestea rea dinspre vadurile năvălirilor, s-aprindeau focuri pe dealuri, (...) se aprindea un foc mare tocmai pe Prut, și-l zăreau alți pândari, de pe alte dealuri, și așa focurile s-aprindeau unul după altul, din deal în deal, până sub pădurile Sucevei. Așa afla domnul de primejdie..."

(Eusebiu Camilar, „Stejarul din Borzești")

4. Barați formele greșite din exemplele următoare:

Echipa de fotbal a României *a câștigat/au câștigat* partida cu Slovenia.
Munca și strădania lui *l-a ajutat/l-au ajutat* să reușească.
Cititorii *a primit/au primit* autografele scriitorului.
Se *dă/dau* diplomele la concursul literar.
Părinții mei *a plecat/au plecat* la țară.

Scanned with OKEN Scanner

5. Schimbaţi enunţul după model şi explicaţi modificările făcute:

Fetiţa îngrijeşte florile.	Fetiţele îngrijesc florile.
Vrăbiuţa ciripeşte voioasă.	..... .
Floricica creşte la fereastră.	..... .
Eu rezolv multe probleme.	Noi ..... .
Tu scrii o compunere.	Voi ..... .

6. Explicaţi acordul predicatului cu subiectul în textele următoare precizând numărul acestora:

a) „Făclioara se arătă iar în negura pârâului. Şi prichindeii rămaşi sub răchită zâmbiră cu prietenie duduchii Lizuca. Apoi se duseră în peştera lor fermecată."

(Mihail Sadoveanu, „Dumbrava minunată")

b) În toată pădurea domnea o tăcere mare şi rece. În frunze atârnau picături mari de apă. În calea noastră a apărut o căprioară.

c) „Preocupat de aceste gânduri negre, Emil nici nu şi-a dat seama când au trecut cele zece minute rezervate învăţăturii. El nu s-a descurajat însă. Mai avea douăzeci de minute la şcoală, până ce răspundeau colegii dinaintea lui. Aşa credea el cel puţin. Dar doamna învăţătoare (...) a început să asculte de la sfârşitul catalogului!"

(Daniela Ştefănescu, „Zbârnâilă e de vină?")

7. Puneţi verbele cu funcţia de predicat la timpul cerut, realizând acordul predicatului cu subiectul:

a) „Palatul cel cu fală (a cădea – trecut) în ţărână, tot sub aceeaşi vrajă. Şi (a rămâne – trecut) afară doar muntele de sare.

Mai înainte vreme, (a veni – trecut) pe aicea ursul."

(Alexandru Mitru, „În ţara legendelor")

b) „Nuiele mlădioase (a se atinge – prezent), mişcate de vânt."

„Pe prundiş, pe nisipul mărunt, urmele paşilor lui (a se umple – trecut) cu apă..."

(Gheorghe Tomozei, „S-au aurit a toamnă pădurile...")

c) „Auzind hotărârea judecătorului, fraţii cei mari şi-(a lăsa – trecut) capetele în jos şi (a pleca – trecut) ruşinaţi, alături de fratele cel mic."

(Alexandru Mitru, „Poveşti cu tâlc")

Scanned with OKEN Scanner

8. Modificaţi numărul la care se află subiectele în textele de la exerciţiul 7 şi faceţi transformările necesare.

9. Înlocuiţi spaţiile punctate cu predicatele din paranteză, astfel încât să se acorde cu subiectul:

„A doua zi de dimineaţă, Iliuţă, cu traista de mâncare după gât, ... iarăşi la drum.

..... pe malul râului. ..... la tatăl său, făcând din nou pe obositul. Din depărtare mai ..... o dată spre casa părintească. ..... prin sate ..... şi la plug, şi la semănat, ... şi lemne în pădure."

(Alexandru Mitru, „Poveşti cu tâlc")

(taie, porni, plecă, munceşte, umblă, intră, priveşte)

10. Schimbaţi numărul subiectelor şi realizaţi acordul predicatelor.

„Seara limpede şi blândă
Se coboară peste văi.
Mă aşez şi eu la pândă
Ca şi ceilalţi flăcăi."

(Otilia Cazimir, „La iepuri")

11. Alcătuiţi enunţuri după schemele.

a) P + S; b) S + P; c) $\frac{\text{S}}{\text{s.+s.}} + \frac{\text{P}}{\text{v.}}$; d) $\frac{\text{S}}{\text{pron.}} + \frac{\text{P}}{\text{v.}}$.

12. Scrieţi trei enunţuri în care subiectele să fie exprimate pe rând prin părţi de vorbire diferite. Notaţi predicatele şi subiectele cu simbolurile lor. Spuneţi prin ce sunt exprimate.

Scanned with OKEN Scanner

Recapitulare

1. Completați spațiile punctate cu subiectele potrivite. Alegeți din coloana alăturată:

..... poartă un frumos costum de marinar.

Se apropie de noi ..... .

Dintr-un salt, ... a fost lângă căprioară.

un turist
Goe
veverița

2. Alăturați subiectele potrivite următoarelor predicate: *s-au lăudat, murmură, va veni.* Alcătuiți propoziții!

3. Puneți întrebarea și aflați subiectele. Arătați prin ce părți de vorbire sunt exprimate și analizați-le.

Elevii au organizat o serbare. Ei și-au dat toată silința. Părinții i-au răsplătit cu aplauze. Trei vor primi premii.

4. Subliniați subiectele și precizați felul lor.

În livadă sunt mere, pere, piersici și prune.
Printre ramurile pomilor zboară păsări, gâze și fluturi de tot felul.
Ana și Maria aleargă după fluturași.
Azorică și Lăbuș se joacă veseli cu copiii.

5. Transcrieți, apoi analizați predicatele.

Greieraşul se auzea în liniştea nopții. El cântă și apoi se ascunse într-un loc numai de el știut.

6. Găsiți subiectele multiple și precizați prin ce părți de vorbire sunt exprimate:

„Veniseră acolo toate locuitoarele văilor și munților, toate neamurile de zburătoare de la câmpie și de la baltă și toți cântăreții cei mărunți din dumbravă și livezi. (...)

Biserica și soborul și satul nostru rămaseră pe câmpia albă și înghețată. (...)

Împărăteasa și tovarășii ei cei mai mari lăsară să cadă câteva sunete și făcură cu sfichiurile aripilor oarecare semne de prietenie spre cântărețul cel mititel."

(Mihail Sadoveanu, „Stigletele")

Scanned with OKEN Scanner

7. Puneți întrebarea și aflați subiectele din enunțurile:

Eu și tatăl meu suntem prieteni.
Tu și sora ta nu-l supărați niciodată pe bunicul.
Au venit ei și verișorii lor.
Ea, sora ei și pisica sunt nedespărțite.

8. Potriviți cuvintele dintre paranteze pentru a realiza acordul predicatului cu subiectul.

Zăpada *(a scârțâi)* sub picioare.
Șoarecii de câmp *(a se trezi)* din somn.
Iepurii *(a ciuli)* urechile.
Căprioarele *(a scormoni)* zăpada în căutarea unor mugurași.
Steluțe lucitoare *(a împodobi)* copacii.
Vremea *(a se înrăutăți)* mult.

9. Schimbați numărul la care se află subiectele din textul următor și realizați acordul predicatelor.

„Toți copiii se zbenguie, înveseliți, pe câmpul alb de zăpadă. În sfârșit simt și ei puțină căldură după o iarnă într-adevăr plină de aventuri, dar friguroasă și umedă.

Văzându-și tovarășii de joacă atât de bine dispuși, omul de zăpadă Albișor s-a înviorat și el. Și-a ridicat privirea spre acela care era izvorul bucuriei. Întâi a lăcrimat. L-au durut ochii de atâta strălucire!"

(Daniela Ștefănescu, „Se topește zăpada!")

10. Scrieți enunțuri după schemele:

a) $\frac{S}{s.} + \frac{P}{v.}$; b) $\frac{P}{v.} + \frac{S}{s.+s.+s.}$; c) $\frac{S}{pron.+s.} + \frac{P}{v.}$.

Evaluare

Citiți textul următor și răspundeți cerințelor:

„Oana desenă la iuțeală, pe caietul său, cinci linii drepte ca niște sârme de telegraf. Ea puse chiar și un stâlp ca să nu cadă sârmele. Stâlpul era cam răsucit și semăna foarte bine cu o cheie sol. Portativul era gata și scatiii se repeziră și se așezară iute pe liniile lui. Apoi cei șase scatii începură să cânte un cântec vesel, dar puțin cam șchiop. Apoi se opriră și unul dintre ei grăi încurcat.

Scanned with OKEN Scanner

– Oană dragă, nu merge. Nu auzi? Lipseşte unul dintre noi, de aceea cântecul ne iese prost.“

(Viorica Huber, „Câte-n lună şi în soare“)

1. Scrieţi cuvintele având acelaşi sens cu următoarele: *iuţeală, drepte, a se repezi, a grăi, vesel, încurcat.*

2. Treceţi următoarele substantive la numărul plural: *caiet, stâlp, cheie, cântec.*

3. Faceţi acordul adjectivului cu substantivul determinat, apoi alcătuiţi propoziţii. Aşezaţi adjectivul în faţa substantivului şi transcrieţi propoziţiile.

Scatiii (zglobiu)
Liniile (oblic)

4. Copiaţi două numerale din text, precizaţi felul şi funcţia lor în propoziţie.

5. Analizaţi pronumele personale „ea“ şi „noi“.

6. Transcrieţi din text o propoziţie simplă interogativă negativă.

7. Analizaţi părţile principale din prima propoziţie din text.

8. Schimbaţi numărul substantivului cu funcţia de subiect şi realizaţi acordul predicatului cu subiectul în propoziţia:

Stâlpul era cam răsucit.

9. Explicaţi folosirea celor două puncte (:) în text şi a virgulei (,) în propoziţia de mai jos:

– Oană dragă, nu merge.

10. Descoperiţi şi analizaţi două subiecte din text exprimate prin părţi de vorbire diferite: substantiv comun şi pronume personal.

Scanned with OKEN Scanner

PĂRŢILE SECUNDARE DE PROPOZIŢIE

1. ATRIBUTUL

1. Ce părţi de propoziţie sunt cuvintele subliniate în textul de mai jos?

„Luceferii de noapte, scăpărători, i-adun
Din cerul ca o coadă deschisă de păun."

(Tudor Arghezi, „De ce-aş fi trist?")

2. Identificaţi atributele din textele următoare. Indicaţi printr-o săgeată substantivele determinate. Precizaţi prin ce părţi de vorbire sunt exprimate atributele:

a) „Din văzduh cumplita iarnă cerne norii de zăpadă,
Lungi troiene călătoare adunate-n cer grămadă;
Fulgii zbor, plutesc în aer ca un roi de fluturi albi,
Răspândind fiori de gheaţă pe ai ţării umeri dalbi."

(Vasile Alecsandri, „Iarna")

b) „Minunatul ei păr blond cădea până la călcâie, faţa albă şi trandafirie i se luminase, ochii albaştri sclipeau, nasul mic, rotunjit, gura gingaşă şi roşie, obrajii rumeni, talia subţire şi graţioasă, acestea toate făcuseră din ea cea mai încântătoare fiinţă..."

(Contesa de Ségur, „Poveşti cu zâne")

c) „Deasupra capetelor obosite şi moţăinde ale celor doi mineri se auzea un bâzâit neîntrerupt."

(Geo Bogza, „Oameni şi cărbuni în Valea Jiului")

3. Căutaţi câte două atribute exprimate prin adjective pentru următoarele substantive, apoi alcătuiţi propoziţii:

vulpe ..isteata..... flori ..albe.....

vacanţă ..frumoasă..... izvor ..[illegible].....

4. Găsiţi, după modelul dat, câte două atribute potrivite pentru substantivele de mai jos:

Model: *florile → de tei,* ..de salon, de soc.....

cântecul → cucului, ..cocarlul, mierlei.....

pădurea → ..înverzită înflorită.....

Scanned with OKEN Scanner

apa → limpede, cristalină

poiana → liniștită curată

sunetele → zgomotoase, mișcare

5. Puneți în ordine cuvintele de mai jos pentru a obține propoziții, apoi subliniați atributele:

a) margaretele, pajiștea, albeau, imaculate, însorită, de munte;

b) nucii, livada, cu frunzișul, maiestuoși, lor, vegheau, de umbră, de răcoare.

6. Completați enunțurile cu atribute:

În odaia mare era un pat mic acoperit cu niște cuverturi albe țesute în casă. Pe pereți atârnau ștergare mundare cusute cu flori și fluturi de in. Aerul proaspăt de busuioc și sulfină dădea impresia de vis.

7. Descoperiți atributele:

„Luna era o mamă bună.

Își dichisea copilele, cosându-le cu degete lungi, de sticlă, rochii străvezii, subțiri ca pânza de păianjen. Le și broda scufii împodobite, pe la urechi, c-un fel de trandafiri din perle găsite de ea la malul mării."

(Silvia Kerim, „Când stelele beau lapte...")

8. Alcătuiți propoziții în care cuvintele „mângâietor", „de salcâm", „fluturilor", „înfloriți" să fie atribute.

Părțile de vorbire prin care se exprimă atributul

1.1. Atributul exprimat prin adjectiv

1. Subliniați cu un creion roșu atributele exprimate prin adjective și cu un creion albastru atributele exprimate prin substantive. Marcați printr-o săgeată legătura acestora cu substantivul determinat.

Fetița a privit ochii blânzi, umezi ai căprioarei.

Fluturii strălucitori păreau niște flori zburătoare.

Scanned with OKEN Scanner

Cântecul melodios al privighetorilor răsuna în noaptea înstelată.
Parfumul suav de iasomie se răspândea în grădină.

2. Demonstrați în exercițiul precedent acordul adjectivului cu substantivul determinat precizând genul și numărul acestora.

Model: *blânzi – adjectiv, se acordă în gen și număr cu substantivul „ochii" (gen masc., nr. pl.)*

3. Completați substantivele cu câte două adjective cu rol de atribut, apoi alcătuiți propoziții:

Brotăcelul ....verde.... și ....galben orăcăie....
....Câina a fost lurata.... o vulpe ....sireata.... și ....roscată....
Furnicile ....harnice.... și ....iscusite.... ară mâncare.
Greierii ....leneș.... și ....cântăreț.... se joacă....
Zmeura ....roșie.... și ....coaptă.... este mâncată de copiii.

4. Construiți propoziții în care adjectivele date, utilizate la masculin plural, să aibă funcția de atribut: *dârz, ruginiu, limpede, înnegrit.*

5. Realizați acordul adjectivelor cu funcția de atribut:

Clinchetul clopoțeilor *(argintiu)* răsuna în toată valea. argintiu
Lătratul câinilor *(înrăjbiți)* risipește liniștea nopții. înrăjbiți
Fructele *(timpuriu)* sunt foarte apreciate. timpuriu
Plaiurile *(românesc)* atrag mulți turiști. românești

6. Așezați adjectivele cu funcția de atribut în fața substantivelor determinate și transcrieți enunțurile obținute:

Vânătorii iuți și destoinici se străduiau să elibereze ursul din capcană.
Mestecenii înalți și aurii păreau niște lumânări aprinse în liniștea înserării.
Copiii zglobii se jucau bucuroși.
Înotătorii puternici se avântau în valurile mării.
Pășunile arămii erau arse de secetă.

7. Analizați atributele exprimate prin adjective din enunțurile de mai jos:

a) „Bradului îi era dor de aerul rece în care crescuse. Îi era dor de viscolele albe, de vântul iute care-i scutura zăpada de pe crengi."

(Silvia Kerim, „Poarta de sticlă")

Scanned with OKEN Scanner

b) „Soseau calești întruna cu rumene domnițe ce chicoteau de râset și tot priveau în urmă la cavalerii mândri, în straie lucitoare."

(Alexandru Mitru, „Din marile legende ale lumii")

c) „Pe malul celălalt al pârâului, (...) se puteau vedea căsuțe pe jumătate dărâmate, copaci uscați, cu crengile frânte, și clopotnițe strâmbe, înclinate în toate părțile..."

(Aleksei Tolstoi, „Cheița de aur")

8. Realizați câte o propoziție în care adjectivele „dulce", „adânc", „ușor" să fie atribute și să aibă un sens deosebit.

1.2. Atributul exprimat prin substantiv

1. Subliniați atributele exprimate prin substantive și marcați printr-o săgeată legătura cu substantivul determinat.

Obiectele din penar se aflau în dezordine.
Viile de pe dealuri erau renumite pentru dulceața strugurilor.
Viteza vântului a culcat la pământ câțiva copaci din pădure.
Nuferii albi de la suprafața lacului ofereau o priveliște de vis.

2. Încercuiți termenii care preced substantivele cu rol de atribut în exercițiul anterior.

3. Construiți propoziții în care cuvintele „de", „din", „de la", „de pe", „dinspre" să preceadă substantivele cu rol de atribut.

4. Scrieți forma potrivită a substantivelor dintre paranteze ca să dobândească funcția de atribute:

Puterea *(secetă)* a uscat câmpurile.
Apa *(fântână)* a secat în multe locuri din sat.
Zgomotul *(tunet)* răscolea văzduhul.
Priveliștea *(câmpie)* crăpate de uscăciune era înspăimântătoare.
Potopul *(căldură)* lovise întreaga țară.

5. Înlocuiți spațiile punctate cu atribute exprimate prin substantive, orientându-vă după întrebările din paranteză:

Secetă

Vântul din (care?) ..nori..... a adus căldura de (ce fel de?) ..foc..... (a cui?) .....a soarelui

Scanned with OKEN Scanner

Zborul (al cui?) .....albinei..... spre stup era dezorientat de arşiţa (a cui?) .....soarelui.....

Adierea (a cui?) .....vântului..... dispăruse de pe întinderea pustie.

Binefacerea (a cui?) ..... era aşteptată pentru salvarea (a cui?) .....Andrei.....

6. Subliniaţi atributele exprimate prin substantive şi analizaţi-le:

Efortul lui Victor de la olimpiada de matematică a fost răsplătit cu un premiu.

Fetiţa din fotografie este sora Alinei.

Salvamarul a salvat câţiva turişti imprudenţi cu preţul vieţii.

7. Completaţi cu un atribut exprimat prin adjectiv şi prin substantiv următoarele propoziţii:

Florile ...roşii..... răspândeau un parfum adormitor.

Şi-a udat fruntea cu apă .....limpede..... .

Păstorul veghea turma .....albă..... .

Elevul a cumpărat un caiet .....mare..... .

I-a plăcut mult cartea .....cu pagini..... frumos colorate.

cărţi

8. Analizaţi atributele exprimate prin substantive şi adjective din fragmentele următoare:

a) „Pe trotuar văzură cum se plimbau, în lumina lunii, motani sătui, cu ochelari de aur pe nas, la braţ cu pisicile lor, împopoţonate cu scufiţe."

(Aleksei Tolstoi, „Cheiţa de aur")

b) „Sub privirea lor de foc şi gheaţă poiana se prefăcea, încet, în mare uriaşă de nisip..."

(Silvia Kerim, „Fluturele-galben-de-o-zi")

c) „Cosette luă păpuşa şi, cu un fel de veneraţie amestecată cu deznădejde, o puse jos pe podea. (...) Apoi – ceea ce nu izbutise să facă niciuna din emoţiile din timpul zilei, nici drumul în pădure, nici greutatea căldurii, nici pierderea banilor, nici ameninţarea gârbaciului, nici chiar ocările gazdei – o podidiră lacrimile."

(Victor Hugo, „Mizerabilii")

Scanned with OKEN Scanner

1.3.* Atributul exprimat prin numeral cu valoare adjectivală

1. Subliniați cu roșu atributele exprimate prin numerale și marcați printr-o săgeată legătura față de substantivul determinat:

Trei elevi lipsesc din cauza gripei.
Al doilea băiat este fratele meu.
La concurs participă doisprezece copii.
Nouă băieți ajutați de cinci fete împodobesc sala pentru serbare.

2. Alcătuiți propoziții în care numeralele indicate, scrise cu litere, să aibă funcția de atribut: *2, 14, 17, 18, 19.*

3. Folosind numerale ordinale de genuri diferite cu funcția de atribut, alcătuiți patru propoziții.

4. Dezvoltați propoziția dată adăugând atribute exprimate prin adjective, substantive și numerale. Subliniați-le și realizați schema propoziției.

Zilele îi încântă pe copii.

5. Construiți câte o propoziție în care să se afle câte un atribut exprimat prin adjectiv, substantiv și numeral.

6. Alcătuiți schemele propozițiilor de mai jos:

Întinsele zăvoaie de sălcii încântau privirea.
Zburdau zece miei albi și negri ai frumoaselor oițe.

7. Compuneți propoziții după schemele:

a) $\frac{S}{s.} + \frac{A}{adj.} + \frac{P}{v.}$;

b) $\frac{A}{nr.} + \frac{S}{s.} + \frac{A}{adj.} + \frac{P}{v.}$;

c) $\frac{A}{nr.} + \frac{S}{s.} + \frac{P}{v.}$;

d) $\frac{P}{v.} + \frac{A}{adj.} + \frac{S}{s.} + \frac{A}{s.}$.

8. Identificați atributele din textele următoare și analizați-le:

Atributul	Cuvântul determinat	Prin ce este exprimat	Gen	Număr

Scanned with OKEN Scanner

a) „Cei doi tovarăşi trecură înainte.“ (...)

(Mihail Sadoveanu, „Dumbrava minunată“)

b) „Apropiindu-se de lumina licuriciului, cunoscu că se află lângă o scorbură de răchită bătrână. Pletele lungi ale ramurilor cădeau către ea (...).“

(Mihail Sadoveanu, „Dumbrava minunată“)

c) „Şi prin vuietul de valuri,
Prin mişcarea naltei ierbi,
Eu te fac s-auzi în taină
Mersul cârdului de cerbi.“

(Mihai Eminescu, „O, rămâi“)

d) „Iar pe cărări, printre ierburi şi flori, începură a sosi jivinele dumbrăvii. Erau iepuri mari care-şi mişcau urechile şi mustăţile, şi guzgani roşii cu priviri viclene, şi popândaci care făceau semne cu lăbuţele. Şi peste podul de argint trecu greoi bursucul. Şi ridicând cuminte cărăruia până în faţa adunării, se ridică în două labe, se ploconi (...). Pe deasupra tufişurilor prinseră a fâlfâi, cu aripi de puf, paseri necunoscute. Şi prin lumină treceau gângănii negre, caradaşte mari şi fluturi de noapte.“

(Mihail Sadoveanu, „Dumbrava minunată“)

e) „Vei avea flori frumoase, şi ciorchine albe şi de culoarea stânjeneilor... Cu un parfum puternic cum n-are nicio floare... Pasărea va deschide ochii... Apoi va sorbi parfumul florilor... se va înviora... îşi va întinde aripile...“

(Silvia Kerim, „Bunica Albă“)

9. Scrieţi propoziţii în care cuvintele „domol“, „tainic“, „copilărie“ să fie atribute şi să aibă o valoare expresivă deosebită.

10. Alcătuiţi un scurt text de şapte rânduri, în care să folosiţi cât mai multe atribute exprimate prin adjective, substantive şi numerale.

Scanned with OKEN Scanner

Recapitulare

1. Alcătuiți două propoziții în care adjectivele „curat" și „parfumat" să fie atribute.

2. Subliniați atributele. Precizați prin ce părți de vorbire sunt exprimate.

Doi fulgi de nea s-au așezat pe căciulița cea nouă a Ilenuței.
Irina are cinci ani.
Al zecelea concurent a câștigat cursa.

3. Analizați atributele din textele următoare:

a) „Alegea elefanții șchiopi, girafele fără ureche, mașinuțele cu arcul desfăcut, păpușile ciunge sau fără cap. Le arunca, pe rând, într-un coș mare, de paie. Era ultima călătorie a jucăriilor."

(Silvia Kerim, „Călătoria de dincolo de ușă")

b) „Când stigletele ajunse pe pământ, cele dintâi flori ridicau cupele albe din frunzele moarte și-l salutau. (...) Apoi își luară zborul spre sălașuri, în blândețea începutului de primăvară."

(Mihail Sadoveanu, „Stigletele")

c) „E o salcie mare și venerabilă, dar bătrână și noduroasă, mâncată de putregai pe la mijloc, iar din crăpături îi crește smocuri de iarbă și bucăți pufoase de mușchi."

(H. Ch. Andersen, „Grădina raiului")

4. Subliniați atributele notând deasupra simbolul, iar dedesubt prin ce părți de vorbire sunt exprimate:

a) Viscolul voia să nimicească bradul înalt cu trei șuierături de gheață.
b) Se arătară ostroavele de iarbă bogată și fragedă.
c) Păsările curioase s-au îndreptat spre cântărețul cel mititel, cu penele strălucitoare de emoție.

5. Construiți propoziții după schemele:

a) $\frac{\text{S}}{\text{subst. propriu}} + \frac{\text{A}}{\text{adj.}} + \frac{\text{P}}{\text{v.}} + \frac{\text{p. s.}}{\text{subst. comun}}$; b) $\frac{\text{p. s.}}{\text{subst. comun}} + \frac{\text{S}}{\text{subst. propriu}} + \frac{\text{A}}{\text{adj.}} + \frac{\text{P}}{\text{v.}}$.

Scanned with OKEN Scanner

6. Alăturați câte două atribute (exprimate prin substantive și adjective) substantivelor: *lac, vreme, privelişte.*

7. Puneți pe lângă substantivele de mai jos câte un atribut exprimat prin substantiv care să răspundă la întrebările: *ce fel de?, (al, a, ai, ale) cui?* Alcătuiți cu acestea propoziții.

pădure, soare, rândunele, izvor

8. Construiți câte o propoziție în care cuvântul „floare" să aibă, pe rând, funcția de subiect și de atribut.

9. Alcătuiți patru propoziții în care atribute exprimate prin substantive să fie precedate de cuvintele de legătură: *de, din, de la, cu.*

10. Analizați cuvintele subliniate:

a) „Când soarele <u>primăverii</u> se ridica la amiază și <u>Neculai</u> săpa în grădină mai cu îndârjire, gânsacul <u>se ridica</u> de pe iarba <u>fragedă</u> și pornea cu pas <u>domol</u> spre casă."

(Mihail Sadoveanu, „Neculai și prietenul său")

b) „Lup e-acum un câine <u>fericit</u>.

În fiecare seară, când vine de la lucru, șoferul se abate pe la Lup, îi dă de mâncare și-i vorbește pe limba aceea, <u>veche</u> de când lumea, numită iubirea <u>de animale</u>, limbă pe care toate animalele <u>pământului</u> o pricep. O <u>știe</u> și <u>Lup</u>. Și îi răspunde cu-acea iubire, inventată doar de câini și doar de ei știută, numită credință <u>până-n moarte</u> <u>față de stăpâni</u>."

(Silvia Kerim, „Bunica Albă")

Scanned with OKEN Scanner

2. COMPLEMENTUL

1. A. Marcați printr-o săgeată ce părți de vorbire determină cuvintele subliniate, spuneți la ce întrebări răspund și ce funcție sintactică au:

Copiii au grăbit <u>pasul</u>. Ei mergeau <u>la bunica</u> lor. <u>Pe drum</u> s-au întâlnit <u>cu George</u>. Copiii i-au povestit <u>băiatului</u> despre <u>întâmplarea</u> petrecută în <u>seara</u> trecută.

B. Însemnați celelalte părți de propoziție învățate prin simbolurile știute.

2. Completați spațiile punctate cu complemente exprimate prin substantive, cerute de întrebările menționate:

La sfârșitul orelor, am plecat (cu cine?) ..... (unde?) ..... Pe (unde?) ..... discutam (cum?) ..... (despre ce?) ..... Ne-am oprit (unde?) ..... să cumpărăm (ce?) ..... . Aflasem că revista apăruse (când?) ..... . Pe copertă, revista îi prezenta (pe cine?) ..... Le vom da și (cui?) ..... revista.

3. Alcătuiți propoziții în care următoarele cuvinte să fie complemente: *cu grijă, de dimineață, flori, la Mirela.*

4. Recunoașteți complementele și încercuiți-le după ce ați pus întrebările corespunzătoare adresate verbului:

1) *cui?*	I-am spus mamei.
2) *pe cine? ce?*	L-am văzut pe Bogdan. Am citit cartea de la el.
3) *despre cine? despre ce? cu cine? cu ce? pentru cine? pentru ce? de cine? de ce?*	Vorbim despre Mona. Întrebăm despre excursie. Plec cu Victor. Pornim cu bicicletele.
4) *unde?*	Vom merge la mare.
5) *când?*	Plecăm în august.
6) *cum?*	Desenează cu grijă. Zâmbește ca o zână.

5. Formulați propoziții în care substantivul „mama" să fie complement, răspunzând la fiecare dintre cele șase categorii de întrebări formulate la exercițiul anterior.

Scanned with OKEN Scanner

6. Completați propozițiile următoare folosind complemente potrivite întrebărilor trecute între paranteze:

(unde?) ..... Georgiana a întâlnit-o (pe cine?) .....

Ele mergeau (cum?) ..... spre (unde?) ..... .

Urmau să participe (la ce?) ..... de literatură (cu cine?) .....

Din (de când?) ..... ei se pregăteau cu (cum?) ..... .

Toți copiii sperau să ofere (cui?) ..... (ce?) .....

cât mai bune.

7. Alcătuiți patru propoziții în care complementele exprimate prin substantive să aibă înainte următoarele cuvinte de legătură: *pe, în, la, ca.*

8. Identificați părțile de propoziție subliniate:

Vânătorul a ieșit <u>din pădure</u>.
Obiectele <u>din lemn</u> sunt foarte apreciate.
Concurentul <u>din Pitești</u> a câștigat cursa.

Părțile de vorbire prin care se exprimă complementul

2.1. Complementul exprimat prin substantiv

1. Subliniați complementele, marcând întrebările.

Îi aduc mamei un buchețel de flori.
Ea îmi mulțumește cu dragoste.
Merg în cameră ținând caietul de teme în mână.
Scriu tema pentru a doua zi. Voi repeta la sfârșit despre complement.

2. Adăugați propozițiilor complemente exprimate prin substantive ținând cont de întrebările date:

a)

ce?

Karina scrie ..... . Fetița udă ..... .
Vântul puternic a smuls ..... caselor. Mama a cumpărat ..... . Bunicul citește ..... .

Scanned with OKEN Scanner

b) *pentru cine? pentru ce?* — Bunica pregăteşte *pentru* ...copilă... o prăjitură.

despre cine? despre ce? — La televizor se discută *despre* ...animal...
Doamna învăţătoare vorbeşte *despre* ...copii... .

c) *cui?* — I-am arătat ...mamei... carnetul de note. Le-am oferit ...lor... o băutură răcoritoare. I-am povestit ...tatei... întâmplarea. I-am cerut ...lui Dan... un şervetel. Le-am răspuns ...lor... la întrebare.

d) *unde?* — Mă îndreptam *spre* ...școală... . Colegul meu a ieşit *din* ...clasa... .
Mergeam *la* ...munte... . Mingea a sărit *în* ...copac..., *pe* ...pământ... .

când? — Au plecat *înspre* ...munte... . Mi-am pregătit ghiozdanul *de* ...seară... .
Voi veţi rămâne *până* ...la... ...două... . N-am mai dormit *din* ..... .

cum? — Copiii scriau *cu* ...stilou... . Băieţii au plecat *în* ...pauză... .
Feţele lor străluceau *ca* ...soarele... .

3. Completaţi spaţiile punctate din textul următor folosind complementele potrivite exprimate prin substantive.

O întâmplare

Mama o trimite pe ...fetiţă... la bunica. Fetiţa pleacă cu ...coşul... plin de bunătăţi. Ea se afundă în ...pădure... . Se îndreaptă spre ...casa... bunicii.

Deodată, dintr-un ...lup... vede ...dinţi... lacomi ai lupului. Fetiţa aleargă spre ...casa... pădurarului. Ea îi povesteşte ...despre lup... . Vânătorul îi arată ...drumul... către ...bunicuţa... .

Scanned with OKEN Scanner

4. Identificați și subliniați complementele exprimate prin substantive:

a) „De obicei, mama sosea de la lucru seara. Punea coșul cu cumpărături pe masă și se apuca să deretice prin bucătărie și să încălzească mâncarea."

(Silvia Kerim, „Zâna care trecea dintr-o poveste într-alta")

b) „Stam pe pământul cald, cu mâinile sub cap, privind adâncul cerului albastru, și povesteam.

(...) era odată un palat de marmură lângă un lac adânc, limpede și liniștit...

Și nici o lebădă nu se lăsa pe lac, nici o privighetoare nu cânta în portocali."

(B. Șt. Delavrancea, „Departe, departe...")

5. Precizați ce funcție sintactică au cuvintele subliniate și analizați-le:

Elevul de serviciu șterge tabla. Colegul lui udă florile. Elena aranjează cu atenție cărțile pe catedră. Copiii stau în bănci. Ei așteaptă în liniște sosirea doamnei învățătoare.

6. Alcătuiți enunțuri în care să existe cinci complemente care să răspundă la întrebări diferite. Subliniați complementele și notați întrebările între paranteze.

7. Formulați propoziții după schemele următoare:

a) $\frac{S}{s.} + \frac{A}{adj.} + \frac{P}{v.} + \frac{C}{s.}$; b) $\frac{C}{s.} + \frac{P}{v.} + \frac{S}{s.} + \frac{A}{s.}$.

8. Uniți complementele subliniate cu ceea ce exprimă ele:

Copiii se grăbeau spre casă. — locul
Victor a răspuns cu emoție. — modul
De dimineață, în zori vom pleca. — timpul
Cu grijă, fetițele înaintau pe potecă. — modul

9. Alcătuiți schemele următoarelor propoziții:

Coborau de la munte turmele.
Ciobanii le mânau la vale.
Albii nuferi pluteau pe undele albastre.

10. Stabiliți funcțiile sintactice ale substantivului „munte".

Muntele se înalță semeț în zare.
Au cules flori de *munte*.
Turiștii au plecat la *munte*.

Scanned with OKEN Scanner

2.2.* Complementul exprimat prin pronume personal

1. Înlocuiți complementele subliniate (exprimate prin substantive) cu pronumele personale corespunzătoare și transcrieți propozițiile:

Mihai a plecat <u>cu prietenii</u>.
Bunica l-a certat <u>pe Gigel</u>.
Rândunica s-a dus <u>la puișori</u>.
Mama discută cu aprindere <u>despre fetiță</u>.

2. Completați cu formele potrivite ale pronumelui personal, având funcția de complement:

Lui Ionel ...-am adus cartea. Colegilor ...-am spus adevărul.
Ancăi ...-am oferit o floare. Pe Alexandru ...-am văzut la film.
Pe ei ...-am invitat acasă. Pe Oana am văzut-... la teatru.

3. Alcătuiți trei propoziții în care pronumele „el", „noi", „ele" să fie complemente. Verificați ce părți de vorbire determină.

4. Stabiliți funcțiile sintactice ale cuvintelor subliniate:

Am plecat <u>cu el</u> <u>la stadion</u>.
Cadoul <u>de la el</u> mi-a făcut plăcere.
Plecarea <u>la stadion</u> a fost amânată cu o oră.
Am discutat <u>despre ei</u> cu părinții.
Discuția <u>despre ei</u> i-a enervat.
Georgiana a pornit <u>spre ea</u>.
Drumul <u>spre ea</u> era aglomerat.

5. Subliniați complementele din textele următoare și marcați printr-o săgeată cuvântul determinat. Arătați prin ce părți de vorbire sunt exprimate complementele.

a) „Odată, Baruțu a găsit <u>ușa</u> unui <u>dulap</u> crăpată și a strigat numaidecât pe Mițu. Descoperiseră, în sfârșit, drumul la tainele mari și au intrat amândoi în <u>dulapul cu haine</u>."

(Tudor Arghezi, „Cheile")

b) „Soarele, ieșind <u>din răsărit</u>, privea la ei cu drag.
(...) El șezu pe un scaun, iar ea șopti o <u>vrajă</u> dulce, și, cum îl sărută pe frunte, el se prefăcu într-o floare roșie închisă ca vișina coaptă."

(Mihai Eminescu, „Făt-Frumos din lacrimă")

Scanned with OKEN Scanner

6. Dezvoltați următoarele propoziții simple, adăugând complemente:

Sportivii se antrenează.
Elevii scriu.
Ei au plecat.

7. Construiți propoziții după schemele:

a) $\frac{S}{s.} + \frac{A}{adj.} + \frac{P}{v.} + \frac{C}{s.}$; b) $\frac{C}{pr.} + \frac{P}{v.} + \frac{S}{s.} + \frac{A}{s.}$; c) $\frac{A}{adj.} + \frac{S}{s.} + \frac{C}{s.} + \frac{P}{v.}$.

8. Alcătuiți propoziții în care pronumele „ea" să fie: subiect, atribut și complement.

9. Construiți propoziții în care pronumele „ei" și „noi" să aibă funcția de complemente răspunzând la câte două întrebări diferite.

10. Analizați complementele, exprimate prin părțile de vorbire studiate, din enunțurile următoare:

a) „– Mie mi-a plăcut cel mai mult cum te băteai tu cu ursul cel rău, spuse Sfiosul. Și cum l-ai salvat pe puiul mic de urs."

(Silvia Kerim, „Steaua năzdrăvană")

b) Adevărul plutește ca untdelemnul deasupra apei.

c) „Era într-un început de april, într-o dimineață din acelea care împrejmuiesc pământul ca un nimb violiu..."

(Ionel Teodoreanu, „Ulița copilăriei")

d) „Îl ia în brațe pe copil, îl dezmiardă; repede găsește cheia și scoate din cufăr câteva bomboane. Dragostea Sofiei pentru copil apropie și mai mult pe Elena de dânsa."

(I. Al. Brătescu-Voinești, „Două surori")

Scanned with OKEN Scanner

Recapitulare

1. Completaţi spaţiile punctate adăugând complemente exprimate prin substantive potrivite:

Peştele se zbătu în ...mâna..... copilului.

Se auzi din ..gâtul..... cântecul minunat al privighetorii.

Lanul de aur se leagănă în .....vala..... vântului.

2. Stabiliţi ce sunt ca părţi de propoziţie cuvintele scrise diferit:

Sclipiri de argint împodobeau *lacul.* complement
Luna îşi trimitea *razele* argintii *spre pământ.* complement complement

3. Alcătuiţi trei propoziţii în care complementul să fie exprimat prin pronume, după modelul următor.

Model: *Eu l-am ajutat pe el.*

4. Dezvoltaţi propoziţiile simple date, adăugând atribute şi complemente.

Plopii şi ulmii se legănau pentru el.
Ziua trecu. fiind prea scurtă.
Dumbrăvioara se trezi. din cauza lui.

5. Continuaţi textul. Subliniaţi complementele:

Bunica

Bunica îşi înfigea furca la brâu. Lăsam alene capul în poala ei şi-i ascultam povestea. .....

6. Analizaţi complementele din textele:

a) „Pun plicul (...) alături de farfuria mea şi mă uit la el ca la o lumină conducătoare în calea vieţii mele."

(Ion Luca Caragiale, „Schiţe")

b) „Hangiul a fiert cinci ouă, a tăiat o bucată de pâine şi a dat omului. După ce a mâncat, a plecat în lume."

(Snoave populare)

Scanned with OKEN Scanner

c) Acolo l-ar fi ştiut ca lângă dânsa. (...) Căprioara îşi azvârle picioarele în fugă fulgerătoare, în salturi îndrăznețe, să încerce puterile iedului."

(Emil Gârleanu, „Căprioara")

7. Alcătuiți propoziții în care substantivul „pădure" să fie: subiect, atribut şi complement.

8. Formulați câte o propoziție în care să aveți complemente care să exprime: timpul, locul şi modul acțiunii.

9. Analizați toate părțile de propoziție din enunțurile date:

Şiruri de cocori zburau spre zarea albastră.
Noi auzeam foşnetul îmbietor al mării.
Fructele de pădure aromate atrag copiii.
Plăpânzii ghiocei străbătuseră covorul de frunze.

10. Completați grila folosind complementele din fiecare propoziție:

1. Rândunica venea din țările calde.
2. Părinții munceau pentru copil.
3. Mama a copt cozonacul.
4. Învățătorul a vorbit cu blândețe.
5. Ei au plecat în zori.

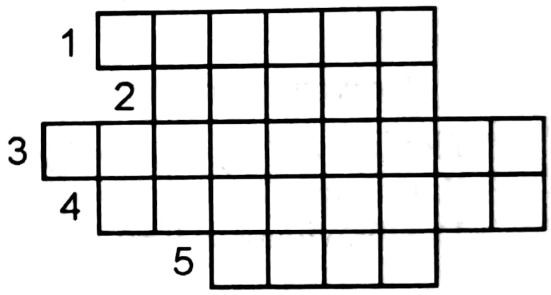

Evaluare 1

Citiți cu atenție textul şi rezolvați cerințele:

„Uguiau nevăzuți în jurul trăsurii dulci hulubi... Caii dădeau din cap blajin, urcând la pas suişul... Pâlpâiau fluturaşi albaştri... Rândunelele-şi lăsaseră în iarbă, la uscat, rochițele umede de rouă... Drumul de foşnete şi de miresme ducea spre cerul apropiat – cu părul auriu, cu obrajii palizi, cu cozile pe spate, cu mâinile împreunate – pe Monica."

(Ionel Teodoreanu, „La Medeleni")

Explicație: hulubi = porumbei

1. Subliniați cu două linii predicatele din fiecare propoziție.

Scanned with OKEN Scanner

2. Analizați ultimele două predicate din text.

3. Identificați subiectele și precizați prin ce părți de vorbire sunt exprimate.

4. Faceți analiza primelor două subiecte din text.

5. Reduceți la o propoziție simplă prima și a treia propoziție.

6. Schimbați numărul la care se află substantivele cu funcția de subiect și realizați modificările necesare pentru predicate.

7. Încercuiți atributele exprimate prin adjective și analizați-le pe cele conținute în ultima propoziție.

8. Identificați atributele exprimate prin substantive și analizați-le.

9. Precizați funcția și întrebarea la care răspund cuvintele următoare: *în jurul trăsurii, din cap, la pas, suișul, în iarbă, rochițele, spre cerul, pe Monica.*

10. Analizați ultimele patru cuvinte indicate la exercițiul anterior.

Evaluare 2

Citiți cu atenție textul și rezolvați cerințele:

„Într-un amurg, (...) un animal mai mare decât ei și negru, cu blana deasă ca o iarbă înaltă, răbufni, mugind de foame, la marginea pădurii.

De spaimă, șerpii se-mplântară în pământ. Păsările se cuibăriră-n cuiburi.

Ciutele se năpustiră înspre munți. Pădurea încremeni, îngrozită. Frații cei gemeni rămaseră pe loc. La rădăcina copacului din inima pădurii, își făcură, ca întotdeauna, culcușul pentru noapte."

(Silvia Kerim, „Cel mai singur animal din lume")

1. Subliniați cu două linii predicatul și cu o linie subiectul din fiecare propoziție.

2. Încercuiți și analizați atributele din prima propoziție.

Scanned with OKEN Scanner

3. Analizați următoarele părți de propoziție: *păsările, se năpustiră, pe loc.*

4. Recunoașteți complementele și grupați-le în coloane după întrebările la care răspund. Notați și cuvintele de legătură care stau înaintea complementelor.

ce?	*de ce?*	*unde?*	*când?*	*cum? cât?*

5. Faceți analiza complementelor din propoziția:

De spaimă, șerpii se implântară în pământ.

6. Analizați toate părțile de propoziție din ultima propoziție a textului:

La rădăcina copacului din inima pădurii, își făcură (...) culcușul pentru noapte.

7. Schimbați în întreg textul numărul substantivelor cu funcția de subiect și modificați corespunzător predicatele și atributele care le determină.

8. Precizați ce reprezintă în text, ca parte de vorbire, cuvântul „gemeni". Modificați propoziția astfel încât cuvântul să devină altă parte de vorbire.

9. Alcătuiți două propoziții în care substantivul „frații" să aibă, pe rând, funcția de atribut și de complement.

10. Construiți o propoziție în care „(pentru) noapte" să devină complement.

Scanned with OKEN Scanner

TESTE FINALE

TESTUL 1

Citiţi textul şi răspundeţi cerinţelor:

„Nouă ceasuri şi nouă minute... Peste şase minute pleacă trenul. Un minut încă şi se-nchide casa. Repede-mi iau biletul, ies pe peron, alerg la tren, sunt în vagon... Trec de colo până colo prin coridor, să văz în ce compartiment aş găsi un loc mai comod... Aci. O damă singură, şi fumează, atât mai bine! Intru şi salut, când auz o mârâitură şi văz apărând dintr-un paneraş de lângă cucoana capul unui cățel lățos, plin de funde de panglici roşii şi albastre, care-ncepe să mă latre ca pe un făcător de rele...“

(Ion Luca Caragiale, „Bubico“)

1. Determinaţi formele corecte, literare ale cuvintelor: *să văz, aci, auz, damă.*

să vad, aici, aud, doamnă

2. Notaţi cuvintele cu acelaşi sens pentru: *paneraş, comod, făcător de rele.*

paneraş - glastă făcător de rele - infractor
comod - relaxat

3. Scrieţi cuvintele cu sens opus pentru: *a se închide, repede, a intra, comod, a apărea, a începe.*

• a se închide - a se deschide • comod - deranjant
• repede - încet • a apărea - a dispărea
• a intra - a pleca • a începe - a termina

4. Formulaţi câte un enunţ în care termenii „casă“ şi „ceas“ să aibă un sens diferit de cel din text.

• Eu merg în casă. I-a venit ceasul.

5. Transcrieţi şi subliniaţi situaţiile din text în care silaba este alcătuită:

– dintr-un cuvânt şi începutul cuvântului următor;
– din sfârşitul unui cuvânt şi cuvântul următor cu care se rosteşte împreună;
– sfârşitul unui cuvânt şi începutul cuvântului următor;
– dintr-un singur cuvânt.

6. Copiaţi trei numerale diferite din text şi arătaţi funcţia lor în propoziţie.

• nouă, unu, un,

7. Subliniaţi subiectul şi predicatul în propoziţiile:

Peste şase minute pleacă trenul.
Un minut încă şi se-nchide casa.

8. Stabiliţi părţile de propoziţie din enunţul „văz apărând dintr-un paneraş de lângă cucoana capul unui cățel lățos, plin de funde de panglici roşii şi

verb complement complement

Scanned with OKEN Scanner

albastre". Precizați prin ce părți de vorbire sunt exprimate părțile de propoziție și realizați schema propoziției.

9. Transcrieți din text câte un complement care să răspundă la întrebările: *-ce? unde? cum? pe cine?* Analizați-le.

10. Alcătuiți câte o propoziție în care să utilizați: *iau/i-au; la/l-a.*

TESTUL 2

Citiți textul și rezolvați cerințele:

„Fram, ursul polar, și-a astupat ochii cu labele. E acum și el un om care plânge.

S-a ridicat de pe marginea platformei.

A făcut un semn de despărțire tuturor, un semn cu brațele întinse, așa cum își lua bună seara când sfârșea numărul lui din program și îl întovărășeau aplauzele până la ieșire.

Apoi și-a dat drumul în patru labe.

A devenit un animal ca oricare altul.

Așa, în patru labe, cu botul în pământ, s-a îndreptat spre perdelele roșii."

(Cezar Petrescu, „Fram, ursul polar")

1. Despărțiți în silabe cuvintele: *astupat, platformei, despărțire, întinse, întovărășeau, aplauzele.*

2. Găsiți cuvinte cu sens asemănător din domeniul spectacolului pentru „platformă" și „perdele".

3. Transcrieți din text un substantiv propriu și câte două substantive comune pentru fiecare gen.

4. Scrieți forma de plural a substantivelor: *ursul, omul, despărțire, seară, ieșire.*

5. Alăturați adjectivul „maroniu" substantivului „ochii", apoi schimbați locul adjectivului față de substantiv. Alcătuiți cu cele două forme obținute câte o propoziție.

Scanned with OKEN Scanner

6. Copiați din text un pronume personal și un numeral cardinal, precizând funcția lor în propoziție.

7. Explicați folosirea cratimei în ortograma „s-a ridicat".

8. Puneți verbele din enunțul „E acum și el un om care plânge." la celelalte două timpuri învățate.

9. Analizați părțile de propoziție din propoziția „S-a ridicat de pe marginea platformei.".

10. Indicați partea de vorbire și funcția în propoziție a cuvintelor: *semn, de despărțire, întinse, lui, spre perdelele.*

TESTUL 3

Citiți textul și rezolvați cerințele:

„Din umbră se desprinde un ghem de întuneric,
În zbor subțire, frânt, buimac:
Un liliac
Atinge-n treacăt zidurile roase
Cu aripile-i strâmbe și cleioase...

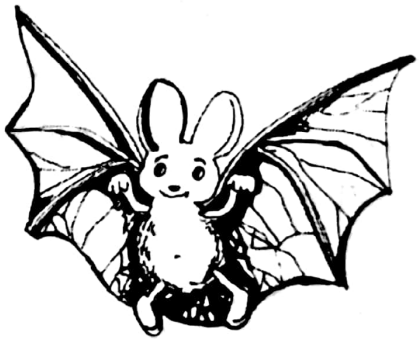

S-avântă liliacul de la pândă,
Dar steaua a pierit, plăpândă:
Mai stăruie o clipă doar în urma ei
O linie ușoară de polei."

(Otilia Cazimir, „Liliacul")

1. Despărțiți în silabe cuvintele și subliniați grupurile de vocale rostite într-o silabă: *desprinde, subțire, zoologie, treacăt, roase, cleioase, steaua, pierit, stăruie, ușoară, polei, licee.*

2. Explicați scrierea cu „î" sau „â", în două dintre cuvintele întâlnite în text.

3. Scrieți cuvintele cu același înțeles pentru: *frânt, buimac, plăpândă, ușoară, a pieri.*

Scanned with OKEN Scanner

4. Completaţi:

a) Punctele de suspensie marchează ..... .

b) Ghilimelele indică ..... .

c) Punctul arată ..... .

5. Construiţi câte un exemplu din care să reiasă alte situaţii de folosire a virgulei (,) şi a celor două puncte (:), diferite de situaţiile din text.

6. Alcătuiţi o propoziţie în care cuvântul „liliac" să aibă alt sens decât cel din text.

7. Adăugaţi în spaţiile punctate ortograme potrivite din coloana alăturată:

Nu ştiu ..... păţit.	*ceai*
Sunt răcită şi beau un ..... de tei.	*neam*
Românii sunt un ..... de viteji.	*sau*
Cred că se ..... descurca.	*l-a*
Au trecut doi ..... trei ani de când noi ..... cunoscut.	*v-a*
Mihai ..... întâlnit pe Mircea ..... club.	*ce-ai*
Ea ..... merge în vacanţă la bunici.	*va*
Vlad ..... minţit în legătură cu excursia.	*ce-ai*
	va
	ne-am
	s-au
	la

8. Precizaţi timpul la care se află primele două verbe din text, apoi notaţi formele celorlalte două timpuri învăţate.

9. Realizaţi schema ultimelor două versuri precizând părţile de propoziţie şi prin ce părţi de vorbire sunt exprimate.

10. Analizaţi părţile de propoziţie din primele două versuri.

Scanned with OKEN Scanner

TESTUL 4

Citiți textul următor și rezolvați cerințele:

„Vulturul cenușiu se duse.

Zbură departe, peste poarta daurită, lăsând în urmă zbaterea perdelelor de purpură și sala tronului încremenită în tăcere.

Prințesa, în jilțul ei, părea că-și doarme ultimul ei somn. Împăratul veghea alături de Doică. Părea de piatră din cauza durerii.

– Copilă, mă auzi? șopti după un timp bătrânul împărat. Curtenii au plecat... S-au dus, somnul cel greu să nu ți-l tulbure... E poate ultimul. Împărăteasa s-a culcat și ea. E doborâtă de durere. Doar Doica, draga, și cu mine mai veghem la căpătâiul tău. M-auzi?“

(Silvia Kerim, „Bulgărele de pământ“)

1. Notați cuvintele având același sens cu următoarele: *zbaterea, încremenită, jilț, durere, a tulbura, doborâtă.*

2. Alcătuiți câte o propoziție în care cuvintele „poartă“, „somn“ să aibă un sens diferit de acela din text.

3. Scrieți patru termeni din familia cuvântului „împărat“.

4. Formați adjective de la următoarele cuvinte: *purpură, piatră, durere.*

5. Treceți la plural substantivul din prima propoziție a textului și faceți modificările necesare. Schimbați, în propoziția obținută, locul adjectivului față de substantiv.

6. Explicați folosirea semnelor de punctuație folosite în propoziția:

– *Copilă, mă auzi?*

7. Construiți enunțuri în care să utilizați: *s-a/sa, s-au/sau.*

8. Precizați persoana, (genul) și numărul următoarelor pronume personale din text: *ei, mă, ți, -l, ea.*

9. Analizați următoarele părți de propoziție: *peste poartă, perdelelor, de purpură, bătrânul, s-a culcat.*

Scanned with OKEN Scanner

10. Transformați propoziția „Curtenii au plecat.”:
a) în propoziție negativă;
b) în propoziție interogativă;
c) în propoziție enunțiativă exclamativă.

TESTUL 5

1. Completați textul următor cu semnele de punctuație potrivite:

Deodată ◻ Anca tresări și strigă speriată ◻
– Cine-i acolo ◻
– Eu ◻ Marcela ◻ Deschide ◻
– Bine ◻ Așteaptă ◻
Fata deschise ușa ◻ zâmbind către sora ei ◻
– Dac-ai ști ce spaimă am tras ◻

2. Construiți trei propoziții în care cuvântul „par“ să aibă sensuri diferite și să fie substantiv, adjectiv și verb.

3. Alcătuiți enunțuri în care să folosiți cuvintele următoare, precizând ce sunt ca părți de vorbire: *i-a/ia, ne-a/nea, ne-am/neam.*

4. Găsiți cuvintele cu sens opus celor de mai jos:

frumos – ..... minciună – .....
a lipi – ..... aproape – .....
harnic – ..... curajos – .....
liniște – ..... pace – .....

5. Formulați trei enunțuri în care cuvântul „a călca“ să aibă mai multe sensuri.

6. Arătați din ce cuvinte s-au format „auriu“, „românesc“, „orășean“ și „primăvăratic“.

7. Explicați înțelesul expresiilor următoare printr-un cuvânt cu sens asemănător: *a băga de seamă, a-și da seama, a lua în seamă.*

Scanned with OKEN Scanner

8. Analizaţi părţile de vorbire subliniate:

„Ne-am dus. M-am uitat înapoi. Pe fată n-o mai vedeam, iar moşneagul sta cu capul plecat cu mare mâhnire, între albinele lui."

(Mihail Sadoveanu, „Prisaca de altădată")

9. Scrieţi o propoziţie în care cuvântul „mare" să fie altă parte de vorbire decât cea din textul anterior.

10. Corectaţi greşelile şi explicaţi:

a) Copiii au cules din pădure afine zmeură, şi ciuperci.
Andrei, sau Radu au spart geamul.
Veverița, se cațără cu iuțeală în copac.

b) Sau cules nucile s-au gutuile?
Copii lor nu sunt politicoşi.
Am văzut scatii zglobi ciripind veseli.

TESTUL 6

Citiţi cu atenţie versurile şi răspundeţi cerinţelor:

„Se tânguiesc
Tălăngi pe căi,
Şi neguri cresc
Din negre văi,
Plutind pe munţi..."

(Şt. O. Iosif, „Doina")

1. Indicaţi cuvintele având acelaşi sens cu: *se tânguiesc, tălăngi, căi, neguri, cresc.*

2. Obţineţi verbe de la următoarele cuvinte: *negru, noroi, nor, boboc, pachet.*

3. Construiţi propoziţii în care verbul „a creşte" să fie utilizat la toate formele trecutului şi la viitor, păstrând persoana şi numărul din textul dat.

4. Alcătuiţi propoziţii în care cuvântul „nouă" să fie adjectiv, pronume şi numeral.

Scanned with OKEN Scanner

5. Precizaţi ce părţi de vorbire sunt şi ce funcţie sintactică au cuvintele subliniate:

Ea privea mirată spre dumnealui.
Trei copii au câştigat concursul de şah.
Am plecat în excursie cu colegii.
Mă uit la copiii voioşi.

6. Găsiţi pentru substantivul „livadă" atribute potrivite, care să răspundă la întrebările indicate şi să fie exprimate prin adjectiv, substantiv sau numeral.

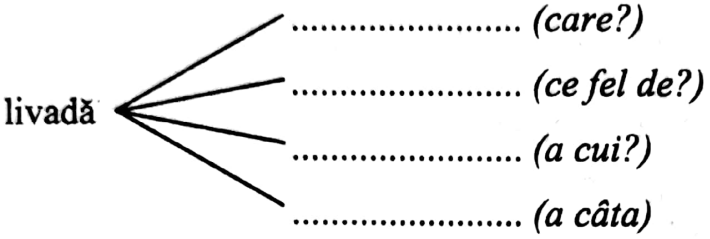

7. Formulaţi propoziţii în care substantivul „copil" să fie subiect, atribut şi complement.

8. Construiţi o propoziţie în care predicatul să fie exprimat prin verb, la timpul viitor, persoana a III-a, numărul singular.

9. Scrieţi propoziţii în care:

a) subiectul simplu să fie exprimat prin pronume personal, persoana I, numărul plural;
b) subiectul multiplu să fie exprimat prin substantive comune;
c) subiectul multiplu să fie exprimat prin substantive proprii.

10. Precizaţi care sunt complementele din versurile date, la ce întrebări răspund şi prin ce părţi de vorbire sunt exprimate.

TESTUL 7

1. Realizaţi în textul următor acordul predicatelor cu subiectele, punând verbele la timpul trecut:

„Dar suflarea şi făptura de prinprejur îl (a ţine); vântul (a geme) ca un nebun, copacii din pădure (a se văicări), pietrele (a ţipa), vreascurile (a ţiui) şi chiar lemnele de pe foc (a pocni) de ger."

(Ion Creangă, „Povestea lui Harap-Alb")

Scanned with OKEN Scanner

2. Compuneți două propoziții în care verbul „a fi" să fie predicat verbal.

3. Realizați câte o propoziție în care subiectul să fie exprimat prin: substantiv propriu, pronume personal, pronume personal de politețe.

4. Creați propoziții după schemele următoare:

a) $\frac{A}{nr.} + \frac{S}{s.} + \frac{P}{v.} + \frac{A}{adj.} + \frac{C}{s.}$; b) $\frac{S}{s.+s.} + \frac{P}{v.}$; c) $\frac{C}{s.} + \frac{P}{v.} + \frac{S}{pr.}$.

5. Construiți o propoziție dezvoltată, respectând cerințele:

a) subiect multiplu exprimat prin substantive comune;
b) predicat exprimat prin verb la timpul trecut;
c) complement exprimat prin pronume personal.

6. Analizați părțile de propoziție subliniate:

„Fantastic joacă rândunici zglobii
În cerul plin de umbră și lumină..."
(Șt. O. Iosif, „Liniște")

7. Scrieți o propoziție în care cuvântul „cer" să aibă un sens diferit de acela din versurile anterioare.

8. Formulați propoziții în care substantivul „lumină" să fie complement și să răspundă la întrebările: *ce? cum? unde?*.

9. Alcătuiți propoziții cu două substantive și două adjective care la plural se scriu cu „ii".

10. Bifați ce sunt ca părți de propoziție cuvintele subliniate.

• În depărtare se vedea câmpia netedă ca de catifea.

a) complement; b) subiect.

• Elevul scrie tema.

a) subiect; b) complement.

• I-am dat un stilou colegului.

a) atribut; b) complement.

• Caietul colegului este ordonat.

a) complement; b) atribut.

Scanned with OKEN Scanner

TESTUL 8

1. Completaţi propoziţiile de mai jos pentru a obţine propoziţii dezvoltate.

Frunzele s-au îngălbenit.
A căzut brumă.

2. Modificaţi propoziţia „Ploaia a început.“ ca să devină:
a) propoziţie enunţiativă negativă;
b) propoziţie interogativă;
c) propoziţie enunţiativă exclamativă.

3. Transformaţi propoziţiile dezvoltate în propoziţii simple:

Dealurile dorm sub zăpada groasă.
Aici stejarii, brazii şi fagii trufaşi se înalţă mândri spre cer.

4. Realizaţi schema liniară a propoziţiei:

„În maldărul proaspăt de fân
Mă mângâie vântul pe frunte.“
(Otilia Cazimir, „În livadă“)

5. Formulaţi propoziţii în care substantivul „frunte“ să fie subiect şi atribut.

6. Înlocuiţi printr-un singur verb expresiile:

- a ieşi basma curată
- a tăia frunză la câini
- a-şi lua picioarele la spinare

7. Adăugaţi textului următor atribute şi complemente cât mai expresive:

La marginea pădurii, fagii ..... îşi întind ..... spre cer ca nişte ..... . Alături, brazii ..... îşi îndoaie ramurile ..... şi ..... . Se înalţă ..... un stejar ....., care îşi desfăşoară coroana de frunze.

8. Alcătuiţi o propoziţie dezvoltată negativă în care să aveţi un subiect multiplu, iar predicatul să fie la timpul trecut.

Scanned with OKEN Scanner

9. Completaţi corespunzător:

Subiectul se acordă cu predicatul în ..... şi ..... .

Dacă subiectul este multiplu, predicatul se pune la ..... .

Între subiect şi predicat nu se pune ..... .

10. Construiţi două propoziţii în care substantivul „tei" să fie atribut şi să răspundă la întrebările: *care? ale cui?*.

TESTUL 9

Citiţi textul şi rezolvaţi cerinţele:

„Ea a spus:
– O să vină mâine. Astăzi se pregăteşte de plecare.
Isabela s-a întors spre uşă. Eu i-am prins mâna:
– Stai puţin, Isabela. Ce-mi ascunzi? Despre ce plecare este vorba?
– Nu ştiu. O să vină mâine Dominic şi o să-ţi spună.
Ochii Isabelei nu mai erau gri, nici albaştri. Erau negri. O supărasem cu întrebările mele şi totdeauna când se supăra, ochii ei îşi schimbau culoarea. Bucuria o făcea să-i apară în ochi luminiţe aurii. Acum, nici vorbă de aşa ceva."

(Costache Anton, „Vacanţa")

1. Scrieţi cuvintele având acelaşi sens cu următoarele: *a se întoarce, gri, a supăra, a schimba, a apărea.*

2. Alcătuiţi trei propoziţii în care verbul „a prinde" să aibă alte sensuri decât cel din text.

3. Realizaţi două enunţuri în care cuvântul „mână" să aibă sensuri diferite şi să fie substantiv, apoi verb.

4. Precizaţi timpul verbului şi înlocuiţi forma subliniată cu alta corespunzătoare: „<u>O să vină</u> mâine.".

5. Copiaţi din text câte două verbe la timpul trecut, prezent şi viitor.

6. Explicaţi folosirea semnelor de punctuaţie din enunţul:

„Eu i-am prins mâna:
– Stai puţin, Isabela. Ce-mi ascunzi?"

Scanned with OKEN Scanner

7. Puneți în locul substantivului „luminițe" un substantiv de genul masculin, numărul plural. Așezați apoi adjectivul corespunzător (din text) în fața substantivului.

8. Transcrieți predicatul din propoziția „Ochii Isabelei nu mai erau gri (...)." și precizați felul acestuia.

9. Analizați părțile de propoziție din prima propoziție a textului.

10. Precizați felul propoziției următoare în funcție de criteriile învățate (simplă/dezvoltată, enunțiativă/interogativă, afirmativă/negativă).

Nu știu.

TESTUL 10

Citiți cu atenție textul și rezolvați cerințele:

„În spitalul cenușiu, seară de seară, bătrâna cu părul nins spusese povești. (...)

... În ușa de sticlă a spitalului (...) bătrâna cu păr nins își luă rămas bun de la surori, apoi se aplecă înspre copii – cei șapte, ca piticii din poveste; cel mic avea trei ani, cel mare, tuns chilug, doar opt – și le șopti o taină. Ea nu era o bătrânică oarecare, venită la spital ca să se facă bine. Era chiar ALBĂ-CA-ZĂPADA prefăcută în Bunica Albă, pentru ca nimeni să nu prindă de veste, prin spital, pentru ca nimeni să nu știe vreodată că ea venise anume pentru ei, venise să le povestească despre lumea lui „A fost odată...". Pleca, din nou, pe drum de iarnă, încredințată că de-acum încolo, în salonașul cu perdele lungi, pe lângă paturi, Frumoasa din pădurea adormită, alături de Cenușăreasa și de spiriduși vor sta de veghe ca nu cumva copiii să se simtă singuri..." •

(Silvia Kerim, „Bunica Albă")

1. Formulați câte o propoziție în care cuvintele „păr", „surori", „nins" să aibă un sens diferit de cel din text.

2. Înlocuiți expresiile de mai jos cu un verb care are același sens: *a-și lua rămas bun, a se face bine, a prinde de veste, a sta de veghe.*

3. Treceți la plural grupurile de cuvinte: *spitalul cenușiu, salonașul tăcut, spiridușul hazliu.* Alcătuiți apoi enunțuri cu acestea.

Scanned with OKEN Scanner

4. Transcrieţi din text substantive proprii, simple şi compuse.

5. Analizaţi următoarele pronume personale din text: *ea, (pentru) ei, le.*

6. Faceţi analiza părţilor de propoziţie din enunţul:

În spitalul cenuşiu bătrâna cu părul nins spusese poveşti.

7. Precizaţi ce sunt ca părţi de propoziţie şi prin ce părţi de vorbire sunt exprimate cuvintele: *(de) sticlă, a spitalului, înspre copii, taină, pleca, lungi.*

8. Copiaţi din text:

a) o propoziţie negativă;
b) o propoziţie enunţiativă dezvoltată;
c) un predicat exprimat printr-un verb la timpul viitor.

9. Răspundeţi de ce Bunica Albă nu dorea ca micuţii să se simtă singuri. Ce credeţi voi despre copiii din salonaşul spitalului?

10. Imaginaţi-vă într-o compunere lumea lui „A fost odată...".

Scanned with OKEN Scanner

CUPRINS

CLASA A II-A

I. PROPOZIȚIA 5
II. SEMNELE DE PUNCTUAȚIE 9
1. Punctul (.) 9
2. Semnul întrebării (?) 10
3. Semnul exclamării (!) 12
4. Două puncte (:) 14
5. Linia de dialog (–) 16
6. Virgula (,) 17
Evaluare 20
III. TEXTUL 21
1. Textul în proză. Autor. Titlu. Fragment. Alineat 23
Textul narativ. Acțiune. Personaj 23
2. Textul în versuri. Strofa. Versul 26
3. Textul cu dialog 27
Recapitulare 29
Evaluare 30
IV. NOȚIUNI DE LEXIC 32
1. Cuvântul 32
2. Cuvinte cu sens asemănător 34
3. Cuvinte cu sens opus 36
Evaluare 38
V. NOȚIUNI DE FONETICĂ 39
1. Silaba. Despărțirea cuvintelor în silabe 39
2. Sunetul și litera 40
3. Felul sunetelor. Vocale și consoane 42
4. Grupurile de sunete „ea“, „ie“, „ia“ 43
5. Grupurile de sunete „oa“, „ua“, „uă“ 46
6. Grupurile de sunete „iau“, „eau“ 47
Evaluare 48
7. Literele „î“ și „â“ 49
8. Grupurile de sunete „cs“ sau „gz“ redate prin litera „x“ 51
9. Scrierea grupurilor de consoane „mb“, „mp“ 52
10. Grupurile de litere „ce“, „ci“ 53
11. Grupurile de litere „ge“, „gi“ 55
12. Grupurile de litere „che“, „chi“ 56
13. Grupurile de litere „ghe“, „ghi“ 58
14. Alfabetul 59
Evaluare 60
VI. ORTOGRAME 61
*s-a/sa 61
într-o, într-un, dintr-o, dintr-un 62
Evaluare 64
Teste finale 65

Scanned with OKEN Scanner

CLASA A III-A

I. NOȚIUNI DE LEXIC 75
1. Cuvântul. Delimitarea cuvintelor în propoziție 75
2. Cuvinte cu același sens (sinonime) 77
3. Cuvinte cu sens opus (antonime) 79
4.* Cuvinte cu sensuri diferite 80
Recapitulare 83
Evaluare 84
II. NOȚIUNI DE FONETICĂ 85
Scrierea și pronunțarea corectă a cuvintelor 85
1. Silaba. Despărțirea cuvintelor în silabe 85
1.1. Despărțirea în silabe a cuvintelor conținând grupul „mb" sau „mp" 85
1.2. Despărțirea în silabe a cuvintelor scrise cu „x" 86
1.3. Despărțirea în silabe a cuvintelor scrise cu „î" sau „â" 87
1.4. Despărțirea în silabe a cuvintelor conținând vocalele duble „ee", „ii", „oo"*, „uu"* ... 88
1.5. Despărțirea în silabe a cuvintelor conținând grupurile de sunete „ea", „ia"„ie", „oa"„ua", „uă" 89
2. Sunetul și litera 90
Corespondența dintre litere și sunete (actualizare) 90
Recapitulare 93
Evaluare 94
III. ORTOGRAFIA ȘI PUNCTUAȚIA 95
Ortograme 95
1. s-a/sa (actualizare) 95
2. s-au/sau 96
3. i-a/ia 97
4. i-au/iau 99
5. ne-a/nea; ne-am/neam 100
6. l-a/la 101
7. printr-o, printr-un 103
8.* să-i/ săi; n-or/nor; c-ar/car; s-ar/sar 104
9.* o dată/odată 105
Semnele de punctuație (actualizare) 106
Recapitulare 108
Evaluare 109
IV. CUVÂNTUL – PARTE DE VORBIRE 111
1. Substantivul 112
1.1. Definire: cuvinte care denumesc ființe, lucruri, fenomene ale naturii 112
1.2. Felul substantivelor
Substantive comune și substantive proprii 115
1.3. Numărul substantivelor 120
1.4.** Pronunțarea și scrierea corectă a substantivelor 123
Recapitulare 127
Evaluare 128
2. Adjectivul 130
2.1. Definire: cuvinte care arată însușiri 130
2.2. Felul însușirilor 133

Scanned with OKEN Scanner

2.3. Acordul adjectivului cu substantivului 134
2.4. Pronunţarea şi scrierea corectă a adjectivelor 135
Recapitulare 137
Evaluare 139
3. Pronumele 141
Definire: cuvintele care ţin locul unor substantive 141
3.1. Pronumele personal. Persoana şi numărul 141
3.2. Pronumele personal de politeţe 143
Recapitulare 146
Evaluare 148
4. Numeralul 150
Definire: cuvinte care exprimă numere 150
Recapitulare 152
Evaluare 153
5. Verbul 155
5.1. Definire: cuvinte care exprimă acţiunea, starea, existenţa 155
5.2. Numărul şi persoana verbului 158
5.3. Pronunţarea şi scrierea corectă a verbului 162
5.4. Folosirea cratimei în legarea verbului de alte cuvinte 163
5.5. Verbul în comunicare 164
Recapitulare 166
Evaluare 168
V. CUVÂNTUL – PARTE DE PROPOZIŢIE 171
Părţile principale de propoziţie 174
1. Predicatul 174
1.1. Predicatul exprimat prin verb 174
1.2. Locul predicatului în propoziţie 176
2. Subiectul 178
2.1. Subiectul exprimat prin substantiv 178
2.2. Subiectul exprimat prin pronume personal 181
2.3. Locul subiectului în propoziţie 182
2.4. Acordul predicatului cu subiectul 183
Recapitulare 186
Evaluare 188
Felul propoziţiilor 189
1. Propoziţia simplă 189
2. Propoziţia dezvoltată 190
Părţile secundare de propoziţie 192
Recapitulare 194
Evaluare 195
Teste finale 197

CLASA a IV-a

RECAPITULAREA CUNOŞTINŢELOR DIN CLASA a III-a 207
1. Părţile de vorbire 207
2. Părţile de propoziţie 210
I. NOŢIUNI DE LEXIC 214

Scanned with OKEN Scanner

Cuvântul 214
1. Sensul cuvintelor 214
2. Cuvinte cu aceeaşi formă, dar cu sens diferit 216
3. Cuvinte care au mai multe sensuri 217
4. Cuvinte cu formă apropiată, dar cu sens diferit 218
II. NOŢIUNI DE FONETICĂ 219
1. Vocalele şi consoanele
Litera şi grupurile de litere. Grupurile de sunete 219
2. Silaba. Despărţirea cuvintelor în silabe 220
III. ORTOGRAFIA ŞI PUNCTUAŢIA 221
Ortograme 221
1. ce-l/cel; ce-a/cea; ce-ai/ceai 221
2. v-a/va 222
3. n-ai/nai 223
4. nu-l/nul; n-o, nu-i 225
5. n-am, n-are, n-aţi, n-au 226
6.* m-ai/mai 227
7.* m-a, mi-a/mia, te-a, l-am, v-aţi, că-i/căi 229
Semnele de punctuaţie 232
1. Ghilimelele („...“, «...») 232
2.* Punctele de suspensie 234
Recapitulare 236
Evaluare 238
II. PĂRŢILE DE VORBIRE 239
1. Verbul 239
1.1. Persoana şi numărul verbului 239
1.2. Timpul verbului 242
1.3. Funcţia verbului în propoziţie 246
1.4. Rolul verbului în comunicare 250
1.5. Scrierea şi pronunţarea corectă a verbelor
Folosirea cratimei 250
Fişier ortografic. Verbul 253
Recapitulare 254
Evaluare 255
2. Substantivul 257
2.1. Felul substantivului 259
2.2. Numărul substantivului 261
2.3. Genul substantivului 263
2.4. Funcţia substantivului în propoziţie 265
2.5. Scrierea corectă a substantivelor 267
Fişier ortografic. Substantivul 269
Recapitulare 270
Evaluare 271
3. Adjectivul 273
3.1. Acordul adjectivului cu substantivul 275
3.2. Funcţia adjectivului în propoziţie 277
3.3. Scrierea corectă a adjectivului 278
3.4. Rolul adjectivului în comunicare 281
Fişier ortografic. Adjectivul 282

Scanned with OKEN Scanner

Recapitulare 284
Evaluare 285
4. Pronumele 287
4.1. Pronumele personal 287
Genul pronumelui personal 289
4.2. Pronumele personal de politețe 291
4.3. Funcția sintactică a pronumelui personal 292
4.4. Pronunțarea și scrierea corectă a pronumelor personale 294
Recapitulare 296
Evaluare 297
5. Numeralul 299
5.1. Pronunțarea și scrierea corectă a numeralelor 300
5.2. Funcția numeralului în propoziție 302
Recapitulare 303
Evaluare 304
V. NOȚIUNI DE SINTAXĂ 306
Propoziția 306
Propoziția simplă. Propoziția dezvoltată 306
*Propoziția enunțiativă. Propoziția interogativă. Propoziția exclamativă 308
*Propoziția afirmativă. Propoziția negativă 309
Părțile principale de propoziție 310
1. Predicatul 310
1.1. Predicatul verbal 310
1.2. *Predicatul nominal 312
Recapitulare 314
2. Subiectul 316
2.1. Subiectul simplu 316
Părțile de vorbire prin care se exprimă subiectul 316
2.2.* Subiectul multiplu 317
2.3. Acordul predicatului cu subiectul 322
Recapitulare 325
Evaluare 326
Părțile secundare de propoziție 328
1. Atributul 328
Părțile de vorbire prin care se exprimă atributul 329
1.1. Atributul exprimat prin adjectiv 329
1.2. Atributul exprimat prin substantiv 331
1.3.* Atributul exprimat prin numeral 333
Recapitulare 335
2. Complementul 337
Părțile de vorbire prin care se exprimă complementul 338
2.1. Complementul exprimat prin substantiv 338
2.2.* Complementul exprimat prin pronume personal 341
Recapitulare 343
Evaluare 1 344
Evaluare 2 345
Teste finale 347

Scanned with OKEN Scanner

Cărți apărute la Editura CARMINIS

ÎNVĂȚĂMÂNT PRIMAR

- **Să dezlegăm tainele textelor literare. Clasa a II-a** (Manual Lb. română, M. Peneș) – C. Iordăchescu – 8,00
- **Să dezlegăm tainele textelor literare. Clasa a II-a** (Manual Lb. română, T. Pițilă, C. Mihăilescu) – C. Iordăchescu – 8,00
- **Tainele ortogramelor** – O. Chirciu, I. Berza, I. Dănilă, A. Dandu – 8,00
- **Limba română. Clasa a II-a. Comunicare scrisă** – E. Nica, D. Băiașu, M. Mazilu, R. Paraschivescu – 7,00
- **Literatura pentru copii. Clasa a II-a** (Opțional) – E. Nica, D. Logel, I. Crinu – 7,00
- **Să dezlegăm tainele textelor literare. Clasa a III-a** (Manual Lb. română, M. Peneș) – C. Iordăchescu – 8,50
- **Să dezlegăm tainele textelor literare. Clasa a III-a** (Manual Lb. română, T. Pițilă, C. Mihăilescu) – C. Iordăchescu – 8,50
- **Limba română. Clasa a III-a. Comunicare scrisă** – E. Nica, D. Băiașu, D. Ciolănescu, F. Dumitrescu – 8,00
- **Literatura pentru copii. Clasa a III-a** (Opțional) – E. Nica, D. Băiașu, C. Vlăsceanu – 7,00
- **Să dezlegăm tainele textelor literare. Clasa a IV-a** (Manual Lb. română, M. Peneș) – C. Iordăchescu – 8,50
- **Să dezlegăm tainele textelor literare. Clasa a IV-a** (Manual Lb. română, T. Pițilă, C. Mihăilescu) – C. Iordăchescu – 8,50
- **Limba română. Clasa a IV-a. Comunicare scrisă** – E. Nica, D. Băiașu, I. Eniță, M. Maria, F. Tănase – 8,00
- **Literatura pentru copii. Clasa a IV-a** (Opțional) – E. Nica... (în curs de apariție)
- **Teste finale pentru limba română. Clasa a IV-a** – A. Roșu, A. L. Ionescu – 8,00
- **Teste pentru clasa a IV-a. Limba română-matematică** – R. Dinescu, S. Barbu, C. G. Minulescu – 10,00
- **Teste pentru olimpiade și concursuri școlare. Clasa a IV-a** – I. Dulică, C. Drăgușin, E. Bârsan, A. Profeanu – 6,00
- **Să fii cel mai bun! Culegere de teste și compuneri literare. Clasele III-IV** – Luminița Bucșan, Luminița Enache – 7,00
- **Matematică. Exerciții și probleme. Clasa a II-a** – A. Arghirescu, F. Ancuță – 7,00
- **Matematică. Exerciții și probleme. Clasa a III-a** – A. Arghirescu, F. Ancuță – 7,00

Scanned with OKEN Scanner

- **Matematică. Exerciții și probleme. Clasa a IV-a** – A. Arghirescu, F. Ancuță – 8,00
- **Matematică. Clasa a II-a. Diferențierea activității. Evaluare** – E. Nica, D. Ciudoiu, D. Logel – 7,50
- **Matematică. Clasa a III-a. Diferențierea activității. Evaluare** – E. Nica, D. Ciudoiu, D. Logel, I. Crinu – 7,50
- **Matematică. Clasa a IV-a. Diferențierea activității. Evaluare** – E. Nica, D. Ciudoiu, F. Tănase, I. Eniță – 7,50
- **Matematică distractivă. Clasa a II-a** – R. Dinescu – 8,00
- **Matematică distractivă. Clasa a III-a** – R. Dinescu –8,00
- **Matematică distractivă. Clasa a IV-a** – R. Dinescu – 8,00
- **ABC matematic. Culegere pentru clasele I-IV** – Marin Vlaicu, Margareta Vlaicu – 8,00
- **Matematică figurativă** – M. Dudău, T. Ștefănică, M. Oanea, F. Dudău, R. Ștefănică, D. Oanea – 7,00
- **Matematică pentru clasele III-IV. Performanță** – M. Dudău, T. Ștefănică, M. Oanea, F. Dudău, R. Ștefănică, D. Oanea – 7,00
- **Cunoașterea mediului. Clasa a II-a** – G. Manole-Ștefănescu – 8,00
- **Științe. Clasa a III-a.** Auxiliar pentru toate manualele alternative – Fl. Dumitrescu, C. Stănculescu, G. Ștefănescu – 7,00
- **Științe. Clasa a IV-a.** Auxiliar pentru toate manualele alternative – G. Ștefănescu – 7,00
- **Istoria Românilor. Clasa a IV-a.** Auxiliar pentru toate manualele alternative – P. Didiță, V. Dinu – 8,00
- **Geografia României. Clasa a IV-a.** Auxiliar pentru toate manualele alternative – N. Dan, A. Negrea – 8,00
- **Limba franceză. Anul I și II de studiu (Metoda Jean-Petit)** – Mariana David – 8,00
- **Dicționarul meu ilustrat-rimat** (engleză) – S. Istrătescu (în curs de apariție)
- **The fox on the box (anul I de studiu)** – S. Istrătescu – 9,00
- **Folclorul copiilor. Clasele I-IV** – Fl. Ancuță, A. Arghirescu, I. Al. Stănescu – 6,00
- **Vechiul Testament pe înțelesul copiilor** – M. Oanea – 7,00
- **Noul Testament pe înțelesul copiilor** – M. Oanea – 7,00
- **Abilități practice. Clasa a II-a** – D. Stoica – 9,00
- **Abilități practice. Clasa a III-a** – D. Stoica – 9,00
- **Educație civică. Clasa a III-a** – D. Neculai (în curs de apariție)
- **Educație civică. Clasa a IV-a** – G. Manole Ștefănescu (în curs de apariție)
- **Educație pentru sănătate. Clasele I-II** – I. Dumitru, E. Păunescu – 7,50
- **Educație pentru sănătate. Clasele III-IV** – I. Dumitru, E. Păunescu –8,00

Scanned with OKEN Scanner

- **Educaţie rutieră. Clasele I-IV** – I. Dulică, C. Drăguşin, A. Profeanu – 7,00
- **Caiet de vacanţă. Limba română. Tema campionilor. Clasa a II-a** – M. Petrache, S. Sofian, C. Toma, E. Vlad – 6,00
- **Caiet de vacanţă. Limba română. Tema campionilor. Clasa a III-a** – M. Petrache, S. Sofian, C. Toma, E. Vlad – 6,00
- **Caiet de vacanţă. Limba română. Tema campionilor. Clasa a IV-a** – M. Petrache, S. Sofian, C. Toma, I. Logel – 6,00
- **Caiet de vacanţă. Matematică. Tema campionilor. Clasa a II-a** – M. Petrache, M. Dragomirescu, M. Enită, V. Iordăchescu – 6,00
- **Caiet de vacanţă. Matematică. Tema campionilor. Clasa a III-a** – M. Petrache, S. Sofian, M. Enită, V. Iordăchescu – 6,00
- **Caiet de vacanţă. Matematică. Tema campionilor. Clasa a IV-a** – M. Petrache, M. Enită, V. Iordăchescu, N. Cîrstea – 6,00

ÎNVĂŢĂMÂNT GIMNAZIAL

- **Guide de conjugaison des verbes français** – J. G. Bejenaru – 9,00
- **Guide pratique de rédaction avec modèles et exercices** – N. Fl. Petrişor, A. C. Petrişor – 8,00
- **Vocabulaire et communication** – N. Fl. Petrişor – 9,00
- **Le français pour tous. Recueil d'exercices avec des corrigés** – J. Cristofir – 10,00

LUCRĂRI METODICE

- **Sinteze de metodică a predării limbii şi literaturii române în învăţământul primar** – E. Popescu, D. Logel, E. Stroescu Logel – 15,00
- **Metodica predării matematicii la clasele I-IV** –D. Ana, M. Ana, D. Logel, E. Stroescu Logel – 10,00
- **Altius, fortius, citius! Suport metodic pentru orele de educaţie fizică la ciclul primar** – R. Dinescu, G. Minulescu, S. Barbu – 10,00

Scanned with OKEN Scanner

LUCRĂRI PENTRU COPII ŞI TINERET

- **Puf** – Silvia Kerim – 7,00
- **Cântecul pământului (legende)** – C. E. Preda (în curs de apariţie)
- **Carusel de poezii cu-ntâmplări de zi cu zi** – M. Chirtoacă – 10,00
- **Povestiri cu tâlc** – C. Lungu, D. Mateş, C. Nedelcu – 7,00
- **Livada cu îngeri – povestiri** – C. E. Preda – 7,00
- **Doi căţei cu papucei (poveşti)** – M. Bărbulescu – 4,50
- **Legende din ţinuturi dobrogene** – Doina E. Gemală – 6,00

DICŢIONARE/LUCRĂRI DE SPECIALITATE

- **Corect/greşit românește – în vorbire, în scriere** – M. Rădulescu, S. Rădulescu – 15,00
- **Limba română în 500 de întrebări** – S. Constantinescu – 7,00
- **Limba română. 500 de erori de exprimare explicate** – S. Constantinescu, I. Ristea – 8,00
- **Îndrumător ortografic, ortoepic şi morfologic** – M. Vlaicu – 16,00
- **Dicţionar explicativ şcolar** – I. Barangă (în curs de apariţie)
- **Dicţionar istoric** – G. Genes – 15,00
- **Dictionnaire des synonymes** – A. Timofiev – 13,50

Scanned with OKEN Scanner

Avizat de Ministerul Educației, Cercetării și Tineretului -
Direcția Generală a Învățământului Preuniversitar cu Nr. 34220

Lucrarea *Exerciții de limba română pentru clasele II-IV* este concepută în conformitate cu obiectivele și conținuturile din noua *Programă de limba și literatura română*, aprobată de MECT prin Ordinul ministrului cu nr. 5198/01.11.2004. Cunoștințele de limba română sunt abordate considerând interacțiunea dintre compartimentele limbii (lexic, fonetică, ortografie, gramatică), cu scopul de a forma la elevi competențe de comunicare scrisă și orală.

Sunt propuse în acest sens *exerciții* pentru antrenarea elevilor în comunicare, motivare, explicare, corectarea erorilor, jocuri de rol etc. *Textele literare* inserate au o tematică adecvată vârstei, iar materialul este organizat astfel încât învățătorul să-l poată utiliza creativ și selectiv, adaptându-l la nivelul clasei. De asemenea, în cadrul capitolelor au fost incluse fișiere conținând o selecție din noile norme ortografice (DOOM), referitoare la capitolul respectiv.

Capitolele se încheie prin câte o *Recapitulare* a problemelor esențiale și o *Evaluare* a cunoștințelor folosind diferite metode. Pentru fiecare clasă există seturi de *Teste finale*, având ca scop evaluarea sumativă a cunoștințelor într-o formulă unitară și sintetică.

Așa fel concepută, lucrarea este un ghid util și antrenant adresat elevilor și cadrelor didactice.

Scanned with OKEN Scanner

Avizat de Ministerul Educației, Cercetării și Tineretului -
Direcția Generală a Învățământului Preuniversitar cu Nr. 64220

Lucrarea *Exerciții de limba română pentru clasele II-IV* este concepută în conformitate cu obiectivele și conținuturile din noua *Programă de limba și literatura română*, aprobată de MECT prin Ordinul ministrului cu nr. 5198/01.11.2004. Cunoștințele de limba română sunt abordate considerând interacțiunea dintre compartimentele limbii (lexic, fonetică, ortografie, gramatică), cu scopul de a forma la elevi competențe de comunicare scrisă și orală.

Sunt propuse în acest sens *exerciții* pentru antrenarea elevilor în comunicare, motivare, explicare, corectarea erorilor, jocuri de rol etc. *Textele literare* inserate au o tematică adecvată vârstei, iar materialul este organizat astfel încât învățătorul să-l poată utiliza creativ și selectiv, adaptându-l la nivelul clasei. De asemenea, în cadrul capitolelor au fost incluse fișiere conținând o selecție din noile norme ortografice (DOOM²), referitoare la capitolul respectiv.

Capitolele se încheie prin câte o *Recapitulare* a problemelor esențiale și o *Evaluare* a cunoștințelor folosind diferite metode. Pentru fiecare clasă există seturi de *Teste finale*, având ca scop evaluarea sumativă a cunoștințelor într-o formulă unitară și sintetică.

Astfel concepută, lucrarea este un ghid util și antrenant adresat elevilor și cadrelor didactice.

ISBN 978-973-123-015-3

Scanned with OKEN Scanner